

PAIMION KAUPUNGIN
TILINPÄÄTÖS

1.1.-31.12.2019

TILINPÄÄTÖS

1. TOIMINTAKERTOMUS.....	2
1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa vuonna 2019	2
1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus.....	2
1.1.2. Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	4
1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	10
1.1.4. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	14
1.1.5. Henkilöstö.....	19
1.1.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista	21
toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	21
1.2. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä	24
1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	27
1.4. Toiminnan rahoitus.....	29
1.5. Rahoitusasema ja sen muutokset.....	31
1.6. Kokonaistulot ja –menot	34
1.7. Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	35
1.8. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	42
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	43
2.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä käyttötalouden toteutuminen	43
2.2. Yhteenveto käyttötalouden toteutumisesta	152
2.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen	155
2.4. Investointien toteutuminen.....	158
2.5. Rahoitusosan toteutuminen.....	161
2.6. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	162
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	163
3.1. Tuloslaskelma	163
3.2. Rahoituslaskelma.....	164
3.3. Tase.....	165
3.4. Konsernilaskelmat	167
4. LIITETIEDOT	171
4.1. Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	171
4.2. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	173
4.3. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	174
4.4. Taseen liitetiedot	179
4.5. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	185
4.6. Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	188
5. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	190
6. LUETTELOT JA SELVITYKSET	191

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa vuonna 2019

1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus

Kaupungin talouden tila

Lähtökohdat vuodelle 2019 eivät olleet kaupungin talouden kannalta hyvät, sillä kaupungilla oli takana alijäämäinen vuosi 2018, jolloin alijäämäksi muodostui 1,3 M€. Myös vuoden 2019 talousarvio jouduttiin laatimaan 0,4 M€ alijäämäiseksi. Tilinpäätöksen alijäämäksi muodostui 1,6 M€, mikä on valitettavasti merkittävästi arvioitua huonompi.

Paimion kaupungin talous oli hyvin yhdenmukainen kuntien talouden yleisen tilanteen kanssa, sillä Helsinkiä ja muutamaa muuta poikkeusta lukuunottamatta kuntien talous muodostui alijäämäiseksi. Suomen kuntaliiton johto ja talousasiantuntijat ovatkin kuvanneet vuotta 2019 yhdeksi kuntatalouden synkimmäksi vuodeksi. Tilannetta ei yhtään helpottanut se, että verohallinnon toteuttamien uudistusten – tulorekisteri- ja verokorttiuudistus – johdosta kuntien talouden ennustaminen vuoden 2019 aikana oli osittain mahdotonta. Varsinkin verokorttiuudistuksen piti olla lähinnä ”tekninen”, eikä sillä uudistuksesta päätettäessä uskottu olevan kummoistakaan vaikutusta kuntien kuukausittaisiin verotilityksiin.

Toisin kuitenkin kävi ja vasta marras- ja joulukuun aikana tilitykset palautuivat ennalleen. Loppuvuoden kunnallisverotilitysten ansiosta verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 5,9 % ja 2,4 M€. Tämä tarkoitti sitä, että kaupungin verotulot saavuttivat kuitenkin vasta vuoden 2016 tason.

Kaupungin taloudellisen tilanteen parantamiseksi on tehty työtä pitkäjänteisesti monien vuosien ajan. Se on toimialoilla ja työpaikoilla kautta linjan merkinnyt erittäin säästävää toimintaa ja kiristyksiä määrärahoissa. Samalla henkilökunta on joutunut venymään, kun resursseja on vähennetty ja tiukennettu. Vastaavasti luottamushenkilöt ovat olleet sen tosiasian edessä, että myös palvelurakenteita ja palveluita koskevia vähemmän kiitollisia päätöksiä ja ratkaisuja on ollut tehtävä.

Minusta paimiolaista tapaa toimia kuvastaa hyvin se, että isoja ratkaisuja on tehty nopeastikin sitten, kun valmistelu on saatu tehdyksi ja päätöksenteon aika on ollut käsillä.

Eo. on näkynyt erityisesti siinä, että kaupungin nettomääräisten toimintakulujen kasvu on ollut hyvässä hallinnassa edellisten vuosien aikana, erityisesti vuosina 2016-2018. Siksi onkin huolestuttavaa, että viime vuonna toimintakulut (netto) kasvoivat merkittävästi, kasvua oli 6,6 % ja 4,3 M€. Tätä käännettä on pidettävä huolestuttavana, varsinkin kun maksutuotot lisääntyivät 5,5 % ja 0,6 M€. Suurinta toimintakulujen kasvu oli palveluiden ostoissa, 8,2 % ja 2,9 M€. Erityisesti kasvoivat palveluiden ostot Paimio-Sauvo terveyskeskukselta ja Esperio Care Oy:n vanhusten asumispalveluyksikkö Viljaskalta sekä lastensuojelun kustannukset. Prosentuaalisesti eniten kasvoivat avustukset, 21,8 % ja 0,6 M€. Tämä kasvu selittyy käytännössä kokonaan varhaiskasvatuksen palveluseteleiden lisääntyneellä määrällä. Henkilöstömenot kasvoivat edellä oleviin nähden maltillisesti, 2,4 % ja 0,4 M€, mihin on syytä olla tyytyväinen.

Vuosien 2018 ja 2019 tilinpäätökset osoittavat sen, että meidän on jatkettava kaupungin taloudellisen aseman vahvistamista siten, että se saavuttaa vakaan pohjan ja on tasolla, jossa ylijäämäiset tilinpäätökset ovat mahdollisia. Kaupunkimme on edelleen velkaantuneimmassa kymmenyksessä Suomen kunnista. Siten suuria muutoksia resursseihin ei ole tulossa ja tarve toimintojen kehittämiseksi, resurssien tehokkaammalle käytölle ja tarvittaessa uudelleenarvioinnille pysyy. Tätä taustaa vasten kaupunginhallitus ja –valtuusto päättivätkin loka-marraskuussa 2019 talouden sopeutusohjelman laatimisesta ja valitsivat konsultiksi Perlacon Oy:n. Tätä koskevat työ ja ratkaisut tehdään v. 2020 puolella.

Poimintoja vuodelta 2019; ”hyvää pöhinää”

Myös viime vuotta voi hyvin kuvata sanoin ”Oli hyvää pöhinää”. Vuoden 2018 puolella alkaneet suuret kaupalliset investoinnit valmistuivat viime vuoden puolella Torikeskuksen muutosten valmistuessa. Muutosten myötä Torikeskus otti arvoisensa aseman Paimion kaupunkikuvassa. Samalla yli vuosikymmenen ajan suunnitteilla ollut Apilatie parantaminen vihdoin toteutui. Nämä investoinnit lisäävät ja monipuolistavat kaupallisten palveluiden tarjontaa kaupunkilaisille ja ulko- paikkakuntalaisille, jolloin entistä suurempi osa ostovoimasta kertyy Paimioon. Paimion oloissa nämä kaupalliset investoinnit v. 2018-19 olivat poikkeuksellisen korkeat ja voimme olla niistä hyvin tyytyväisiä varsinkin, kun muistamme että ilman kaupungin aktiivista toimintaa ne olisivat ainakin osittain jääneet toteutumatta.

Muutoin kaupungin elinkeinoelämän puolelta voi hyvin myönteisenä seikkana todeta sen, että yleisesti ottaen yritysten tilauskanta oli aikaisempaan nähden jopa poikkeuksellisen hyvä, työtä riitti ja näkymät myös eteenpäin olivat hyvät. Yritykset lisäsivät henkilökuntaansa ja kaupunki on osaltaan ollut helpottamassa uusien työntekijöiden saamista ja kouluttamista. Yhteydenotot ja neuvottelut yritystonttien myymiseksi lisääntyivät erityisesti YksYkkösen työpaikka-alueita koskien; odotankin näiden yhteydenottojen ja neuvotteluiden realisoituvan kaupoiksi asti v. 2020 alkaen. Kaupungin työttömyys-% oli koko viime vuoden yksi maakuntamme alhaisimmista pysyen 4 %:n paikkeilla.

Monien odottama ja myönteinen asia oli se, että Paimion Palvelukeskussäätiön rakennuttama seniorikerrostalo B ja sen 30 asuntoa valmistuivat viime syksynä. Seuraavaksi senioriasuntojen rakentaminen siirtyy viereiselle Ehtookonnan rivitaloalueelle, jolloin nykyiset vanhentuneet rivitaloasunnot korvataan uusilla nykyaikaisilla palveluasunnoilla. Niinpä lähivuosien kuluessa Paltanpuiston palvelukeskuksen yhteyteen muodostuukin monipuolinen kokonaisuus asumista, joka tukeutuu palvelukeskuksen palveluihin.

Kaupungin toteutuneet investoinnit viime vuonna olivat noin 7,3 M€ eli jopa yli 2-kertaiset normaalitasoon verrattuna. Investointien poikkeuksellisen korkea taso selittyy kahdella talonrakennuskohteella, joista Vistan koulukeskuksen yhtenäiskoulun peruskorjaus oli n. 3,4 M€ ja Tapiolan päiväkodin laajennus entisessä ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen rakennuksessa n. 1,4 M€. Investoinnit julkiseen käyttöomaisuuteen olivat noin 1,5 M€, tärkeimpinä kohteina Iso-livarintien yritysalueen kunnallistekniikka n. 310 000 €, Mannerbergintien parantaminen n. 190 000 € ja Apilatie parantaminen 120 000 €. Paljon kiitosta ja myönteistä huomiota saaneen Vähäjoen ulkoilureitin rakentaminen maksoi kaupungille nettona n. 60 000€.

Kaupunki luovutti viime vuonna yhteensä 16 AO-tonttia, joista vuokraamalla 10 ja myymällä 6, lisäksi vuokrattiin 1 rivitalotontti. Vuoden aikana valmistui yhteensä 32 asuntoa omakoti- ja paritaloihin. Kerrostaloasuntoja valmistui 30. Vuonna 2019 Paimion väkiluku kasvoi 19 henkilöllä ja oli vuoden lopussa 10 851.

Lopuksi

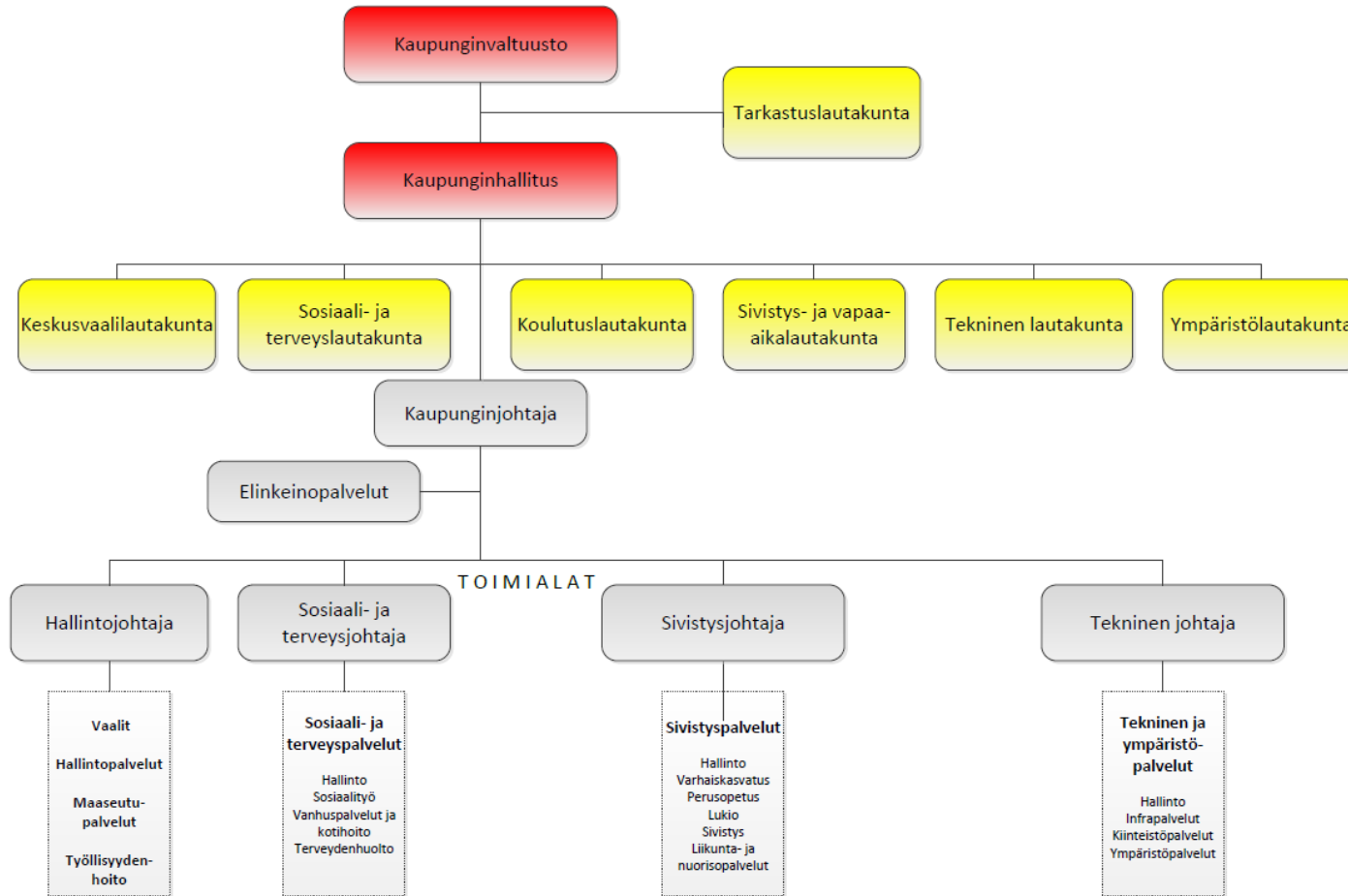
Lausun vuoden 2019 osalta parhaimmat kiitokset kaupungin hyväksi tehdystä työstä niin kaupungin henkilökunnalle kuin luottamushenkilöille. Kuten tähänkin saakka, niin myös jatkossakin ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön toimiva ja luottamuksellinen yhteistyö vastuullisten päätäjien kanssa luo pohjaa kaupungin kehittymiselle.

Jari Jussinmäki

1.1.2. Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupungin hallinto-organisaatio on hallinnon johtosäännön mukainen. Kaupungissa on 7 lautakuntaa, 12 toimikuntaa ja työryhmää sekä muutamia muita kaupungin tai valtion hallintoon kuuluvia toimielimiä.

PAIMION KAUPUNGIN HALLINTO-ORGANISAATIO

KAUPUNGINVALTUUSTO

- kokouksia 5

Nimi	Puolue	Läsnäolo- kerrat
Puheenjohtaja: Hallisto Reijo	Kesk.	5
I varapuheenjohtaja: Lahti Helena	SDP	5
II varapuheenjohtaja: Kallio Jarkko (ero 27.2.19)	Kok.	1
Hongisto Jukka (27.2.19 alk.)	Kok.	4
III varapuheenjohtaja: Rautio Rauno	Vas.	5
Valtuutetut: Alander Eira	Kesk.	5
Ansio Sanna-Maija	Kok.	5
Aro Pekka	Kok.	4
Autti Santeri (27.2.19 alk.)	Kok.	
Heino Sini	Vihr.	5
Heurlin Eeva	KD	5
Hyssälä Tuomas	Kesk.	4
Ilola Timo	Kok.	5
Jalonen Kimmo	KD	5
Kaarlela Markus	Kok.	5
Kallio Markus	SDP	-
Karlsson Kristina	Kesk.	5
Klemola Anu	Vas.	5
Kuusela Mervi	SDP	4
Laitinen Seppo	SDP	5
Lehikoinen Jouni	Kesk.	3
Lindberg Mikko	Kesk.	5
Marika Mulari	Vihr.	5
Murto Sari	SDP	5
Mäkelä Timo	Kok.	5
Mäkinen Hanna	Vas.	5
Mäkinen Martti	PS	5
Nieminen Tomi	Vas.	4
Nuotio Minna	Vihr.	4
Rannikko Sari	SDP	5
Reponen Terhi	Kesk.	5
Simolin Anton	Kok.	5
Turpeinen Heikki	Kok.	4
Uusitalo Joonas	Kesk.	4
Virta Timo	SDP	5
Virtanen Melina	SDP	5
Sevon Aada	NuVa:n ed.	5

Kaupunginvaltuusto (jatkoa)

Nimi	Puolue	Läsnäolo- kerrat
Kokouksiin osallistuneet varavaltuutetut:		
Berg Rauno	Kok.	1
Autti Santeri	Kok.	1
Hellstén Mauri	Vas.	1
Määttänen Markku	Kesk.	2
Sahlström Salli	SDP	5
Kuparinen Heikki	Kesk	1
Rantanen Riitta-Kaarina	SDP	1
Tuominen Outi	Vihr.	1
Asiantuntijat:		
Hutanen Pasi, tietohallintopäällikkö		5
Ihala Eero, ICT-suunnittelija		2
Hulkkonen Eila, henkilöstöpäällikkö		2
Kylén Markku, tekninen johtaja, rakennuttajainsinööri		5
Pöyhönen Eeva-Sirkku, sosiaali- ja terveysjohtaja		3
Lumiainen Jyrki, sivistysjohtaja		2
Sihteeri:		
Hölsö Jaana, hallintojohtaja		5
Makkonen Heli-Maarit, tekninen sihteeri		2
Jussinmäki Jari, kaupunginjohtaja		5

Kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttää kaupunginvaltuusto. Vuoden 2017 kuntavaaleissa valittiin kaupunginvaltuustoon ajalle 1.6.2017-31.5.2021 yhteensä 35 valtuutettua, jotka jakaantuivat puolueittain seuraavasti:

Kansallinen Kokoomus 9 valtuutettua, Suomen Keskusta 8 valtuutettua, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 8 valtuutettua, Vasemmistoliitto 4 valtuutettua, Vihreä liitto 3 valtuutettua, Suomen Kristillisdemokraatit 2 valtuutettua ja Perussuomalaiset 1 valtuutettua.

Kaupunginvaltuusto käsitteli vuonna 2019 mm. seuraavat asiat:

- 27.2. - Hyväksyttiin Kauppatien asemakaava ja asemakaavan muutos
- Päätettiin myydä Askalan palvelutalojen tontti osoitteessa Kaptenskanpolku 1 Nuorisokoti Valokki Oy:lle, joka tarjoaa lastensuojelun laitospalveluita.
  - Päätettiin perustaa Paimion Kehitys Oy, jonka osakepääomasta merkitään Paimion kaupungille 95 % ja Paimion Yrittäjät ry:lle 5 %:n osuudet. Perutettavan yhtiön toimintajohtajaksi valittiin elinkeinojohtaja Mika Ingi.
- 8.5. - Päätettiin kaupunginvaltuuston varapuheenjohtajien lukumääräksi kolme ja valittiin kaupunginvaltuuston puheenjohtajaksi toimikaudeksi 1.6.2019-31.5.2021 valtuutettu Reijo Hallisto, I varapuheenjohtajaksi valtuutettu Helena Lahti, II varapuheenjohtajaksi valtuutettu Timo Mäkelä ja III varapuheenjohtajaksi valtuutettu Rauno Rautio.
- Suoritettiin kaupunginhallituksen vaali toimikaudeksi 1.6.2019-31.5.2021
  - Päätettiin ostaa noin 10,8 hehtaaria maata Saarentien ja Koivulinnantien väliseltä alueelta 450.000 euron hintaan.
- 19.6. - Hyväksyttiin Pakurlanmetsän asemakaava ja asemakaavan muutos
- Päätettiin myydä n. 3727 m²:n suuruinen maa-alue Jokipuiston alueelta Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:n nimeämälle kiinteistökumppanille kehitysvammaisten asumispalveluyksikköä varten.
  - Hyväksyttiin Paimion kaupungin sekä Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymän vuoden 2018 tilinpäätökset ja myönnettiin vastuuvapaus tilivelvollisille tilikaudelta 1.1.-31.12.2018.
- 25.9. - Hyväksyttiin Paimion Ekopuutarhakylän asemakaava
- Päätettiin osallistua Paimion Parantolan säätiön perustamiseen yhdessä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin, Suomen Valtion ja Alvar Aalto Säätiön kanssa hallinnoimaan Paimion Parantolaa ja hyväksyttiin 30.000 euron talousarviomuutos kaupunginhallituksen investointimenoihin säätiön peruspääoman maksamiseksi.
  - Päätettiin, että Paimion kaupunki liittyy mukaan Hiilineutraalit kunnat -hankkeeseen ja sitoutuu tavoittelemaan alueensa kasvihuonepäästöjen vähentämistä 80 % v. 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä.
- 13.11. - Hyväksyttiin Kaptenskanpolku 1 asemakaavan muutos sekä Paimiontien LT-alueen asemakaava ja asemakaavan muutos
- Hyväksyttiin Paimion ympäristöohjelma vuosille 2019-2022 sekä Paimion ja Sauvon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2019-2022
  - Hyväksyttiin vuoden 2020 talousarvio ja vuosien 2021-2022 taloussuunnitelma
  - Vahvistettiin vuoden 2020 tuloveroprosentiksi 20,75 %.
  - Vahvistettiin kiinteistöveroprosentit vuodelle 2020

KUNTAYHTYMÄT, JOIHIN PAIMION KAUPUNKI KUULUU JA KAUPUNGIN EDUSTAJAT TOIMIELIMISSÄ:
Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymän hallitus

Lehtimäki Kati	jäsen
Rannikko Piia	varajäsen
Hallisto Reijo	jäsen
Kuopila Juha	varajäsen
Laitinen Seppo	jäsen
Huhtala Päivi	varajäsen
Rautio Rauno	jäsen
Kaarilahti Seija	varajäsen
Hongisto Jukka	jäsen
Suominen Kristian (ero 25.9.19)	varajäsen
Berg Rauno (25.9.19 alk.)	varajäsen
Vuontela Tarja	jäsen
Tuominen Outi	varajäsen
Rannikko Sari	jäsen
Ylitalo Jouni	varajäsen

Salon seudun koulutuskuntayhtymän valtuusto

Jätinvuori Marita	jäsen
Turpeinen Heikki	varajäsen
Havuaho Jarmo	jäsen
Pirhonen Henna	varajäsen
Riipinen Hannu	jäsen
Virtanen Melina	varajäsen

Varsinais-Suomen erityishuoltoapiirin kuntayhtymän valtuusto

Alander Eira	jäsen
Hallisto Reijo	varajäsen
Laitinen Seppo	jäsen
Huhtala Päivi	varajäsen

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän yhtymävaltuusto

Rannikko Sari	jäsen
Jätinvuori Marita	varajäsen

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän valtuusto

Rannikko Piia	jäsen
Jätinvuori Marita	varajäsen
Reponen Terhi	jäsen
Kuparinen Heikki	varajäsen
Salo Tapani	jäsen
Kuusela Mervi	varajäsen

Varsinais-Suomen liiton edustajainkokous

Ansio Sanna-Maija	jäsen
Ilola Timo	varajäsen
Hallisto Reijo	jäsen
Alander Eira	varajäsen
Laitinen Seppo	jäsen
Rannikko Sari	varajäsen

Varsinais-Suomen liiton maakuntavaltuusto

Turpeinen Heikki	jäsen
Ilola Timo	varajäsen
Lehikoinen Jouni	jäsen
Ansio Sanna-Maija	varajäsen
Jalonen Kimmo	jäsen
Heurlin Eeva	varajäsen

Peimarin koulutuskuntayhtymän yhtymävaltuusto

Vairinen-Salmela Johanna	jäsen
Ylihonko Markku	varajäsen
Tuomola Mika	jäsen
Järvelä Heli	varajäsen
Lahti Tapani	jäsen
Ristilä Pasi	varajäsen
Mäkinen Hanna	jäsen
Klemola Anu	varajäsen

1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

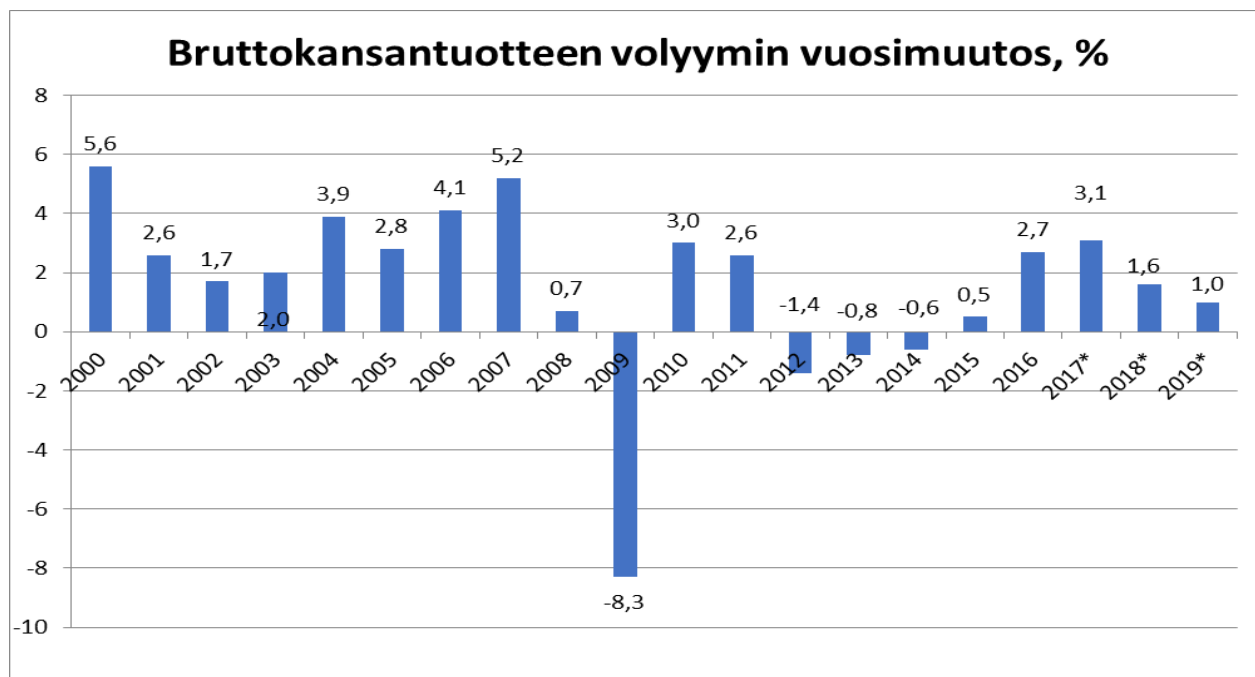
Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talouden tuotanto kasvaa, mutta kasvu on hidastanut edelleen. Vuonna 2019 bruttokansantuotteen kasvu oli noin 1,0 %. Vuosi 2019 oli kolmas peräkkäinen vuosi kun bruttokansantuote kasvoi, joskin kasvu on hidastunut vuosittain. Vuoden 2020 alussa pandemiaksi yltynyt koronavirus on laittanut talouden sekaisin maailmalla ja Suomessa ennen näkemättömällä tavalla. Arviot vuoden 2020 bruttokansantuotteen romahduksesta ovat jopa 10%:n luokkaa.

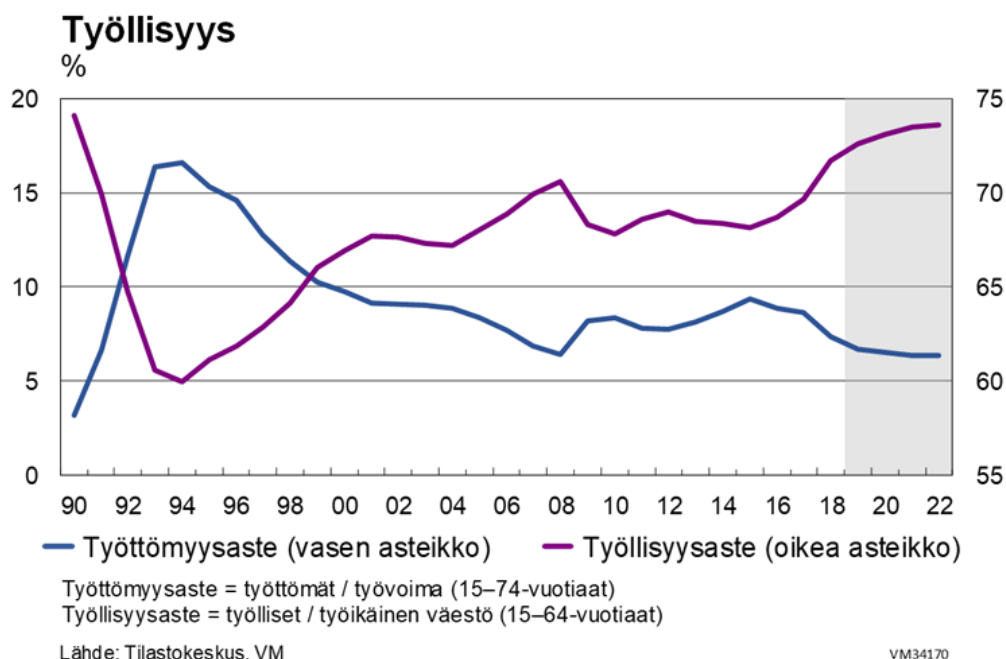
Vielä vuoden 2019 lopulla Suomen taloudellinen tilanne näytti kohtalaiselta. Tuolloin VM arvioi, että ulkomaan kaupan näkymät olivat heikohkot ja maailman kaupan toipuvan hitaasti. Suomessa yksityisen kulutuksen arvioitiin kasvavan reaalisen ostovoiman kasvaessa. Työllisyyden vähentäminen oli käynyt vaikeammaksi, eikä työttömyys vähentynyt 2019 juuri lainkaan. Vuosi 2019 oli kuntataloudessa historiallisen vaikea, kolme neljästä kunnasta teki alijämäisen tuloksen. Julkisen talouden alijäämän arveltiin kasvavan edelleen vuosina 2020 -2024.

Koronavirus pandemia

Vuoden 2019 lopulla Kiinasta liikkeelle lähtenyt koronavirus levisi alkuvuoden aikana maailmalle. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronaviruksen 11.3. pandemiaksi, maailman laajuiseksi epidemiaksi. Maaliskuu 2020 muutti asiat Suomessakin täydellisesti ja ennennäkemättömästi. Suomessa otettiin käyttöön poikkeusolojen vuoksi valmiuslain säädöksiä 14.3.2020 alkaen. Tätä kirjoitettaessa (27.3.) uimahalli, kuntosalit, kansanopiston toiminta, kuntouttava päivätoiminta ovat olleet kiinni kaksi viikkoa, koulut ovat olleet suljettuna, etäopetuksessa 1,5 viikkoa, ulkoministeriö kielsi matkustamisen ulkomaille, yli 10 henkilön kokoontumiset kiellettiin, yli 70-vuotiaat kehoitettiin karanteeniin omaisiin oloihin koteihinsa, Suomen rajat suljettiin 19.3., Uudenmaan maakunta eristettiin 27.3., hallitus valmistelee lainsäädäntöä, joka sulkee ravintolat, kahvilat jne asiakkailta toukokuun loppuun asti, ulosmyyntiä/-toimituksia saa tehdä. Liikkeelle on lähtenyt yt-neuvottelujen ja lomautusten vyöry: monilta työt ovat loppuneet kokonaan, etätöitä tehdään paljon, toisaalta joillakin aloilla (sote) töitä on paljon. Hallitus valmistelee tukitoimia yrityksille.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2019 lopulla 17 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisyysaste eli työllisten osuus 15-64 vuotiaista oli 2019 lopulla 73 %, kun se vuotta aiemmin oli 72,1 %. Työttömyysaste oli joulukuussa 6,0%, kun vuotta aiemmin oli 5,4%. Nuorten (15-24-vuotiaiden) työttömyysaste oli 14,8 %, mikä on 5,5 %-yksikköä enemmän kuin edellisen vuoden joulukuussa. Piilotyöttömien määrä oli 115 000, se väheni 5 000:lla vuoden takaisesta. Piilotyöttömäksi luetaan työvoiman ulkopuolella oleva henkilö, joka haluaisi ansiotyötä ja olisi työhön käytettävissä kahden viikon kuluessa, mutta ei ole etsinyt työtä viimeisen neljän viikon aikana. Piilotyöttömyyden syitä ovat työnhausta luopuminen tai muut syyt kuten opiskelu, lasten hoito tai terveydelliset syyt.

Kuluttajahintojen keskimääräinen vuosimuutos (inflaatio) oli vuonna 2019 1,0%. Inflaatio pysyi vuoden 2018 tasolla (1,1%). Kuluttajahintoja nosti vuoden takaiseen verrattuna eniten sähkön, savukkeiden, vuokrien, ja bensiinin kallistuminen. Kuluttajahintojen nousua vuoden takaisesta hillitsi eniten asuntolainojen keskikoron, matkapuhelinten ja televisioiden halpeneminen. Vuoden 2020 helmikuussa inflaatio oli 0,8 %. Vuosina 2020-2021 inflaation arvioidaan nousevan noin olevan 1,0-1,2 prosentin tietämällä, (arviot on tehty ennen koronaviruksen aiheuttamaa poikkeustilaa).

Kotitalouksien oikaistu reaalitylo kasvoi 1,8% ja kotitalouksien kulutusmenot kasvoivat 1,9%. Säästämisaste eli säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon pysyi positiivisena (0,6%). Kotitalouksien velkaantumistaso oli vuoden 2019 lopussa 129,0 prosenttia eli 1,9 %-yksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Velkaantumistaso on rahoitustilinpäätöksen mukaan lainojen suhde vuoden käytettävissä olevaan nettotuloon.

Korkotaso pysyi vuoden 2019 aikana historiallisen alhaisena. Sekä lyhyet että pitkät korot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla ja reaalkorot ovat olleet monissa teollisuusmaissa negatiivisia jo kahdeksan vuotta. EKP:n ohjaukorko laski maaliskuussa 2016 0%:iin ja maksuvalmiusjärjestelmän talletuskoron -0,4%:iin, jossa ne ovat edelleen vuoden 2019 lopulla. Euroalueella sekä korot että rahoitusmarkkinat olivat joitakin vuosia hyvin eriytyneet: kriisimaissa korot ovat monta %-yksikköä korkeammat kuin parhaan luokituksen maissa. Nytemmin tilanne on hieman tasaantunut.

Kunnallistalouden kehitys

Tilastokeskuksen keräämien 2019 tilinpäätösarvioiden valossa kuntatalous näyttää häkellyttävän synkältä. Tulos painui negatiiviseksi 225:ssä kunnassa (= 3/4 kunnista), kun vuotta aiemmin miinusmerkkisiä tuloksia oli 196 (2/3 kunnista). Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni vuoden 2019 tilinpäätösarvioiden mukaan yli 15% edellisestä vuodesta, ollen 1,8 mrd. euroa.

Heikon tuloksen taustalla on toimintamenojen kasvu sekä verorahoituksen heikko kehitys. Kuntien toimintakulut kasvoivat 2,4 %, 2018: 3,3 %. Kuntien toimintatuotot vähenivät 4,1 %. Kuntien verorahoitus kasvoi. Sekä valtionosuudet (+2,1%) että verotulot (2,6%) kasvoivat. Verotulojen kasvua hidasti verokorttiuudistuksen ja tulorekisterin käyttöönoton aiheuttama tilitysvaje. Verotulojen tilitysvajeen vuoksi kunnilta jäi saamatta arvion mukaan peräti 400 miljoonaa euroa verotuloja.

Kuntatalouden osalta Suomi näyttää jakautuneen kahtia linjassa Helsinki ja muu Suomi. Suurista kaupungeista vain Helsinki teki positiivisen tuloksen.

Kuntien yhteenlaskettu lainakanta kasvoi vuoden 2019 aikana 10,2 % ja oli 18,4 mrd. euroa (16,7 mrd.€). Asukasta kohden laskettu kuntien lainakanta oli 3 360 euroa, kun vastaava luku vuotta aiemmin oli 3026 euroa, kasvua 334€/as.

Vuonna 2019 kuntien keskimääräinen verotuloilla painotettu tuloveroprosentti oli 19,88 (19,84 2018). Efektiivinen veroprosentti oli vain 14,30 (14,28). Efektiivinen veroaste tarkoittaa "todellista" veroastetta eli maksuunpantujen verojen suhdetta tuloihin. Kun tuloista tehdään vähennykset kuten matka- ja tulojenhankkimiskustannukset sekä ansiotulo- ja perusvähennykset ja verosta vähennetään kuten työtulo -ja kotitalousvähennykset sekä asuntolainan koron alijäämähyvitys, jää jäljelle maksuunpannut verot. Vaikka kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti on lähes 20 %, maksavat suomalaiset selvästi vähemmän, sillä tosiasiallinen eli efektiivinen veroaste on keskimäärin vain reilu 14 %. Vuodelle 2019 tuloveroprosenttiaan nosti 46 kuntaa, laski viisi kuntaa, yhteensä kuntia 311. Korkein tuloveroprosentti 22,50 oli käytössä viidessä kunnassa (Haapajärvi, Honkajoki, Jämsä, Reisjärvi ja Teuva) ja alhaisin eli 16,50 yhdessä (Jomala). Yleisin veroprosentti 21,50 on 52 kunnassa.

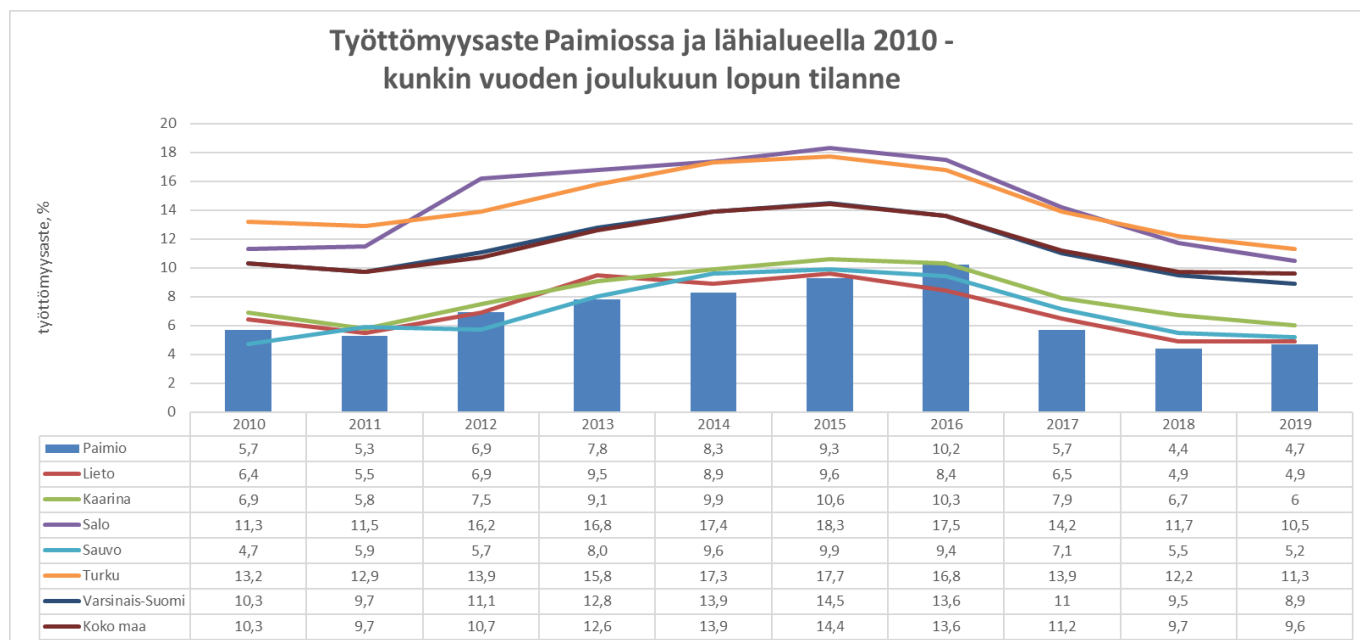
Oman talousalueen työllisyyden kehitys

Vuoden 2019 aikana taloudellinen kehitys ei jatkunut yhtä hyvänä kuin edellisen vuoden aikana. Vaikka työpaikkojen määrä lisääntyi, kasvoi työttömyyskin. Varsinais-Suomen positiivinen rakennemuutos on tuonut alueelle paljon elinvoimatekijöitä. Vuoden aikana Uudenkaupungin autotehtaan määräaikaiset lomautukset kasvattivat työttömien määrää. Varsinais-Suomen maakuntaenusteen mukaan varsinaissuomalaiset yrittäjien talousodotukset ovat kääntyneet laskuun. Mutta yrittäjät odottavat edelleen oman liikevaihtonsa, kannattavuutensa, henkilöstömääränsä ja investointiensä kasvavan.

Varsinais-Suomen kolme vuotta jatkunut työttömyyden lasku pysähtyi. Vuoden 2019 lopulla työttömien määrä oli jokseenkin sama kuin vuotta aiemmin. Työttömyys väheni vuoden aikana kaikissa Turun seutukunnissa, lukuun ottamatta Vakka-Suomea, jossa vaikuttivat Uudenkaupungin autotehtaan määräaikaiset lomautukset. Joulukuun lopulla työttömänä oli 3400 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin, se on 14 %:n vähennys. Työttömien osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 9,5 % (9,5 % 12/2018). Varsinais-Suomen työttömyysaste oli vuoden 2019 lopulla hieman pienempi kuin koko maan vastaava (9,8 %). Varsinais-Suomen useimmissa kunnissa nuorten työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys väheni. Työvoiman kysyntä on edelleen vilkastunut, sillä loka-joulukuussa avautui 650 (+5 %) työpaikkaa enemmän, kuin vuotta aiemmin. Kaikkiaan vuoden viimeisellä nel-

jänneksellä avoimia työpaikkoja oli 14500. Työtä on tarjolla korkeasti koulutetuille erityisasiantuntijoille, rakentamisen alalla, siivouksessa, sosiaali- ja terveydenalan, majoitus- ja ravitsemusala ja teollisuuden sekä monissa muissa palvelualan ja teollisuuden tehtävissä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työttömyysaste oli vuoden lopussa korkein Uudessakaupungissa 16,6% (6,9 %), Turussa 11,5 % (12,2 %) ja Salossa 11,2 % (11,7 %). Alhaisimmat työttömyysasteet olivat Ruskolla 4,4 % (4,7 %), Paimiossa 4,9 % (4,4 %), Liedossa 5,0% (4,9 %) ja Maskussa 5,2 % (5,2 %). Alueen 27 kunnasta työttömyysaste oli yli 10 % kolmessa kunnassa (Salo, Turku ja Uusikaupunki).

Paimion kaupungin talouden kehitys

Kaupungin asukasluku oli vuoden lopussa 10 851 henkilöä. Kasvua edelliseen vuoteen 16 asukasta. Kaupungin väkiluku on kasvanut kymmenessä vuodessa yhteensä 515 asukkaalla eli keskimäärin noin 0,5 % vuodessa.

Paimion työvoiman määrä oli vuoden 2019 lopulla 5009 henkilöä, kun sen vuotta aiemmin oli 5163 henkilöä. Avoimia työpaikkoja oli 59, joka on 21 enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2019 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 243, kun heitä oli vuotta aiemmin 225. Työttömyysaste oli vuoden lopussa 4,9 % (2018: 5,4 %), se on maakunnan toiseksi alhaisin.

Paimion kaupungin panostukset elinkeinotoimintaan ovat tuottaneet tulosta. Yhteistyö paikallisiin yrityksiin ja yrittäjiin on lisääntynyt. Yrittäjien keskuudessa vallitsee yhteistyön ja innostuksen henki. Pääosa Paimion yrityksistä on pieniä alle 10 henkilöä työllistäviä.

Vuoden 2019 aikana valmistui yhteensä 32 asuntoa omakoti- ja paritaloihin. Kerrostaloasuntoja valmistui 30. Kaupunki myi 2019 kuusi omakotitonttia ja vuokrasi 10 (2018: 10+3 tonttia). Lisäksi kaupunki vuokrasi yhden rivitalotontin ja myi kolme yritystonttia. Paimion tonttivaranto on hyvällä tasolla. Vuoden 2019 lopussa kaupungilla oli myyntivalmiita pientalorakentamisen tontteja 27 kpl ja yksityisillä myyjillä 122 kpl. Muita asuinrakentamiseen tarkoitettuja tontteja (rivi-, kerrostalo tms) kaupungilla oli 21 kpl ja muilla 24 kpl. Myyntivalmiita yritystontteja kaupungilla on 24 kpl ja muilla 8 kpl.

1.1.4. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Olennaiset muutokset toiminnassa

Vuoden 2019 aikana ei tapahtunut olennaisia muutoksia toiminnassa.

Olennaiset tuloperusteiden muutokset

Verorahoitus väheni vuosina 2017-2018. Vuosi 2019 oli lokakuuhun asti verotilitysten osalta surkea, yli 8 % edellistä vuotta heikompi. Poikkeukselliseen vuoteen vaikuttivat monet verohallinnon yhtäaikaisesti toteuttamat muutokset. Alkuvuodesta vähäisten kunnallisverotilitysten syyksi luultiin tulorekisterin käyttöönottoa. Se ei kuitenkaan ollut suurin vaikuttava tekijä. Eniten verotilityksiin vaikuttivat joustavan verotuksen käyttöönotto ja verokortti uudistus. Verokortti uudistuksessa kuukausikohtaisista tuloarajoista siirryttiin vuosikohtaisiin tuloarajoihin, lisäprosentit ylittyivät monella vasta ihan loppuvuodesta, Kertymävaje alkoi korjaantua vasta joulukuussa ja voimakkaimmin vasta tammikuussa 2020. Verotuksen valmistumisessa siirryttiin. Joustavaverotus vaikutti sen, että ensimmäiset veronpalautukset maksettiin kaupunkilaisille jo elokuussa, aiemman joulukuun sijaan.

Investoinnit

Vuoden 2019 talousarviossa nettoinvestoinnit ovat talousarviomuutosten jälkeen 7,3 milj. euroa ja suunnitelmavuosien 2020 - 2023 nettoinvestointien keskiarvo on noin 3,1 milj. euroa vuodessa.

Vuoden 2019 toteutuneet investoinnit olivat 7,3 milj. euroa, nettoinvestoinnit 7,1 milj. euroa. Investoinneista 2/3 (4,9 milj. €) käytettiin talonrakennukseen, jossa suurimmat hankkeet olivat Yhteiskoulun peruskorjaus (3,4 milj.€) ja Tapiolan päiväkodin laajennus (1,4 milj.€). Kunnallistekniikan ja infran rakentamisen osuus oli viidennes, suurimpina hankkeina Iso-livarin yritysalue, Mannerbergin tien parantaminen, Tapiola 1 ja 2 alueiden uusintapäällystykset ja Saaren alueen laajennus. Kaupunkilaisten terveystieteiden ja ulkoilun kannalta merkittävä ja erittäin suosituksi osoittautunut Vähäjoen ulkoilureitti valmistui loppuvuodesta. Rakentamiseen tuli avustusta EU:n maaseuturahastosta ja Varsin Hyvä ry Leader- ryhmältä. Kaupungin loppukustannukseksi tuli/jäi 60 t€.

Tilinpäätöksen vaikutus kuluvan vuoden talousarvioon ja arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.

Vuosi 2019 on toinen alijäämäinen vuosi peräkkäin. Vuoden 2020 talousarvio laadittiin vajaan 500 000 euroa alijäämäiseksi. Toimintatuloja arvioidaan kertyvän saman verran kuin edellisenä vuotena ja toimintamenojen kasvavan noin 2,2 % vuoden 2019 tilinpäätökseen verrattuna. Vuonna 2020 verorahoituksen (vero- ja valtionosuustilitysten) arvioidaan kasvavan. Talousarvion toteutuminen suunnitellun mukaisesti edellyttää toimialoilta tiukkaa budjettikuria, harkintaa hankinnoissa ja toimintojen kehittämistä. Toteutuakseen talousarvio ei kestä ylityksiä asiakaspalveluiden ostoissa esim. sairaanhoitopiiriltä talousarviossa huomioitua tasaerälaskutusta suurempina veloituksina.

Kaupunginvaltuusto teki 13.11.2019 kokouksessaan päätöksen talouden sopeuttamisohjelman laadinnasta, jonka toteuttajaksi valittiin Perlacon Oy. Selvitystyötä, viranhaltijoiden ja työntekijöiden haastatteluja on tehty talven ja kevään 2020 aikana. Valtuustoseminaari aiheesta oli 9.3.2020.

Vuoden 2019 lopulla Kiinasta lähti liikkeelle koronavirusepidemia, jonka maailman terveysjärjestö WHO julisti pandemiaksi 11.3.2020. Koronavirus iski alkuvuoden aikana Pohjois-Italian kautta Eurooppaan. Suomen hallitus antoi 17.3.2020 eduskunnalle kaksi käyttöönottoasetusta, joilla saatettiin voimaan valmiuslain tietyt säädökset. Valmiuslain säädöksillä poikkeusoloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmis-oikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys.

Koronaviruksen vaikutukset ihmisten jokapäiväiseen elämään, vapaa-aikaan, talouteen, rahamarkkinoihin jne. ovat ennennäkemättömän suuret. Ensinnäkin suljettiin ei-lakisääteisiä palveluita: mm. uimahallit ja kansalaisopistot, 18.3. alkaen myös koulut suljettiin lukuun ottamatta 1-3 luokkalaisia ja ne siirtyivät etäopetukseen, yli 70-vuotiaat määrättiin pysymään kotona, yli 10 henkilön kokoontumiset kiellettiin, kaikki urheilu- ja kulttuuritoiminta keskeytettiin. Ulkoministeriö kielsi matkustamisen 11.3.2020, ulkomailta Suomeen tulevat joutuvat 14 vuorokauden karanteeniin vastaaviin oloihin. Suomen rajaliikennettä aloitettiin rajoittamaan 19.3. alkaen. Uudenmaan maakunta eristettiin 27.3. ja ravintolat, baarit, kahvilat ym. suljetaan toukokuun loppuun asti. Tällä hetkellä monet määräyksistä ovat voimassa 13.4.2020 asti, mutta rajoitukset tullevat jatkumaan senkin jälkeen.

Yleistä

Vuosi, josta Paimion ikä lasketaan	1325
Väkiluku 31.12.2019	10 851
Pinta-ala	240,2 km ²
- maapinta-ala	239,4 km ²
- vesipinta-ala	0,8 km ²
Veroprosentti 2019	20,75 %

Hallinnollinen asema

Aluehallintovirasto	Lounais-Suomen
Käräjäoikeus	Varsinais-Suomen
Kansaneläkelaitos	Läntinen vakuutuspiiri
Metsäkeskus	Läntinen palvelualue
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	Varsinais-Suomen
Sairaanhoitopiiri	Varsinais-Suomen
Puolustusvoimat	Lounais-Suomen aluetoimisto

Väestö

Vuodenvaihteessa 2018/2019 kaupungin väestö oli 10.835 henkeä. Vuodenvaihteen 2019/2020 väkiluku oli 10.851.

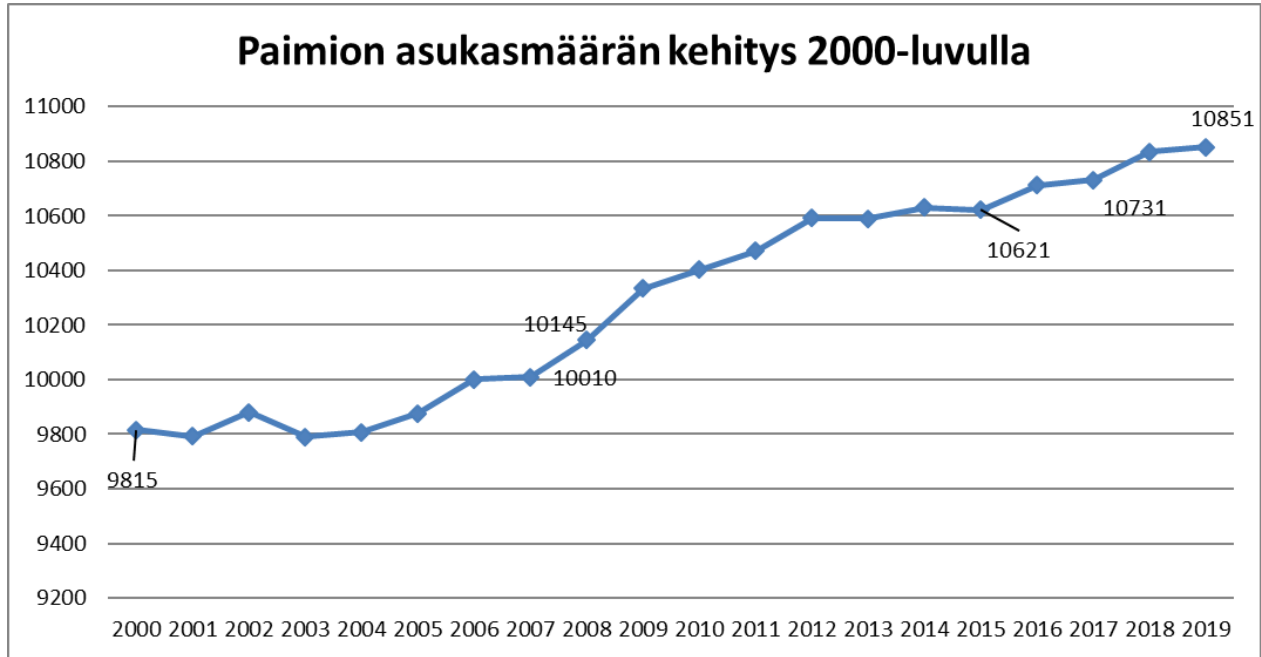
Väestön ikärakenne 31.12.:

Ikäryhmä	2018		2019	
	Lukumäärä	%	Lukumäärä	%
0-14	2063	19,04	2084	19,21
15-64	6457	59,59	6375	58,75
65-	2315	21,37	2392	22,04
Yhteensä	10 835	100,00	10 851	100,00

Väestömuutokset vuodesta 2007 alkaen

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
LUONNOLLISET VÄESTÖN- MUUTOKSET													
Syntyneet	106	98	118	125	120	124	135	119	106	114	107	100	95
Kuolleet	72	85	68	74	88	75	123	81	99	100	93	86	80
Netto	34	13	50	51	32	49	12	38	7	14	14	14	15
KUNTIEN VÄLINEN MUUTTOLIIKE													
Kuntaan	568	640	617	539	587	573	486	514	535	547	559	637	553
Kunnasta	602	535	487	528	575	522	504	521	538	469	572	564	557
Netto	-34	105	130	11	12	51	-18	-7	-2	78	-13	73	-4
MAAHAN- JA MAASTAMUUTTO													
Kuntaan	16	23	31	18	31	37	19	17	15	27	29	38	27
Kunnasta	12	7	20	9	11	14	18	10	28	26	15	21	20
Netto	4	16	11	9	20	23	1	7	-13	1	14	17	7
VÄESTÖNLISÄYS YHTEENSÄ													
Henkilöä	4	134	191	71	64	123	-5	38	-8	93	18	104	18
%	0,0	1,3	1,9	0,7	0,6	1,2	0,0	0,4	-0,1	0,9	0,2	1,0	0,2
Korjaus	6	1	-2	-3	5	-	4						-2
VÄKILUKU	10 010	10 145	10 334	10 402	10 471	10 591	10 590	10 628	10 620	10 713	10 731	10 835	10 851

Elinkeinoelämä

Elinkeinoelämässä on palveluelinkeinoilla hallitseva osuus, mutta myös teollisuuden osuus on merkittävä.

Paimion suurimpia työnantajia vuosina 2012-2019

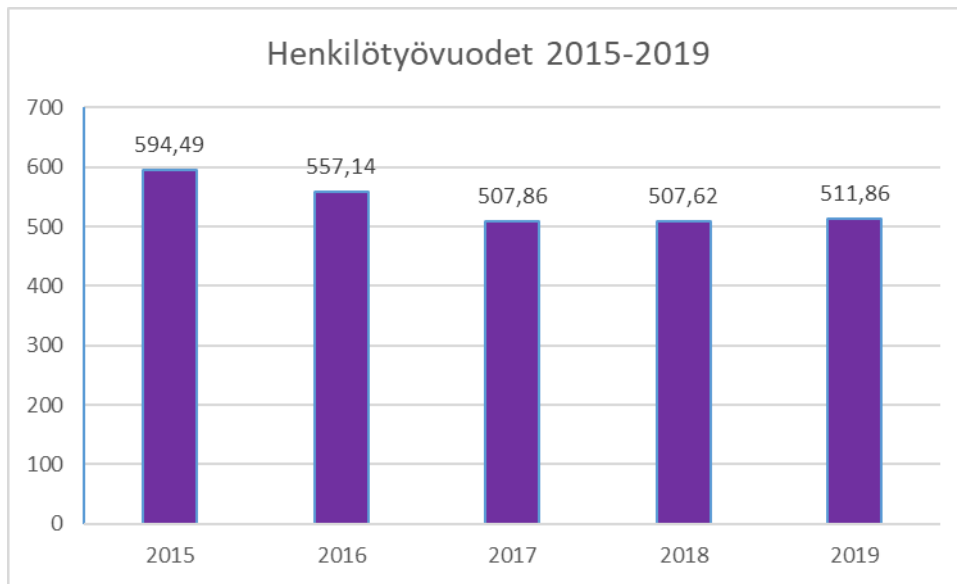
JULKISET TYÖNANTAJAT	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
KTO Kehitysvamma-alan tuki -ja osaamiskeskus V-S erityishuoltopiiri	460	528	596	639	565	650	604	630
Paimion kaupunki (teoreettinen htv)	552	582	590	594	557	508	508	508
Paimion-Sauvon Terveyskeskus	121	70	96	93	83	84	88	91
Paimion seurakunta	26	25	25	25	25	25	24	29
Maaseutuopisto Livia Paimio	27	27	26	28	24	21	22	22
Paimion Posti	22	19	24	16	15	15	14	14
Kelan paikallistoimisto	10	10	11	10	5	5	4	7
Yhteensä	1218	1261	1368	1405	1274	1308	1264	1301
Yhteisöjä, kpl	7	7	7	7	7	7	7	7

Keskimääräinen työttömyysaste oli vuonna 2019 4,3 %.

YKSITYISET TYÖNANTAJAT	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ansion Sementtivalimo	70	70	80	100	100	142	142	142
SteraTechnologies Oy	90	92	96	98	96	100	84	88
MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö			93	94	94	88	80	80
Arkea Oy				42	106	105	96	70
Amomatic Oy	38	50	45	45	54	53	60	60
Navix Oy	30	30	35	39	41	37	40	40
Paimion Teurastamo	34	35	36	36	41	40	37	40
Mesera Cranes Finland Oy	47	62	43	38	31	25	29	37
Truck Oil Oy ja Karunan Kuljetus Oy		39	35	35	34	32	28	36
Verkanappulat Paimio	12	12	20	20	22	18	35	35
S-Market Paimio	31	33	30	30	30	30	30	31
Esperi Care Oy						28	29	29
Maanrakennusliike Isomäki	20	20	22	22	30	30	28	28
Jonator Oy	30	28	30	30	27	27	22	26
ABC-Tammisilta	40	32	35	35	40	35	26	25
Vilomix Finland Oy	24	22	21	24	23	23	25	25
Vahasilta Oy					15	21	22	24
Vistan Pesula Oy	28	30	28	24	23	25	22	23
Kramp Oy (ent. Grene Noramaa)		30	29	28	22	20	23	21
K-Supermarket Paimio & Hannu Viitanen Oy	20	19	19	20	20	20	20	20
Neste Motorest	16	16	15	16	16	24	20	19
Eltel Networks Oy	41	39	21	21	22	18	18	18
Familiar	21	21	21	23	19	17	16	18
Maanrakennusliike Kivelä Oy	20	22	15	16	16	18	17	17
Kiinteistöhuolto 3J Oy			12	12	14	23	15	17
Kotileipomo Tanniset	13	13	10	10	13	15	15	15
Lidl							15	15
Villa Luohi, Ahki		19	17	16	17	17	15	14
Kuljetus Pertti J Leino Oy		9	12	12	12	14	14	14
Paimion Kuljetus Oy	17	16	16	16	15	14	14	14
Lounais-Suomen Osuuspankki	20	21	18	17	17	14	13	14
Varsinais-Suomen Kansanopisto	9	10	11	12	11	12	12	13
Tokmanni Group Oy			13	13	13	13	13	12
Askalan maansiirto Oy							13	12
Electric Power Finland Oy	23	25	35	40	47	55	12	11
Kasvihuonerakennus J&P Kurki Oy			13	12	10	10	11	10
Alitalon Vihannes Oy						10	10	10
Paimion Puupojat Oy						10	10	10
Yhteensä	694	815	926	996	1091	1183	1131	1133
Yrityksiä, kpl	23	27	31	32	33	36	38	38

1.1.5. Henkilöstö

Paimion kaupungin henkilökunnan tekemää työmäärää kuvataan henkilötyövuosina. Henkilötyövuodella tarkoitetaan täyttä työaikaa tekevän koko vuoden työskentelyä. Henkilöstömäärän vaihtelu vuoden aikana ja osa-aikatyötä tekevien osuus henkilöstöstä vaikuttavat siihen, että henkilötyövuosi kuvaa paremmin vuoden aikana palvelussuhteessa ollutta työvoimaa kuin henkilöstömäärä tietyssä päivänä. Yksi henkilötyövuosi on työaika, jonka yksi kokopäiväinen työntekijä tekee vuodessa. Osa-aikainen henkilö muutetaan henkilötyövuodeksi osa-aikaprosenttiaan vastaavasti. Paimion kaupungin teoreettinen henkilötyövuosien määrä vuonna 2019 oli 511,86 htv, mikä on pysynyt melko samana kuin edellisenä vuonna.

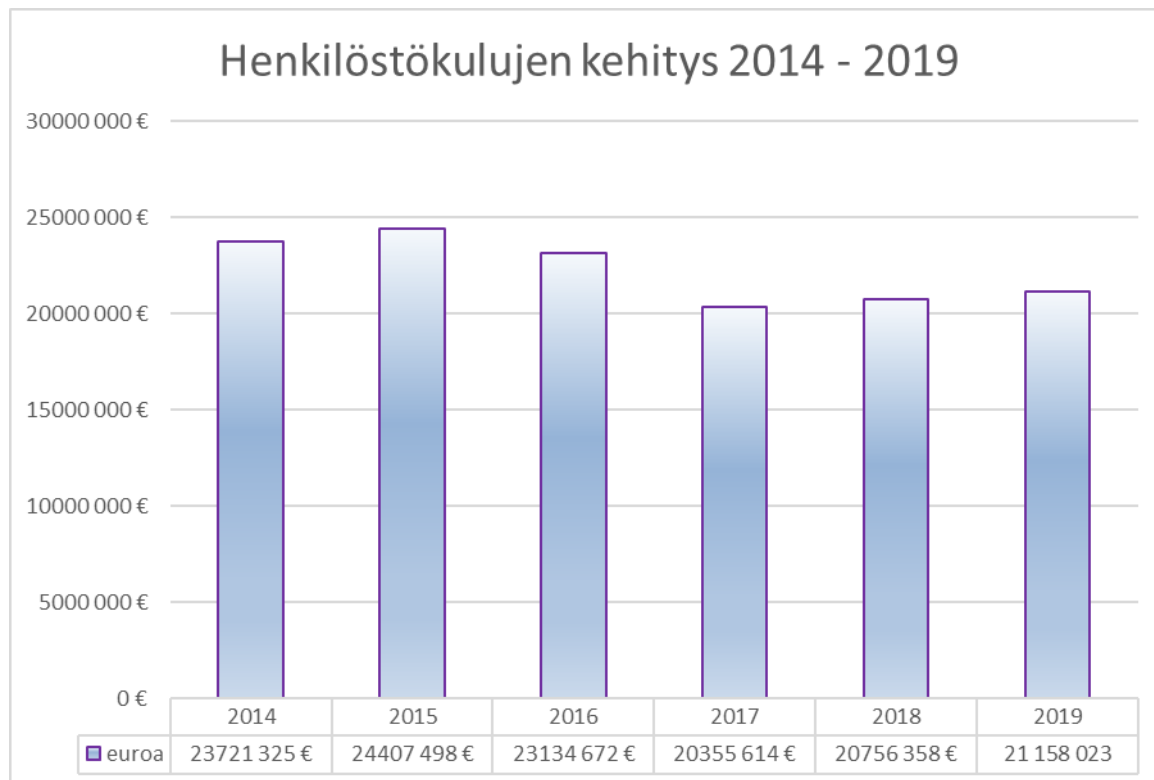
Toimialojen henkilötyövuosien määrä on pysynyt lähes samana kuin edellisenä vuonna. Toimialoista sosiaali- ja terveystalveissa on kasvua 5 htv vuoteen 2018 verrattuna. Taulukon 2 henkilötyövuosien selitteet:

- Teoreettinen henkilötyövuosi: palvelussuhteen keston perusteella (yhden 100% työaikaa tekevän henkilön koko vuoden kestänyt palvelussuhde vastaa yhtä henkilötyövuotta).
- HTV 1: vähennetty palkalliset ja palkattomat poissaolot, jotka eivät ole työaikaa (esim. lapsen sairaus, palkallinen isyysloma, muu palkallinen keskeytys, vuosiloma, vuosiloman palkka, säästövapaa).
- HTV 2: vähennetty palkattomat poissaolot.

	Teoreettiset henkilötyövuodet			HTV 1, vähennetty määritellyt			HTV2, vähennetty palkattomat		
	2018	2019	muutos	2018	2019	muutos	2018	2019	muutos
Toimiala									
Hallintopalvelut	33	32	-3 %	27	27	0 %	31	31	0 %
Sosiaali- ja terveystalvet	95	100	5 %	72	73	1 %	87	90	3 %
Sivistyspalvelut	337	336	0 %	297	300	1 %	299	301	1 %
Tekninen ja ympäristöpalvelut	42	43	2 %	34	35	3 %	42	41	-2 %
yhteensä	508	511	1 %	430	435	1 %	459	463	1 %

Taulukko 2 HTV toimialoittain, pyöristetty lähimpään kokonaislukuun ks. selitteet

Työvoimavaltaisella kunta-alalla työvoimakustannukset muodostavat merkittävän osan kunnan taloudesta. Tilinpäätösvuoden palkat (kuvattu alla olevassa taulukossa) olivat 16,9 milj. euroa ja henkilösivukulut 4,2 milj. euroa, yhteensä henkilöstökulut olivat 21,2 milj. €. Kaupungin henkilöstökulut kasvoivat 1,9 % vuodesta 2018. Henkilöstökulut toteutuivat talousarvion (21,2 milj. €) mukaisesti, toteuma-aste 99,7 %.

Laajemmin kaupungin henkilöstön tilannetta kuvataan vuoden 2019 henkilöstöraportissa.

1.1.6. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston edellyttämän ohjeen mukaan kaupunginhallitus esittää arviot merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja.

Lautakunnat ovat arvioineet oman toiminnan osalta olennaisia riskitekijöitä ja ne on selostettu ko. lautakunnan kohdalla kohdassa 2.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä käytötalouden toteutuminen.

Talouden epävakauden vaikutukset

Vielä vuoden 2019 lopulla Suomen taloudellinen tilanne näytti kohtalaiselta. Tuolloin VM arvioi, että ulkomaan kaupan näkymät olivat heikohkot ja maailman kaupan toipuvan hitaasti. Suomessa yksityisen kulutuksen arvioitiin kasvavan reaalisen ostovoiman kasvaessa. Työllisyyden vähentäminen oli käynyt vaikeammaksi, eikä työttömyys vähentynyt 2019 juuri lainkaan. Vuosi 2019 oli kuntataloudessa historiallisen vaikea, kolme neljästä kunnasta teki alijämäisen tuloksen. Julkisen talouden alijämän arveltiin kasvavan edelleen vuosina 2020 -2024.

Varsinais-Suomessa työttömyys aleni 2016-2018, vuoden 2019 lopulla työttömyyden lasku pysähtyi ja työttömiä oli saman verran kuin vuotta aiemmin. Vuoden aikana työttömyys väheni Varsinais-Suomessa lukuunottamatta Vakka-Suomen seutukuntaa (Uudenkaupungin autotehtaan lomautukset). Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorten työttömyys vähenivät. Työvoiman kysyntä vilkaistui ja monilla toimialoilla ammattitaitoisesta työvoimasta on pulaa.

Kuntasektorin toimintaan vaikuttavia uudistuksia ym.

Viime vuosina kuntia valtavasti työllistäneet maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelut menivät siinä muodossaan jäihin, kun hallitus vaihtui kevään 2019 eduskuntavaaleissa. Sote-uudistuksessa on monta isoa kokonaisuutta, joita valmistellaan edelleen eri ministeriöissä. Uuden sote-uudistuksen valmistelut käynnistyivät syksyllä 2019, joskin vielä melko hiljaisuudessa.

Maaliskuusta 2020 alkaen kuntasektorin toimintaan on vaikuttanut erityisesti pandemiaksi levinneen koronaviruksen vaikutukset. Hallitus otti poikkeusoloissa käyttöön valmiuslain

Henkilöstöriskit

Joillakin toimialoilla, erityisesti sosiaalityössä ja varhaiskasvatuksessa, pätevän ja ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuus on vaikeaa. Jotkut tehtävät ovat henkilöriippuvaisia ja pitkäaikaiset poissaolot heikentävät toiminnan laatua, huolimatta sijaistoimintojen kehittämisestä. Monin paikoin tiukka henkilöstöresurssointi voi vaarantaa organisaation kehittämiseen liittyvien prosessien läpiviemisen ja vaikuttaa henkilöstön jaksamiseen

Rahoitusriskit

Kaupungin korollinen lainamäärä vuodenvaihteessa oli 60,8 milj. euroa, nettovelkaa on 55,1 milj. euroa. Lainamäärä kasvoi lähes 10,2 milj. eurolla, nettoinvestointien ollessa 7,0 milj. euroa. Lainamäärästä pitkäaikaisien velkakirjalainojen osuus oli 26,9 milj. euroa ja lyhytaikaisien lainojen (kuntatodistus) määrä on 34 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana nostettiin 16,5 milj. euron pitkäaikaisia velkakirjalainoja, joilla muutettiin vaihtuvakorkoisia lyhytaikaisia lainoja pitkäaikaisiksi kiinteäkorkoisiksi lainoiksi. Vuoden lopulla kiinteäkorkoisten lainojen osuus on 26 milj. euroa eli noin 43 % (2018: 22 %). Maaliskuussa 2020, jälkikäteen tarkasteltuna voi todeta, että päätöksen muuttaa kuntatodistuslainaa kiinteäkorkoiseksi velkakirjalainaksi olivat hyvin ajoitettuja ja perusteltuja päätöksiä.

Korkotasoa oli edelleen historiallisen alhainen. Mahdollinen korkojen nousu on merkittävä riski kaupungille korkeasta lainamäärästä johtuen. Kuntatodistuslainten koroissa ei ole pankin marginaalia. Vuoden 2019 lopulla Kiinasta leviämään lähtenyt koronavirus saapui talven aikana Eurooppaan. Helmikuun lopulla pörssikurssit lähtivät sukeltamaan ja rahoitusmarkkinoilla epävarmuus näkyi kuntatodistuslainten saatavuudessa ja hinnassa. Aika tulee näyttämään miten tilanne kehittyi 2020 aikana.

Takausvastuut

Kaupungin omavelkaisten takausten pääoma samaan konserniin kuuluville yhtiöille oli 2019 lopussa 4,6 milj. euroa (2018 5,1 milj.€). Paimion Yrityskiinteistöt Oy:n lainojen pääoma oli 4,6 milj. euroa. Paimion Lämpökeskus Oy:n laina maksettiin 2019 aikana loppuun.

Paimion Yrityskiinteistöt Oy:n lainoilla on rahoitettu yhtiön omistamien teollisuusrakennusten rakentamista. Rakennuksissa toimivat yritykset ovat lunastaneet kiinteistöä omakseen lunastusvuokrasopimuksilla. Yrityskohityksen lainojen lyhennykset toteutuvat yritysten lunastusvuokrasopimusten aikataulussa. Toisen yhtiön lunastusvuokrasopimus purettiin 18.12.2014 sen laininlyötyä velvoitteensa, tällä hetkellä (03.2019) kaikki tilat on vuokrattuna. Kaupunki on antanut yhtiölle konsernilainaa yhteensä 588 553 euroa, jotta yhtiö on pystynyt hoitamaan ko. lainojen lyhennykset suunnitelmien mukaisesti. Valtuusto hyväksyi (14.12.2016 § 68) 100.000 euron lainan muuttamisen oman pääoman ehtoiseksi. Toisen yhtiön lyhennykset ovat toteutuneet sovitusti. Takauksiin sisältyy siis markkinariskiä, joka osittain realisoituikin. Seutukunnan hyvästä taloudellisesta tilanteesta johtuen tilanne näytti hyvältä, kunnes koronavirus iski talvella 2020. Se lisäsi epävarmuutta merkittävästi ja teki oloista poikkeukselliset.

Paimion Lämpökeskuksen lainalla, joka maksettiin loppuun 2019 aikana, rahoitettiin pellettikattinvestointi, joka valmistui alkuvuodesta 2014. Investoinnin myötä Lämpökeskuksen tavoitteen on leikata $\frac{3}{4}$ yhtiön vuotuisesta öljyn kulutuksesta ja siirtää käyttämään lähes kokonaan (95 %:sesti) kotimaista puuraaka-ainetta. Investointi parantaa yhtiön kannattavuutta. Takauksen markkinariski on vähäinen. Valtuusto myönsi (12.4.2017 § 118) Lämpökeskukselle 600 000 euron konsernilainan savupainepesuri-investointiin 4,5 vuoden laina-ajalla.

Kaupungin vastuusitoumukset muille kuin konserniyhtiölle olivat 2019 lopussa 5,5 milj. euroa (2018: 5,9 milj.€). Paimion Palvelukeskuksen lainoilla (2,0 milj.€, 2018: 2,1 milj.€) on rahoitettu säätiön tilojen laajennus sekä uuden senioritalossa sijaitsevien kotihoidon toimistotilojen osuus, johon ei ollut mahdollista saada ARAn korkotukilainaa. Tiloissa toimii kaupungin vanhuspalvelujen yksikkö, joten takaukseen ei sisälly markkina- tai ulkopuolista riskiä.

Seudullisten takausvastuiden suuruus on reilu 2,4 milj. euroa, josta Turun Seudun Puhdistamo Oy:n osuus on vajaa 2,3 milj. euroa. Kunta-aravat Oy:n lainojen täytetakaos oli vajaa 0,9 milj. euroa (2018: 1,1 milj. euroa). Takausvastuut paikallisille vesi- ja jätevesiosuuskunnille myönneistä lainoista olivat vuoden lopussa 154t. euroa. Vastuumäärä on alentunut lainojen lyhentyessä suurimmaksi osaksi maksusuunnitelmien mukaisesti.

Oikeudenkäynnit

Paimio oli mukana ns. asvaltinkartellioikeudenkäynnissä, jossa oli alkuaan mukana 20 muuta kuntaa/kaupunkia ja valtio. Prosessi lähti liikkeelle 17.2.2010 § 53, kun kaupunginhallitus päätti hakea Lemminkäinen Oyj:ltä 273 811 euron korvausta korkoiteen ja oikeudenkäyntikuluneen vuosien 1995-2003 asvaltointien hinnoista, jotka kartellista johtuen olivat muodostuneet noin 30 % normaalia markkinatilannetta korkeammiksi.

Helsingin käräjäoikeus antoi 28.11.2013 tuomionsa, jossa Lemminkäinen määrättiin maksamaan korvauksia kaupungille 182 540,40 euroa sekä korkoja ja oikeudenkäyntikuluja. Lemminkäinen valitti tuomiosta Helsingin hovioikeuteen. Helsingin hovioikeus antoi päätöksensä

20.10.2016, jossa vahingon määrä katsottiin vähäisemmäksi. Kaupunginhallitus päätti 21.12.2016 § 354 hakea valituslupaa ja toimittaa valituksen korkeimpaan oikeuteen. Myös Lemminkäinen haki valituslupaa korkeimmasta oikeudesta.

Korkein oikeus antoi 6.9.2017 päätöksen, jolla se hylkäsi Paimion valituslupahakemuksen. Lemminkäisen tekemä valituslupahakemus jää Paimion osalta odottamaan niiden asioiden (Mikkeli ja Rovaniemi) ratkaisua, joissa valitusluvat oli myönnetty. Asiassa on mahdollista, että Paimion osalta asian käsittely jatkuu Lemminkäisen tekemän valituslupahakemuksen ja valituksen perusteella myöhemmin. Kaupunginhallitus katsoi 20.9.2017 kokouksessaan, että ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa asiassa ja että mikäli korkeimman oikeuden päätös Mikkelin osalta aikanaan antaa aiheutta ottaa asia uudelleen käsittelyyn, päätetään siitä erikseen.

Asfalttikartelli asia saatiin vihdoon päätökseen. Kun YIT Oyj (aik. Lemminkäinen) ja Paimion kaupunki syyskuussa tekivät korkeimman oikeuden Mikkeliä ja Rovaniemeä koskevien ratkaisujen mukaisen sovintosopimuksen. YIT peruutti valituslupahakemuksensa ja valituksensa koskien hovioikeuden 20.10.2016 antamaa tuomiota. Kaupungin vuoden 2019 tilinpäätöksen satunnaisiin eriin jäi tuloutettavaksi 360 380,13 euroa, joka on ollut vuodesta 2014 asti kirjattuna taseessa lopullista päätöstä. Summa koostuu vuosina 1995-2003 maksetusta ylihinnasta, vuosien 2003-2009 tuottokoroista, 2009-2013 viivästyskoroista ja oikeudenkäyntikulujen korvauksista.

Turun Seudun Vesi Oy:n osakkaiden välisiä asioita ratkottiin vuoden 2019 aikana välimiesoikeudessa. Käsittelyssä oli pääkanne ja kaksi vastakannetta. Välimies antoi välitystuomionsa 13.3.2020. Tuomio oli Paimion kannalta hyvä.

1.2. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kunnan ja kuntakonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista,
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa,
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja resurssit turvataan.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta koskee kaikkia organisaatiotasoja kaupunkikonsernissa. Jokaiselle organisaatioryhmälle on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa määritelty omat tehtävät ja vastuut. Kaikki toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja toiminnan tuloksellisuudesta omalla vastuualueellaan. Henkilöstö toimii tavoitteiden ja ohjeistuksen mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan ja toimintatapoja sekä raportoi havaitsemistaan epäkohdista esimiehilleen. Konserniyhteisöjen johdolle on määritelty omat vastuut ja tehtävät.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kunnan ja kuntakonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja resurssit turvataan.

Toiminnassa ja päätöksenteossa tiedostetaan erilaisia toimintaan ja talouteen liittyviä riskejä. Tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet ovat velvollisia johtamaan, suunnittelemaan ja ohjaamaan toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi ja riskien hallitsemiseksi toiminnan luonteen mukaisesti. Toiminnan ja talouden seurannan ja arvioinnin perusteella heidän tulee myös reagoida merkittäviin riskeihin ja poikkeamiin. Sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskien hallinta voi kuitenkin tuottaa vain kohtuullisen varmuuden yllä mainittujen sisäisen valvonnan tavoitteiden saavuttamisesta ja erilaisten riskien hallinnasta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointia ei ole toteutettu vuoden 2019 aikana erillisenä kyselynä. Arviointi on toteutettu osana talousarvion- ja tilinpäätöksen laadintaprosessia ja jokapäiväistä toimintaa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa jokapäiväistä toimintaa. Sisäinen valvonta ja toiminnan kehittäminen ovat saman asian eri tarkastelu näkökulmia: sitä että jokapäiväisessä toiminnassa pyritään varmistamaan, että oikea henkilö (tai toimielin) tekee oikeita asioita, oikea-aikaisesti oikein.

Tunnistetut keskeiset sisäisen valvonnan osa-alueiden kehittämisaalueet (puutteet)

Aiemmin tehdyn arvioinnin perusteella keskeisimmiksi kehittämisaalueiksi nousivat:

Riskienhallinta kokonaisuus: riskien hallinnan politiikka, vastuut ja tehtävät, kokonaisvaltaisuus ja jalkauttaminen sekä yksiköiden systemaattisten riskikartoitusten tekeminen

Olellisimmat toimintaan ja talouteen liittyvät riskit

Lautakuntien tekemän arvioinnin perusteella olellisimpia toimintaan ja talouteen liittyviä riskejä ovat

- Henkilöstöriski: pätevän ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus, työssäjaksaminen ja riittävyys, nykyisen henkilöstön ammattitaidon kehittäminen
- Tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyvät riskit (järjestelmien häiriöttömyys, käytettävyys, ohjeistus)
- Ettei palvelutuotanto vastaa kaupunkilaisten palvelutarpeeseen
- Kaupungin lainamäärä ja korkoriski
- Onnettomuudet, luonnonilmiöt, keskeytysriskit (tulipalot, myrskyt, sähkö-, vesi-, tietoverkko- ja katuverkkokatkot)
- Kiinteistöt: korvausvelka kasvaa, vain välttämättömimmät pystytään tekemään

Tätä kirjoitettaessa (22.3.2020) on maailmanlaajuisen epidemian, pandemian, riski realisoitunut. Vuoden 2019 lopulla Kiinasta liikkeelle lähtenyt koronavirus laittanut maailman sekaisin ennen näkemättömällä tavalla. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronaviruksen 11.3.2020 pandemiaksi. Hyvin nopeasti sen jälkeen tilanne eskaloitui Suomessakin. Valtioneuvosto antoi 17.3. kaksi käyttöönottoasetusta eduskunnalle. Suomessa otettiin käyttöön valmiuslaki (ensimmäisen kerran sota-ajan jälkeen) ja elettiin poikkeusoloissa. Koulut siirtyivät etäopetukseen lukuunottamatta 1-3 luokkalaisia, kaikki yli 10 henkilön kokoontumiset kiellettiin, kaikki uimahallit, liikuntasalit, kansalaisopistot sulkivat ovensa, ulkomaille matkustaminen kiellettiin, ulkomailta tulevat joutuivat 14 päivän ”kotikaranteeniin”, yli 70-vuotiaat ohjeistettiin pysymään kotonaan karanteeninomaisesti. Toimenpiteiden tarkoituksena on hidastaa viruksen leviämistä ja suojella vanhusväestöä, joka on erityistä koronaviruksen riskiryhmää.

Toteutetut ja suunnitellut kehittämistoimet

Valtuusto hyväksyi 12.2.2015 sisäisen valvonnan perusteet ja samalla hyväksyttiin vastaavat päivitykset hallintosääntöön.

Vuoden 2016 loppupuolella toimintansa aloitti kaupunginjohtajan nimeämä tietoturvaryhmä, jossa kaikki toimialat ovat edustettuina. Ryhmä aloitti työnsä laatimalla tietoturvapoliitikan, joka hyväksyttiin 15.3.2017 kaupunginhallituksessa. Kesällä 2018 tietoturvatyöryhmää laajennettiin ja siihen sisällytettiin myös tietosuoja-asiat. Tietosuojapolitiikka hyväksyttiin 20.6.2018 kaupunginhallituksessa. Palvelutietovarannon kuvaukset lisättiin suomi.fi portaaliin. EU:n tietosuojaasetuksen (GDPR) edellyttämät toimenpiteet ja rekisteriselosteet valmisteltiin ja laadittiin. Tarvittavaa dokumentaatiota on kuitenkin runsaasti vielä jäljellä ja kaikki olemassa oleva dokumentointi edellyttää säännöllistä tarkastelua ja päivittämistä.

Kattavamman ja yhdenmukaisemman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnin saamiseksi laadintaan taulukko, jolla kerätään vähintään toimielintasolla dokumentoidusti tietoa ja arvio sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä sosiaali- ja terveyslautakunta sekä koulutuslauta arvioivat olellisia riskitekijöitään strukturoidummin, muut toimielimet ottavat vapaamuotoisemmin kantaa vuoden 2019 talousarviossa arvioimiinsa olellisiin riskitekijöihin omassa toiminnassa. Vuoden 2020 talousarviossa kaikilla toimielimillä on jo yhdenmukaisesti arvioidut olelliset riskitekijät jaoteltuna neljään pääryhmään: strategiset, taloudelliset, toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit.

Vuoden 2019 aikana aloitettiin tiedonohjausjärjestelmän (toj) ja tiedonohjaussuunnitelman (tos) käyttöönoton valmistelu. Tammikuussa 2020 uuden asianhallintaohjelmiston käyttöönoton yhteydessä myös tiedonohjaussuunnitelma tuli saumattomasti uuden järjestelmän kanssa käyttöön otetuksi. Uuden asianhallintaohjelman myötä uudistui myös viranhaltijapäätösten ja kuulutusten julkaisu, vuoden 2020 aikana otetaan käyttöön sähköinen sopimushallinta. Asianhallintaohjelman uudistus edesauttaa arkistolain, tiedonhallintalain ym. ohjeistusten ja määräysten aiempaa parempaa noudattamista.

Selvitys sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Paimion kaupungin koko huomioiden ei ole katsottu tarpeelliseksi perustaa erillistä sisäisen valvonnan yksikköä. Tarvittaessa kaupunginjohto on antanut tilintarkastusyhteisölle erillisiä toimeksiantoja.

Kannanotto sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä

Hallitus esittää kannanottonaan, että sisäinen valvonta on kokonaisuutena käsiteltynä välttävällä tasolla. Sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation tavoitteiden arviointiin ja hallintaan. Koska sisäinen valvonta ei vielä perustu systemaattiseen ja dokumentoituun riskien tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan, tulee osana laadittavan arviointilomakkeiston jalkauttamista järjestää henkilökunnalle koulutusta mitä sisäinen valvonta ja riskienhallinta jokapäiväisessä käytännön työssä tarkoittavat.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta puhuttaessa tulee muistaa, että se on osa jokapäiväistä toimintaa.

1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Toimintakertomuksessa esitettävästä tuloslaskelmasta on eliminoitu kaupungin sisäinen laskutus ja luvut lasketaan näistä ulkoisista luvuista

Tuloslaskelmassa selvitetään tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyyttä tilikaudelle jaksotettuihin menoihin välitulosten eli toiminta-, käyttö- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

- ulkoiset tuotot ja kulut, kaupunki

	2019	2018	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	6 518,8	6 665,5	8 117,9	7 360,4	7 243,0
Toimintakulut	-64 900,7	-61 312,5	-59 216,0	-61 443,8	-62 396,7
Toimintakate	-58 381,8	-54 647,0	-51 098,1	-54 083,4	-55 153,7
Verotulot	43 495,0	41 088,1	42 091,3	42 090,5	40 455,9
Valtionosuudet	14 324,1	13 442,9	13 707,4	14 304,8	12 948,0
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	450,0	463,1	455,6	451,0	21,4
Muut rahoitustuotot	491,6	481,9	491,3	473,7	431,8
Korkokulut	-265,9	-288,5	-323,9	-400,7	-499,8
Muut rahoituskulut	-2,8	-12,7	-2,1	-7,0	-7,1
Vuosikate	110,1	527,8	5 321,6	2 828,9	-1 803,4
Poistot ja arvonalentumiset	-2 172,5	-1 904,2	-1 770,5	-1 875,0	-1 807,8
Satunnaiset tuotot	360,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Satunnaiset kulut	0,0	0,0	0,0	-192,7	0,0
Tilikauden tulos	-1 702,0	-1 376,4	3 551,1	761,2	-3 611,2
Poistoeron lis (-), väh (+)	84,1	84,1	84,1	84,1	84,1
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 617,9	-1 292,3	3 635,1	845,3	-3 527,1

Tuloslaskelman tunnusluvut

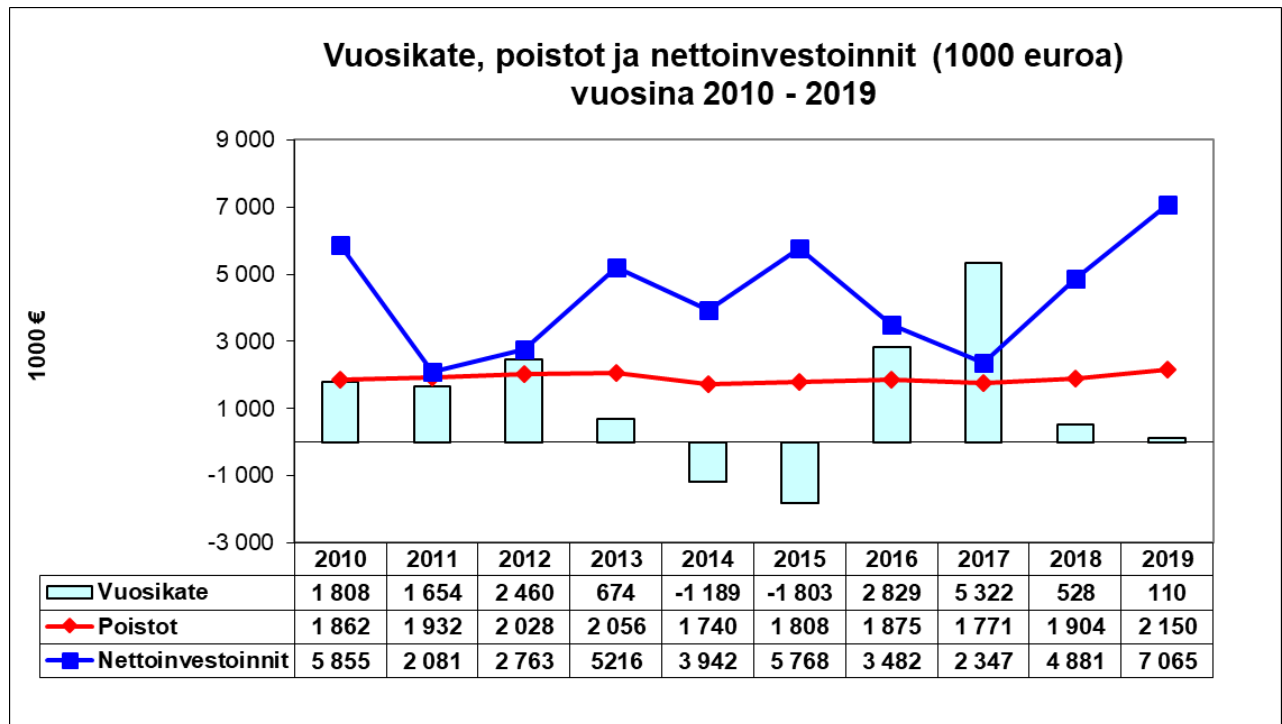
Toimintatuottojen %-osuus toimintakuluista = 100 x Toimintatuotot/toimintakulut	10,0	10,9	13,7	12,0	11,6
Vuosikate prosenttia poistoista = 100 x Vuosikate/Poistot	5,1	27,7	300,6	150,9	-99,8
Vuosikate €/asukas	10,1	48,7	495,9	264,1	-169,8
Asukasluku	10 851	10 835	10 731	10 713	10 620

Toimintakate ilmoittaa paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtion-osuuksilla.

Toimintatuottojen %-osuus toimintakuluista osoittaa paljonko toimintakuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuloilla sekä muilla varsinaisen toiminnan kuluilla.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Mikäli vuosikate on alijäämäinen, on kunnan tulo-rahoitus heikko.

Vuosikate prosenttia poistoista. Kun tunnusluvun arvo on 100 % oletetaan kunnan tulo-rahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistojen alaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet, liittymismaksut ja muut rahoitusosuudet.

1.4. Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikaudella tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Kaupunki

	2019	2018	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	110,1	527,8	5 321,6	2 828,9	-1 803,4
Satunnaiset erät netto	360,4	0,0	0,0	-192,7	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-692,8	-656,7	-1 675,3	-271,2	-172,5
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-7 340,8	-5 334,2	-2 894,4	-3 630,7	-6 051,9
Rahoitusosuudet investointeihin	123,6	68,4	331,5	89,8	258,3
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	845,2	772,4	1 891,3	330,5	198,3
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 594,35	-4 622,3	2 974,6	-845,4	-7 571,2
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset			-595,0	-100,0	-12,3
Antolainasaamisten vähennykset	215,8	202,5	0,0	0,0	0,0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 500,0	4 000,0	0,0	0,0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 282,2	-2 047,1	-2 347,1	-2 747,1	-3 057,7
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 000,0	2 000,0	-500,0	4 000,0	11 500,0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1,2	251,6	-45,7	11,9	-17,8
Saamisten muutos	-626,9	350,5	778,6	288,8	-543,0
Korottomien velkojen muutos	-252,0	1 395,9	-327,6	-642,2	302,4
Rahoituksen rahavirta	9 553,59	6 153,3	-3 036,9	811,3	8 171,6
Rahavarojen muutos	2 959,2	1 531,0	-62,2	-34,0	600,4
Rahavarojen muutos	2 959,2	1 531,0	-62,2	-34,0	600,4
Kassavarat 31.12.	5 758,8	2 799,6	1 268,6	1 330,8	1 364,8
Kassavarat 1.1.	2 799,6	1 268,6	1 330,8	1 364,8	764,5

Rahoituslaskelman tunnusluvut

	2019	2018	2017	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirrankertymä 5 vuodelta, 1000 € ilman konsernin sisäisiä järjestelyjä	-6 594,3	-4 622,3	2 974,6	-845,4	-7 571,2
Investointien tulorahoitus, % =100 x Vuosikate/Investointien omahankintameno ilman konsernin sisäisiä järjestelyjä	1,5	10,0	207,6	79,9	-31,1
Lainanhoitokate =(vuosikate+korkokulut)/(korkokulut+lainanlyhennykset)	0,1	0,3	2,1	1,0	-0,4
Kassan riittävyys, pv = 365 pv x kassavarat 31.12./ kassasta maksut tilikaudella	13	15	7	7	7
Asukasluku	10 851	10 835	10 731	10 713	10 620

Tuloslaskelman selityksiä

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Jos rahoituslaskelman välitulostulos toiminnan ja investointien rahavirta on positiivinen, ilmaisee se, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamalla joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus -% kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella (=vuosikate) Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja.

Tunnuslukua on syytä tarkastella useamman vuoden jaksolla.

Kassan riittävyys (pv) ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kassavaroilla.

1.5. Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2019	2018	2017	2016	2015
A PYSYVÄT VASTAAVAT					
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>					
1 Aineettomat oikeudet	66,1	31,4	23,7	53,0	3,9
2 Muut pitkävaikutteiset menot	121,9	134,1	144,0	136,0	171,7
	188,0	165,5	167,7	188,9	175,7
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>					
1 Maa- ja vesialueet	8 039,0	7 612,6	7 294,5	7 335,1	7 320,5
2 Rakennukset	30 063,6	26 402,3	24 373,9	24 753,1	18 940,0
3 Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 094,5	6 199,1	5 088,3	4 793,1	4 840,4
4 Koneet ja kalusto	708,1	541,6	465,5	434,6	420,5
5 Muut aineelliset hyödykkeet	299,4	298,9	29,4	29,4	29,3
6 Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	,0	211,0	817,1	125,8	4 306,6
	46 204,6	41 265,4	38 068,7	37 471,1	35 857,3
<i>III Sijoitukset</i>					
1 Osakkeet ja osuudet	23 844,4	23 913,7	23 862,3	23 862,3	23 882,7
3 Muut lainasaamiset	17 338,8	17 338,8	17 338,8	17 338,8	16 398,0
4 Muut saamiset	101,0	101,0	101,0	101,0	101,0
	41 284,2	41 353,5	41 302,1	41 302,1	40 381,7
A PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	87 676,8	82 784,5	79 538,5	78 962,1	76 414,7
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT					
1 Valtion toimeksiannot	28,5	33,2	37,7	42,0	46,0
2 Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	205,3	205,5	202,8	201,3	205,4
	233,8	238,7	240,5	243,3	251,4
C VAIHTUVAT VASTAAVAT					
<i>II Saamiset</i>					
Pitkäaikaiset saamiset					
2 Lainasaamiset	520,2	736,0	938,5	343,5	338,5
Lyhytaikaiset saamiset					
1 Myyntisaamiset	1 155,9	1 038,5	1 066,8	1 247,2	1 480,9
2 Lainasaamiset	,0	,0	,0	,0	,1
3 Muut saamiset	529,2	553,5	543,4	1 474,6	930,2
4 Siirtosaamiset	695,2	161,4	493,7	160,7	765,2
	2 900,5	2 489,4	3 042,4	3 226,0	3 514,9
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	5 758,8	2 799,6	1 268,6	1 330,8	1 364,8
C VAIHTUVAT VASTAAVAT, YHTEENSÄ	8 659,3	5 289,0	4 311,0	4 556,8	4 879,7
VASTAAVAA YHTEENSÄ	96 570,0	88 312,2	84 090,0	83 762,2	81 545,8

VASTATTAVAA	2019	2018	2017	2016	2015
A OMA PÄÄOMA					
<i>I Peruspääoma</i>	16 891,8	16 891,8	16 891,8	16 891,8	16 891,8
<i>V Edellisten tilikausien yli/alijäämä</i>	11 705,3	12 997,6	9 362,5	8 517,2	11 203,5
<i>VI Tilikauden ylijäämä</i>	-1 617,9	-1 292,3	3 635,1	845,3	-3 527,1
A OMA PÄÄOMA, YHTEENSÄ	26 979,2	28 597,1	29 889,4	26 254,3	24 568,2
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET					
1 Poistoero	1 179,0	1 263,1	1 347,2	1 431,2	1 515,3
	1 179,0	1 263,1	1 347,2	1 431,2	1 515,3
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT					
1 Valtion toimeksiannot	28,5	33,2	37,7	42,0	46,0
2 Lahjoitusrahastojen pääomat	562,9	564,8	294,9	294,4	286,7
3 Muut toimeksiantojen pääomat	54,2	53,6	69,2	113,9	113,9
	645,6	651,6	401,8	450,4	446,6
E VIERAS PÄÄOMA					
<i>I Pitkäaikainen</i>					
2 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	23 725,0	10 546,4	11 653,6	13 700,7	16 047,9
	23 725,0	10 546,4	11 653,6	13 700,7	16 047,9
<i>II Lyhytaikainen</i>					
2 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	37 146,4	40 107,2	35 047,1	35 847,1	32 247,1
5 Saadut ennakot	252,1	144,6	121,0	167,1	216,5
6 Ostovelat	3 949,8	3 150,3	2 842,5	2 520,7	2 456,6
7 Muut velat	553,1	771,6	823,2	854,6	1 013,9
8 Siirtovelat	2 139,8	3 080,3	1 964,2	2 536,0	3 033,8
	44 041,2	47 253,9	40 798,0	41 925,7	38 967,9
E VIERAS PÄÄOMA, YHTEENSÄ	67 766,2	57 800,4	52 451,6	55 626,4	55 015,8
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	96 570,0	88 312,2	84 090,0	83 762,2	81 545,8
TASEEN TUNNUSLUVUT					
Omavaraisuusaste, %	29,2	33,9	37,2	33,1	32,1
Suhteellinen velkaantun., %	104,4	94,2	81,9	87,0	90,4
Velat ja vastuut % käyttötuloista	105,4	95,3	83,0	87,3	90,5
Kertynyt ylijäämä (alijäämä)	10 087 387	11 705 301	12 997 621	9 362 491	7 676 382
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/as	930	1080	1211	874	723
Lainat €/as	5 610	4 675	4 352	4 625	4 548
Lainakanta 31.12, 1000 €	60 871	50 654	46 701	49 548	48 295
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	17 339	17 339	17 339	16 398	16 398
Asukasmäärä	10851	10 835	10 731	10 713	10 620

Taseen tunnusluvut

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / \text{Koko pääoma} - \text{saadut ennakot}$

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 * (\text{liitetieto 330}$

- Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot} (= \text{toimintatuotot} + \text{verotulot} + \text{valtionosuudet})$

Tunnusluku kertoo, paljonko käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisin maksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/as

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

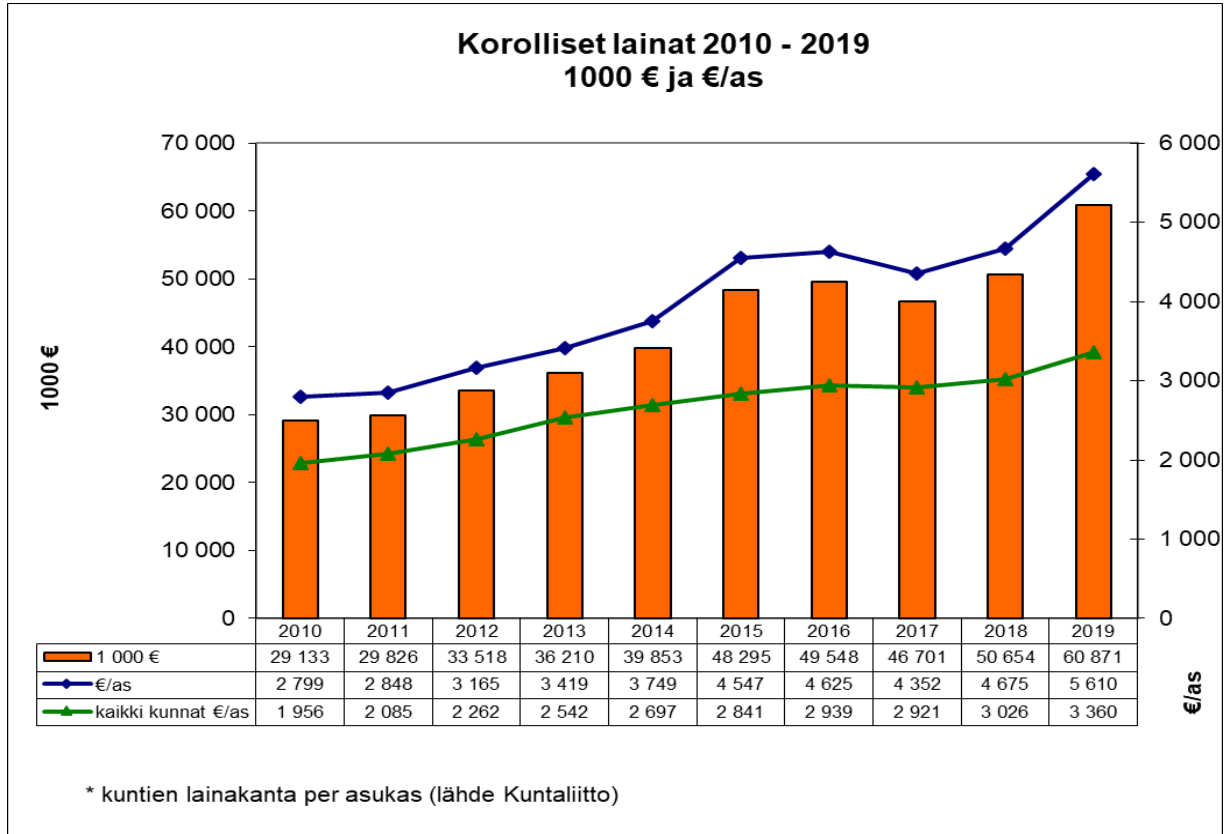
Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (saadut ennakot + Ostovelat + liittymismaksut ja muut velat + siirtovelat)
Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.6. Kokonaistulot ja -menot

Kaupungin ulkoiset kokonaistulot ja -menot vuonna 2019

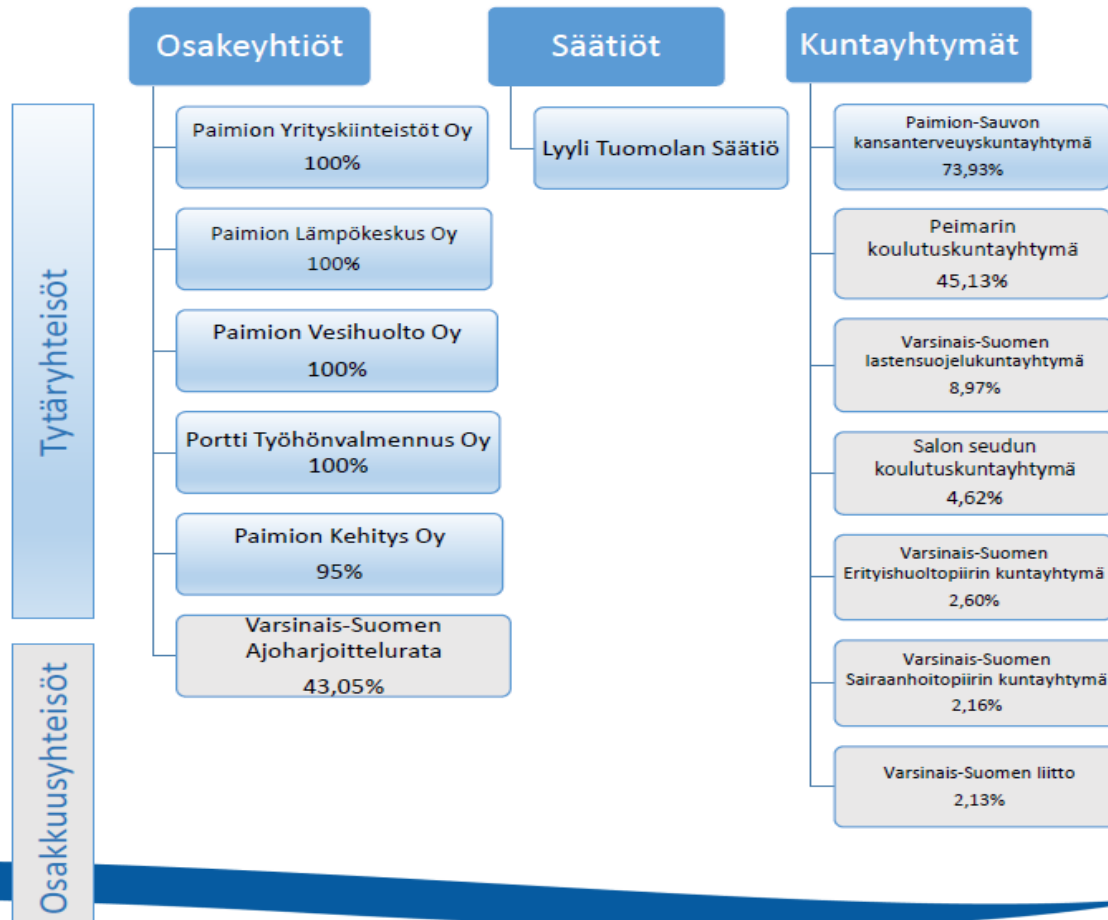
TULOT	1000€	%	MENOT	1000€	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	6 518,8	7,9	Toimintakulut	64 900,7	82,4
Verotulot	43 495,0	52,6	Korkokulut	265,9	0,3
Valtionosuudet	14 324,1	17,3	Muut rahoituskulut	2,8	0,0
Korkotuotot	450,0	0,5	Satunnaiset kulut	0,0	0,0
Muut rahoitustuotot	491,6	0,6	Tulorahoituksen korjauserät		
Satunnaiset tuotot	360,4	0,4	-Pakollisten varausten muutos	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät			-Pysyvien vast. hyöd. luovutustappiot	-18,6	0,0
-Pysyvien vast. hyöd. luovutusvoitot	-711,4	-0,9			
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	123,6	0,1	Investointimenot	7 340,8	9,3
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	845,2	1,0			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	215,8	0,3	Antolainasaamisten lisäykset	0,0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 500,0	20,0	Pitkäaik. lainojen vähennys	5 282,2	6,7
Lyhytaikaisten lainojen lisäys		0,0	Lyhytaikaisten lainojen vähenn.	1 000,0	1,3
Kokonaistulot	82 613,1	100,0	Kokonaismenot	78 773,8	100,0

1.7. Kuntakonsernin toiminta ja talous

PAIMION KAUPUNGIN KONSERNIRAKENNE 31.12.2019

(% osakepääomasta tai äänivallasta)

PAIMION KAUPUNGIN KONSERNI

Konsernin toiminnan ohjaus

Paimion kaupungin konsernirakenteessa tapahtui vuoden poikkeuksellisen muutoksia. Vuoden 2019 lopulla tytäryhteisöasemassa konserniin kuuluvat Paimion Lämpöyhtiö Oy, Paimion Vesi- huolto Oy, Paimion Yrityskiinteistöt Oy, Paimion Kehitys Oy ja Portti työhönvalmennus Oy, Paimion-Sauvon terveyskeskuskuntayhtymä ja Lyyli Tuomolan säätiö.

Kaupunginvaltuuston 29.9.2011 hyväksymillä konserniohjeilla on luotu puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti.

Paimion Lämpöyhtiö Oy tuottaa kaukolämpöä Paimion kaupungin alueella. Yhtiön toimitusjohtaja on Pekka Vihervuori ja yhtiön palveluksessa on hänen lisäksi neljä työntekijää, joista yksi on osa-aikaeläkkeellä (50 %).

Paimion Vesihuolto Oy hoitaa Paimion kaupungin alueella vesihuollon ja vastaa puhdasvesi- ja jätevesiverkostojen suunnittelusta, rakennuttamisesta, rakentamisesta ja ylläpidosta. Yhtiö aloitti toimintansa 1.1.2014. Yhtiön toimitusjohtaja on tekninen johtaja Markku Kylén ja yhtiön palveluksessa on kuusi työntekijää. Lisäksi yhtiö ostaa työaikaa kaupungin tekniseltä toimelta.

Paimion Yrityskehitys Oy vaihtoi 20.11.2019 nimensä, se on nyt Paimion Yrityskiinteistöt Oy. Yhtiö omistaa teollisuus- ja tehdaskiinteistöjä, jotka on vuokrattu edelleen yrityksille. Yhtiön toimitusjohtaja on Timo Piispa. Yhtiön palveluksessa ei ole yhtään henkilöä.

Portti Työhönvalmennus Oy:n päätettiin perustaa kaupunginhallituksen 16.1.2019 (§ 3) päätöksen mukaisesti. Yhtiön toimiala on työllistymistä edistävien yksilö- ja ryhmämuotoisten koulutus- ja valmennus palveluiden tuottaminen, henkilöstön rekrytointipalvelut ja työvoiman vuokrauspalvelu, sosiaali- ja hyvinvointipalveluiden tuottaminen ja palveluohjaus sekä työ- ja päivätoiminnan tuottaminen. Yhtiö ei menestynyt maakunnallisissa tarjouskilpailutuksissa, jonka vuoksi sillä ei ollut myöskään toimintaa vuoden 2019 aikana. Paimion kaupunki omistaa yhtiön 100 %:sti. Yhtiön toimitusjohtaja on Johannes Joutsenlahti. Yhtiön palveluksessa ei ole yhtään henkilöä.

Paimion Kehitys Oy päätettiin perustaa kaupunginhallituksen 6.2.2019 (§ 25) päätöksen mukaisesti. Yhtiön perustaminen on kuntastrategian linjausten mukaista. Yhtiön päätehtävänä on kehittää Paimion seudun elinvoimaa. Sen strategiassa työnkohteet ovat jaettu kolmeen osa-alueeseen; 1) Sisämarkkinoiden ja palveluiden kehittäminen – SunPaimio, 2) Seudun työpaikkojen lisääminen – Paimio Innovation Hub ja 3) Uusien pääomien ja investointien saaminen Paimion alueelle – Paimion Leijonienluola. Kaupungin omistus osuus yhtiöstä on 95 % ja Paimion yrittäjät ry:n osuus on 5 %. Yrittäjäyhdistyksellä on oikeus nimetä yksi hallituksen viidestä jäsenestä. Yhtiön Yhtiön toimitusjohtaja on Mika Ingi. Yhtiön palveluksessa on projektityöntekijä.

Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymä tuottaa Paimion kaupungille perusterveydenhuollon palvelut tilaaja-tuottaja sopimuksen mukaisesti. Kevään aikana käydään osakaskuntien ja kuntayhtymän väliset tilaajaneuvottelut ja kesän jälkeen pidetään neuvottelu, jossa käydään läpi budjetinvalmistelu tilanne ja tehdään tarvittavat tasapainottamistoimenpiteet. Tähän neuvotteluun osallistuvat kuntajohtajat ja sosiaali- ja terveysjohtajat. Kuntayhtymän osa-aikaisena johtajana (50 %) toimii Paimion sosiaali- ja terveysjohtaja Eeva-Sirkku Pöyhönen. Kuntayhtymässä työskenteli vuoden lopussa kaikkiaan 108 työntekijää, joista 91 vakituisia ja 17 sijaisia (2018: 106/88+18). Vakituista työntekijöistä 20 teki osa-aikatyötä (2018:12).

Lyyli Tuomolan säätiön tarkoituksena on Paimion kaupungille testamentilla tulleiden Lyyli Tuomolan suvun käsitöiden säilyttäminen ja näyttelytoiminta sekä siihen liittyvän käsityö- ja taidemuseon perustaminen. Kaupunginhallitus nimeää kaikki säätiön hallituksen jäsenet, joten säätiön on kaupungin määräysvallassa ja kuuluu kaupunkikonserniin tytäryhteisön asemassa. Säätiön toiminnanjohtaja on Jouni Lehtiranta.

Osakkuusyhteisöt

Varsinais-Suomen Ajoharjoittelurata Oy järjestää tieliikennelain tarkoittamaa luikkaan kelin ajoharjoittelua Varsinais-Suomen alueella. Osakeyhtiön osakkeista 74,17 % omistaa alueen kunnat (Paimion osuus 45,69 %), muita omistajia mm Suomen Autokoululiitto, V-S Autokouluyhdistys r.y., Autoliitto. Yhtiön toimitusjohtaja on Kalle Berg ja sillä on toimitusjohtajan lisäksi yksi vakituinen työntekijä.

Paimion Palvelukeskussäätiön toiminta keskittyy omistamiensa rakennusten ylläpitoon. Kaupungilla on oikeus nimittää viisijäseniseen hallitukseen kaksi jäsentä. Koska kaupungilla on oikeus nimittää 2/5 säätiön hallituksen jäsenistä, sen voidaan katsoa olevan toiminnallisesti kaupunkikonsernissa osakkuusyhteisön asemassa. Kirjanpidollisesti sitä ei ole yhdistetty konsernitilinpäätökseen. Säätiön asiamies on Christina Muurinen.

Konsernia koskevia olennaisia tapahtumia 2019

Vuoden 2018 aikana aloitetut valmistelut Mäntykankareen Vesi Oy:n siirtymisestä osaksi Paimion Vesihuolto Oy:tä, päättyivät suunnitellun aikataulun mukaisesti. Paimion kaupunki ja Sauvon kunta myivät kaikki osakkeensa Paimion Vesihuolto Oy:lle vuoden 2019 lopulla. Vuoden 2019 lopulla Mäntykankareen Vesi Oy oli Paimion Vesihuolto Oy:n 100%sti omistama tytäryhtiö.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 29.9.2011 ”Paimion kaupungin konserniohjeet”. Konserniohjeilla luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeiden etuna on yhteisöjen ohjauksen yhtenäistäminen, toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen ja kaupungin yhteisöstä saaman tiedon laadun parantaminen ja tiedonkulun tehostaminen.

Konsernijohto (kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja) on ohjeistanut yhtiökokous- ja yhtymäkokousedustajia. Annetut ohjeet ovat olleet riittäviä ja annettuja ohjeita on noudatettu.

Konserniyhtiöiden edustajat raportoivat 3.4.2019 vuoden 2018 tilinpäätöksestä ja ajankohtaisista asioista kaupunginhallitukselle seuraavasti:

- Mäntykankareen vesi Oy, toimitusjohtaja Pekka Salo
- Lyyli Tuomolan säätiö, toiminnanjohtaja Jouni Lehtiranta
- Paimion Yrityskehitys Oy, toimitusjohtaja Timo Piispa
- Paimion Lämpökeskus Oy, toimitusjohtaja Pekka Vihervuori
- Paimion Vesihuolto Oy, toimitusjohtaja Markku Kylén
- Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymä, kuntayhtymän johtaja Eeva-Sirkku Pöyhönen

Lisäksi tytäryhteisöasemassa olevat yhteisöt toimittivat kaupunginhallitukselle osavuosisaksaukset kahdeksan kuukauden toiminnasta. Osavuosisaksauksiin kuuluivat tuloslaskelma, tase sekä toimitusjohtajan/kuntayhtymäjohtajan/asiamiehen lyhyt katsaus yhteisön toiminnan olennaisista tapahtumista ja arvio loppuvuoden merkittävistä tapahtumista. Ne käsiteltiin kaupunginhallituksen 2.10.2019 kokouksessa.

Kaupungin tietohallintoyksikkö huolehtii kaupungin ja Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymän tietohallinnosta. Muilta osin ei ole keskitettyjä konsernitoimintoja.

Tiedossa olevia muutoksia konsernirakenteessa

Tiedossa ei ole tulevia muutoksia konsernirakenteessa.

Konsernin tuloslaskelma

	2019	2018	2017	2016
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	33 603	33 733	34 541	32 508
Toimintakulut	-93 471	-89 318	-86 311	-87 548
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	12	22	33	24
Toimintakate	-59 857	-55 563	-51 738	-55 017
Verotulot	43 495	41 088	42 091	42 090
Valtionosuudet	19 857	18 886	19 028	20 501
Rahoitustuotot ja -kulut:				
Korkotuotot	21	33	27	19
Muut rahoitustuotot	29	13	34	32
Korkokulut	-406	-455	-508	-571
Muut rahoituskulut		-6	-1	-2
Vuosikate	3 139	3 996	8 933	7 052
Poistot ja arvonalentumiset:				
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 154	-5 169	-5 390	-5 216
Omistuksen elinimointierot	3			
Arvonalentumiset			-18	-10
Satunnaiset erät	360	0,0	0,0	-193
Tilikauden tulos	-1 652	-1 173	3 525	1 633
Tilikauden verot	-129	-132	-128	-192
Laskennalliset verot	-28	-43	-22	0,3
Vähemmistöosuudet	1	-3	-1	-1
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 808	-1 351	3 374	1 440
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017	2016
Toimintatuottojen %-osuus toimintakuluista				
= 100*Toimintatuotot/toimintakulut	36	38	40	37
Vuosikate prosenttia poistoista				
= 100*Vuosikate/Poistot	61	77	166	135
Vuosikate €/as	289	369	832	658
Asukasluku	10 851	10 835	10 731	10 713

Konsernin rahoituslaskelma

	2019	2018	2017	2016	2015
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	3 138,7	3 995,8	8 932,8	7 052,3	2 252,4
Satunnaiset erät	360,4			-192 698,9	0,0
Tilikauden verot	-129,3	-132 049,0	-128 416,0	-191 724,7	-0,1
Tulorahoituksen korjauserä	-92,6	-715,7	-1 612,1	-332,8	-48,1
Toiminnan rahavirta yhteensä	3 277,1	3 148,1	7 192,3	6 335,1	2 204,3
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-9 897,4	-7 691,7	-5 624,4	-5 087,9	-8 087,1
Rahoitusosuudet investointi menoihin	134,2	124,1	400,7	166,7	276,1
Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	332,9	981,6	1 962,4	350,1	283,6
Investointien rahavirta yhteensä	-9 430,3	-6 586,1	-3 261,3	-4 571,1	-7 527,5
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 153,2	-3 438,0	3 931,1	1 764,0	-5 323,3
Rahoituksen rahavirta					
Antolainojen muutokset					
Antolainojen lisäykset		-1		-100,0	-12,3
Antolainojen vähennykset		1 128,3	0,0	0,0	0,0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 582,2	4 549,1	194,1	-93,7	-7,6
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 897,6	-2 154,3	-3 236,6	-4 068,5	-4 554,2
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 238,8	16,4	-803,3	3 614,1	10 974,9
Oman pääoman muutokset (korjaukset)	-33,9	-63,2	-65,6	-30,5	-42,2
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen po. ja varojen muutokset	1,4	239,3	-36,6	,6	-37,5
Vaihtomaisuuden muutos	5,6	-67,1	-31,4	-3,3	-54,5
Saamisten muutos	436,9	790,5	871,0	80,9	-115,4
Korottomien velkojen muutos	554,9	1 659,3	-40,9	-49,9	623,5
Rahoituksen rahavirta yhteensä	9 410,6	4 970,9	-3 149,4	-650,4	6 774,5
RAHAVAROJEN MUUTOS	3 257,4	1 532,9	781,6	1 113,6	1 451,2
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12	13 587,1	10 361,0	8 828,1	8 046,5	6 932,9
Rahavarat 1.1.	10 329,7	8 828,1	8 046,5	6 932,9	5 481,6
	3 257,4	1 532,9	781,6	1 113,6	1 451,3
Rahoituslaskelman tunnusluvut					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-6 153,2	-3 438,0	3 931,1	1 764,0	-5 323,3
Investointien tulorahoitus, %	32,1	52,8	171,0	143,3	28,8
Lainanhoitokate	0,5	1,7	2,5	1,6	0,6
Kassan riittävyys, pv	44,8	38,0	33,7	30,2	24,6

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2019	2018	2017	2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	78	78	125	259
Muut pitkävaikutteiset menot	173	180	233	101
Ennakkomaksut			9	9
	251	258	367	368
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	10 583	9 620	9 350	9 340
Rakennukset	51 813	48 853	47 215	57 092
Kiinteät rakenteet ja laitteet	19 211	17 740	15 843	7 199
Koneet ja kalusto	2 954	3 131	3 397	2 818
Muut aineelliset hyödykkeet	476	479	222	198
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	429	577	1 392	391
	85 465	80 400	77 420	77 039
Sijoitukset				
Osakkuusyhteisöt	510	509	453	404
Osakkeet ja osuudet	5 034	4 296	4 218	4 207
Muut lainasaamiset	20	20	20	20
Muut saamiset	37	40	41	41
	5 601	4 865	4 732	4 671
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	91 317	85 523	82 519	82 079
TOIMEKSIANTOJEN VARAT				
Valtion toimeksiannot	94	152	38	80
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	232	235	308	235
Muut toimeksiantojen varat	170	93	107	105
	496	480	452	420
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	427	437	370	345
Valmiit tuotteet/tavarat	37	33	32	26
	464	469	402	371
Saamiset				
Pitkäaikaiset saamiset				
Lainasaamiset	0,66	0	0	0
Muut saamiset	2	3	4	4
Siirtosaamiset	476	403	313	203
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	2 630	2 917	2 666	2 871
Lainasaamiset		36	0	0
Muut saamiset	984	1 009	1 009	1 996
Siirtosaamiset	1 235	664	892	673
	5 328	5 033	4 884	5 748
Rahoitusarvopaperit				
Osakkeet ja osuudet	12	12	12	12
Sijoitukset rahamarkkina- instrumentteihin	1 896	1 986	1 354	1 128
Muut arvopaperit	54	54	54	53
	1 962	2 052	1 420	1 194
Rahat ja pankkisaamiset	11 625	8 309	7 408	6 853
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	19 379	15 864	14 114	14 165
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 192	101 866	97 085	96 663

VASTATTAVAA	2019	2018	2017	2016
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA				
Peruspääoma	16 892	16 892	16 892	16 892
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	1 146	1 145	1 145	1 145
Arvonkorotusrahassto	1 255	1 255	1 255	1 255
Muut omat rahastot	263	268	270	269
Edell tilikausien yli-/alijäämä	-391	-386	-4 533	-6 438
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 808	-1 351	3 374	1 440
	17 357	17 824	18 403	14 563
VÄHEMMISTÖOSUUDET	10	14	34	48
PAKOLLISET VARAUKSET				
Eläkevaraukset	3	4	4	4
Muut pakolliset varaukset	760	767	704	593
	763	771	708	598
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT				
Valtion toimeksiannot	95	153	127	75
Lahjoitusrahastojen pääomat	595	598	327	341
Muut toimeksiantojen pääomat	224	146	176	219
	915	897	630	634
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	32 836	20 522	21 970	25 012
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	7 470	7 152	6 876	6 631
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	38 596	41 702	36 904	37 708
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	13 245	12 986	11 559	11 470
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	92 148	82 361	77 310	80 820
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	111 192	101 866	97 085	96 663
Tunnusluvut 1000€				
Omavaraisuusaste, %	15,8	17,8	19,2	15,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	96,6	86,4	79,6	83,8
Velat ja vastuut % käyttötuloista	99,9	89,7	80,9	84,7
Kertynyt alijäämä	-2 199	-1 737	-1 159	-4 998
Kertynyt alijäämä, €/asukas	-203	-160	-108	-467
Konsernin lainakanta 31.12.	71 922	62 682	59 289	62 759
Konsernin lainat €/as	6 638	5 785	5 525	5 858
Konsernin lainasaamiset 31.12.	20	20	20	20
Konsernin henkilöstömäärä	625	619	615	668
Asukasmäärä 31.12.	10 851	10 835	10 731	10 713
Saadut ennakot	1 622	1 378	1 203	1 165
Koroton lainakanta 31.12.	14 422	14 092	12 566	12 430

1.8. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Tilikauden tulosta voidaan käsitellä poistoeron ja varausten muutoksilla ja rahastosiirroilla Poistoerokirjauksia tehdään niiden investointien osalta, joiden kattamiseen on käytetty investointivarausta. Poistoeroa puretaan hankkeen poistoa vastaavasti.

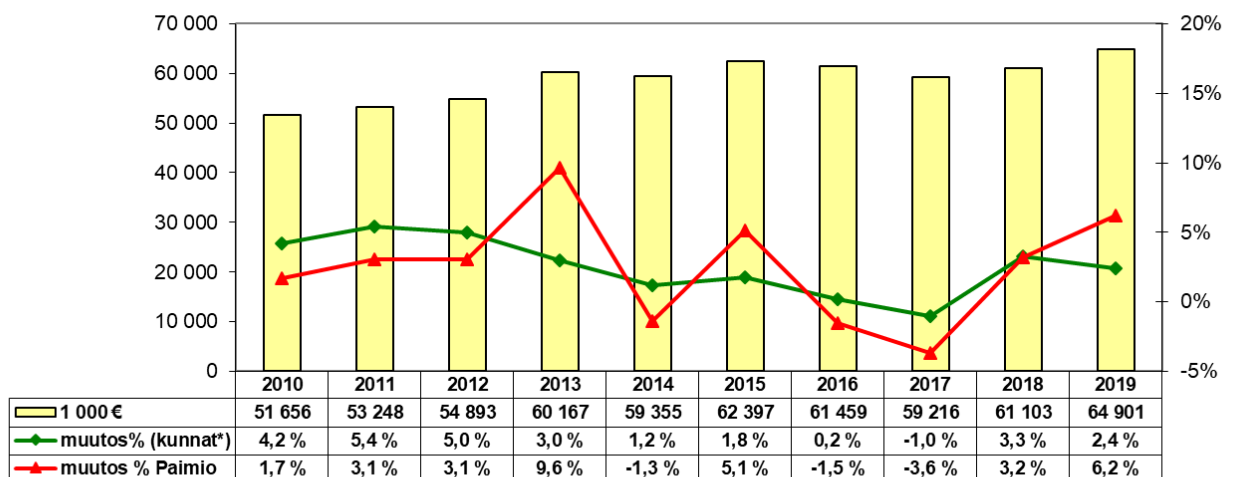
Tilikauden tulos on -1 701 970,77euroa, vastaava vuoden 2018 tulos oli -1 376 378,60 euroa. Tilikauden vuosikate on 110 121,02 euroa.

Tilikauden tulokseen on kirjattu poistoeron vähennystä + 84.057,72 euroa. Edellä esitettyjen tuloksen käsittelyerien jälkeen syntyvä kaupungin tilikauden alijäämä on 1 617 913,05 euroa.

Kaupunginhallitukselle ehdotetaan 1.4.2020 kokouksessa, että kaupunginhallitus päättää

- tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:
  - o tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaisesti 84.057,72 euroa
  - o kirjataan tilikauden alijäämä, 1 617 913,05 euroa, taseen tilikauden yli-/alijäämä tilille.
- hyväksyä ja allekirjoittaa tilinpäätöksen vuodelta 2019.
- valtuuttaa kaupunginhallituksen puheenjohtajan ja kaupunginjohtajan allekirjoittamaan kaupunginhallituksen puolesta ”vahvistusilmoituskirjeen tilintarkastajalle”.
- lähettää tilinpäätöksen tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajille.

Ulkoiset toimintakulut sekä niiden kasvuprosentit Paimiossa ja kunnissa keskimäärin vuosina 2010 - 2019

* kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit (lähde: Kuntaliitto)

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä käyttötalouden toteutuminen

Talousarvion sitovuus määritellään hallintosäännön 61 pykälässä.

Käyttötalousosa

Valtuusto hyväksyy määrärahat kullekin tehtävälle. Niille lautakunnille, joilla on useita tehtäviä, on talousarvio sitova tehtäväalueetasolla. Kaupunginhallitus voi lautakunnan esityksestä suorittaa tehtävien välisiä määrärahamuutoksia edellyttäen, että se ei aiheuta muutoksia lautakunnan saamien määrärahojen kokonaissummaan. Määrärahaan liittyvät meno- ja tuloerät ovat sitovia. Sitovat erät on merkitty tilinpäätöskirjassa keltaisella pohjalla.

Poikkeuksena edellä mainitusta sitovuusperiaatteesta on myönnetty nettomääräraha sivistys- ja vapaa-aika lautakunnalle. Lisäksi nettositovuus koskee Kaupunginhallituksen alaista työllisyydenhoidon tehtäväaluetta ja tietohallinnon kustannuspaikkaa.

Investointiosa

Investointien määrärahat ovat sitovia kustannuspaikkatasolla. Kustannuspaikkatason alapuolella esitetyt yksityiskohtaisemmat erittelyt ovat luonteeltaan perusteluita ja alustavia käyttösuunnitelmia. Sitovat erät on merkitty tilinpäätöskirjassa keltaisella pohjalla.

Tuloslaskelma- ja rahoitusosa

Tuloslaskelmaosassa valtuusto vahvistaa sitovat tavoitteet verotuloihin, valtionosuuksiin, korkotuottoihin, korkokuluihin, muihin rahoitustuottoihin ja muihin rahoituskuluihin. Rahoitusosassa valtuustoon nähden sitovia erät ovat antolainasaamisten lisäys ja lainakannan muutokset. Lainakannan muutos asettaa ylärajan lisä lainanottoon.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Tehtäväalueista ja investoinneista vastaavat toimielimet ja viranhaltijat ovat laatineet toteutusvertailut, joissa on arvioitu myös toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista. Talousarvion toteutuminen käy selvillä jäljempänä olevista toimielinten toimintakertomuksista sekä niiden yhteenvedosta.

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuuhenkilö

Keskusvaalilautakunta
Vaalit
Lautakunnan puheenjohtaja Jarmo Heimo

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta vastaa valtiollisten ja kunnallisten vaalien sekä erikseen päätettävien kansanäänestysten toimittamisesta kunnassa voimassa olevien lakien mukaisesti.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA - kokouksia 6 (EKV) ja 5 (EU-vaalit)		<u>Läsnäolokerrat</u>	
		Eduskuntavaalit	EU-vaalit
Heimo Jarmo	puheenjohtaja	4	5
Rantanen Riitta	varapuheenjohtaja	6	4
Mäenpää Erkki	jäsen	6	4
Kaarilahti Seija	jäsen	6	5
Tuomasjukka Saska	jäsen	2	2
Heurlin Eeva	varajäsen	4	2
Kyynäräinen Ulla	varajäsen	2	2
Ilola Mona	varajäsen	-	-
Pöri Pasi	varajäsen	-	1
Mäkinen Juha	varajäsen	-	-
Vihervirta Armi	sihteeri	6	5

Kertomusvuonna toimitettiin sekä eduskuntavaalit (14.4.) että europarlamenttivaalit (26.5.).

Eduskuntavaalien äänestysprosentti oli 74,1. Annetut äänet jakaantuivat puolueittain seuraavasti:

Kansallinen Kokoomus 1202 ääntä (19,7 %), Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 1186 ääntä (19,4 %), Perussuomalaiset 1145 ääntä (18,7 %), Suomen Keskusta 1023 ääntä (16,8 %), Vasemmistoliitto 677 ääntä (11,1 %), Vihreä liitto 375 ääntä (6,2 %), Suomen Kristillisdemokraatit (KD) 172 ääntä (2,8 %), Liike Nyt ry 123 ääntä (2 %), Suomen ruotsalainen kansanpuolue 74 ääntä (1,2 %) ja muut ryhmät yhteensä 108 ääntä (1,7 %). Lisäksi annettiin 25 mitätöntä ääntä (0,4 %), eli äännet yhteensä 6110.

Europarlamenttivaalien äänestysprosentti oli 41,6. Annetut äännet jakaantuvat seuraavasti:

Kansallinen Kokoomus 763 ääntä (22,3 %), Suomen Keskusta 540 ääntä (15,8 %), Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 534 ääntä (15,6 %), Perussuomalaiset 505 ääntä (14,7 %), Vihreä liitto 502 ääntä (14,7 %), Vasemmistoliitto 233 ääntä (6,8 %),

Suomen Kristillisdemokraatit (KD) 213 ääntä (6,2 %), Suomen ruotsalainen kansanpuolue 54 ääntä (1,6 %) ja muut ryhmät yhteensä 80 ääntä (2,3 %). Lisäksi annettiin 9 mitätöntä ääntä (0,3 %), eli äännet yhteensä 3433.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Seuraavat järjestettävät vaalit:

- 2020 ei säännönmukaisia vaaleja
- 2021 kuntavaalit huhtikuussa

Paimio on muodostanut vuoden 2012 kuntavaaleista lähtien yhden äänestysalueen ja äänestyspaikkana on ollut kaupungintalo.

Äänestyspäivänä äänestys tapahtuu valitun vaalilautakunnan valvonnassa. Ennakkoäänestystä käyttää noin puolet äänestäjistä. Kotiäänestysmahdollisuus on äänioikeutetuille, joiden kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etteivät he pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Hoitolaitoksissa oleville järjestetään mahdollisuus laitosäänestykseen. Vaalitoimikunta suorittaa sekä kotiäänestykset että laitosäänestykset.

Toiminnalliset tavoitteet

Vaalien sujuva ja asiakasystävällinen järjestäminen.

Keskusvaalilautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	51 000	0	51 000	36 294	14 706	71,2 %	18 133	100 %
ulkoiset tuotot	51 000	0	51 000	36 294	14 706	71,2 %	18 133	100 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Toimintakulut	41 000	0	41 000	33 370	7 630	81,4 %	12 624	164 %
ulkoiset kulut	40 526	0	40 526	32 896	7 630	81,2 %	12 520	163 %
sisäiset kulut	474	0	474	474	0	100,1 %	104	356 %
Toimintakate	10 000	0	10 000	2 924	7 076	29,2 %	5 509	-47 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	10 000	0	10 000	2 924	7 076	29,2 %	5 509	-47 %

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuuhenkilö

Tarkastuslautakunta
Tilintarkastus
Lautakunnan puheenjohtaja Pekka Aro

TARKASTUSLAUTAKUNTA		Läsnäolokerrat
Kokoonpano 1.1.-31.12.2019		
- kokouksia 9		
Aro Pekka	puheenjohtaja	9
Reunanen Kristina	varajäsen	-
Heino Sini	varapuheenjohtaja	4
Tuomasjukka Saska	varajäsen	-
Mäkelä Matti	jäsen	6
Mäkinen Martti	varajäsen	1
Salo Tapani	jäsen	9
Hörkkö Jaana	varajäsen	-
Tuovinen, Nanna	jäsen	7
Hjerp Paula	varajäsen	1
Vesamo Johanna	jäsen	9
Heimo, Jarmo	varajäsen	-
Ylitalo Jouni	jäsen	7
Kovanen Mikko	varajäsen	1
Niitynperä Sinikka	tilintarkastaja/BDO Auditor Oy; tilivuosi 2018 saakka	3
Vuorio Jukka	tilintarkastaja/ Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy; tilivuosi 2019 alkaen	4
Makkonen Heli-Maarit	pöytäkirjanpitäjä	9

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta valmistelelee valtuuston päätettävät tarkastusta koskevat asiat, arvioi kuinka valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet ja arvioi hallinnon ja taloudenhoidon tarkoituksenmukaisuutta.

Tarkastuslautakunta arvioi kaupunkikonsernin toimintaa ja koordinoi konsernin sisäistä ja ulkoista valvontaa ja huolehtii, että sisäiseen ja ulkoiseen valvontaan osoitetaan riittävät resurssit.

Tarkastuslautakunta tuottaa valtuustolle olennaista ja luotettavaa arviointitietoa talousarviossa asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä kaupungin päätöksentekijöille hyödyllistä tietoa kaupungin tehtävien hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, taloudellisuudesta, tuottavuudesta ja vaikuttavuudesta.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Kuntalain 121 § mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Kuntalain 122 §:n mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja –talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä JHTT-yhteisö. Valtuusto voi valita tilintarkastusyhteisön enintään kuudeksi tilikaudeksi eli kuudeksi vuodeksi. Kaupungin tilintarkastamisesta on tehty sopimus Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa tilivuodelle 2019 – 2022. Sopimukseen sisältyy lisäksi kaksi optiovuotta. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT, HM Jukka Vuorio. Lakisääteisiä tilintarkastuspäiviä on kaupungilla 18 vuodessa. Tilintarkastaja avustaa tarkastuslautakuntaa arviointityössä ja arviointikertomuksen laatimisessa.

Toiminnalliset tavoitteet

- Arviointikertomuksen laatiminen.
- Sidonnaisuusrekisterin ylläpitäminen.

Tarkastuslautakunta

slrapo	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	To t. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
ulkoiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	20 521	-205	20 316	17 984	2 332	88,5 %	19 350	-7,1 %
ulkoiset kulut	20 078	-205	19 873	17 541	2 332	88,3 %	19 005	-7,7 %
sisäiset kulut	443	0	443	443	0	99,9 %	345	28,3 %
Toimintakate	-20 521	205	-20 316	-17 984	-2 332	88,5 %	-19 350	-7 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-20 521	205	-20 316	-17 984	-2 332	88,5 %	-19 350	-7 %

TOIMIELIN

Tehtävä (Tulosalue)

Vastuuhenkilö

Kaupunginhallitus

Konsernijohto ja hallintopalvelut

kaupunginjohtaja Jari Jussinmäki/ hallintojohtaja Jaana Hölsö

KAUPUNGINHALLITUS

- kokouksia 20

Nimi:		Puolue	Läsnäolo- kerrat
Hongisto Jukka Autti Santeri	puheenjohtaja 1.6. alkaen varajäsen 1.6. alkaen	Kok. Kok.	11 -
Ilola Timo	puheenjohtaja 31.5. asti, jäsen 1.6. alkaen	Kok.	9 11
Rantanen Janne	varajäsen	Kok.	-
Alander Eira Karlsson Kristina	I varapuheenjohtaja varajäsen	Kesk. Kesk.	20 -
Virta Timo Lahti Tapani	II varapuheenjohtaja varajäsen	SDP SDP	19 1
Ansio Sanna-Maija Mäkelä Timo Kaarlela Markus	jäsen varajäsen 31.5. asti varajäsen 1.6. alkaen	Kok. Kok. Kok.	20 - -
Jalonen Kimmo Heurlin Eeva	jäsen varajäsen	KD KD	19 -
Mulari Marika Nuotio Minna	jäsen varajäsen	Vih. Vih.	19 -
Murto Sari Rannikko Sari	jäsen varajäsen	SDP SDP	18 3
Nieminen Tomi Klemola Anu	jäsen varajäsen	Vas. Vas.	15 5
Simolin Anton Kaarlela Markus	jäsen 31.5. asti varajäsen 31.5. asti	Kok. Kok.	9 -
Uusitalo Joonas Lindberg Mikko	jäsen varajäsen	Kesk. Kesk.	20 -
Hallisto Reijo Lahti Helena Kallio Jarkko Hongisto Jukka 27.2.-31.5. Mäkelä Timo 1.6. alkaen Rautio Rauno	kaupunginvaltuuston puheenjohtaja kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja kaupunginvaltuuston II varapuheenjohtaja kaupunginvaltuuston III varapuheenjohtaja	Kesk. SDP Kok. Kok. Kok. Vas.	19 17 - 5 7 19
Jussinmäki Jari Hölsö Jaana Alho Niina	kaupunginjohtaja, esittelijä hallintojohtaja, pöytäkirjanpitäjä henkilöstöpäällikkö, pöytäkirjanpitäjä		20 17 3

Toiminta-ajatus

Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenpidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua ja jollei johdosäännössä toisin määrätä, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa. Lisäksi kaupunginhallitus edustaa kuntaa työnantajana ja vastaa henkilöstöpolitiikasta, kunnan toiminnan yhteensovittamisesta, kunnan toiminnan omistajaohjauksesta sekä huolehtii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallituksen alaisuuteen kuuluu kolme valtuustoa sitovaa tehtäväaluetta: konsernijohto ja hallintopalvelut, maaseutupalvelut ja työllisyydenhoito. Konsernijohtoon muodostavat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Hallintopalveluihin kuuluvat virastopalvelut, tietohallinto ja elinvoimapalvelut. Virastopalvelut vastaa mm. palvelupisteen ja puhelinvaihteen toiminnasta, valmistelee kaupunginhallituksen ja valtuuston päätettävät asiat sekä vastaa ja ohjeistaa kaupungin arkistotoimintaa. Tietohallinto tuottaa ICT kehittämis- ja ylläpitopalvelut Paimion kaupungille ja Paimion-Sauvon ktky:lle. Elinvoimapalveluissa toiminnan kehittämisestä vastaa elinkeinojohtaja.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut hankitaan Tilikunta Oy:ltä. Tilikunta Oy aloitti toimintansa 1.1.2019. yhtiön omistavat Kaarinan kaupunki, Liedon kunta, Paimion kaupunki ja Sauvon kunta.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Viime vuosina kuntia valtavasti työllistäneet maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelut menivät siinä muodossaan jäihin, kun hallitus vaihtui kevään 2019 eduskuntavaaleissa. Sote-uudistuksessa on monta isoa kokonaisuutta, joita valmistellaan edelleen eri ministeriöissä. Uuden sote-uudistuksen valmistelut käynnistyivät syksyllä 2019.

Vuosi 2019 oli kuntataloudessa historiallisen vaikea, samoin Paimiossa. Verohallinnon monet samanaikaiset uudistukset (tulorekisteri, verokorttiuudistus, joustava verotus) aiheuttivat tilityksiin kertymävajetta heti vuoden alusta lähtien, eikä se ehtinyt korjaantumaan koko vuoden aikana.

Hyväksytyt kuntastrategian mukaisesti kaupunki panostaa elinvoimapalveluiden kehittämiseen, josta tarkemmin edempänä omassa kappaleessaan.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet on johdettu kaupungin strategiasta.

Henkilöstövoimavarat ovat riittävät ja oikein kohdistetut.

Laadukkaan palvelutoiminnan keskeisin osatekijä on osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Henkilökunnan pitkäkestoiseen työhyvinvoinnin edistämiseen kiinnitetään huomiota eri osa-alueilla. Vaikuttavia kehityskeskusteluita käydään vähintään kerran vuodessa jokaisen työntekijän kanssa. Johtamisen edellytyksiä pyritään parantamaan yhteisillä koulutuksilla ja henkilöstöhallinnon tukipalvelulla.

Työterveyshuollon painopistettä pyritään siirtämään ennaltaehkäiseviin toimintoihin ja erityisesti pitkien sairauspoissaolojen määrää seurataan työterveyshuollon kuntoutusryhmässä. Työterveyshuollon kuntoutusryhmä muodostettiin vuoden 2018 aikana ja siihen kuuluu nimetty työterveyslääkäri ja henkilöstöpäällikkö. Työterveyshuollon kilpailutus käynnistyi loppuvuodesta, sopimukset kilpailutuksen voittaneen Mehiläisen kanssa tehtiin maaliskuussa 2020.

Osana kaupungin työhyvinvointitoimintaa toteutettiin vuoden 2019 aikana lajikoikeiluja. Lajikoikeilulla pyritään edistämään työntekijöiden omaehtoista liikkumista.

Johtamisen kehittäminen ja Paimion kaupungin organisaation taloudesta huolehditaan tarkasti.

Tilikunta Oy:n ohjelmistohankinnat kilpailutettiin ja käyttöönottoa valmisteltiin 2019 aikana. Vuoden 2020 talousarviota tehtiin uusilla ohjelmistoilla ja taloushallinto siirtyi uusiin järjestelmiin 2020 alusta. Samassa käynnistyi HR-osioiden käyttöönoton suunnittelu. Uudet ohjelmistot mahdollistavat henkilöstöhallinnollisen tiedolla johtamisen ja paremman henkilöstösuunnittelun. Nykyaikaiset ohjelmistot parantavat myös itsepalvelun määrää ja tieto kulkee sujuvasti sekä oikea-aikaisesti Tilikunnan ja kaupungin työntekijöiden sekä esimiesten välillä.

Resurssimuutokset

Vuoden 2019 lopulla henkilöstöä on 12,9 htv, joista kaksi on määräaikaista. Kevään 2019 aikana laadittiin joukkoliikenteen kehittämissuunnitelma, jonka tekemiseen palkattiin määräaikaaisesti työntekijä 5kuukauden ajaksi. Suunnitelman laadintaan saatiin V-S Ely-keskukselta 15 000 euron avustus.

Kaupunginhallituksen toimikaudekseen nimeämät toimikunnat

- Elinkeinotoimikunta
- Kunniamerkkiesityksiä valmisteleva toimikunta
- Maapoliittinen toimikunta
- Vammaisneuvosto
- Vanhusneuvosto
- Ystävyystoimikunta

Kaupunginjohtajan asettamat (viranhaltija/työntekijä) työryhmät

- Ehkäisevän päihdetyön ryhmä (17.10.2019 §13)
- Paimion ja Sauvon yhteisen oppilashuollon ohjausryhmä (14.11.2019 § 16)
- Tietohallinnon johtoryhmä
- Tietosuoja/tietoturvaryhmä (20.6.2018 § 20)
- Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä (3.3.2020 § 5)
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä (3.3.2020 § 4)

Elinkeinoelämäprojekti 2018-2021

Toiminnan kuvaus ja tavoitteet

Paimion kaupungin elinkeinotoimen tavoitteena on luoda hyvät edellytykset yritystoiminnalle ja omalta osaltaan vaikuttaa positiivisen yrittäjyysilmapiirin ja vetovoimaisen imagon säilymiseen ja lisäämiseen. Tähän tavoitteeseen päästään lisäämällä laadukasta yhteistyötä yritysten kanssa.

Työllisyysasteen mahdollisimman korkea taso ja veropohjan vahvistaminen ovat keskeiset tavoitteet hyvinvoinnin säilyttämiseksi.

Kaupunki panostaa elinkeinotoiminnan kehittämiseen kolmivuotisella elinkeinoprojektilla (05.2017 – 04.2020) palkkaamalla yritysasiainmiehen ja perustamalla elinkeinotoimikunnan. Lisäksi kaupunki osallistuu ja jatkaa seudullista elinkeino-yhteistyötä Science Park Oy:n kanssa, joka tuottaa monipuolisesti Turun seudun 11 kunnalle suunnattuja elinkeino- ja yrityspalveluja. Tämän lisäksi kaupunki päätti strategiassaan perustaa kaupungin elinkeinoelämää ja elinvoimaa kehittämään Paimion Kehitys Oy:n. Tätä periaatteellista ratkaisua koskevat päätökset tehdään kaupunginhallituksessa ja –valtuustossa erikseen.

Avainasiakastiimien nopea ja sujuva toiminta sekä päätöksenteko mm. kaavoituksessa, tonttimyynnissä, rakennus- ja ympäristölupa-asioissa ovat kilpailuvaltti, kun yritykset miettivät investointeja ja sijoittautumista kuntaan.

Paimion kaupunki haluaa tutkia ennakkoluulottomasti mahdollisimman monia uusia toimintamalleja, jotka auttavat pääsyä tavoitteisiin. Elinkeinostrategia rakennetaan seuraavien kuuden osa-alueen ympärille:

1. Elinkeinopolitiikka ja sen resurssit, eli seudullinen kehittämissyhteistyö, yhteishankkeet yritysten kanssa ja Paimion Kehitys Oy:n perustaminen.
2. Kaupungin päätöksenteon yrityslähtöisyys
3. Kaupungin viestintä, tiedottaminen ja osallistumismahdollisuudet
4. Koulutus ja kaupungin organisaation osaaminen sekä asenne
5. Kaupungin hankintapolitiikka
6. Kaupunginpalvelut ja infrastruktuuri

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	TP17	TP18	TA19	TP19
Elinvoima-toiminnan tuloksellisuus	Myytyjen omakotitonttien määrä	10	11	10	6
	Vuokrattujen ok-tonttien määrä	8	3	10	11
	Myytyjen yritystonttien määrä	3	2	>2	3
	Sijoittuminen maakunnallisessa yrittäjäkyselyssä	(ei riittävästi vastauksia Paimiosta)	(ei riittävästi vastauksia Paimiosta)	7. parhaiten parantanut yritysyhteistyötä	Tulokset ylittivät parhaiden kuntien suoritukset, mutta vastaajia oli yksi liian vähän viralliseen sijaan.
	Yrittäjän mielestä hyödylliset yrityskäynnit ja yritysneuvontatapaamiset		huomioiden ryhmätaapaamiset saavutettu <60	60	n.100
	Tavoitteisiin pääsyä tukvien projektien määrä		saavutettu <40	40	Multiprojektissa ollut n. 140 erillistä pienprojektia.
Henkilöstönäkökulma	Sairauspoissaolojen vähentäminen			Sairauspoissaolojen väheneminen	ei toteutunut
Työhyvinvointitoimenpiteet ovat vaikuttavia	Työterveyshuollon kustannusten hillitseminen ja palvelun painopisteen siirtäminen ennaltaehkäiseviin palveluihin.			Työterveyshuollon kustannukset	bruttokustannukset laski, nettokustannukset nousi (Kelakorvaukset aleni)
	Henkilöstökyselyt				henkilöstökysely tehtiin tammikuussa 2020
	Kehityskeskustelut				toteutuneet pääsääntöisesti hyvin, ei ole tehty esimieskohtaista selvitystä toteutumises-ta.

Tavoite	Mittari	TP17	TP18	TA19	TP19
Tietohallinnon kehitysohjelman noudattaminen	Hankkeiden toteutuminen	2017: sähköpalv.määrän kasvattaminen toteutui , kok. arkkitehtuuritöiden lisääminen toteutui , intran- ja tukipalv. järjest. käyttöönotto ei toteutunut , tietoturvasuunnitelman laatiminen on kesken	TP2018: Keskeiset hankkeet: - Puhesopimuksen uusiminen Toteutui osittain, jatkuu - Talous ja laskentapalvelukeskuksen tehtävät Toteutui osittain, jatkuu - EU tietosuojasetukseen varautuminen Toteutui - Tuntiperusteiseen päivähoidon valmistautuminen Siirtyi - Vaalien ICT tehtävät Toteutui - Kivikoulun ICT tehtävät Toteutui - Asianhallintaohjelmiston uusiminen Aloitettu, jatkuu - Alueuudistuksen tehtävät Toteutui/keskeytyi	2019: Keskeiset hankkeet: - Kaupungin strategian mukaiset tehtävät - Intranetin käyttöönotto - asianhallintaohjelmiston käyttöönotto - Vaalien ICT tehtävät - Paimiosalin AV ympäristön digitalisointi	TP2019: Keskeiset hankkeet: - Kaupungin strategian mukaiset tehtävät vain osittain - Intranetin käyttöönotto ei toteutunut - asianhallintaohjelmiston käyttöönotto toteutui - Vaalien ICT tehtävät toteutui - Paimiosalin AV ympäristön digitalisointi toteutui

Matkailutyö vuonna 2019

Paimion kaupungin matkailuneuvonnan toteuttamisesta vastasi kulttuuriasiainhoitaja, jonka kokonaistyöajasta matkailun ja markkinoinnin osuus on noin 1/3. Matkailuneuvonta toimi Sähkämuseon tiloissa 1.6. – 31.8. ja muina aikoina kaupungintalolla sivistysvirastossa. Matkailuneuvojan lisäksi matkailutyötä tekivät toukokuussa matkailu- ja museotyön harjoittelija sekä kesän aikana kolme kaupungin palkkaamaa lyhytaikaisempaa kesätyöntekijää.

Matkailutyön tavoitteena on ollut suora neuvontatyö, tiedottaminen ja markkinointi eri kanavia käyttäen sekä suoramarkkinointi ryhmämatkanjärjestäjille. Matkailuneuvonta jatkoi yhteistyötä Paimion opasryhmän kanssa.

Paimion matkailutarjontapalveluista tiedotettiin kaupungin yleisesitteen avulla. Matkailuinformaatiota tuotettiin myös Paimion kaupungin internet-sivuille englanniksi ja ruotsiksi. Tiiviit matkailukohteita esittelevät esitteet on lisäksi tarjolla saksan-, venäjän- ja ranskankielisinä.

Paimio on tiivisti mukana ja kehittämässä Alvar Aalto –säätön organisoimaa Alvar Aalto matkailureitistöohanketta, johon on saatu rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Vuonna 2018 julkaistulle visitalvaraalto.fi –sivustolle lisättiin vuonna 2019 myös yksi pelkästään Paimioon keskittyvä päiväretkipaketti. Loppukesällä 2019 Turussa ja Paimiossa järjestettiin Alvar Aalto –viikko, jonka sisältö on kuvattu sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan osuudessa.

Paimion parantolassa jatkuivat yleisöopastukset aiempien vuosien tapaan. Kierroksen organisoinnista vastasi Magni Mundi –yritys, jonka kanssa kaupungin matkailuneuvonta teki yhteistyötä. Matkailijaryhmiä vieraili parantolan ohella erityisesti Käsityömuseo Miilassa ja Paimion Sähkötuseossa.

Paimion kaupunki on vuodesta 2018 alkaen ollut Kuninkaantie ry:n jäsen. Kulttuuriasiainhoitaja on myös Kuninkaantie ry:n hallituksen varajäsen. Yhdistyksen tehtävänä on Kuninkaantien kehittäminen matkailutienä sekä edunvalvontatehtävät koskien Kuninkaantien matkailua ja matkailuelinkeinoja. Paimio osallistui yhdistyksen julkaisemaan matkailukarttaan.

Itäisten kuntien eli Kaarinan, Liedon, Paimion ja Sauvon yhteisen Reitistöohankkeen toinen vaihe jatkui koko vuoden. Varsin Hyvä ry:n alaisuudessa toteutettavan Leader-hankkeen tavoitteena on ollut kävely-, pyöräily- ja melontareittien eli Tammireittien luominen Kaarinan, Liedon, Paimion ja Sauvon alueelle. Osa reiteistä ylittää kuntarajat. Vuoden 2019 aikana on Paimion osalta viimeistelty reitistökokonaisuuteen liittyviä reittejä ja suunniteltu reittien varrelle tulevia opastauluja. Hankkeen toimesta on julkaistu reitisto.fi- sivusto, jonne merkittyjä reittejä tullaan merkitsemään maastoon viitoituksin ja maalimerkinnoin vuoden 2020 kuluessa.

Ystävyystoimikunta 2019

Ystävyystoimikunta jatkoi samalla kokoonpanolla kuin viime vuonna eli puheenjohtajana toimi Seppo Santala ja jäsenenä Helena Lahti, Terhi Reponen, Nanna Tuovinen, Seppo Päätaalo, Mikko Kovanen, Toini Aro, Inger Löfgren sekä sihteerinä Sari Hollmén. Tänä vuonna emme pitäneet ystävyystoimikunnan kokousta.

Vuonna 2019 Odenthalin ja Paimion välinen opiskelijayhteistyö oli vilkasta. Keväällä (ma 15.4. – pe 19.4.2019) toteutettiin ensimmäinen osa ainutlaatuisesta FinnFriendsien organisoimasta projektista ”Kansainvälinen TET”. Kevään työharjoitteluun, jolla sai korvattua perinteisen lukiolaisten työharjoittelun, osallistui kolme Paimion lukion opiskelijaa. He saivat valita odenthalilaisten tarjoamista harjoittelu- paikoista itselleen kiinnostavimman ja työskennellä siellä viikon. Kaksi opiskelijaa työskenteli Hotelli Wißkirchenissä ja yksi puusepänverstas Fa. Woodstarissa. Opiskelijoille oli järjestetty työn lisäksi monipuolinen ja mielenkiintoinen ohjelma vapaa-ajalle.

Myöhemmin keväällä oli opiskelijavaihdon vuoro (ma 6.5. – pe 10.5.2019). Opettajat Tim Schneider ja Christiane Schauss-Schneider saapuivat 11 opiskelijan kanssa opiskelijavaihtoon Paimioon. Ohjelmamme muodostui perinteisesti kouluvierailusta, Turku- ja Helsingipäivistä sekä vieraiden järjestämästä upeasta konsertista. Tällä kertaa konsertti pidettiin Paimiosalissa ja yleisöä oli lukiolta sekä Vistan koululta.

Syksyllä (su 27.10. – pe 1.11.2019) Odenthalista tuli vuorostaan neljä työharjoittelijaa Paimioon kansainvälisen TETin puitteissa. Kaksi harjoittelijaa työskenteli Visitan koulussa, yksi Jokelan koulussa ja yksi Paimion tietohallinnossa. Lisäksi heille järjestettiin monipuolista ohjelmaa vapaa-ajalle.

Vierailulla Bonnissa museossa nimeltä Haus der Geschichte.

Suomalaiset opiskelijat vierailulla Schloss Burgissa.

Odenthalilaisten vieraiden järjestämä konsertti Paimio-salissa.

Toteutuminen

Konsernijohto ja hallintopalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	2 519 945	60 000	2 579 945	2 183 032	396 913	84,6 %	2 255 176	-3,2 %
ulkoiset tuotot	1 486 000	60 000	1 546 000	1 151 818	394 182	74,5 %	1 310 647	-12,1 %
sisäiset tuotot	1 033 945		1 033 945	1 031 214	2 731	99,7 %	944 529	9,2 %
Toimintakulut	3 218 040	46 000	3 264 040	3 553 532	-289 492	108,9 %	3 355 732	5,9 %
ulkoiset kulut	3 065 930	46 000	3 111 930	3 402 496	-290 566	109,3 %	3 188 961	6,7 %
sisäiset kulut	152 110	0	152 110	151 036	1 074	99,3 %	166 771	-9,4 %
Toimintakate	-698 095	14 000	-684 095	-1 370 499	686 404	200,3 %	-1 100 556	25 %
Poistot	0	0	0	26 145	0	0,0 %	23 009	14 %
Netto	-698 095	14 000	-684 095	-1 396 644	686 404	200,3 %	-1 123 565	38 %

Ulkoiset tuotot jäivät talousarviosta 394t.euroa. Vajauksesta 330t.euroa selitty ennakoitua pienemmistä pysyvien vastaavien myyntivoitoista. Luovutetuista omakotitalotonteista 2/3 vuokrattiin ja 1/3 myytiin.

Ulkoiset kulut ylittävät talousarvion lähes 291t. eurolla. Ylituksesta 115t.euroa selitty talousarvion laadintavaiheessa tehdyllä keskitetyllä varauksella sairausvakuutuskorvauksiin kaupunginhallituksen alaiselle työsuojelun ja –terveyden kustannuspaikalle. Toteutuneet sairausvakuutuskorvaukset kirjataan toimialojen kustannuspaikoille sen mukaan missä ne todellisuudessa realisoituvat.

Todellisuudessa talousarvion ylitys on 176t.euroa (5,4%). Suurimmat ylitystä selittävät erät ovat arvioitua suuremmat kustannukset elinkeinohankkeissa (ylitys 49t€), joukkoliikenteessä (ylitys 43t€) ja TSV:n välimieskäsittelyn asianajopalkkiot (71t€).

TOIMIELIN
Tulosalue
Vastuuhenkilö

Kaupunginhallitus
Maaseutupalvelut
Maaseutuasiamies Taina Wirberg

Toiminta-ajatus

Maaseutuhallinto huolehtii maaseudun elinolosuhteiden tasapuolisesta kehittämisestä ja säilyttämisestä Paimion, Kaarinan, Kemiönsaaren, Paraisten ja Sauvon kunnissa.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Tavoitteena on turvata EU-lainsäädännön vaatimusten täyttyminen, huolehtia riistavahinkojen arvioinneista, pitää eläinrekisteriasiat ajan tasalla sekä tehdä hukkakaurakatselmuksia.

Maaseutupalvelut on kaupungin konsernijohdon ja toimialojen johtosäännössä nimetty paikalliseksi maaseutuelinkeinoviranomaiseksi, joka hoitaa valtion kunnalle määräämät maataloushallinnon tehtävät.

Maaseutupalvelujen henkilöstö: viisi maaseutuasiamiestä.

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa on velvoittanut kuntia muodostamaan suurempia alueellisia yhteistyöyksiköitä.

Vuoden 2013 alusta ovat yhteistyöalueen muodostaneet Kaarina, Kemiönsaari, Parainen, Paimio ja Sauvo. Paimion kaupunki toimii allekirjoitetun sopimuksen mukaan isäntäkuntana. Paimiossa työskentelee johtava maaseutuasiamies, Sauvossa ja Kemiönsaarella yksi maaseutuasiamies kummassakin ja Paraisilla kaksi maaseutuasiamiestä.

Maaseutuvirasto sekä Evira yhdistyivät vuoden 2019 alusta Ruokavirastoksi, ja tämä ei aiheuttanut yhteistoiminta-alueellamme isoja muutoksia.

Toiminnalliset tavoitteet

Tiedottamisella ja koulutuksella on pyritty vaikuttamaan siihen, että viljelijät palauttavat kaikki mahdolliset hakemukset määräaikana niin, että saavutetaan taloudellinen ja ympäristön huomioiva tulos. Maatilojen lukumäärä on laskenut muutaman tilan verran vuosittain ja kehitys jatkuu. Viljelty peltoala pysyy lähes muuttumattomana, joten tilalukumäärän lasku ei juurikaan vaikuta maaseutupalveluiden työmäärään. Perus- ja kasvulohkojen määrä pysynee ennallaan tai on kasvussa, joten esimerkiksi tukioikeuksien siirrot lisääntyvät vuokrauksen myötä.

Sähköisten hakemusten määrä saavutti maksiminsa, paperihakemuksia tullaan jättämään jatkossakin noin viisi prosenttia hakemuksista niin kauan kuin paperihakemukset sallitaan valtakunnallisesti.

Koulutuksia järjestettiin Sauvossa, Paimiossa ja Kaarinassa suomenkielisille viljelijöille sekä Paimion Paimiosalissa ruotsinkielisille viljelijöille. Ruotsinkielinen tilaisuus tallennettiin ja sitä on katsottu noin 100 kertaa. Tallennus koettiin erinomaiseksi ratkaisuksi ja sitä on tarkoitus hyödyntää tulevaisuudessakin.

Maaseutuasiamiehille järjestettiin koulutusta ajankohtaisista asioista Ruokaviraston toimesta noin kerran kuussa skype-koulutuksena. Skype-koulutus todettiin varsin hyväksi koulutustavaksi. Kaikki pystyivät helposti osallistumaan ja yhteydet toimivat loistavasti, sillä Paimiossa on osaava ATK henkilökunta sekä hyvät järjestelmät.

Resurssimuutokset

Maaseutupalveluiden henkilökunta toimii jatkossa viiden henkilön voimin. Työtehtävien vaihtoa tehdään toisen yhteistoiminta-alueen kanssa, mikä helpottaa eriyttämistä vaativien tehtävien suorittamista. Kaksi maaseutuasiamiestä toimii osa-aikaisesti.

Tavoite	Mittari	Tunnusluku					
		TP16	TP17	TOT18	TOT19	TS20	TS21
Tukihakemukset jätetään sähköisinä	Jätettyjen sähköisten hakemusten osuus, %						
Kaarina		91	95	94	95	96	97
Kemiönsaari		91	92	92	93	96	97
Paimio		93	95	96	96	96	97
Parainen		95	95	94	95	96	97
Sauvo		88	95	95	95	96	97

	Viljelijäkoulutustilaisuuksia			Osallistujia		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Kaarina	2	1	1	17	18	14
Kemiönsaari	1	-	-	19	-	-
Paimio	1	1	1	70	85	50
Parainen	1	-	-	35	-	-
Sauvo	2	1	1	41	32	19
Koulutusristeily (suomi ja ruotsi)	1	1	-	79	78	85
Opintomatka Viro	-	-	1	-	-	43
Koulutuspäivä Paimiossa ruotsinkielinen	-	1	1	-	32 (skype myös)	27 (tallennetta katsottu noin 100 kertaa)
Yhteensä	8	5	5	261	245	238 + tallenne

Maaseutupalveluiden maksuosuudet 2019:

	2019 jakaja*	2019 %osuus	2019 maksuosuus
Kaarina	78	10,7 %	29 666
Kemiönsaari	166	22,9 %	63 135
Paimio	134	18,5 %	50 964
Parainen	222	30,6 %	84 434
Sauvo	126	17,4 %	47 922
	726	100,0 %	276 121

*1.5.2018 tilojen lukumäärä

Maaseutupalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	225 000	0	225 000	215 515	9 485	95,8 %	202 139	6,6 %
ulkoiset tuotot	225 000	0	225 000	215 515	9 485	95,8 %	202 139	6,6 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	282 967	-2 700	280 267	267 811	12 456	95,6 %	252 897	5,9 %
ulkoiset kulut	266 472	-2 700	263 772	251 316	12 456	95,3 %	241 210	4,2 %
sisäiset kulut	16 495	0	16 495	16 495	0	100,0 %	11 687	41,1 %
Toimintakate	-57 967	2 700	-55 267	-52 296	-2 971	94,6 %	-50 758	3 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-57 967	2 700	-55 267	-52 296	-2 971	94,6 %	-50 758	3 %

TOIMIELIN	Kaupunginhallitus
Tulosalue	Työllisyyden hoito
Vastuuhenkilö	Työvoimapaalveluiden päällikkö Johannes Joutsenlahti

Toiminta-ajatus

Työllisyydenhoidon tavoitteena on ylläpitää Paimion kaupungin hyvää työllisyydenkehitystä. Paimio oli mukana työvoima- ja yrityspalveluiden alueellisen kokeilussa, joka päättyi vuoden 2018 lopussa. Kokeiluun osallistuminen oli kaupungille menestys ja saavutetut tulokset, opitut uudet käytännöt sekä rakennetut kumppanuussuhteet jatkuivat myös vuonna 2019. Henkilökohtaisella palveluohjauksella, aktivointitoimenpiteillä ja tiiviillä yhteistyöllä eri toimijoiden kesken, on edelleen saavutettavissa hyviä tuloksia niin työllisyysasteeseen kuin työmarkkinatukimaksuihin. Tehtäväalueen tavoitteena on aktiivisen työllisyyden hoidon keinoin lisätä työttömien yhteiskunnallista osallistumista. Toimenpiteiden onnistumisella on merkittävä vaikutus asiakkaiden syrjäytymisen ehkäisyssä. Toiminnalla pyritään saamaan vaikuttavuutta Paimion työttömyysprosentin alentamiseen.

Uuden hallitusohjelman työllisyyspoliittisten kirjausten ja kuntiin tulleiden yhteydenottojen perusteella on syytä arvioida, että alueellisen kuntakokeilun kaltaisen toiminta käynnistyy uudelleen vuonna 2020 ja Paimion kaupunki on haikutumassa mukaan uuteen kokeiluun. Suunnitteilla olevat työllisyys Hankkeet johtavat todennäköisesti pysyvämpää lainsäädäntöön, jolla kunnille siirretään työllisyyspalveluiden järjestämis- ja toteuttamisvastuuta.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Vastuualue jakaantuu seuraaviin osa-alueisiin: työvoiman palvelukeskus, työmarkkinatuen kuntaosuus, Toimintakeskus Apila ja palkkatukityöllistäminen.

Työvoiman palvelukeskus

Paimio onnistui pitämään maakunnan kärkipaikan työmarkkinatuki-asiakkaiden aktivoinnissa. Paimion aktivointiaste oli vuonna 2019 keskimäärin 70,5 %, kun maakunnan keskiarvo oli 40,3 %. Aktiivinen rooli työnhakijoille tarjottavissa palveluissa ja oma innovatiivinen palvelutuotanto antavat jatkossakin mahdollisuuden korkeaan aktivointiasteeseen ja alhaiseen työttömyysasteeseen. Aktivointisuunnitelmien ripeään laadintaan ja yksilölliseen sisältöön kiinnitetään paljon huomiota. Palvelun painopiste pidetään henkilökohtaisen palvelun tarjoamisessa. Työnetsintä, työntarjoaminen, koulutuspolulle ohjaaminen ja urasuunnittelu pysyvät palvelun keskiössä. Yrityspalvelujen osalta tavoitteena on toimivien yritysryhteyksien ylläpitäminen ja uusien luominen.

Työmarkkinatuen kuntaosuus

Kunnat rahoittavat puolet omien kuntalaistensa työmarkkinatukikuluista sen jälkeen, kun työmarkkinatukipäiviä on kertynyt 300. Kun päivien kertymä ylittää 1000, kunnan maksuosuus on 70 prosenttia. Asiakkaan ollessa työllistymistä edistävän toimenpiteen piirissä, kuntaosuuden maksuvelvollisuus väistyy.

Työllistymistä edistäviä palveluja ovat mm. kuntouttava työtoiminta ja työkokeilu. Asiakkaan ollessa aktivoituna tällaiseen toimenpiteeseen kunta säästää työmarkkinatukimenoissa keskimäärin 350 -470 euroa kuukaudessa henkilöä kohti (4200 - 5600 eur/vuosi).

Kun asiakas onnistuu työllistymään 6-8 kuukauden työsuhteeseen, päivät nollautuvat ja kertymien laskenta alkaa alusta. Työssäoloehdon täyttäneet henkilöt saavat uudestaan työttömiksi joutuessaan ensin 300-500 päivää peruspäivärahaa ja siirtyvät tämän jälkeen työmarkkinatuella.

Paimion kuntaosuuden maksut ovat olleet useiden vuosien ajan maakunnan selvästi pienimmät, kun maksut suhteutetaan kuntien asukaslukuun. Vuonna 2019 nämä maksut olivat Paimiossa 4,25 euroa/asukas ja maakunnassa keskimäärin 61,77 euroa. Vuonna 2018 Paimion maksut olivat koko Suomen toiseksi pienimmät, kuntien välisessä suhteellisessa vertailussa.

Toimintakeskus Apila

Toimintakeskus Apila kantaa päävastuun työllistymistä edistävien palvelujen tuottamisesta. Kohderyhmään kuuluvat asiakkaat sijoittuvat kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeilujaksolle Apilan omiin työtehtäviin tai kaupungin muihin toimipisteisiin. Työtoiminta on sovittava asiakkaan työ- ja toimintakyvyn mukaisesti siten, että se on työmarkkinoille pääsyn kannalta mielekästä ja riittävän vaativaa. Työtoiminnan sisällön on oltava sellainen, että se parantaa asiakkaan elämänhallintaa ja tarjoaa jatkossa edellytyksiä työllistyä avoimille markkinoille. Työtoiminnan suunnittelu rakentuu aina asiakkaan yksilöllisten tarpeiden pohjalta ja sen vuoksi tarjottavan työtoiminnan valikoiman on oltava laaja.

Palkkatukityöllistäminen

Palkkatukityösuhteiden tarjoaminen ja välittäminen kohderyhmään kuuluville asiakkaille on usein tehokkain tapa edistää heidän työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Pitkään jatkuneessa työttömyysjaksossa muodostuu haasteeksi työttömyyden katkaiseminen. Lyhyelläkin työsuhteella edistetään asiakkaan jatkotyöllistymistä ja kohennetaan hyvinvointia sekä tulotasoa.

Seutukaupunkihanke

Työ- ja elinkeinoministeriö, Kuntaliitto ja seutukaupunkiverkosto ovat yhteistyössä käynnistäneet hankkeita, joiden tavoitteena on turvata osaavan työvoiman paikallinen saatavuus. Paimion työllisyysneuvoston vastuualue osallistuu hankeosioon ”Työllistymisen tukeminen julkisten palveluntarjoajien ja yritysten yhteistyöllä”. Hanke kestää kaksi vuotta ja se on käynnistynyt 1.9.2019. Hankkeeseen saadaan AIKO-rahoitusta 70 %.

Ympäristökuvaus

Vastuualueen toimilla voidaan katsoa olevan merkittävää vaikutusta työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaamiseen, vaikka työvoiman yleiseen kysyntään ei voida juurikaan vaikuttaa. Työllisyystilanteen kehitys koko maassa ja etenkin Varsinais-Suomessa on ollut myönteistä.

Toimivien työmarkkinoiden suurimmaksi esteeksi on muodostunut osaavan työvoiman saatavuus ja avoimien työpaikkojen hidas täyttäminen. Ensisijaisena tavoitteena on jatkossakin pitää Paimion työttömyysaste selvästi maakunnan keskiarvon alapuolella, mutta huomio on suunnattava myös laajemmalle ja pyrittävä vaikuttamaan koko työssäkäyntialueen menestymiseen.

Paimion työttömyysaste oli vuoden 2019 lopussa 4,9 % (12/2018 4,4 % 12/2017 5,7 %).

Työmarkkinoiden kehitys ja Paimion työttömyysasteen myönteinen kehitys osoittavat, että oikeilla toimilla ja riittävällä panostuksella, työttömyysasteeseen voidaan vaikuttaa lyhyelläkin aikavälillä.

Resurssimuutokset

Ei resurssimuutoksia.

Tavoite	Mittari	tp16	tp17	tp18	ta19	tp19	ta20
<u>Työvoiman palvelukeskus</u> pienentää työttömyysprosenttia	Työttömyysaste vuoden viimeinen neljännes	10,2%	5,13%	3,8 %	5,3 %	4,3 %	5,3 %
<u>Työmarkkinatuen kuntaosuus</u> pienentää maksuosuutta	Maksujen kehitys						
	Vuosittaiset maksut alle 12 euroa/ asukas	125 540	105 124	48 723	75 000	46 119	65 000
<u>Toimintakeskus Apila</u> Asiakkaiden nopea aktivoiminen ja ohjaaminen toimenpiteiden piiriin sekä aktivointiasteiden kohottaminen	Aktivointiaste kaikki Vuoden 2019 ka kaikki	-	64,5 %	67 %	65 %	70,5 %	51 %
	300-499 pv	56 %	73,9 %	77 %	75 %	76,9 %	60 %
	500-999 pv	69 %	80 %	71 %	80 %	86,7 %	80 %
	yli 1000 pv	75 %	100 %	100 %	100%	90,9 %	85 %
<u>Palkkatukityöllistäminen</u> tarjota työsuhte mahdollisimman usealle tarvitsevalle mukaan lukien velvoitettyöllistetyt	Määrärahalta palkatut henkilöt, yhteensä työkuukausia yhteensä	- -	- -	50 220	40 150	35 187	52 225

Työllisyyden hoito

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	281 088	1 313	282 401	303 369	-20 968	107,4 %	316 190	0,0 %
ulkoiset tuotot	264 988	1 313	266 301	298 540	-32 239	112,1 %	308 367	-3,2 %
sisäiset tuotot	16 100	0	16 100	4 829	11 271	30,0 %	7 823	-38,3 %
Toimintakulut	708 699	-5 000	703 699	744 223	-40 524	105,8 %	723 438	2,9 %
ulkoiset kulut	631 342	-5 000	626 342	666 866	-40 524	106,5 %	648 895	2,8 %
sisäiset kulut	77 357	0	77 357	77 357	0	100,0 %	74 543	3,8 %
Toimintakate	-427 611	6 313	-421 298	-440 854	19 556	104,6 %	-407 248	8 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-427 611	6 313	-421 298	-440 854	19 556	104,6 %	-407 248	8 %

KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ**Arvio kaupunginhallituksen olennaisista riskitekijöistä****Tietoturvariskit:**

Kaupungin monet toiminnot perustuvat tietojärjestelmien häiriöttömään toimintaan. Tietoturvauhan toteutuminen voi johtua teknisten laitteiden rikkoutumisen lisäksi myös inhimillisistä erehdyksistä tai tahallisesta vahingontekoyrityksestä. Tiedon saatavuuden, luottamuksellisuuden tai eheyden toteutumattomuus voi vakavimmillaan aiheuttavat merkittävää haittaa toiminnalle. Kattava tietoturvatyö käynnistettiin riskin pienentämiseksi vuonna 2017 perustamalla konserniin tietoturvaryhmä sekä tietoturvahkien reagointiryhmä. Edellä mainittujen ryhmien tehtävänä on kehittää konsernin tietoturvariskeihin varautumista ja nopeuttaa niistä toipumista. Tietoturvaryhmän suunnittelema tietoturvapoliittikka hyväksyttiin kaupunginhallituksessa maaliskuussa 2018.

Tietosuojariskit:

Tietosuojan ja sen riskien huomioiminen on tullut kiinteäksi osaksi kaupungin toimintaa EU tietosuoja-asetuksen voimaantulon myötä keväällä 2018. Tietosuojan lähtötilanteen selvittämiseksi vietiin läpi laaja joka toimialaa koskeva hanke, jossa tietosuojan riskit kartoitettiin ja suunniteltiin tietosuojatyöhön liittyviä prosesseja. Lain mukaisten velvoitteiden noudattamisessa käytetään riskiperusteista lähestymistapaa, jossa suojatoimien voimakkuus perustuu kohteen tietosuojariskiin ja matalariskisen toiminnan ylisäätelyn välttämiseen.

Henkilöstöriskit:

Hallintopalvelujen organisaatio on ohut, mikä on esim. henkilökunnan poissaolojen kannalta riskitekijä. Osa työtehtävistä ja osaamisesta on keskittynyt vain yhden työntekijän tehtävään. Riskiä on pyritty vähentämään mm. henkilökunnan perehdyttämällä toistensa työtehtäviin ja aloittamalla alueellinen yhteistyö naapurikuntien kanssa.

Koko kaupungin tasolla henkilöstön työhyvinvointiin ja työkykyyn liittyviä riskejä seurataan ja arvioidaan yhdessä työterveyshuollon kanssa. Osassa tehtäviä on haasteena osaavan ja pätevän henkilökunnan saatavuus sekä kaupungin kilpailukykyisyys työnantajana.

Työllisyydenhoito:

Vastuualueen lähivuosien riskit liittyvät epävarmuuteen nykyisten työvoimapalveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuusta. Uuden työllisyydenhoidon kuntakokeilun käynnistyminen ja onnistuminen koko valtakunnan tasolla luo puitteet myös Paimion työllisyydenhoidolle tulevina vuosina.

Tärkeä kysymys on, muodostuuko kuntakokeilusta pysyvämpää käytäntöä, jolla järjestämis- ja tuottamisvastuuta siirretään kunnille. Jatkuvan kouluttautumisen ja uudelleen kouluttautumisen merkitys korostuu tämän päivän työmarkkinoilla. Kannustimien luominen työhön ja koulutukseen hakeutumiseen on tärkeää, jotta yhteiskuntaan ei muodostu pysyviä rakenteita työttömien ja työssä käyvien välille.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä työttömyysjaksojen lyhentämiseen, nuorille tarjottaviin palveluihin ja sukupolvet ylittävän työttömyyden ehkäisyyn. Kuntakokeilu tarjoaa näiden haasteiden ratkaisuun paljon nykyistä paremmat mahdollisuudet.

KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ

	Alkuperäinen talousarvio	TA- muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	3 026 033	61 313	3 087 346	2 701 916	385 430	87,5 %	2 773 505	-2,6 %
ulkoiset tuotot	1 975 988	61 313	2 037 301	1 665 873	371 428	81,8 %	1 821 153	-8,5 %
sisäiset tuotot	1 050 045	0	1 050 045	1 036 043	14 002	98,7 %	952 352	8,8 %
Toimintakulut	4 209 706	38 300	4 248 006	4 565 566	-317 560	107,5 %	4 332 067	5,4 %
ulkoiset kulut	3 963 744	38 300	4 002 044	4 320 678	-318 634	108,0 %	4 079 066	5,9 %
sisäiset kulut	245 962	0	245 962	244 887	1 075	99,6 %	253 001	-3,2 %
Toimintakate	-1 183 673	23 013	-1 160 660	-1 863 650	702 990	160,6 %	-1 558 562	20 %
Poistot	0	0	0	26 145	0	0,0 %	23 009	14 %
Netto	-1 183 673	23 013	-1 160 660	-1 889 795	702 990	160,6 %	-1 581 571	33 %

TOIMIELIN

Tehtävä (Tulosalue)

Vastuuhenkilö

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Hallinto

Sosiaali- ja terveystohtaja Eeva-Sirkku Pöyhönen

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

- kokouksia 9

Läsnäolokerrat

Lehikoinen Jouni	puheenjohtaja	7
Kuopila Juha	varajäsen	-
Huhtala Päivi	varapuheenjohtaja	8
Kuusela Mervi	varajäsen	-
Jätinvuori Marita	jäsen	9
Löytynoja Anette	varajäsen	-
Karlsson Kristiina	jäsen	7
Tikkanen Kirsi	varajäsen	2
Mäkinen Juha	jäsen	5
Rannikko Sari	varajäsen	4
Mäkinen Martti	jäsen	6
Mäkelä Matti	varajäsen	-
Palosaari Anne-Ly	jäsen	8
Kovanen Mikko	varajäsen	-
Suominen Kristian	jäsen 27.8.2019 asti	2
Berg Rauno	jäsen 1.10.2019 alkaen	3
Backman Rami	varajäsen	-
Virta Boke	jäsen	9
Malli Sara	varajäsen 26.2.2019 saakka	-
Mauri Hellsten	varajäsen 16.4.2019 alkaen	-
Murto Sari	kh:n edustaja 31.5.2019 asti	3
Uusitalo Joonas	kh:n edustaja 1.6.2019 alkaen	5
Ilola Timo	kh:n pj 31.5.2019 asti	3
Hongisto Jukka	kh:n pj 1.6.2019 alkaen	-
Jussinmäki Jari	kaupunginjohtaja	5
Pöyhönen Eeva-Sirkku	sosiaali- ja terveystohtaja, esittelijä	9
Makkonen Heli-Maarit	hallintosihteeri, sihteeri	9
Lahti Noora	johtava sosiaalityöntekijä, asiantuntija	9

Toiminta-ajatus

Sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävänä on vastata tarpeellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä paimiolaisille. Keskeistä on palvelujärjestelmän kehittäminen niin, että se vastaa kohtuukustannuksin asukkaiden tarpeisiin, edistää omatoimista selviytymistä, ehkäisee syrjäytymistä sekä ylläpitää ja edistää heidän terveyttään ja hyvinvointiaan.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastuualueeseen kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut. Hallinnon palveluihin sisältyy yhteiset toimistopalvelut. Paimion kaupunki myy sosiaali- ja terveysjohtajan työpanosta Paimion – Sauvon kansanterveyskuntayhtymälle. Hallintosihteerin toimi on yhteinen keskushallinnon kanssa.

Paimion asukasmäärä kasvaa ja väestön ikärakenne muuttuu; erityisesti yli 75-vuotiaiden osuus lisääntyy. Ikärakenteen muutos ja muuttoliike aiheuttavat palvelujen kysynnän kasvua kaikilla sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtäväalueilla.

Toiminnalliset tavoitteet

Talousarvion määrärahojen toteutumisen ohessa seurataan keskeisten suoritettävien toteutumista. Tehtäväalueet raportoivat suoritteiden toteutumisesta talousarvion toteutumisraporttien yhteydessä; lautakunta käsittelee raportit neljännesvuosittain.

Hallinto

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	278 567	0	278 567	281 859	-3 292	101,2 %	73 955	281,1 %
ulkoiset tuotot	45 200	0	45 200	48 492	-3 292	107,3 %	73 955	-34,4 %
sisäiset tuotot	233 367	0	233 367	233 367	0	100,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	278 567	-1 500	277 067	278 647	-1 580	100,6 %	278 199	0,2 %
ulkoiset kulut	251 629	-1 500	250 129	251 591	-1 462	100,6 %	243 984	3,1 %
sisäiset kulut	26 938	0	26 938	27 055	-117	100,4 %	34 215	-20,9 %
Toimintakate	0	1 500	1 500	3 213	-1 713	214,2 %	-204 244	-102 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	0	1 500	1 500	3 213	-1 713	214,2 %	-204 244	-102 %

Toimintatuottojen runsas kasvu edelliseen vuoteen verrattuna johtuu siitä, että vuoden 2019 alusta hallinnon kustannukset on vyörytetty tehtäväalueille. Tämä vastaavasti näkyy tehtäväalueilla sisäisten menojen kasvuna.

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuuhenkilö

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Sosiaalityö
Johtava sosiaalityöntekijä Noora Lahti

Toiminta-ajatus

Sosiaalityön tavoitteena on auttaa ja tukea yksilöitä ja perheitä selviytymään erilaisista ongelmatilanteista, edistää asiakkaiden itsenäistä selviytymistä ja ehkäistä syrjäytymistä ja turvattomuutta.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Sosiaalityö jakaantuu seuraaviin osa-alueisiin: lastensuojelu, sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut, aikuissosiaalityö, vammaisten palvelut, päihdehuolto ja lastenvalvojan palvelut.

Sosiaalityön tehtäväalueella työskentelee johtava sosiaalityöntekijä, 5 sosiaalityöntekijää, kaksi sosiaaliohjaajaa, 3 perheohjaajaa ja lapsiperheiden kotipalvelutyöntekijä. Terveyskeskuksen sosiaalityöntekijän työaika jaetaan kaupungin ja kuntayhtymän kanssa niin että puolet työajasta sisältää kaupungin vanhuspalveluiden sosiaalityötä.

Sosiaalityössä palvelut sovitetaan asiakkaan tai asiakasperheen tarpeiden mukaisesti. Asiakasta kannustetaan omatoimisuuteen asioidensa järjestämisessä, mutta myös autetaan ja tuetaan. Olennaista on asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen tarkastelu ja yhteistyö muiden asiakkaan kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Käytössä on ajanvarausmenettely ja puhelinajat.

Sosiaalityön painopisteenä on ennaltaehkäisevä toiminta ja varhainen tuki. Sosiaalityö osallistuu yhdessä sivistys- ja vapaa-aika- sekä terveystoimen kanssa yhteisöllisyyden sekä hyvinvoinnin edistämiseen kehittämällä uusia yhteistyömalleja sekä järjestämällä erilaisia vertaistapaamisia.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tehtävä on edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelu tukee lapsen vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelu pyrkii ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto ovat lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua.

Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin kuuluvat lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, perheneuvolan palvelut, lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta, asumispalvelu, liikkumista tukevia palveluja sekä muut asiakasta tukevat sosiaalihuoltolain palvelut. Tavoitteena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta sekä turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet.

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityö tarjoaa yksinasuville ja perheille sosiaalityön palveluita. Aikuissosiaalityössä tehdään suunnitelmallista, tavoitteellista, pitkäjänteistä ja moniammatillista työtä.

Tavoitteena on taloudellisen ja/tai sosiaalisen tuen ja palvelun tarpeessa olevien asiakkaiden kokonaisvaltaisen kuntoutumisen ja elämäntilanteen edistäminen.

Sosiaalityöntekijälle voi varata ajan, kun tarvitaan ammatillista tietoa, ohjausta ja neuvontaa:

- sosiaalipalveluista ja -etuksista
- perhe-elämän ristiriitatilanteissa
- erilaisten kriisien kohdatessa
- elämän muutostilanteissa
- taloudellisen tilanteen selvittämisessä
- työhön ja koulutukseen liittyvissä asioissa
- terveyteen ja kuntoutumiseen liittyvissä asioissa
- päihdeongelman ratkaisemisessa
- asunnottomuudessa

Vammaisten palvelut

Vammaisille henkilöille järjestetään erilaisia kotona ja kodin ulkopuolisessa elämässä selviytymistä helpottavia palveluja ja taloudellisia tukitoimia vammaispalvelulain ja kehitysvammalain perusteella.

Päihdehuolto

Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä päihteiden ongelmakäyttöä ja siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Päihdehuollon avohoidon palvelut hankitaan ostopalveluina A-klinikalta. Myös kaupungin omassa terveyskeskuksessa on saatavilla päihdehuollon palveluja. Laitoshoidon palveluja hankitaan pääosin A-klinikalta, mutta myös muilta palvelun tarjoajilta.

Lastenvalvojan palvelut

Turun kaupunki tuottaa perheoikeudelliset palvelut vastuukuntamallilla 1.3.2020 alkaen Paimion sekä muiden lähikuntien asukkaille. Palvelulla kootaan perheoikeudelliset palvelut: isyyden ja äitiyden selvittäminen, lapsen ja puolison elatusavun turvaaminen, lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen, adoptio-neuvonta, tapaamisten ja vaihtojen tuki ja valvonta alueelliseen yksikköön. Yksikön pysyvät toimipisteet sijaitsevat Turussa, Salossa, Paraisilla ja Laitilassa. Lisäksi lastenvalvojan vastaanottoja järjestetään Paimiossa kaksi kertaa kuukaudessa ajanvarauksella.

Sosiaalityössä valmistaudutaan sosiaalihuollon Kanta-palvelun käyttöönottoon. Sosiaalityössä on käytössä tällä hetkellä Pyydä apua-nappi sekä sähköinen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemus.

Resurssimuutokset

Vuoden 2019 aikana henkilöstölisäyksenä on sosiaalityöntekijän virka lastensuojeluun ja sosiaaliohjaajan virka lastensuojeluun ja lapsiperhepalveluihin. Lastensuojelun asiakasmäärä on noussut edelleen ja prosessit perheiden kanssa ovat pitkät.

Paimio osallistui Turun sosiaalipäivystyksen koordinoimaan seudulliseen Ankkuritoimintaan, joka aloitti vuoden 2019 lopulla. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta ja terveystoimesta. Ankkuritoiminnan asiakkaita ovat alle 18-vuotiaat nuoret, jotka ovat tehneet rikoksen tai epäillään rikoksesta, on käyttänyt huumeita ja/tai päihteitä ja/tai tarvitsee moniammatillista tukea elämäntilanteessaan, esim. lähi-suhde tai perheväkivaltatapauksissa. Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen.

Osallistumalla Ankkuritoimintaan pyrittiin vastaamaan esitettyyn huoleen Paimiolaisten nuorten tilasta. Ankkuritoimintaan osallistuminen tarkoittaa myös Paimion perhe- ja sosiaalipalveluille lisää moniammatillisen asiantuntijatiimin tukea nuorten kanssa tehtävään sosiaalityöhön.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	TP17	TP18	TA19	TP19
Aikuissosiaalityö					
<u>Toimeentuloturva</u>					
Täydentävä toimeentulotuki (ruokakunta)		156	130	140	113
Ehkäisevä toimeentulotuki (ruokakunta)		39	60	50	29
Lapsiperheiden tukipalvelut					
Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut	Asiakasperheet	43	47	45	47
Perheneuvolan käyttö	Asiakasperheet Suoritteet	28 1004	32 605	30 850	49 831
Lapsiperheiden kotipalvelu	Perheiden määrä Käyntien määrä	12 163	18 352	22 600	20 312
Lastensuojelu					
Avohuollon tukitoimet	Lasten määrä	56	86	60	95
Sijaishuollossa perhehoito ensisijainen	Hoitopäivät: -perhehoito -laitohoito -kiireelliset ja avohuollon sijoitukset	4745 905 177	4745 2988 738	4745 1825	3812 2738 2200

Sosiaalityö

Sosiaalityön tehtäväalueen talousarvioon tehtiin talousarviovuoden aikana 930 000 euron lisäys toimintakuluihin ja 12 000 euron lisäys toimintatuottoihin. Siitä huolimatta sosiaalityön ulkoiset toimintakulut ylittyivät 3,6 % eli noin 247 000 euroa.

Päihdehuollossa kokonaiskustannukset kasvaneet 83,3% eli noin 86 000 euroa vuoden 2018 tilinpäätökseen verrattuna, liittyen palveluiden ostojen kasvuun.

Lastensuojelussa ulkoiset menot ovat kasvaneet 60,8% eli noin 927 000 euroa vuoden 2018 tilinpäätökseen verrattuna. Palveluiden käyttö lisääntynyt ja asiakaspalveluiden menot ovat kasvaneet 74,4 % eli noin 944 000 euroa vuoden 2018 tilinpäätökseen verrattuna.

Sosiaalityön asiakaspalveluiden ostojen kustannukset ovat kasvaneet 11,6% edelliseen vuoteen verrattuna. Ulkoiset kulut ovat kokonaisuudessaan kasvaneet 17,2% eli noin 1 041 000 euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Sosiaalityö

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	128 100	12 000	140 100	173 649	-33 549	123,9 %	171 025	1,5 %
ulkoiset tuotot	128 100	12 000	140 100	173 649	-33 549	123,9 %	171 025	1,5 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	6 092 053	930 000	7 022 053	7 291 831	-269 778	103,8 %	6 121 546	19,1 %
ulkoiset kulut	5 916 874	930 000	6 846 874	7 096 673	-249 799	103,6 %	6 053 438	17,2 %
sisäiset kulut	175 179	0	175 179	195 157	-19 978	111,4 %	68 108	186,5 %
Toimintakate	-5 963 953	-918 000	-6 881 953	-7 118 182	236 229	103,4 %	-5 950 521	20 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-5 963 953	-918 000	-6 881 953	-7 118 182	236 229	103,4 %	-5 950 521	20 %

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuuhenkilö

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Vanhuspalvelut ja kotihoito
Sosiaali- ja terveysjohtaja Eeva-Sirkku Pöyhönen

Toiminta-ajatus

Vanhuspalveluiden toiminta-ajatuksena on tuottaa sosiaalihuoltolakiin ja vanhuspalvelulakiin perustuvia laadukkaita palveluita ikääntyneille paimiolaisille. Kotihoitoon ja sitä tukevien palveluiden avulla pyritään käytettävissä olevin voimavaroin tukemaan kotona asumista mahdollisimman pitkään. Jos asiakas ei näiden palveluiden turvin enää selviydy kotona, järjestetään hänelle tarvetta vastaava hoitopaikka perhehoidosta tai asumispalveluista.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Vanhustyön johtajan tehtävät sisältyvät sosiaali- ja terveysjohtajan tehtäviin. Asiakaslaskutuksen hoitaa sosiaalitoimiston toimistos sihteeri.

Vanhuspalveluiden palvelurakenteen perustana ovat ennalta ehkäisevät palvelut. Näitä ovat mm. palveluohjaus sekä hyvinvointia edistävät kotikäynnit, joita Paimiossa tekevät avopalveluohjaaja ja palveluohjaaja. Palveluohjauksen määrää pyritään kasvattamaan. Keskitetyn palvelu- ja asiakasohjauksen osalta Paimio tekee yhteistyötä muiden Varsinais-Suomen kuntien kanssa. Paimion kaupunki on yhteistyökumppanina Varsinais-Suomen muistiyhdistyksen Omainen muutoksessa – projektissa (2018 – 2020), jonka tavoitteena on tukea muistisairautta sairastavan henkilön omaisten ja läheisten jaksamista ja hyvinvointia muuttuvassa elämäntilanteessa.

Hoidonporrastus on toiminut vuonna 2019 kohtuullisesti. Yksityisiä asumispalvelupaikkojen käytön määrä on hieman lisääntynyt, mutta sitä kautta odotusajat asumispalveluihin on saatu pidettyä hyvällä tasolla eikä terveyskeskussairaalassa ole ollut pitkäaikaishoidossa vanhuspalveluiden jatkohoitopaikkaan odottavia.

Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään perusteena kaupungin 75 vuotta ja 80 vuotta täyttäneiden lukumäärää. Vuoden 2019 lopussa 75 vuotta täyttäneitä henkilöitä oli ennakkotietojen mukaan 967 ja 80 vuotta täyttäneitä 560 henkilöä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Paimion yli 75-vuotiaiden asukkaiden määrä kasvaa runsaasti vuoteen 2040 saakka.

Ennuste (2018)	75-79 -vuotiaat	≥80 -vuotiaat	75 vuotta täyttäneet yhteensä
2025	676	695	1371
2030	611	1005	1616
2040	587	1249	1836

Ikääntyneen väestön määrän kasvu luo painetta palvelurakenteelle. Kotihoitoa kehitetään edelleen vastaamaan lisääntyvää palvelutarvetta. Palveluiden myöntämisen prosessissa on käytössä kuntoutus-/arviointijakso ennen säännöllisen/pitkäaikaisen palvelun myöntämistä sekä kotihoidossa että asumispalveluissa.

Kotihoito tukee asiakkaiden omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja sosiaalisia kontakteja sekä ylläpitää ja edistää asiakkaiden terveyttä. Kotihoitoon kuuluvat kotipalvelu, kotona tapahtuva sairaanhoito sekä tukipalvelut, joita ovat aterioiden kotiinkuljetus, turvapuhelin-, siivous-, ja hygieniapalvelut. Kotihoidossa ja siivouspalvelussa on käytössä palveluseteli. Arkikuntoutus on lisätty vuonna 2018 osaksi kotihoidon palveluvalikoimaa ja toiminta on vakiinnutettu vuoden 2019 aikana. Arki-kuntoutuksen tavoitteena on edistää asiakkaan selviytymistä arjen askareissa, ylläpitää toimintakykyä sekä mahdollistaa kotona asumista.

Omaishoidon tuki käsittää omaishoidon rahallisen tuen sekä muut omaishoitajien jaksamista tukevat palvelut. Omaishoidon tukea myönnetään hakijoille, jotka täyttävät lautakunnan hyväksymät kriteerit. Omaishoitajien määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Vuoden 2019 lopussa omaishoidon tuen piirissä oli 34 yli 65-vuotiasta omaishoidettavaa. Omaishoidon tuen kriteerit on uudistettu vuoden 2017 alkupuolella yhteistyössä Turun ympäristökuntien kanssa. Omaishoitajien valmennus on tullut lakisääteiseksi 1.1.2018 alkaen ja valmennukset alkoivat loppuvuodesta 2018. Omaishoitajien jaksamisen tukemiseksi omaishoittoon on palkattu omaishoidon tuen lomittaja. Eri ikäryhmien omaishoidon palveluista vastaa avopalveluohjaaja.

Kuntouttava päivätoiminta toimii kaupungin kiinteistössä (entinen Tikankolon päiväkotinäkö) 01.09.2019 alkaen. Asiakkaita on noin 10 asiakasta/toimintapäivä, toimintaa on jokaisena arkipäivänä. Kuntouttavassa päivätoiminnassa on erilaisia toimintaryhmiä asiakaskunnan mukaisesti. Päivätoimintaan osallistuminen auttaa asiakasta säilyttämään itsenäisyytensä ja omatoimisuutensa sekä tukee heidän perheidensä voimavaroja. Kuntouttava päivätoiminta tukee myös omaishoitajien jaksamista.

Paltanpuiston palvelukeskuksessa tarjoaa ympärivuorokautista, tehostettua asumispalvelua. Paltanpuistossa on neljä pienryhmäkotiä: Pihaniityssä ja Kotiniityssä on molemmissa 10 asukaspaikkaa. Kotiniityn asukaspaikoista 5 on lyhytaikaishoitoa varten. Muistisairaiden ryhmäkoti Keltalinnussa ja Punalinnussa on molemmissa 7 asukaspaikkaa. Paimion palvelukeskuksäätiö omistaa Paltanpuiston palvelukeskuksen tilat. Kaupungin tarjoama lyhytaikaishoito on keskitetty Paltanpuiston palvelukeskukseen, jossa on viisi lyhytaikaishoitoa paikkaa ja 29 pitkäaikaista paikkaa. Tarpeen mukaan lyhytaikaista paikkamäärää voidaan myös lisätä. Lyhytaikaishoidon kehittämistyötä tavoitteellisemmaksi sekä kotona asumista tukevaksi palveluksi on jatkettu. Lisäksi Paltanpuiston palvelukeskuksessa on keskipisteenä hoitotyön kehittäminen yhä asukaslähtöisemmäksi.

Kaupungin omia palveluita täydennetään ostopalveluilla. Ostopalveluna tai palvelusetelillä on hankittu tehostettua palveluasumista yksityisistä hoitokodeista kuukausittain 57 - 65 henkilölle ja perhehoidosta on hankittu palvelua kolmelle henkilölle. Perhehoitoa olisi hyvä tuottaa myös paikallisesti, jolloin perhehoitoon sijoittuminen tulisi houkuttelevammaksi. Asumispalveluiden prosessin osalta tavoitteena on, että kukaan ei ole terveyskeskussairaalassa pitkäaikaista paikkalla jatkohoitopaikan puutteen vuoksi.

Resurssimuutokset

Kotihoidon arkikuntoutukseen on palkattu fysioterapeutti.

Henkilöstö	2017	2018	2019
Avopalveluohjaaja	1	1	1
Kotihoidon ohjaaja	1	1	1
Palvelukeskusvastaava	1	1	1
Palveluohjaaja	1	1	1
Sairaanhoitaja	7	7	7
Hoitaja	41	43	43
Hoiva-avustaja	1	1	1
Hoitoapulainen	2	1	1
Virikeohjaaja	1	1	1
Fysioterapeutti	1	1	2
Yhteensä	57	58	59

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	TP17	TP18	TA19	TP19
Vanhusten kotona asu- misen tukeminen	Kotona asuvien määrä 31.12.				
	% yli 75-vuotiaista	90,8	92	94	92,1
	% yli 80-vuotiaista	86,9	87,4	92	88,4
Kotihoidon saatavuuden turvaaminen	Kotihoidon kattavuus 30.11.; säännöllisen kotihoidon piirissä				
	% yli 75-vuotiaista	10,8	10,9	13	10,1
	% yli 80-vuotiaista	15,2	16,3	16	15,9
	Välittömän työajan osuus %	42/54%	48%	60	41/58%
	Palveluseteliasiakkaita/v. (sis. siivouspalvelu)	67	62	70	64
	Palvelusetelitunnit/v.	6 312	5 709	7 000	6 479
Kuntouttavan päivätoi- minnan kehittäminen	Asiakaspäivät/v.	1 236	1 314	1 300	1 538
Palveluasuminen vastaa tarvetta	Paltanpuisto				
	Asiakkaat 31.12.	34	29+5	34	29+5
	Hoitopäivät 31.12.	11 734	11 690	12 000	11 744
	Yksityiset asumispalvelut				
	Asiakkaat 31.12.	60	58	65	63
	Hoitopäivät/v.	12 209	21 632	23 725	21 229
	Tehostetun palveluasumisen kattavuus 31.12.				
	% yli 75-vuotiaista	8,9	8,0	6	7,9
	% yli 80-vuotiaista	12,9	12,6	13	11,6
	Perhehoito				
Asiakkaita 31.12.	1	3	3	3	
Hoitopäivät/v.	365	536	1 095	1 095	
	Keskimääräinen odotusaika asumispalveluihin, päivää		10	< 60 pv	ka 16 päivää myön- teisestä päätök- sestä ka 21 päivää ha- kemuksen saapu- misesta
Tavoite	Mittari	TP17	TP18	TA19	TP19
Henkilöstön hyvinvoinnis- ta ja saatavuudesta huo- lehtiminen	Täydennyskoulutukseen osallis- tuneet, määrä	109	61	59	53
	Kehityskeskustelut käyty 100% vakituisesta henkilöstös- tä/pitkäaikaisista sijaisista			x	Toteutunut
	Kaikki avoinna olevat työpaikat saadaan täytettyä			x	Toteutunut pääosin. Vakituiset työpai- kat on saatu täytet- tyä yhdellä haulla. Sijaisuuksien täyt- tämisessä on ollut haasteita.

Vanhuspalvelut ja kotihoito

	Alkuperäinen talousarvio	TA- muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	1 346 800	37 279	1 384 079	1 394 124	-10 045	100,7 %	1 353 804	3,0 %
ulkoiset tuotot	1 346 800	37 279	1 384 079	1 394 124	-10 045	100,7 %	1 353 804	3,0 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	7 802 132	-235 000	7 567 132	7 316 076	251 056	96,7 %	6 679 087	9,5 %
ulkoiset kulut	7 449 883	-235 000	7 214 883	6 982 586	232 297	96,8 %	6 510 850	7,2 %
sisäiset kulut	352 249	0	352 249	333 490	18 759	94,7 %	168 237	98,2 %
Toimintakate	-6 455 332	272 279	-6 183 053	-5 921 952	-261 101	95,8 %	-5 325 283	11 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	8 844	-100 %
Netto	-6 455 332	272 279	-6 183 053	-5 921 952	-261 101	95,8 %	-5 334 127	-89 %

Toimielin	Sosiaali- ja terveyslautakunta
Tehtävä (Tulosalue)	Terveydenhuolto
Vastuhenkilö	Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Eeva-Sirkku Pöyhönen

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on hoidon ja palvelujen oikea porrastaminen perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen kesken hoitoprosesseja kehittämällä. Lähtökohdaksi on, että potilaat hoidetaan oikeissa paikoissa oikea-aikaisesti.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Paimion kaupunki ostaa perusterveydenhuollon palvelut Paimion – Sauvon kansanterveys kuntayhtymältä. Erikoissairaanhoidon palvelut ostetaan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriltä. Täydentäviä palveluita (erikoislääkärikonsultaatia ja tutkimuksia) ostetaan edelleen yksityisiltä lääkäriasemilta.

Paimion väestörakenteessa tulee ennusteen mukaisesti eläkeikäisen väestön osuus kasvamaan selkeästi vuoteen 2040 ja 0 – 15 –vuotiaiden väestönosuus tulee hieman pienenemään. Syntyvyyden kasvu on tasaantunut ja viime vuosina hieman pienentynyt, vuonna 2019 syntyi alle 100 lasta. Alle kouluikäisiä lapsia on Paimiossa n. 960 lasta. Suurten ikäluokkien eläköityminen ja siirtyminen pois työterveydenhuollosta lisäävät palvelujen kysyntää perusterveydenhuollossa. Työkäinen väestö ohjataan käyttämään työterveyshuollon palveluita. Työterveyshuolto on yksityistetty vuonna 2015.

Ikääntyneen väestön määrän kehitys tuo painetta myös terveystalouden sisältöön. Vastaanottoa on kehitetty lääkäri-hoitaja työpari-mallin pohjalta. Mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut ovat toiminnan painopistealueina. Paimion terveysasemalla on vuoden 2018 aikana aloitettu pidennetty vastaanottoaika maanantaisin.

Toiminnalliset tavoitteet

Paimion – Sauvon kansanterveyskuntayhtymän strategian 2018 - 2022 painopistealueet ovat:

- Ennalta ehkäisevä työ
- Hoitoon pääsyn helpottaminen
- Digitaalisten palveluiden kehittäminen
- Taloudellinen tehokkuus
- Henkilöstön vahvistaminen

Kuntayhtymän talousarvioesitykseen sisältyivät seuraavat henkilöstö- ja toimintamuutokset:

- hammashoitajan toimen vakinaistaminen. Tehtävä on täytetty määräaikaista vuoteen 2018 alusta. Tehtävän täyttämällä on lisätty palveluiden saatavuutta, hammashoitaja on sijaistanut poissaoloja ja asiakasajojen peruutukset ovat vähentyneet. Lisäksi ajanvarauksen puheluiden vastausaika on saatu lyhennettyä.
- terveyskeskuslääkärin viran perustaminen. Tehtävän täyttämällä parannetaan kuntalaisten hoitoon pääsyä ja palveluiden saatavuutta.
- Lasten toimintaterapian tuottaminen osin omana toimintana.

- LiPaKe –hankkeen päätyttyä liikuntaneuvonta siirtyy kuntayhtymän toiminnaksi.
- Päihdepalveluiden ostopalveluiden lisääminen.

Perusterveydenhuollon sähköisiä palveluita on kehitetty runsaasti viimeisten vuosien aikana ja kehitys jatkuu edelleen. Sähköisillä palveluilla tavoitellaan palvelujärjestelmän tuottavuuden ja laadun parantamista sekä julkisen perusterveydenhuollon kilpailukykyä. Paimion – Sauvon kansanterveyskuntayhtymässä on käytössä kansalaisen ajanvaraus, tekstiviestimuistutus, kutsujärjestelmä, itseilmoittautuminen, omahoito –kokonaisuus sekä jatkuva asiakastytyväisyyden mittaaminen. Uutena palveluna on suunniteltu otettavan käyttöön chat-/ e-seinäpalvelu. Chat -palvelussa asiakas saa yleisluonteisia neuvoja terveyteen ja sairauteen liittyvissä asioissa tai hän voi kysyä terveystyöntekijältä. Chat –palvelun sähköisen tunnistautumisen jälkeen asiakas voi kysyä tarkemmin ja tietoturvallisesti omaan terveyteen liittyviä asioita. E-seinä tarkoittaa videopuhelumahdollisuutta asiakkaan ja terveydenhuollon ammattilaisen välillä. Etävastaanottopalveluiden (chat, e-seinä) käyttöönotto siirtyi vuodelle 2020.

Tavoite	Mittari	TP17	TP18	TA19	TP19
<u>Perusterveydenhuolto</u> Väestö saa lakisääteiset ja hoitotakuun edellyttämät terveydenhuollon palvelut kattavasti ja laatusuosituksen mukaisesti.	Lain toteutuminen Hoitoon pääsyn ajat, vrk <ul style="list-style-type: none"> - kiireellisyys 1 – 7 vrk - ei-kiireelliset ajat: <ul style="list-style-type: none"> • lääkärin vastaanotto • hoitajan vastaanotto • hammaslääkäri • suuhygienisti 		< 7 T3aika 25 <7 <84 <70	< 7 T3aika < 28 < 7 < 150 < 60	< 7 T3aika 30 5 84 < 60
Hoidonporrastusta kehitetään siten, että minimoidaan erikoissairaanhoidon viivepäivät ja vuodeosastolta jatkohoitopaikkaa odottavien viivepäivät	Siirtoviivepäivien määrä	23	8	< 10	45
<u>Erikoissairaanhoido</u> Erikoissairaanhoidon palvelujen tarkoituksenmukainen käyttö ja oikea hoidon porrastus	Poliklinikka käynnit Hoitojaksot	22 644 1 277	22 903 1 187	21 700 1 250	23 032 1 285

Erikoissairaanhoidon laskutus perustuu tasaerälaskutuksiin. Tasaerälaskutuksen palautus oli kaupungille 392 449 euroa, johon merkittävä tekijä oli kalliin hoidon kuluista tehty vähennys 1 045 958 euroa.

Terveydenhuolto

	Alkuperäinen talousarvio	TA- muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
ulkoiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	20 045 343	265 000	20 310 343	19 995 168	315 175	98,4 %	18 962 996	5,4 %
ulkoiset kulut	20 043 745	265 000	20 308 745	19 993 570	315 175	98,4 %	18 959 984	5,5 %
sisäiset kulut	1 598	0	1 598	1 598	0	100,0 %	3 012	-46,9 %
Toimintakate	-20 045 343	-265 000	-20 310 343	-19 995 168	-315 175	98,4 %	-18 962 996	5 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-20 045 343	-265 000	-20 310 343	-19 995 168	-315 175	98,4 %	-18 962 996	5 %

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT YHTEENSÄ
Arvio lautakunnan olennaisista riskitekijöistä

1.3.2015 voimaan tulleiden Paimion sisäisen valvonnan perusteiden mukaan riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä. Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä.

Riskit	Riskin kuvaus	Riskin suuruus	Riskin todennäköisyys	Ennalta ehkäisevät toimenpiteet	Vastuhenkilö Aikataulu
STRATEGISET RISKIT					
Palvelut ja palvelurakenne eivät vastaa kuntalaisten tarvetta Palveluiden kysynnän ennakoimaton vaihtelu	Asiakkaiden palvelutarpeet muuttuvat, palvelutarjontaa ei muuteta riittävän joustavasti. Puutteellinen osaaminen. Yhteiskunnalliset ongelmat ja syrjäytymisen uhka (yksinäisyys, nuorisotyöttömyys, lapsiperheiden sosiaaliset ongelmat, lastensuojelulliset toimenpiteiden tarpeen kasvaminen, asiakastausten monimuotoistuminen, mielen-terveys- ja päihdeongelmien sekä niiden vaikutusten kasvu kaikissa ikäryhmissä). Ikääntyneiden väestökehityksen ennuste on tiedossa, mutta asumispalveluita tarvitsevien määrän ennustettavuus on heikko.	2	2	Henkilöstön koulutus. Prosessikuvausten avulla pyritään kohdentamaan resurssit oikein sekä kehittämään palveluita vastaamaan lisääntyneeseen palvelutarpeeseen. Toimiva yhteistyö eri toimijoiden kanssa.	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava sosiaalityön-tekijä Jatkuva arviointi
Arviointi Lastensuojelullisten toimenpiteiden tarpeen kasvu heijastui merkittävästi sosiaalityön kustannuksiin. Erityisesti lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa on selkeää palveluvajetta. Systemisen lastensuojelun mallin koulutus alkoi lastensuojelun henkilöstöllä syksyllä 2019. Ikääntyneiden asumispalvelun tarve kasvoi vuoden syyskaudella. Uusia asiakassijoituksia ostopalveluihin tehtiin enemmän kuin kevätkaudella. Pienimmillään ostopalveluissa oli kesäkuussa 57 asiakasta, enimmillään joulukuussa 65 asiakasta. Kysynnän kasvu näkyi myös odotusaikojen pidentymisenä.					
TALOUDELLISET RISKIT					
Taloudellisten toimintaedellytysten heikkeneminen	Palveluiden kysyntä kasvaa ennakoimattomasti. Lakisääteiset palvelut tulee turvata taloudellisista toimintaedellytyksistä huolimatta (subjektiiviset palvelut/määrärahasidonnaiset palvelut) Talousarvioon varatut määrärahat eivät riitä. Asiakaslaskutuksen viivästyminen ja saatavien poistamisten määrän kasvaminen.	2	3	Talouden ajantasaisen raportoinnin seuranta. Palveluiden käytön seuranta. Talousraportit lautakunnan käsittelyssä neljä kertaa vuodessa. Palveluiden kehittämisessä tehdään taloudellisten vaikutusten arviointia. Ostopalvelut on kilpailutettu. Tilastointi ja laskutus ovat ajantasaiset.	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava sosiaalityön-tekijä Hallintosihteeri Toimistosihteeri Jatkuva arviointi. 3kk, 6kk, 9 kk, 12 kk talouden seuranta lautakunnassa

Arviointi

Toukokuussa 2019 sosiaali- ja terveyslautakunta käsitteli talouden sopeuttamistoimenpiteitä, jossa päätettiin seuraavista talousarvio muutoksista:

Hallinnon menovähennys 1 500 euroa

Sosiaalityön tulolisäys 12 000 euroa

Vanhuspalveluiden ja kotihoidon tulolisäys 37 279 euroa

Vanhuspalveluiden ja kotihoidon menovähennys 235 000 euroa

Terveyspalveluiden menovähennys 20 000 euroa

Jo talouden sopeuttamistoimenpiteiden käsittelyn yhteydessä oli ennakoitavissa, että sosiaalityön kustannukset tulevat ylittymään runsaasti. Sosiaalityön talousarvioon varattu määräraha ei riittänyt, joten lisämäärärahaa anottiin 930 000 euroa sosiaali- ja terveyslautakunnan 01.10.2019 kokouksessa. Valtuusto hyväksyi muutetun talousarvion 13.11.2019. Lisämäärärahan jälkeenkin sosiaalityön menot ylittivät 3,6%. Alkuperäinen talousarvio ylittyi ulkoisten menojen osalta sosiaalityössä lopulta noin 1 002 000 euroa. Sosiaalityön tulot ylittivät noin 30 000 euroa. Sosiaalityön kustannusten kasvu johtui erityisesti lastensuojelun palveluiden lisääntyneellä käytöllä, mutta talousarvion lisämäärärahan tarve ja ylitys johtuivat myös vammaispalveluista ja päihdepalveluista. Lisäksi työntekijäresursoinnin kustannukset olivat noin 55 000 euroa talousarviota korkeammat.

Vanhuspalveluiden talousarvio toteutui sopeuttamistoimenpiteidenkin jälkeen hyvin. Yksittäisistä palveluista omaishoidon tuen kustannukset ylittivät noin 84 000 euroa.

Terveystieteiden toimintakulut alittuivat 315 000 euroa, joten anottua 285 000 euron lisämäärärahaa ei olisi tarvittu terveyspalveluiden tehtäväalueelle.

Hallinnon talousarvio toteutui lähes talousarvion mukaisesti.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on käsitellyt talousarvion 2019 seuranta neljä kertaa vuoden aikana.

Kaupunki osallistui seudullisiin kilpailutuksiin. Asiakaslaskutus on ollut ajantasainen.

Riskit	Riskin kuvaus	Riskin suuruus	Riskin todennäköisyys	Ennalta ehkäisevät toimenpiteet	Vastuhenkilö Aikataulu
TOIMINNALLISET RISKIT					
Henkilöstön jaksaminen ja koulutetun työvoiman saaminen	Ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyys ja saatavuus sekä osaamisen turvaaminen ovat olennainen osa palveluiden ylläpitämistä. Henkilöstön runsas vaihtuvuus on toiminnallinen riski. Pitkittyneet ja ennakoinnattomat poissaolot kuormittavat työyhteisöjen hyvinvointia. Erityisesti sosiaalityössä töiden jakaminen sekä työmäärä saattavat lisätä työn kuormittavuutta, heikentää työssä jaksamista sekä pitkittää päätöksentekoa ja käsittelyaikoja.	3	2	Henkilöstön riittävyttä arvioidaan talousarvion laadinnan yhteydessä. Osaa- mistarpeiden ennakointi ja täydennyskoulutus. Koulutus- suunnitelma toteutuu kaikissa työyksiköissä. Tasapuolinen työnjako. Käsittelyaikojen seuranta. Kaikki avoinna olevat virat/toimet saadaan täytettyä. Toimiva sijaisrekrytointi. Sairauseräilyseuranta säännöllisesti. Kehityskeskustelut. Aktiivinen yhteistyö työterveyshuollon kanssa.	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava sosiaalityön-tekijä Muut esimiehet
Tietohallinnon toimimattomuus	Toimintahäiriöt ym. ongelmat tietojärjestelmissä ja –verkoissa voivat haitata huomattavasti normaalia toimintaa. Tietojärjestelmien toimimattomuus vaikuttaa useaan eri tekijään. Se heikentää mm. tiedonkulkua, asiakasturvallisuutta sekä maksuliikennettä.	2	2	Sujuva yhteistyö sekä kaupungin että kansanterveyskuntayhtymän tietohallinnon kanssa. Tietojärjestelmien pääkäyttäjät on nimetty. Tietojärjestelmien toimintahäiriöihin on varauduttu.	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava sosiaalityön-tekijä

Arviointi

Ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyys ja rekrytointi on ollut vaikeaa erityisesti sosiaalityöntekijöiden osalta, mutta virat ja toimet on saatu yhtä lukuun ottamatta täytettyä. Sosiaalityöhön saatiin uudet sosiaalityöntekijän ja sosiaalihoajaan virat, joista jälkimmäinen lisäys tehtiin kesken talousarviovuoden. Sosiaalityössä henkilöstön vaihtuvuus on osaltaan kuormittanut työyhteisöä, työnjakoa on uudistettu.

Vanhuspalveluissa hoitohenkilöstön vaihtuvuus on ollut vähäistä. Myös hoitohenkilöstön sijaisten saaminen on ollut erityisesti loma-aikoihin hankalaa. Sijaisrekrytoinnissa on käytössä sähköinen rekrytointiohjelma.

Työntekijöitä on koulutettu suunnitelmien ja työpaikan tarpeen mukaisesti. Kehityskeskustelut on käyty ja pitkissä poissaoloissa on oltu oma-aloitteisia työterveyshuoltoon päin. Työhyvinvointineuvotteluita on pidetty tarvittaessa. Käsittelyaikoja on seurattu mm. lastensuojelun, toimeentulotuen ja vanhusten asumispalveluiden osalta.

Tietojärjestelmien ja verkon toimintahäiriöt ovat vaikuttaneet työn tekemiseen ja sen sujuvuuteen erityisesti hallinnossa ja sosiaalityössä. Vuoden aikana aloitettiin sosiaalihuollon KANTAan siirtymisen valmistelut.

VAHINKO-RISKIT					
Suuronnettomuudet, tulipalot ym. valmiuteen vaikuttavat tapahtumat	Palveluiden tarve kasvaa.	2	2	Ajantasainen varautumissuunnitelma, koulutus	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava sosiaalityöntekijä
Työtilat eivät ole turvalliset	Työtilojen järjestelyistä aiheutuu riskilanteita. Sisäilmaan vaikuttavista tekijöistä aiheutuu terveyshaittoja.	2	2	Havaitut puutteet/ongelmat tuodaan esille, ne selvitetään ja selvityksen perusteella tehdään ratkaisut.	Sosiaali- ja terveysjohtaja Johtava sosiaalityöntekijä Muut esimiehet

Arviointi

Valmiussuunnitelma on kesken. Valmiussuunnitteluun liittyviin koulutuksiin on osallistuttu.

Riskien arviointi on tehty keväällä 2019. Työsuojelutarkastus on ollut syksyllä Paltanpuiston palvelukeskuksessa, kotihoidossa ja sosiaalitoimistossa. Sosiaalitoimiston käytävövet suljettiin syksyllä työturvallisuuden vuoksi.

Riskin suuruus

- 1 = vähäinen riski
2 = kohtalainen riski
3 = merkittävä riski

Riskin todennäköisyys

- 1 = epätodennäköinen
2 = mahdollinen
3 = hyvin todennäköinen

Sosiaali- ja terveyslautakunta yhteensä

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	1 753 467	49 279	1 802 746	1 849 632	-46 886	102,6 %	1 598 784	15,7 %
ulkoiset tuotot	1 520 100	49 279	1 569 379	1 616 265	-46 886	103,0 %	1 598 784	1,1 %
sisäiset tuotot	233 367	0	233 367	233 367	0	100,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	34 218 095	958 500	35 176 595	34 881 721	294 874	99,2 %	32 041 828	8,9 %
ulkoiset kulut	33 662 131	958 500	34 620 631	34 324 420	296 211	99,1 %	31 768 256	8,0 %
sisäiset kulut	555 964	0	555 964	557 301	-1 337	100,2 %	273 572	103,7 %
Toimintakate	-32 464 628	-909 221	-33 373 849	-33 032 090	-341 760	99,0 %	-30 443 044	9 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	8 844	-100 %
Netto	-32 464 628	-909 221	-33 373 849	-33 032 090	-341 760	99,0 %	-30 451 888	-91 %

TOIMIELIN

 Tehtävä (Tulosalue)
 Vastuhenkilö

Koulutuslautakunta

 Hallinto ja oppilashuolto
 Sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen

KOULUTUSLAUTAKUNTA - kokouksia 8		Läsnäolokerrat
Kaarlela Markus	puheenjohtaja	7
Tanninen Eetu	varajäsen	-
Kuparinen Heikki	varapuheenjohtaja	7
Kivelä Anni	varajäsen	-
Lahti Tapani	jäsen	7
Mäkinen Juhani	varajäsen	-
Mäkinen Hanna	jäsen	5
Hellstén Mauri	varajäsen	2
Nuotio Minna	jäsen	6
Heino Sini	varajäsen	-
Heurlin Eeva	jäsen	6
Aho Sini-Päivi	varajäsen	2
Ylihonko Markku	jäsen	8
Löytynoja Anette	varajäsen	-
Kuosmanen Sari	jäsen	8
Havuaho Jarmo	varajäsen	-
Virtanen Melina	jäsen	7
Rantanen Riitta-Kaarina	varajäsen	1
Ansio Sanna-Maija	khall edustaja 31.5.2019 asti	3
Uusitalo Joonas	khall varaedustaja 31.5.2019 asti	1
Nieminen Tomi	khall edustaja 1.6.2019 alkaen	3
Jalonen Kimmo	khall varaedustaja 1.6.2019 alkaen	1
Valtonen Iiro	nuorisovaltuuston edustaja (alk. 6.3.)	6
Niinistö Julia	nuorisovaltuuston varaed. (alk. 6.3.)	1
Lumiainen Jyrki	sivistysjohtaja, esittelijä	8
Koret Hilka	opetuspäällikkö, pöytäkirjanpitäjä	8

Toiminta-ajatus

Paimion kaupunki edistää kaupunkilaistensa kehitystä, oppimista, henkistä kasvua ja hyvinvointia tarjoamalla varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukion koulutuspalveluja. Lakisääteisiä ja lasten sekä nuorten tarpeiden mukaisia palveluja tuotettaessa huolehditaan erityisesti laadusta, oikeudenmukaisuudesta, joustavuudesta sekä lapsi- ja nuorisokeskeisyydestä.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Koulutuslautakunta käyttää ylintä päätösvaltaa vastuualueella. Sen alaisuudessa toimii varhaiskasvatus, peruskoulut ja lukio sekä sivistyspalvelujen koulutoimen henkilöstö, joka valmistelee asiat lautakunnalle ja huolehtii päätösten täytäntöönpanosta.

Ympäristöanalyysi

Kuluvaa vuosikymmentä sivistyspalveluissa kuvaa yhteistyön lisääntyminen ja ennakoiva toimintatapa, jotka ovat johtaneet toimintatapojen muutoksiin. Poikkiallinen ja hallinnon sisäinen yhteistyö saivat voimakkaimman sysäyksen oppilashuollon muutoksista. Eri hallinnonaloilla on yhtenäinen käsitys siitä, että ennakoiva toimintatapa on toiminnallisesti ja taloudellisesti oikea tapa toimia. Oppilashuoltoa on vahvistettu sekä henkilökuntaa lisäämällä että toimintatapoja muuttamalla. Tätä työtä jatkettiin vuonna 2018 vahvistamalla esiopetuksen koulupsykologiresurssia, joka nyt nähdään tarpeelliseksi muuttaa pysyväksi rakenteeksi valmistauduttaessa sote- ja maakuntauudistukseen. LAPE-hankkeen ja alueellisen LAPE-ryhmän työskentelyn kautta myös palveluiden kehittämis- ja uudistamistyötä viedään eteenpäin, painopisteenä mm. yhteisöllinen hyvinvointityö.

Uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön vuonna 2016 ja lopullisesti ne kattavat koko opetustoimen syksyllä 2019. Opetussuunnitelmien tavoitteena on rohkaista tekemään muutoksia pedagogiikassa ja oppimisympäristöissä. Toimintakulttuurin uudistaminen sekä oppimisen tilojen uudistaminen kytkeytyvät toisiinsa. Oppimisen tilojen ja kalustuksen on tuettava mahdollisuuksia uudistaa myös opetusta. Tässä suhteessa Paimio on satsannut viime vuosina niin rakennusten kunnostamiseen kuin kalustamiseen. Näitä satsauksia on jatkettava, jotta oppilaille tarjottavien opetuspalveluiden laatu ei suuresti vaihtelisi riippuen siitä, missä yksikössä toimitaan.

Tvt-tekniikan hyödyntäminen etenee hallitusti. Kouluilla on nimetyt digitutorit, joiden kanssa opettajalla tablet-tietokone ja maltillisesti ohjelmia. Oppilaskäytössä on kohtuullisesti tietokoneita, jotka ovat yhteiskäytössä. Oppilaiskohtaisiin päätelaitteisiin ei ole toistaiseksi pyritty, vaan kaikkien koulujen konekanta pyritään systemaattisesti vähitellen kasvattamaan niin, että tietokoneet saadaan luonnolliseksi osaksi arjen opetustyötä. Eri vuosiluokkien oppisisältöjä TVT-taitojen opettelussa täsmennetään.

Suurimmat investointihankkeet ovat Vistan koulun Yhteiskoulun peruskorjaus vuonna 2019 sekä sen jälkeisinä vuosina kakkossalin ja Puukoulun peruskorjaukset. Varhaiskasvatuksessa on edelleen tarvetta jatkaa oman uuden päiväkotiyksikön toteuttamisen suunnittelua kaupungin keskustan alueelle. Uuden yksityisen päiväkodin toiminnan käynnistyminen syksyllä 2018 helpotti tilannetta hieman, mutta se ei poista tarvetta kaupungin omalle päiväkotinvestoinnille lähivuosina. Yhdestä väliaikaisesta päiväkodista luovuttiin kesällä 2018 ja kahdesta väliaikaisesta päiväkotiyksiköstä luovutaan kokonaan kesällä 2019. Elokuusta alkaen Tapiolan päiväkotilaajentuneena on kaupungin suurin varhaiskasvatusyksikkö.

Hallinnon työn tuloksellisuuden ja tehokkuuden kannalta on jatkossa arvioitava sitä, onko tulevaisuudessa enää tarkoituksenmukaista se, että Paimion sivistysjohtaja toimisi myös samanaikaisesti toisenkin kunnan sivistysjohtajana. Sivistyspal-

veluiden kokonaisuuden johtaminen ja kehittäminen on laaja ja monitahoinen toimintakenttä jo pelkästään yhden kaupungin sisällä. Yhteistyön jatkaminen edellyttää hallinnon organisaation rakenteiden ja toimenkuvien kriittistä tarkastelua molemmissa kunnissa.

Toiminnalliset tavoitteet

Koulutuslautakunnan hallinnon tehtäväalueen tavoitteena on mahdollistaa hyvät toiminnalliset puitteet varsinaisten asiakaspalveluiden järjestämiseen. Hallinnossa asioiden käsittely ja päätöksenteko pyritään hoitamaan viipymättä, virheettää ja hyvän hallinnon periaatteita noudattaen. Hallinto luo toimivat tukipalvelut ja –rakenteet sille, että muilla tehtäväalueilla toiminta sekä palvelut voidaan tuottaa tarkoituksenmukaisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti. Hallinnossa huolehditaan mm. toimialan talous- ja henkilöstöhallinnon asioista, päätöksenteosta, asiakkaiden oikeusturvasta (oikaisuvaatimukset, valitukset) sekä palveluneuvonnasta erityisesti esi- ja perusopetuksen asioissa (koulupaikka-asiat, koulukuljetus, erityisen tuen järjestelyt, aamu- ja iltapäivätoiminta). Tavoitteena on myös kehittää lautakunta-, hallintokunta- ja organisaatorajat ylittävää yhteistyötä palveluiden tuottamisessa ja toteuttamisessa.

Toteutuminen

Hallinnon tehtäväalueella vuoden 2019 aikana saatiin yhdestä koulukuljetusasiasta tehtyä valitusta koskeva hallinto-oikeuden päätös. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen, joka koski koulumatkan pituuden mittaamista. Yhdestä erityisen tuen tarkistuspäätöksestä vuonna 2019 tehtyyn valitukseen ei ole saatu vielä ratkaisua.

Hallinnossa on huolehdittu useiden hankkeiden hallinnosta sekä erikseen hankekohtaisesti nimettyjen hankekoordinaattoreiden tuesta. Näin on mahdollistettu toiminnan kehittäminen ja osittainen rahoitus, kun valtion rahoitusta opetustoimeen kohdennetaan voimakkaasti erillisten kehittämishankkeiden kautta, jotka vaativat aina oman erillisen hankehallintonsa. Vuonna 2019 Paimio lähti mukaan mm. #paraskoulu Varsinais-Suomi –hankkeeseen, jossa mukana on yhdeksän kuntaa ja 363 000 euron hankerahoitus; hanke jatkuu vielä heinäkuuhun 2020 asti. Omina kehittämishankkeina erillisrahoitusta saatiin vuoden 2019 aikana mm. tutoropettajatoimintaan, kielenopetuksen varhentamiseen liittyvään henkilöstökoulutukseen, kielten tutor-opettajatoimintaan, koulujen kerhotoimintaan, alueellisen tutor-toiminnan vakiinnuttamiseen, kansainvälistymiseen sekä vieraskielisten oppilaiden opetuksen järjestämiseen. Lisäksi hankerahaa on saatu lukiouudistukseen toimenpanon tukemiseen sekä Erasmus+ kansainvälisyshankkeisiin. Uusia hankerahoitushakemuksia on valmisteltu silloin, kun on katsottu niiden olevan mahdollisia paikallisesti toteuttaa ja rahoituksen saamisen ehdot täytyvät.

Paimion kaupunginhallitus irtisanoi päätöksellään 16.1.2019 sivistystoimen johtamista koskeneen sopimuksen Sauvon kunnan kanssa. Paimion sivistysjohtaja ei enää 1.8.2019 alkaen ole vastannut 25% työajalla Sauvon kunnan sivistysjohtajan tehtävistä, vaan Sauvon kunta palkkasi ko. virkaan oman kokopäiväisen viranhaltijan. Tämä muutos näkyy hallinnon tehtäväalueen ulkoisten tuottojen vähenemisenä, mutta toiminnallisena hyötynä Paimion kaupungin sivistyspalveluiden kehittämisessä. Sivistyspalveluissa on uudistettu toimistosuhteiden tehtävänkuvia ja kehitetty asia- ja asiakirjahallintoa valmistauduttaessa mm. koko asianhallintajärjestelmän päivitykseen vuoden 2020 alussa.

Hallinto

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	22 700	-9 500	13 200	13 527	-327	102,5 %	22 461	-39,8 %
ulkoiset tuotot	22 700	-9 500	13 200	13 527	-327	102,5 %	22 461	-39,8 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	251 752	-5 500	246 252	258 094	-11 842	104,8 %	241 431	6,9 %
ulkoiset kulut	227 637	-5 500	222 137	233 979	-11 842	105,3 %	219 660	6,5 %
sisäiset kulut	24 115	0	24 115	24 115	0	100,0 %	21 771	10,8 %
Toimintakate	-229 052	-4 000	-233 052	-244 568	11 516	104,9 %	-218 970	12 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-229 052	-4 000	-233 052	-244 568	11 516	104,9 %	-218 970	12 %

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuhenkilö

Koulutuslautakunta
Varhaiskasvatus
Opetuspäällikkö Hilikka Koret

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuspalvelujen tehtävänä on järjestää korkeatasoista hoitoa, kasvatus- ja opetusta sekä tarvittaessa pedagogista kuntoutusta. Varhaiskasvatuksessa tuetaan perheiden kasvatustehtävää ja edistetään lapsen persoonallisuuden ja taitojen tasapainoista kehitystä yhdessä kotien kanssa. Lapsella on mahdollisuus tutkia asioita ja ilmiöitä sekä hankkia tietoja, taitoja, kokemuksia ja elämyksiä sekä fyysisesti että psyykkisesti turvallisessa kasvatusympäristössä.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Paimiossa on kuusi vakinaista päiväkotia, jotka sijaitsevat eri puolilla kaupunkia, ja lisäksi kaksi väliaikaista päiväkotiyksikköä. Hoitajan kotona toimivia perhepäivähoidoryhmiä on 26. Väliaikaisessa ryhmäperhepäivähoidoyksikkö Tikankolossa työskentelee kolme hoitajaa. Ryhmä toimii myös perhepäivähoidon varahoitopaikkana. Yksityisen varhaiskasvatuspalvelun piirissä on neljä päiväkotia, yksi ryhmäperhepäivähoidoyksikkö ja yksi perhepäivähoitaja. Paimiolaisia lapsia on hoidossa myös muissa kunnissa sekä kunnallisessa että yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Yksityistä päiväkotia- ja ryhmäperhepäivähoitopalvelua käyttäviä perheitä tuetaan myöntämällä heille varhaiskasvatuksen palveluseteli, jolla kaupunki maksaa palveluntuottajalle perheen varhaiskasvatusmaksun ja voimassa olevan yksityisen varhaiskasvatuksen kattohinnan välisen erotuksen. Yksityisessä perhepäivähoidossa olevien lasten perheille maksetaan yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä, jonka suuruus alle ja 3-vuotiaille 239 € ja yli 3-vuotiaille 207 €.

Varhaiskasvatuksen piirissä on 79,0 % kaupungin alle kouluikäisistä lapsista. Asenteet varhaiskasvatusta kohtaan ovat muuttuneet myönteisimmiksi yhteiskunnan eri tasoilla. Varhaiskasvatus on alettu nähdä lapsille suunnattuna palveluna ja sen sekä lapsen kehitystä koskevan tutkimustiedon lisääntyessä varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen kehityksen tukena ja oppimispolun perustana on korostettu entistä enemmän. Lisäksi kansainvälisissä arvioinneissa on jo pitkään käynyt ilmi, että Suomessa varhaiskasvatuksen piirissä on vähemmän lapsia kuin OECD-maissa keskimäärin. Valtioneuvoston tavoitteena onkin ollut varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen. Osallistumisen lisäämiseen tähdätään varhaiskasvatuksen laatua ja saavutettavuutta parantamalla. Tällä hetkellä lapsiperheet käyttävät yhä enemmän palvelua ja yhä nuorempia lapsia on mukana toiminnassa. Kotihoidontuen piirissä on vuoden 2018 aikana ollut keskimäärin 103 lasta.

Esiopetuksen osalta koulutuslautakunta linjasi vuoden 2018 alussa päiväkotikohtaisten esiopetusryhmien kooksi vähintään 12 lasta. Tästä johtuen kaikissa päiväkodeissa ei enää anneta esiopetusta. Tällä hetkellä esiopetusta annetaan kaikissa kuudessa kaupungin päiväkodissa sekä yksityisessä Nappulamäen päiväkodissa. Tulevaisuudessa on myös hyvä linjata sitä, missä määrin esiopetusta keskitetään kaupungin päiväkoteihin ja miten sitä kaupungin sisällä keskitetään. Lisäksi tulee varautua siihen, että mahdollisesti esiopetus laajennetaan lakisääteisesti koskemaan myös 5-vuotiaita lapsia.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut ovat olleet jatkuvassa muutoksessa. Valtakunnallisesti maksuja on tarkistettu puolentoista vuoden aikana kolme eri kertaa. Maksujärjestelmässä suuntaus on palvelusta perittävien maksujen alentaminen. Tulorajoja on nostettu ja maksuja on alennettu. Myös täysin maksutonta varhaiskasvatusta kokeillaan jo osassa kuntia 5-vuotiaiden osalta. Vaikka valtio kompensoi osaa maksutulosten menetyksestä, tulevat varhaiskasvatuksesta saatavat asiakasmaksut vähenemään oleellisesti. Tämä näkyy jo kuluvan vuoden talousarvion toteumassa ja vielä enemmän tulevana vuonna. Lisäksi palvelujen yksityistämisen myötä maksutulot tulevat vähenemään ja palvelusetelimenot kasvamaan. Toisaalta yksityistämisen avulla kunnallisen varhaiskasvatuksen investointi- ja käyttömenot pystytään hillitsemään.

Sähköisten palvelujen taso on yksi varhaiskasvatuksen laatutekijä. Paimiossa on ollut pitkään käytössä Pro Consona –asiakastietojärjestelmä. Asiakastietojen hallinnoinnin lisäksi ohjelmaa käytetään varhaiskasvatuksen sähköisen haun alustana. Tällä hetkellä ajankohtaisena hankkeena on sähköinen hoitoaikojen seurantaohjelman hankinta. Turun seudun kunnissa näitä ohjelmia on jo paljon ja käyttäjäkokemuksia pystytään saamaan tietoon sitä kautta.

Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.9.2018. Tässä laissa on selkiytetty ja koottu yhteen säädöksiä, jotka aiemmin olivat ripoteltuna useisiin sosiaalihuoltoa koskeviin lakeihin. Uudessa laissa määritellään muun muassa varhaiskasvatuksen henkilökunnan kelpoisuuksia sekä työnjakoa. Myös ammattinimikkeet uudistuivat lain myötä. Lisäksi lakiin on sisällytetty varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda, joka edellyttää kunnilta ajantasaista, sähköistä tietojensiirtoa valtakunnalliseen tietovarantoon vuoden 2019 alusta alkaen. Myöhemmin tietovarantoon liittyvät myös yksityiset palvelujen tuottajat.

Varhaiskasvatuksen käytännön toiminnassa keskeisenä haasteena on toteuttaa ja kehittää toimintaa varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman hengessä. Muutos kohti osallistavampaa ja yhteisöllisempää sekä varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa painottavaa toimintakulttuuria etenee, mutta panostusta toiminnan jatkuvaan kehittämiseen tarvitaan koko ajan. Yhtenä suurena haasteena on koulutetun ja ammattitaitoisen henkilöstön ylläpitäminen ja rekrytoiminen. Uusi varhaiskasvatuslaki edellyttää yhä enemmän korkeakoulutasoisen kelpoisuuden omaavan henkilöstön palkkaamista. Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus on todella vaikeaa. Työnantajana Paimion varhaiskasvatuspalvelujen tulee löytää niitä tekijöitä, joilla koulutettuja ja ammattitaitoisia työntekijöitä saadaan hakeutumaan Paimion kaupungille töihin.

Kaupunki tukee MLL:n perhekeskuksen toimintaa kevyempien varhaiskasvatuspalvelujen tarjoamisessa. MLL:n toiminta on avointa varhaiskasvatusta ja täydentää siten Paimion kaupungin varhaiskasvatuspalveluja lapsiperheille. Perhetalo Hattaran toiminta korvaa monelle perheelle varhaiskasvatuspaikan silloin, kun perheellä ei ole tarvetta kokopäiväiselle varhaiskasvatukselle.

Lapsimäärä 31.12.	2015	2016	2017	2018	2019
kaupungin päiväkodit	387	383	385	365	357
kaupungin perhepäivähoito + ryhmis	106	89	96	96	76
yksityiset päiväkodit	148	155	151	213	217
yksityinen perhepäivähoito + ryhmis	25	21	23	17	18
päivähoidossa muualla	21	12	11	11	22
vuorohoidossa	44	50	40	48	53
Hoito- ja kasvatushenkilöstö					
päiväkodit	79	76	77	77	85
perhepäivähoito + ryhmis	29	26	27	29	25
Tuet perheille					
palveluseteli	146	147	141	196	210
yksityisen hoidon tuen kuntalisä	11	7	11	11	11

Toiminnalliset tavoitteet

Tapiolan päiväkodin lisäosan käyttöönotto

Tapiolan päiväkodin lisäosan on määrä valmistua elokuun 2019 alkuun mennessä. Samaan aikaan päättyvät Lepolan ja Tikankolon väliaikaisten yksiköiden toimitukset. Suunnitellaan ja valmistellaan uuden päiväkodin lisäosan toiminnan aloittaminen, henkilökuntajärjestelyt sekä osittain uuden henkilökunnan rekrytointi.

Koulutetun henkilöstön ylläpitäminen ja rekrytointi päiväkodeissa

Pyritään huolehtimaan henkilöstön työhyvinvoinnista siten, että koulutettu ja osaava henkilökunta pysyy päiväkodeissa. Rekrytoinnissa pyritään kilpailemaan Paimion vahvuuksilla siten, että kaupunkiin saadaan edelleen osaavia varhaiskasvatuksen ammattilaisia.

Varhaiskasvatuksen laadun ylläpitäminen ja edelleen kehittäminen

Kehitetään varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria varhaiskasvatuslain sekä varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on kehittää toimintaa siten, että se lisää hyvinvointia koko varhaiskasvatusyhteisössä. Esiopetuksessa toimintaa kehitetään perusopetuslain ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Erityisesti pyritään kehittämään yhteisöllistä oppilashuoltoa.

Sähköisten palvelujen kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Toteutetaan sähköisen hoitoaikojen seurantaohjelman hankinta. Hankinnan suunnittelussa hyödynnetään muista kunnista saatavia käyttäjäkokemuksia ja tutustutaan eri ohjelmatoimittajien tuotteisiin. Hankinta suoritetaan kilpailutuslainsäädännön mukaisesti. Lisäksi valmistaudutaan Varda-tietovarannon edellyttämiin toimenpiteisiin asiakastietojärjestelmän hallinnassa.

Toteutuminen

Tapiolan päiväkodin lisäosan rakentaminen toteutettiin vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla ja toiminta lisäosan ryhmissä päästiin aloittamaan elokuussa. Samanaikaisesti päättyi väliaikaisten Lepolan ja Tikankolon yksiköiden toiminta. Lisäksi Hanhijoen päiväkodissa väliaikaisesti toiminut alle 3-vuotiaiden ryhmä siirrettiin Tapiolan päiväkotiin. Tikankolossa aiemmin toiminut perhepäivähoidon varahoito siirrettiin omaksi ryhmäksi Hanhijoen päiväko-

tiin. Ryhmässä työskentelee kaksi perhepäivähoitajaa. Kevään aikana saatiin toteutettua Tapiolan päiväkodin lisäosan kalustus ja henkilökunnan rekrytointi. Rekrytoinnissa otettiin käyttöön uuden varhaiskasvatuslain 540/2018 37 §:n mukainen henkilöstömitoitus, jonka mukaan päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön vaihtuvuus on ollut vähäistä ja Tapiolan päiväkodin uuden hoito-, kasvatus- ja opetushenkilöstön rekrytoinnissa onnistuttiin saamaan hyvin kelpoisuuden omaavia työntekijöitä varhaiskasvatuksen palvelukseen. Kaikkiin määräaikaisiin työsuhteisiin ei ole saatu palkattua kelpoisuuden omaavia työntekijöitä. Perhepäivähoidossa hoitajien määrä väheni kolmella. Vuoden lopussa kaupungin palveluksessa oli 23 perhepäivähoitajaa.

Paimion vahvuutena varhaiskasvatuksen työnantajana koetaan muun muassa pienen organisaation suomat työntekijän mahdollisuudet osallistua oman työnsä sekä ammattitaitonsa kehittämiseen. Työntekijöille on tarjottu mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen kehittämistoimintaan ja täydennyskoulutukseen. Haasteeksi työssä jaksamisessa ovat nousseet lapsiryhmien levottomuus ja lasten yhä vaikeammat tunne-elämän ja mielenterveyden ongelmat. Lapsiryhmiin on jouduttu palkkaamaan lisähenkilöstöä, jotta lasten tuen tarpeisiin on pystytty vastaamaan, ja joissakin tapauksissa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on pystytty tällä tavalla mahdollistamaan. Yhteistyössä työterveyshuollon kanssa on työyhteisöjä tuettu työssäjaksamisessa.

Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi on liitetty osaksi Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin tehtäviä vuonna 2015. Karvi julkaisi vuonna 2018 Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -asiakirjan sekä vuonna 2019 varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit. Nämä muodostavat teoreettisen ja käsitteellisen pohjan laadun arvioinnille niin kansallisesti kuin paikallisestikin. Paimiossa käynnistettiin työskentely varhaiskasvatuksen arviointisuunnitelman laatimiseksi keväällä 2019. Tehtävää varten muodostettiin työryhmä, joka on aloittanut työskentelynsä tutustumalla varhaiskasvatuksen laatukriteereihin ja indikaattoreihin sekä selvittänyt varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytilaa Paimiossa. Työryhmän työskentely jatkuu edelleen. Varhaiskasvatuksessa on toteutettu keväällä vuosittainen asiakastytyväisyyskysely, jonka tuloksia on käytetty apuna kehittämistyössä.

Henkilöstön osaamista on tuettu täydennyskoulutuksen avulla. Työntekijät ovat osallistuneet erilaisiin varhaiskasvatuksen koulutustilaisuuksiin. Helmi-kuussa toteutettiin koko Paimion varhaiskasvatuksen yhteinen koulutuspäivä, jonka teemana oli lasten ja vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa. Koulutuspäivään osallistui kaupungin työntekijöiden lisäksi yksityisten palveluntuottajien henkilöstöä sekä Sauvon kunnan työntekijöitä.

Varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan varmistamiseksi päiväkotien johtamisjärjestelmää on lähdetty kehittämään. Syksyllä 2019 yhdistettiin väliaikaisesti Lempilän ja Hanhijoen päiväkodit hallinnollisesti yhden johtajan alaisuuteen, jolloin johtaja keskittyy yksiköiden johtamiseen ilman lapsiryhmävastuuta. Tällöin myös johtajan tilalla lapsiryhmässä työskentelevä varhaiskasvatuksen opettaja on enemmän läsnä lasten toiminnassa. Järjestely vahvistaa sekä päiväkotien toiminnan suunnittelua ja joh-

tamista että varhaiskasvatuspalveluiden pedagogiikkaa. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajaresurssia on pystytty lisäämään hyödyntämällä jo työsuhhteissa olevien varhaiskasvatuksen opettajien lisäkoulutuksella hankkimaa erityisopettajan osaamista. Esiopetuksen oppilashuollon koulupsykologipalvelu saatiin myös vuoden 2019 aikana vakiinnutettua.

Sähköisen hoitoaikojen seurantaohjelman hankintaa siirtyi vuodelle 2020. Tavoitteena oleva varhaiskasvatuksen ja muun opetustoimen sähköisen oppilasrekisterin yhdistäminen samaan rekisteriin ei vielä ole ollut mahdollista. Tämän vuoksi myös sähköisen hoitoaikojen seurantaohjelman hankinta on viivästynyt. Sen sijaan sähköinen palvelusetelin hakeminen on otettu käyttöön.

Varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardan käyttöönotto on tapahtunut Opetushallituksen asettamien aikataulujen mukaisesti. Käyttöönotto on edelleen kesken. Asiakasrekisterin tietosisältöön vaadittujen muutosten tekeminen on työlistänyt varhaiskasvatuksen hallintoa siinä määrin, että syksyllä 2019 varhaiskasvatus toimistoon on jouduttu palkkaamaan ylimääräinen osa-aikainen työntekijä. Lisäksi Vardan käyttöönotto on aiheuttanut yli 8 000 euron lisäkustannukset ohjelmistotoimittajalta.

Varhaiskasvatus

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	835 020	0	835 020	792 389	42 631	94,9 %	841 169	-5,8 %
ulkoiset tuotot	835 020	0	835 020	792 810	42 210	94,9 %	841 373	-5,8 %
sisäiset tuotot	0	0	0	-421	421	0,0 %	-204	106,4 %
Toimintakulut	8 185 234	88 000	8 273 234	8 234 756	38 478	99,5 %	7 916 698	4,0 %
ulkoiset kulut	7 452 796	88 000	7 540 796	7 509 956	30 840	99,6 %	7 248 432	3,6 %
sisäiset kulut	732 438	0	732 438	724 801	7 637	99,0 %	668 266	8,5 %
Toimintakate	-7 350 214	-88 000	-7 438 214	-7 442 367	4 153	100,1 %	-7 075 529	5 %
Poistot	0	0	0	13 854	0	0,0 %	14 047	-1 %
Netto	-7 350 214	-88 000	-7 438 214	-7 456 221	4 153	100,1 %	-7 089 576	4 %

Selvitys yli 5 %:n poikkeamasta: Varhaiskasvatuksen toimintatuotot ovat jääneet yli 5 % alle talousarvion. Tämä johtuu varhaiskasvatuspaikkojen myynnin vähenemisestä vieraskuntalaisille, sekä varhaiskasvatuksessa asiakkailta perittävien asiakasmaksutulojen pienentymisestä. Varhaiskasvatuksen toimintakate on tuottojen alenemasta huolimatta talousarvion mukainen.

TOIMIELIN

 Tehtävä (Tulosalue)
 Vastuuhenkilö

Koulutuslautakunta

 Perusopetus
 Sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen

Toiminta-ajatus

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi sekä yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen korkea laatu on keskeisellä sijalla. Erityistä huomiota voimavarojen kohdentamisessa kiinnitetään siihen, että oppilaat saavat mahdollisimman tasavertaiset oppimismahdollisuudet koko kaupungin alueella.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Paimion perusopetukseen kuuluu neljä koulua, jotka antavat yleisopetusta. Näistä kolmessa annetaan myös luokkamuotoista tehostetun ja erityisen tuen opetusta. Perusopetuksessa työskentelee n. 80 opettajaa, kaksi koulupsykologia, kolme koulukuraattoria, pedagoginen tv-tukihenkilö (yhteinen Sauvon kanssa) sekä n. 30 koulunkäynninohjaajaa. Yksi psykologi- ja kuraattorityöpari työskentelee 60 % Paimiossa ja 40 % Sauvossa. Psykologeista toinen on vastannut syyskuusta 2017 alkaen myös Livian Paimion toimipisteen koulupsykologin tehtävistä.

Vuoden 2018 talousarviokirjassa ennustettiin, että lukuvuoden 2018–2019 alkaessa on perusopetuksen yleisopetuksen vuosiluokilla 1–9 ennusteen mukaan 19 oppilasta enemmän kuin lukuvuonna 2017–2018. Tilastointipäivästä 2017 syyskuun 2018 lopun tilanteeseen verrattuna perusopetuksen oppilasmäärä on kuitenkin kasvanut 35 oppilaalla. Syksyn 2019 oppilasmääräarvio on tämänhetkiseen tilanteeseen -19 oppilasta, joten kokonaisoppilasmäärä pienestä vaihtelusta huolimatta pysyy noin 1260 – 1280 oppilaassa.

Kaavoitus, tonttien myynti ja rakentaminen vaikuttavat koulun oppilaspaikkojen kysyntään siten, että kotia lähimmästä koulusta ei aina ole pystytty tarjoamaan oppilaspaikkaa kaikille alueen oppilaille. Viime vuosina haasteena ovat olleet Vistan ja Kriivarin koulut. Vistan koulun oppilasmäärää on jouduttu tietoisesti rajoittamaan johtuen peruskorjauksista ja niiden toteuttamisesta ilman suuria väistötilakustannuksia. Yhteiskoulurakennuksen peruskorjaus vuoden 2019 aikana aiheuttaa oman haasteensa koulutyölle, mutta syksystä 2020 alkaen Vistan koulussa päästään opetustilojen puolesta suunnittelemaan ja toteuttamaan opetusta aiempaa vahvemmin yhtenäiskoulupedagogiikan lähtökohdista, eivätkä tilajärjestelyt rajoita oppilaaksi ottoa.

Paine Kriivarin koulun alueella on erityisesti alimmilla vuosiluokilla iso: Kriivarissa vuosiluokkien 2 - 4 opetusryhmät ovat kaupungin suurimpia (24 – 27 oppilasta). Tällä hetkellä koulu toimii 1. vuosiluokan osalta kaksisarjaisena (yht. 37 oppilasta), eikä koulussa ole enää tilaa opetusryhmien määrän lisäämiseen. Olemme jo tilanteessa, jossa saman perheen sisarukset eivät aina ole mahtuneet samaan alakouluun, vaan oppilaita on jouduttu ohjaamaan Vistan kouluun. Tulevien vuosien kaavoitussuunnitelmat tulee huomioida myös koulurakennusten kannalta. Kriivarin ja Hanhijoen koulujen peruskorjauksia on joka tapauksessa lähitulevaisuudessa ryhdyttävä pohtimaan tarkemmin. Samassa yhteydessä on arvioitava, onko Kriivarin koulua tarpeen jopa laajentaa.

Toiminnalliset tavoitteet

- Perusopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen ja toimintakulttuurin uudistaminen; uuden opetussuunnitelman (2016) piirissä koko perusopetus syksystä 2019 alkaen. Opetussuunnitelmapäivitys ensimmäisen vieraan kielen opetuksen aikaisamisesta alkamaan 1. luokalla keväällä 2020; samalla myös opetussuunnitelman tarkistuksia mm. tunne- ja turvataitojen sisällyttämisestä entistä vahvemmin osaksi opetussuunnitelman sisältöjä.
- Hyvinvointia tukeva kouluarki –kehittämishankkeen toteutus 2019. Kokeiluhankkeessa tavoitteena uudistaa toimintakulttuuria ja panostaa erityisesti yhteisölliseen hyvinvointityöhön ja toimintatapojen ja –kulttuurin uudistamiseen sekä osallisuuden vahvistamiseen.
- Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edelleen kehittäminen.
- Oppilashuollon tiimiorganisaation kehittäminen sekä oppilashuollon asiakasrekistereiden ohjelmistohankinta ja eriyttäminen omaksi tietojärjestelmäkseen.
- Vistan koulun Yhteiskoulurakennuksen peruskorjauksen läpivienti vuonna 2019 niin, että opetusjärjestelyt saadaan toimimaan mahdollisimman sujuvasti lukuvuosina 2018-2019 ja 2019-2020. Valmistautuminen Vistan yhteiskoulun liikuntasalin (II-sali) peruskorjaukseen 2021.
- Suunnitelmakaudella 2019 - 2021 Kriivarin ja Hanhijoen koulujen peruskorjausten alustava suunnittelu sivistystoimen näkökulmasta.

Taloudelliset tavoitteet:

Opetuskustannukset €/oppilas OPH:n tilastoista:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paimio	4 373	4 277	4 603	4 646	4 840	4 888	4 750	4 633	4 419	4 491
muutos-% vuodessa	3,8	2,2	7,6	0,9	4,2	1,0	-2,8	-2,5	-4,6	1,6
kunnat ka	4 426	4 563	4 713	4 844	4 957	4 987	5 011	4 988	4 859	4 923
muutos-% vuodessa	5,3	3,1	3,3	2,8	2,3	0,6	0,5	-0,5	-3,6	1,3

Tavoite on, että opetuskustannukset pysyvät edelleen valtakunnallisen keskiarvon alapuolella. Vuodesta 2014 vuoteen 2016 oppilaskohtainen opetuksen kustannus on Paimiossa laskenut 5,2 %. Perusopetuksen käyttömenot per oppilas ovat Paimiossa v. 2016 noin 9,2 % valtakunnan keskitason alapuolella.

Perusopetuksen käyttökustannukset yhteensä €/oppilas (ei sis. hankkeita) OPH:n tilastoista:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paimio	6 716	6 662	7 305	7 499	7 609	7 753	7 999	7 830	7 352	7 350
muutos-% vuodessa	5,2	-0,8	9,7	2,7	1,5	1,9	3,2	-2,1	-6,1	0,0
kunnat ka	6 790	7 714	8 025	8343	8 599	8 706	8 655	8 681	8 575	8 801
muutos-% vuodessa	6,0	13,6	4,0	4,0	3,1	1,2	-0,6	0,3	-1,2	2,6

Vuodesta 2004 vuoteen 2009 muutos-% on keskiarvo vuodessa. Tavoitteena on pitää perusopetuksen kokonaiskustannukset hallittuina, kuitenkin ei laadun kustannuksella. Koulutoimen rakenteita ja toimintatapoja on uudistettu. Perusopetuksen käyttökustannukset vuonna 2016 olivat kokonaisuudessaan 821 e/oppilas* 1201 oppilasta = n. 986 000 euroa edullisemmat valtakunnan kuntien keskiarvotasoon verrattuna.

Toteutuminen

Edellä olleisiin taulukkoihin on julkaistu perusopetuksen vuoden 2018 tilastoidut kustannukset, jotka ovat tulleet julkisiksi vuoden 2019 aikana. Vuoden 2019 tilastoidut kustannukset julkaistaan vuoden 2020 aikana. Vuodesta 2017 vuoteen 2018 perusopetuksen käyttökustannukset eivät Paimiossa kasvaneet per oppilas lainkaan, vaikka valtakunnallisesti kasvua oli noin 2,6 %. Opetuksen kustannusten osuus on kasvanut Paimiossa hieman enemmän kuin valtakunnassa keskimäärin, mutta silti Paimion satsaa oppilaiden opetukseen rahaa per oppilas keskimääräistä vähemmän. Kustannusvertailussa Paimio on edullisimpien kuntien joukossa – kiitos asianmukaisen kouluverkon, jossa opetusta on mahdollista järjestää toiminnallisesti järkevästi sekä kustannustehokkaasti.

Oppilasmäärän kehitys esi- ja perusopetuksessa on Paimiossa ollut kasvava. Vuodesta 2014 vuoteen 2019 oppilasmäärä on kasvanut 1301 oppilaasta 1454 oppilaaseen (tilastopäivä 20. syyskuuta tilanne). Kasvua 5 vuodessa 11,8 %. Tämä näkyy varsin isoina ryhminä sekä haasteina oppilaiden sijoittelussa niin esiopetukseen kuin peruskoulun 1. luokalle. Lisäksi erityisen tuen oppilaiden määrä on kasvanut niin, että pienryhmät ovat vuoden 2019 lopussa käytännössä täynnä muutamaa Hanhijoen koulun erityisen vaativan tuen pienryhmien oppilaspaikkaa lukuun ottamatta. Tehostetun ja erityisen tuen järjestämisessä eri koulujen oppilaat eivät ole tasa-arvoisessa asemassa, johtuen koulujen erilaisista ”rakenteista” opetusryhmien osalta. Merkittävänä haasteina voidaan todeta vaikeat käyttäytymisen pulmat sekä mielenterveysongelmat, joiden johdosta opetusjärjestelyiden saaminen kaikkien oppilaiden osalta toimiviksi on ollut vaikeata. Varhaisen tuen järjestäminen opetusryhmiin mahdollisuuksilla saada riittävä ohjaajaresurssi mm. opetuksen osittaiseen eriyttämiseen joustavasti tarpeen mukaan pois isoista ryhmistä, sekä laaja-alaisen erityisopettajan palvelut joka päivä kaikkiin kouluihin, ovat tulevat kehityshaasteet. Tavoitteena tulee olla opetuksen järjestäminen ensisijaisesti kunkin oppilaan omassa lähikoulussa, ja pienryhmämuotoisen opetuksen järjestäminen vasta toissijaisesti mikäli riittävä tuki lähikouluun ei riitä.

Perusopetuksen opetussuunnitelmaa päivitettiin vuoden 2019 aikana koulutuslautakunnassa kolmesti: tunne- ja turvataitojen osalta 11.4., kulttuuripolku-toiminnan osalta 23.5. sekä 14.11. ensimmäisen vieraan kielen opetuksen aikaistamiseksi alkamaan tammikuussa 2020. Opetushenkilöstölle järjestettiin kielenopetuksen varhentamiseen liittyen myös erikseen täydennyskoulutusta.

Hyvinvointia tukeva kouluarki –hanke jatkui vuoden 2019 loppuun. Sen avulla saatiin koulujen toimintaa kehitettyä ja henkilöstä koulutettua mm. sovittelun sekä samanaikaisopettajuuden osalta. Kouluterveyskyselyn 2019 tulokset julkaistiin vuoden 2019 lopulla. Niistä voitiin nähdä, että tehdyt satsaukset mm. kiusaamiseen puuttumisesta ja yhteisöllisyyden lisäämiseen ovat tuottaneet tulosta.

Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön kehittämiseksi Paimiossa on jatkettu digitutor-toimintaa sekä omana että alueellisena kehittämishankkeena. Opetuksen digitalisaation kehittämisstrategian valmistelu on käynnissä, suuntaviivoja tähän on luettavissa marraskuussa 2019 hyväksytystä vuoden 2020 talousarviokirjasta.

Oppilashuollon osalta kaupunginhallitus hyväksyi Paimion ja Sauvon välisen palvelusopimuksen muutoksen 16.1.2019. Sopimuksella lisättiin Paimion kaupungin Sauvon kunnalle tuottaman koulupsykologipalvelun määrää 40% työajasta 60% työaikaan. Lisäksi Paimion esiopetukseen ja perusopetukseen palkattiin vakituinen koulupsykologi 80% työajalla, jolla saatiin Paimion esiopetuksen oppilaat oppilashuoltolain mukaisten koulupsykologipalveluiden piiriin. Kuraattoriresursseja vahvistettiin osa-aikaisella neljännellä kuraattorilla osaksi aikaa vuonna 2019. Tämän johdosta oppilashuollon henkilöstön toimenkuvia ja vastuualueita päivitettiin vuoden 2019 aikana. Vuoden lopussa oppilashuollossa työskenteli 2,8 koulupsykologia (3 hlöä), 2 vastaavaa koulukuraattoria ja 1 koulukuraattori.

Oppilashuollon asiakasrekistereitä (kuraattorit ja psykologit) ei eriytetty omaksi tietojärjestelmäkseen, vaan hyödynnettiin terveyskeskuskuntayhtymän kanssa yhteistä tietojärjestelmää. Tämä katsottiin lopulta kokonaiskustannuksien kannalta perustelluksi ratkaisuksi kaupungin kannalta.

Vistan koulun Yhteiskoulun peruskorjaus toteutettiin vuoden 2019 aikana. Ns. Jukola-kiinteistössä oli kotitalouden opetuksen väistötilat, ja Vistantien varren liiketiloja koulun välittömästä läheisyydestä vuokrattiin opetuksen väistötiloiksi peruskorjauksen ajaksi. Remontin aikana koulutyö sujui hyvin ja häiriöt arkeen jäivät vähäisiksi. Joulukuussa 2019 valmisteltiin toiminnan muutto remontoituihin tiloihin, joissa koulutyö saatiin käynnistettyä heti tammikuun 2020 alussa. Muihin peruskorjauksiin varautuminen rajautui Vistan koulun II-salin sekä Puukoulun peruskorjaussuunnittelussa mukanaoloon. Näiden hankkeiden toteutus ajoittunee lähivuosiin. Kriivarin ja Hanhijoen koulujen peruskorjaussuunnittelua ei toistaiseksi ole käynnistetty.

Perusopetuksen talousarvioon hyväksyttiin valtuustossa 13.11.2019 sekä toimintatuottoihin että –kuluihin 65 000 euron lisäykset. Syynä oli syksyllä 2019 Askalassa toimintansa aloittaneen uuden Paimionmarkkin lastensuojeluyksikön toiminnan käynnistyminen sekä kaupungin lakisääteiset velvoitteet huolehtia ko. yksikössä asuvien oppivelvollisuusikäisten lasten perusopetuksen järjestämisestä. Asiasta hyväksyttiin erillinen sopimus koulutuslautakunnassa

23.5.2019 ja tehtävään palkattiin yksi erityisluokanopettaja elokuusta 2019 alkaen. Tämän opetustoiminnan kustannukset Paimion kaupungilla on lain nojalla oikeus laskuttaa sijoitettujen oppilaiden kotikunnilta. Johtuen laskutuksen aikataulusta sekä vieraskuntalaisten kotikuntakorvausjärjestelmästä kulut ja tulot eivät kuitenkaan kohdennu täsmälleen samalle tilikaudelle, vaan näkyvät toiminnan käynnistysvuonna talouden toteumaa rasittavina tekijöinä.

Perusopetus

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	641 770	65 000	706 770	652 526	54 244	92,3 %	602 616	8,3 %
ulkoiset tuotot	641 770	65 000	706 770	652 532	54 238	92,3 %	602 616	8,3 %
sisäiset tuotot	0	0	0	-6	6	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	10 920 576	-5 000	10 915 576	10 783 165	132 411	98,8 %	10 263 558	5,1 %
ulkoiset kulut	9 110 271	-5 000	9 105 271	8 971 672	133 599	98,5 %	8 732 161	2,7 %
sisäiset kulut	1 810 305	0	1 810 305	1 811 494	-1 189	100,1 %	1 531 397	18,3 %
Toimintakate	-10 278 806	70 000	-10 208 806	-10 130 639	-78 167	99,2 %	-9 660 942	5 %
Poistot	0	0	0	141 898	0	0,0 %	130 260	9 %
Netto	-10 278 806	70 000	-10 208 806	-10 272 537	-78 167	99,2 %	-9 791 202	14 %

Selvitys yli 5 %:n poikkeamasta: Perusopetuksen tuotot ovat jääneet alle talousarvion. Syynä muiden kuin VM:n kautta tulevien kotikuntakorvaustulojen jääminen budjetoitua pienemmäksi. Vaikka tuotot ovat jääneet alle talousarvion, toimintakate on talousarvion mukainen.

TOIMIELIN

Tehtävä (Tulosalue)

Vastuuhenkilö

Koulutuslautakunta

Toisen asteen koulutus

Sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen ja

Paimion lukion rehtori Olli-Pekka Lehtonen

Toiminta-ajatus

Paimion lukion tavoitteena on tarjota opiskelijoille laadukasta ja monipuolista opetusta, jotta heillä olisi mahdollisuudet menestyä oppimisedellytystensä mukaisesti. Paimion lukion oppilailla on mahdollisuus opiskella myös yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Oppimisympäristö on avoin, laadukas, turvallinen ja ajanmukainen.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Paimion lukiossa opiskelee syyslukukauden 2018 alkaessa yhteensä 220 opiskelijaa. Ikäluokat ovat Paimiossa pienentyneet, mutta ovat lähivuosina taas kasvussa. Sauvolaisia opiskelijoita lukiossa on yhteensä 40. Luvian opiskelijoista kaksi suorittaa aineopintoja lukiossa. Opettajia lukiossa on 16 ja hallinto henkilökuntaa yksi henkilö. Vistan koulun kanssa yhteisiä opettajia on neljä. Seudullisen joukkoliikenteen kehittäminen on lukion toiminnan ja kilpailukyvyn kannalta merkittävä asia.

Paimion lukio on yleislukio, joka lukioiden ensisijaisen tehtävän mukaisesti pyrkii antamaan opiskelijoilleen hyvän yleissivistyksen. Lukion tarjoama valinnaisten kurssien valikoima on niin laaja, että opiskelijoilla on mahdollisuus painottaa opintojaan suuntautuneisuutensa mukaisesti esimerkiksi reaaliaineissa. Lukiossa on mahdollista suorittaa lukiodiplomeja taito- ja taideaineissa. Yhteistyö avoimen yliopiston kanssa mahdollistaa yliopistotasoiset opinnot tietojenkäsittelyssä. Muissakin aineissa tehdään pienimuotoista yhteistyötä yliopiston kanssa. Musiikkiopiston suorituksia voidaan hyväksyä myös lukion kursseina. Lukion ohjelmaan otettu lyhyt espanja opetetaan työjärjestyksen ulkopuolella. Lisäksi muita Paimion opistossa suoritettuja kursseja (italia, venäjä, kuvataide) voidaan hyväksyä lukion kurseiksi, mikäli ne vastaavat lukion vaatimuksia. Osa lyhyistä kielistä opiskellaan verkko-opintoina. Mediakasvatukseen panostetaan lehtityön kerhon ja sähköisen koululehden toimittamisen kautta. Kaikkia kerhoja ei tarjota jokaisena vuonna. Matematiikan opintoja tuetaan viikoittaisen ”Matikkapajan” avulla.

Paimion lukio on kilpailukykyinen ja korkeatasoinen lukio, joka toimii yhteistyössä alueen muiden oppilaitosten, mm. Livia-ammattiopiston Paimion toimipisteen kanssa. Yhteistyötä on myös avoimen yliopiston ja Turun seudun lukioiden kanssa etä- ja verkko-opiskelussa sekä Turun seudun opetustoimen foorumin kautta.

Kesällä 2007 Paimion kaupunki osti Fortum Sähkönsiirto Oy:ltä kiinteistöjä, joihin kuului myös Fortumin konttorirakennus. Suunnitelman mukaisesti lukion uusi rakennus valmistui alkukesällä 2010 ja toiminnot siirtyivät uusiin tiloihin lukuvuoden 2010–2011 alussa. Samoihin tiloihin siirtyi samanaikaisesti Paimion musiikkiopisto, joka mahdollistaa yhteistyön voimistumisen. Akutteja tilatarpeita ei ole, mutta yhteinen auditorio/esitystila lukiolta puuttuu. Sen toteuttamisesta lukion C-siipeen on tehty alustavia suunnitelmia. Tilantarve on kasvussa uuden lukiolain myötä, kun mm. ylioppilaskirjoitusten kokeiden uusimiseen liittyvät rajoitukset poistuvat. Kaupungin tulee varautua kokelasmäärän kasvuun ja siihen, että sähköisten ylioppilaskirjoitusten toteuttamiseen Jokelan koulun liikuntasali pelkästään ei ole riittävä.

Talousarvion investointiosassa esitetään myös, että lukiorakennuksen kalustuksen uudistamistyö käynnistetään vaiheittain tulevien vuosien aikana. Tavoitteena on kehittää oppimisympäristöä ja pitää se tulevien vuosien opiskelijoidenkin kannalta ajanmukaisena sekä houkuttelevana.

Paimion lukio jatkaa EU:n Erasmus+ -hanketta yhdessä puolalaisen ja ranskalaisen lukion kanssa. Tärkeimpänä teemana ovat hyvät käytänteet jatko-opintoihin ohjaamisessa eri maissa. Hankkeessa tehdään yhteistyötä Turun yliopiston ja ammattikorkeakoulun kanssa ja hanke on pääosin EU-rahoitteinen. Lukio aloittaa keväällä 2019 myös toisen Erasmus+ -hankkeen ranskalaisen, kyproslaisen ja kroatialaisen lukion kanssa. Näiden lisäksi on paljon myös muuta kansainvälistä vaihtotoimintaa esimerkiksi ystävyyskunta ja teemaopintoina.

Toiminnalliset tavoitteet

- Oppilashuollon uusien toimintatapojen kehittäminen. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisen toiminnan kehittäminen paikallisesti, painotuksena yhteisöllinen hyvinvointityö.
- Henkilöstön osaamisen lisääminen painottaen erityisesti uusia opetusmenetelmiä sekä tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön lisääminen. Sähköisten kokeiden käyttöönotto kurssikokeina ja Abitti-oppimisalustan käytön vakiinnuttaminen.

Toiminnallisena riskinä taloudellisten resurssien riittävyys ja siten muutoksen hidastuminen, oman lukion imagon heikentyminen ja siten oppilaspako, mahdollisesti lukion olemassaolon vaarantuminen. Uusi tuntijako on tuonut joitakin pakollisia kursseja lisää. Korkeakoulujen yhteishaun muutokset tulevat todennäköisesti vaikuttamaan jo lukion kurssivalintoihin (painottavat luonnontieteitä).

- Opiskelijoiden tiedonhakuvalmiuksien parantaminen.
- Uuden opetussuunnitelman ja tuntijaon jalkauttaminen, opetussuunnitelman ylläpito. Valmistautuminen seuraavaan lukion OPS-uudistukseen 2021.
- Yritysyhteistyön lisääminen teemaopintojen kautta. Teemaopintokurssit saadaan käyntiin.
- Markkinointi ja näkyvyys. *Toiminnallisena riskinä on valtionosuusrahoituksen pieneneminen lukiokoulutuksesta, mikäli markkinoinnissa uusien opiskelijoiden saamiseksi ei onnistuta*
- Valtuustoaloitteen perusteella esitetään, että Paimion lukion opiskelijoille perustetaan käsikirjasto kurssikirjojen lainaamiseksi (investointiesitys 20 000 € / v. 2019)

Taloudelliset tavoitteet:

Opetuskustannukset €/oppilas OPH:n tilastoista, vuosi 2012 Kouluikkunasta:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paimio	4 581	4 352	4 755	5 295	5 506	5 419	5 399	5 609	5 293	5 449
muutos-% vuodessa	5,6	-5	9,3	11,4	4	-1,6	-0,4	3,9	-5,6	3,0
kunnat ka	4 536	4 641	4 800	4 969	5 040	5 174	5 011	5 077	4 968	4 980
muutos-% vuodessa	5	2,3	3,4	3,5	1,4	2,7	-3,1	1,3	-2,1	0,2

Opetuskustannuksien kehitykseen on kiinnitettävä huomiota, koska niistä muodostuu merkittävän osa lukion kustannuksista ja valtion rahoitusosuus lukiokoulutuksesta on viime vuosina pienentynyt.

Taulukkoihin julkaistu vuoden 2018 tilastoidut kustannukset, jotka ovat tulleet julkisiksi vuoden 2019 aikana.

Käyttökustannukset yhteensä €/oppilas OPH:n tilastoista:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paimio	6 374	6 626	6 920	7 648	7 520	7 686	8 193	8 467	8 550	8 401
muutos-% vuodessa	4,4	4,0	4,4	11,5	-1,7	2,2	6,6	3,3	1	-1,7
kunnat ka	6 163	6 806	7 047	7 338	7 549	7 746	7 862	7 784	7 732	7 832
muutos-% vuodessa	5,3	10,4	3,5	4,1	2,9	2,6	1,5	1,0	-0,7	1,3

Taloudellisissa tavoitteissa on jatkossa saada aikaan säästöjä toimimalla yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, erityisesti Paimion opiston kanssa. Samalla lisätään toiminnan laatua ja monipuolisuutta. Paimiossa lukiokoulutus vuonna 2017 (opiskelijoita tuolloin 212,8) on maksanut noin 174 000 € valtakunnan keskimääräistä kustannustasoa enemmän. Tästä opetuskustannuksien osuus on noin 69 000 €.

Toteutuminen

Opiskelijahuollon resursseja lisättiin, ja nykyisellä resurssilla on mahdollista kehittää yhteisöllistä opiskelijahuoltoa enemmän myös ennakoivaan suuntaan. Tätä varten esimerkiksi lukiossa pidettiin toukokuussa 2019 opiskelijoille erillinen hyvinvointipäivä.

Lukio on täysin sähköinen oppimisympäristö: kaikilla opiskelijoilla on omat kannettavat tietokoneet, joiden hankintaa lukio tukee. Vuoden 2019 ylioppilaskirjoituksissa kaikki aineet kirjoitettiin jo sähköisesti. Henkilöstön osaamisen lisääminen, painottaen erityisesti uusia opetusmenetelmiä sekä tieto- ja viestintätekniikan opetuksen käytön lisäämistä, on edelleen jatkuva kehityskohde. Henkilöstön osaaminen sekä toimintaympäristö ovat ajantasaisia. Oppimisympäristöjen kehittämiseen on saatu rahoitusta koulutuksen järjestäjältä vuodelle 2019. Opiskelijoiden tiedonhakuvalmiuksia edistetään kaikille aloittaville yhteisellä TVT-kurssilla.

Toiminnallisena riskinä on lukion taloudellisten resurssien väheneminen ja siten muutoksen hidastuminen, oman lukion imagon heikentyminen ja siten oppilaspako, mahdollisesti lukion olemassaolon vaarantuminen. Ylioppilaskirjoitusten tuloksissa Paimion lukio on jatkuvasti valtakunnan keskitason yläpuolella.

Markkinointi on kohdistettu Paimion ja Sauvon 9.-luokkalaisiin sekä heidän huoltajiinsa, koska näistä kunnista tulee suurin osa lukion opiskelijoista. Sosiaalisen median käyttäminen sekä tiedottamiseen että markkinointiin on aktiivista. Lisäksi avoimien ovien päivä ja muut tutustumispäivät ovat käytössä uusien opiskelijoiden saamiseksi.

Uudet opetussuunnitelman perusteet (Lops2021) julkaistiin syksyllä 2019 ja OPS-prosessi on käynnistetty. Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2021.

Teemaopintokurssit ovat toteutuneet hyvin. Kansainvälisyystoiminta on ollut aktiivista, sisältäen useita erilaisia yhteistyöhankkeita. Laaja-alaista erityisopetusta on jo tarjolla, vaikka velvoite sen tarjoamiseen tulee voimaan syksyllä 2021. Lukio solmi myös yhteistyösopimuksen Turun yliopiston kanssa ns. suoravalintaväylän käyttöönotosta kemian ja fysiikan osalta aiemman tietojenkäsittelytieteen lisäksi. Uuden lukiolain velvoitteet on siis jo huomioitu.

Taloudelliset tavoitteet vuodesta 2017 vuoteen 2018 ovat sikäli ristiriitaisesti toteutuneet, että opetuskustannusten kasvu on ollut +3 %, kun valtakunnassa kasvua on ollut keskimäärin vain 0,2 %. Lukiokoulutuksen käyttökustannukset ovat Paimiossa kuitenkin opiskelijaa kohti laskeneet noin 1,7 %, kun kunnissa lukiokoulutuksen käyttökustannukset ovat kasvaneet keskimäärin 1,3 %. Vuoden 2019 tilastoidut kustannukset julkaistaan vuoden 2020 aikana.

Toisen asteen koulutus

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	37 500	0	37 500	47 129	-9 629	125,7 %	39 045	20,7 %
ulkoiset tuotot	37 500	0	37 500	47 129	-9 629	125,7 %	39 045	20,7 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	1 762 824	-8 000	1 754 824	1 749 022	5 802	99,7 %	1 745 413	0,2 %
ulkoiset kulut	1 337 730	-8 000	1 329 730	1 324 196	5 534	99,6 %	1 345 876	-1,6 %
sisäiset kulut	425 094	0	425 094	424 826	268	99,9 %	399 537	6,3 %
Toimintakate	-1 725 324	8 000	-1 717 324	-1 701 893	-15 432	99,1 %	-1 706 368	0 %
Poistot	0	0	0	13 201	0	0,0 %	10 338	28 %
Netto	-1 725 324	8 000	-1 717 324	-1 715 094	-15 432	99,1 %	-1 716 706	27 %

Selvitys yli 5 %:n poikkeamasta: Lukion toimintatuottojen ylittyminen yli 5% talousarviosta johtuu talousarviossa ennakoitua suuremmista valtionavustustuloista sekä muista tuloista (lukio-alaisten määrän kasvusta johtunut tulojen kasvu opiskelijoiden tietokoneiden omarahoitusosuuk-sissa).

KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ:
Arvio lautakunnan olennaisista riskitekijöistä

1.3.2015 voimaan tulleiden Paimion sisäisen valvonnan perusteiden mukaan riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä. Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä.

Riskit	Riskin kuvaus	Riskin suuruus	Riskin todennäköisyys	Ennalta ehkäisevät toimenpiteet	Vastuhenkilö Aikataulu
STRATEGISET RISKIT					
Varhaiskasvatuksen yksityistämisen laajuus Palveluiden kysynnän ennakoinnattomuus Lukiokoulutuksen vetovoimaisuuden hiipuminen	Asiakkaiden palvelutarpeet muuttuvat varhaiskasvatuksessa, palvelutarjontaa ei pystytä kaupungin omana toimintana sopeuttamaan riittävän joustavasti johtuen rajallisista tiloista ja resursseista. Yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnan jatkuvuus; ko. toiminnan päättymisen myötä asiakkaat tulevat kaupungin oman toiminnan piiriin, jolloin resursseja on oltava toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Lukion osalta leikkaukset resursseihin voivat vaikuttaa nuorten haaluun hakeutua omaan lähilukioon. Opiskelijamäärän väheneminen vaikuttaisi suoraan valtionrahoitukseen.	2	2	Ennakointi ja henkilöstön koulutus. Toimiva yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Lukiotoiminnan uudistaminen, markkinointi ja näkyvyyden lisääminen.	sivistysjohtaja opetuspäällikkö lukion rehtori Jatkuva arviointi
toteuma:	<i>Varhaiskasvatuksessa asiakkaat saatu tarvittavilta osin ohjattua palveluohjauksessa yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjiksi. Kuormitus varhaiskasvatustoimistossa on ollut kova ja tilapäistä lisähenkilöstöä on palkattu varhaiskasvatustoimistoon avuksi. Lukiokoulutuksessa syksyllä 2019 tilastopäivän mukainen opiskelijamäärä 228, tammikuussa vastaava luku oli 210 ja syksyllä 2018 opiskelijoita oli 218. Nyt markkinoinnissa on onnistuttu, ja satsaukset myös saavolaisten nuorten kulkuyhteyksiin Sauvosta Paimion lukioon ovat tuottaneet tulosta.</i>				
TALOUDELLISET RISKIT					
Taloudellisten toimintaedellytysten heikkeneminen. Ostopalveluiden kustannusten ennakoimattoman suuri kasvu	Palveluiden järjestämisen tarve ei poistu tai vähene, mutta kaupungin taloudelliset toimintaedellytykset heikkenevät ja valtionrahoitus pienenee. Toiminnan laadun heikentäminen, tarjonnan supistaminen sekä koulutuspalveluiden sisällölliset leikkaukset. Koulukuljetusten kustannustason ennakoinnattomuus vuoden 2019 kilpailutuksen sekä joukkoliikenteen kehittämistöimien seurauksena.	2	3	Talouden ajantasaisen raportoinnin seuranta. Palveluiden käytön seuranta. Talousraportit lautakunnan käsittelyssä säännöllisesti. Palveluiden kehittämisessä tehdään taloudellisten vaikutusten arviointia.	sivistysjohtaja opetuspäällikkö rehtorit päiväkodinjohdajat Jatkuva arviointi ja seuranta.
toteuma:	<i>Keväällä 2019 velvoitettiin tekemään säästöjä, jotka säästötoimen tekemisen aikataulusta johtuen kohdistuivat suurimmalta osin perusopetuksen koulunkäynninohjaajaresurssien leikkauksiin. Osittain leikkauksia on jouduttu paikkaamaan syksyn 2019 aikana johtuen ns. läheltä piti –tilanteiden kasvusta. Toiminnan johtamisessa tilanteeseen on reagoitu tarpeen mukaan. Koulukuljetusten kilpailutus keväällä 2019 ei tuonut toivottuja kustannussäästöjä, johtuen aiemmasta pitkästä sopimus- ja optiokaudesta. Uuden sopimuskauden myötä (8/2019 alkaen) vuoden 2019 koulukuljetusten kokonaiskustannukset ylittivät talousarvion noin 84 000 eurolla, vaikka osa koulukuljetuksista toteutettiin kaupungin palveluliikenteen reitti- ja aikataulumuutosten avulla.</i>				

TOIMINNALLISET RISKIT					
Henkilöstön jaksaminen ja koulutetun työvoiman saaminen	Ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyys ja saatavuus sekä osaamisen turvaaminen ovat olennainen osa palveluiden ylläpitämistä. Erityinen haaste on varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön runsas vaihtuvuus on myös toiminnallinen riski. Pitkittyneet ja ennakkoimattomat poissaolot sekä mm. kelpoisten hakijoiden puuttuessa epäpätevän henkilöstön rekrytoinnista johtuvat määräaikaiset palvelussuhteet kuormittavat työyhteisöjen hyvinvointia.	3	3	Kaikki avoimena olevat virat/toimet pyritään täyttämään toistaiseksi voimassa olevina. Palkkausjärjestelmää ja -tasoa arvioitava varhaiskasvatuksessa. Esimiestyöhön ponnostaminen; sairauspoissaoloja seurataan säännöllisesti; säännölliset kehityskeskustelut; aktiivinen yhteistyö työterveyshuollon kanssa.	sivistysjohtaja opetuspäällikkö päiväkodinjohdajat
toteuma:	varhaiskasvatuspalveluiden osalta kelpoista henkilöstöä saatiin yllättävän hyvin rekrytoitua elokuussa 2019 alkaneelle toimintakaudelle, ja lähes kaikki tehtävät täytetty toistaiseksi voimassaolevina. Varhaiskasvatuksen johtamisessa muutamia henkilö- ja vastuualueuutoksia. Työyhteisöjen tukemiseen on satsattu. Muutoksista huolimatta kokonaistilannetta voi vuoden 2019 lopussa pitää varsin hyvänä.				

Riskit	Riskin kuvaus	Riskin suuruus	Riskin todennäköisyys	Ennalta ehkäisevät toimenpiteet	Vastuuhenkilö Aikataulu
Hallinnon ja esimiestyön organisaation rakenteet	Koulutuslautakunnan hallinnossa organisaation ohuus sekä päällekkäiset isot vastuut sekä sivistysjohtajalla että opetuspäälliköllä, koulunjohtaja-rehtorien tehtävänkuvat, päiväkodinjohdajien toimiminen myös lapsiryhmässä sekä em. johtavien esimiesten työmäärä saattavat lisätä työn kuormittavuutta liiaksi, heikentää työssä jaksamista, pitkittää päätöksentekoa ja käsittelyaikoja sekä heikentää toiminnan suunnittelua ja johtamista.	3	3	Organisaatiotilanteen toimivuutta ja tehtävänkuvia arvioitava sekä kehitettävä organisaatiota suuntaan, jossa johtamiselle ja kehittämistyölle jäisi riittävästi aikaa.	sivistysjohtaja opetuspäällikkö koulutuslautakunta kaupunginjohdaja
toteuma:	sivistysjohtajan yhdistelmäviran päättymisen 31.7.2019 on helpottanut tilannetta hieman. Edelleen organisaatio on melko ohut ja monia erilaisia työtehtäviä ja vastuuta on kasaantunut johtaville viranhaltijoille. Kasvava hanketoiminnan määrä osana kasvatus- ja opetustoimen arkea lisää hallinnon työtä, mutta näin saadaan rahoitusta oman toiminnan kehittämiseen. Rehtorien toimenkuvaa on kehitetty vastuuttamalla tiettyjä tehtäviä vararehtoreille sekä kouluihin nimetyille turvallisuusvastaaville opettajille. Päiväkotien johtamisjärjestelmää on lähdetty uudistamaan; vuoden 2019 aikana hallinnollisesti yhdistettiin väliaikaisesti Lempiän ja Hanhijoen päiväkodit yhden johtajan alaisuuteen. Yksityisen varhaiskasvatuksen volyymin kasvu sekä VARDA-hanke on lisännyt työkuormaa varhaiskasvatustoimistossa, oppilasmäärän kasvu ja toinen lastensuojeluyksikkö koulutoimistossa. Hallinnon kehittämistä on jatkettava; hallinnon resurssit on vuodesta 2020 alkaen yhdistetty sivistyspalveluissa yhden tehtäväalueen alle ja riittävä tuki hallinnosta täytyy löytyä niin varhaiskasvatus- kuin koulutoimistopalveluihin, lukuisien hankkeiden hallintoon sekä Paimion opiston (kansalaisopisto ja musiikkiopisto) toimintaan.				
VAHINKORISKIT					
Ulkopuolisen toimijan aiheuttamat vaaratilanteet	Päiväkodeissa tai oppilaitoksissa mahdolliset ulkopuolisen tekijän aiheuttamat väkivallanteot tai vahingonteot	2	2	Ajantasaisen turvallisuussuunnitelmat ja varautumissuunnitelmat, henkilöstön pehdytys turvallisuusasioihin, koulutus, säännölliset harjoitukset	sivistysjohtaja opetuspäällikkö rehtorit päiväkodinjohdajat turvallisuusvastaavat

toteuma:	riski ei ole toteutunut. Turvallisuusasioihin kiinnitetty erityistä huomiota, varautumissuunnitelman päivitystyö käynnissä, erillinen turvallisuusteemapäivä oppilaitosturvallisuudesta järjestetty paikallisesti, säännölliset harjoitukset yksiköissä				
Työtilat eivät ole turvalliset	Työtilojen järjestelyistä aiheutuu riskitilanteita. Sisäilmaan vaikuttavista tekijöistä aiheutuu terveyshaittoja. Toimintojen siirto sisäilmaongelmien vuoksi väistötiloihin.	1	2	Havaitut puutteet/ongelmat tuodaan esille, ne selvitetään ja selvityksen perusteella tehdään ratkaisut. Kiinteistöjen kuntoon kiinnitetään huomiota ennakkolisesti.	sivistysjohtaja muut esimiehet tekninen johtaja ja kiinteistö-päällikkö
toteuma:	joitakin uudelleenjärjestelyitä tehty riskien minimoimiseksi. Korjaustöitä toteutettu ja suunnitellaan toteutettavaksi hyvässä yhteistyössä teknisen toimen kanssa. Vuoden 2019 aikana tehty kouluihin useita tarkastuksia ja niissä havaittuja turvallisuuspuutteita on korjattu.				

Riskin suuruus

1 = vähäinen riski

2 = kohtalainen riski

3 = merkittävä riski

Riskin todennäköisyys

1 = epätodennäköinen

2 = mahdollinen

3 = hyvin todennäköinen

Toiminnalliset tavoitteet

Esiopetuksen, perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen uudet opetussuunnitelmat tulivat osittain voimaan 2016, ja kokonaisuudessaan uusiin opetussuunnitelmiin on siirrytty elokuussa 2019. Opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu vahvasti myös oppimisympäristöön liittyviä vaatimuksia, joiden tulee tukea monipuolista ja joustavaa oppimista. Paikkaan ja aikaan sitomaton oppiminen tehdään mahdolliseksi ainoastaan oppimisympäristöjä kehittämällä. Erityisen tärkeää on taloudellisesti tieto- ja viestintäteknologian käyttö oppimisessa ja siihen liittyvä henkilökunnan koulutus. Näihin on esitetty vuosittaiset määräraharaukset investointiohjelmaan, ja niihin pyritään hankkimaan myös valtionavustusrahoitusta.

Merkittävä rakenteellinen tavoite olisi saada lähivuosina uusi päiväkotikunnan omana toimintana toteutettua kaupungin keskustan alueelle mahdollistamaan toiminnallisia muutoksia erityisesti esiopetuksen järjestämiseen. Väliaikaisten päiväkotitilojen ylläpitoluvat päättyvät kesään 2019, joten elokuussa 2019 toiminta täytyy näistä tiloista siirtää pois. Uuden yksityisen päiväkodin tulo ei poistanut tarvetta kaupungin omalle investoinnille, mutta se on mahdollistanut huonokuntoisimman väliaikaisen päiväkotiyksikön sulkemisen ja antanut lisäaikaa kaupungin omalle päiväkotivestoinnille. Esiopetuksen mahdollinen laajeneminen 5-vuotiaisiin voi lisätä varhaiskasvatuksen asiakasmääriä. Koska esiopetus on maksutonta, esiopetuksen järjestäminen yksityisessä varhaiskasvatuksessa kasvattaa kaupungin ostopalvelukustannuksien kustannuksia. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheen kehittämiseksi erityisesti 6-vuotiaiden esiopetus tulisivat saada kaupungin omaksi toiminnaksi ja saada järjestettyä toiminta koulujen yhteydessä tai koulujen välittömässä läheisyydessä.

Merkittävin rakennusinvestointi talousarviokaudella 2019 on Vistan koulun peruskorjausten jatkuminen Yhteiskoulurakennuksen peruskorjauksella siten, että se olisi opetuskäytössä jälleen 2020. Tämän jälkeen peruskorjataan kakkossali (tavoite 2021) ja lopuksi Puukoulu (tavoite 2022). Sen jälkeen sekä Vistan että Jokelan koulujen kiinteistöt on kokonaan peruskorjattu. Taloussuunnitelmakautta 2019 – 2021 hieman pidemmälle tarkasteltaessa tulee myöhempien vuosien investointeihin sisällyttää Hanhijoen sekä Kriivarin koulujen peruskorjaukset sekä mahdolliset laajennukset.

KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	1 536 990	55 500	1 592 490	1 505 570	86 920	94,5 %	1 505 289	0,0 %
ulkoiset tuotot	1 536 990	55 500	1 592 490	1 505 997	86 493	94,6 %	1 505 494	0,0 %
sisäiset tuotot	0	0	0	-427	427	0,0 %	-205	108,3 %
Toimintakulut	21 120 386	69 500	21 189 886	21 025 037	164 849	99,2 %	20 167 099	4,3 %
ulkoiset kulut	18 128 434	69 500	18 197 934	18 039 802	158 132	99,1 %	17 546 129	2,8 %
sisäiset kulut	2 991 952	0	2 991 952	2 985 235	6 717	99,8 %	2 620 970	13,9 %
Toimintakate	-19 583 396	-14 000	-19 597 396	-19 519 466	-77 930	99,6 %	-18 661 810	5 %
Poistot	0	0	0	168 953	0	0,0 %	154 645	9 %
Netto	-19 583 396	-14 000	-19 597 396	-19 688 419	-77 930	99,6 %	-18 816 455	14 %

TOIMIELIN

Tehtävä (Tulosalue)

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Paimion opisto (kansalaisopisto ja musiikkiopisto)

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Sivistysjohtaja Jyrki Lumainen

SIVISTYS- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA		Läsnäolokerrat
- kokouksia 8		
Rannikko Sari	puheenjohtaja	8
Kallio Markus	varajäsen	-
Pirhonen Henna	varapuheenjohtaja	7
Ilmasti Olli	varajäsen	-
Berg Rauno	jäsen	4
Backman Rami	varajäsen	3
Klemola Anu	jäsen	5
Kaarilahti Seija	varajäsen	2
Tuominen Outi	jäsen	5
Mulari Marika	varajäsen	1
Autti Santeri	jäsen	6
Löytynoja Anette	varajäsen	-
Uotila Antti	jäsen	8
Koppel Sirje	varajäsen	-
Rantanen Riitta	jäsen	8
Rannikko Tero	varajäsen	-
Laitinen Seppo	jäsen	6
Vuorela Heli	varajäsen	1
Mulari Marika	kh:n edustaja (31.5.2019 asti)	2
Nieminen Toni	kh:n varaedustaja (31.5.2019 asti)	-
Ilola Timo	kh:n edustaja (1.6.2019 alkaen)	4
Jalonen Kimmo	kh:n varaedustaja (1.6.2019 alkaen)	-
Gröndahl Konsta	nuorisovaltuuston edustaja	8
Sevon Aada	nuorisovaltuuston varaedustaja	-
Pesonen Arja	esittelijä	8
Lehtisalo-Toivonen Satu	pöytäkirjanpitäjä	8

Toiminta-ajatus

Sivistyspalveluiden yhteisenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen. Toiminnallisenä tavoitteena on sisäisen yhteistyön edistäminen ja sitä kautta monipuolisen palvelutarjonnan lisääminen kuntalaisille.

Kullakin sektorilla (kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä Paimion opisto) on laissa omat rahoitussäännökset. Voimassa olevien lakien luomat mahdollisuudet hyödynnetään sektorikohtaisesti. Kustannukset katetaan osallistumismaksuilla, muilla myyntituotoilla, valtionosuuksilla, muilla avustuksilla sekä kunnan omalla rahoituksella.

Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut resursoidaan siten, että niillä on todellinen mahdollisuus panostaa asemansa lujittamiseen kunnassa.

Valmisteilla oleva maakunta- ja sote-uudistus aiheuttaa toteutuessaan suuria muutoksia kuntasektorilla, minkä seurauksena sivistys- ja vapaa-aikapalveluiden merkitys ennaltaehkäisevien hyvinvointipalvelujen tuottajana korostuu. Sivistyskuntaajattelussa laadukkaat sivistys- ja vapaa-aikapalvelut ovat ne, joilla Paimio voi erottua edukseen.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta käyttää ylintä päätösvaltaa vastuualueella. Sen alaisuudessa toimivien tehtäväalueiden henkilöstö valmistelee asiat lautakunnalle ja huolehtii päätösten täytäntöönpanosta. Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten palveluiden vastuuhenkilönä toimii sivistysjohtaja.

Keväällä 2018 valmistui kaupunkistrategia 2018-2021. Strategiassa määriteltiin tavoitteet, jotka jokaisen hallintokunnan tulee ottaa huomioon talousarvion valmistelussa. Erytystä huomiota sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan vastuualueella tulee kiinnittää ainakin seuraaviin tavoitteisiin: henkilöstövoimavarojen riittävyys ja oikea kohdistaminen, monipuolisten palvelujen saatavuus tarpeen mukaan, kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen sekä kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Strategian mukaisesti suunnitelmakauden aikana panostetaan hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan laajamittaiseen kehittämiseen. Jo vuodeksi 2019 esitetään 5000 euron määrärahaa, jota paikalliset toimijat voivat hakea hyvinvointia ja terveyttä edistävien hankkeiden toteuttamiseen.

Erytisliikunnanohjaaja on kaupunginjohtajan päätöksellä nimetty hyte-yhdyshenkilöksi 30 % työajalla. Hyte-koordinaattorin avulla varaudutaan valmisteilla olevaan maakunta- ja sote-uudistukseen koko kaupungin tasolla, mutta palkkakulut kohdentuvat sivistys- ja vapaa-aikalautakunnalle. Lautakunnan alaisten palveluiden tuottamisessa on jouduttu erityisliikunnanohjaajan työajan uudelleen kohdentamisen vuoksi tekemään järjestelyjä, jotka aiheuttavat lisäkustannuksia lautakunnan vastuualueella. Tämä tulee ottaa huomioon talousarviossa ja siksi esitetään, että osa-aikaisen uinninvalvojan tehtävä täytettäisiin kokoaikaisesti nykyisen 33,55% sijaan. Uinninvalvojan tehtävän kokoaikainen täyttäminen on välttämätöntä myös uimahallin aukioloaikojen pitämiseksi nykyisellä tasolla, palveluiden kehittämiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Vastuualueen palveluita pyritään jatkuvasti kehittämään. Hankerahoituksilla on mm. pystytty lisäämään matalan kynnyksen liikuntatarjontaa sekä kehitetty lapsille ja nuorille kirjastopalveluiden opastusta ja maksutonta harrastustoimintaa. Suunnittelukauden tavoitteena on, että palveluita voitaisiin tuottaa yhä enemmän asiakaita kuunnellen ja palveluiden tuotannossa hyödynnettäisiin mahdollisuuksien mukaan digitalisaation suomia mahdollisuuksia.

Vuosille 2018-2019 on saatu hankerahoitus, jonka avulla kehitetään sivistyspalveluiden yhteistä tapahtumatuotantoa ja tapahtumien markkinointia. Yhteistyö sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten toimintojen välillä on syventynyt entisestään ja myös yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on lisääntynyt. Sosiaalisen me-

dian käyttöä markkinoinnissa on lisätty ja tällä on saatu uusia asiakkaita palveluiden käyttäjiksi.

Tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi perustettiin Paimioon Järjestöfoorumi ja Järjestöparlamentti. Näiden tarkoituksena on antaa yhtäläiset vaikutusmahdollisuudet myös muille kuin liikuntajärjestöille. Paimiossa ovat jo useiden vuosien ajan toimineet liikuntajärjestöjen vaikutuskanavat Seurafoorumi ja Seuraparlamentti.

Talousarviossa hyvinvointia ja terveyttä edistävien hankkeiden toteuttamiseen varattua 5000 euron määrärahaa jouduttiin hieman leikkaamaan talouden tasapainottamisen vuoksi. Hyte-tukina jaettiin 4750 euroa.

Uinninvalvojan tehtävä täytettiin kokoaikaisesti. Erityisliikunnanohjaajan työpanosta suunnattiin hyte-toimintaan 20 % työajasta.

Sivistyspalveluiden yhteinen hanketyö lisäsi poikkihallinnollista yhteistyötä ja kartutti tietotaitoa tapahtumien järjestämisestä.

Lisääntyneiden hallinnon työtehtävien takia toimistosihteerin työaika koko sivistyspalveluille ei täytynyt, mikä lisäsi toimialan muun henkilöstön työtehtäviä.

TOIMIELIN	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta
Tehtäväalueet	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut
Vastuuhenkilöt	Arja Pesonen ja Jouni Lehtiranta

OSATEHTÄVÄALUE	Kirjastopalvelut
Vastuuhenkilö	Kirjastonjohtaja Arja Pesonen

Toiminta-ajatus

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten palvelujen yhteisenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen. Kirjaston toiminnassa tämä tarkoittaa ihmisläheistä, joustavaa ja hyvin organisoitua palvelua, erilaiseen käyttöön soveltuvia toimitiloja, monipuolista aineistokokoelmaa ja palvelun hyvää saavutettavuutta. Yleisten kirjastojen toiminnan tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Kirjastotila on eri-ikäisten kuntalaisten olohuone, jossa voi lukea, pelata, osallistua tapahtumiin, opiskella, työskennellä ja oleilla virikkeellisessä ympäristössä. Kuntalaiset voivat myös mahdollisuuksien mukaan käyttää kirjastotilaa omien tapahtumien tai näyttelyiden järjestämiseen. Lapsille ja nuorille kirjasto tarjoaa turvallisen ympäristön, missä on mahdollista saada apua tutuilta aikuisilta.

Kirjaston palveluita tuotetaan tällä hetkellä viiden vakituisen henkilön työpanoksen voimin. Aukioloajoissa pyritään huomioimaan eri asiakasryhmät tasapuolisesti. Kirjasto on avoinna syys-toukokuussa kuutena päivänä viikossa yhteensä 38 tuntia ja kesäkaudella viitenä arkipäivänä viikossa yhteensä 33 tuntia. Lehtisali ja tietotori ovat avoinna kuusi tuntia enemmän viikossa. Pienen henkilöstöresurssin vuoksi vuosilomat keskitetään ja kirjasto on suljettuna viisi viikkoa heinä-elokuussa.

Kirjasto tarjoaa palveluita ja aineistoja sekä verkossa että kirjaston fyysisissä tiloissa. Vaski-kirjastojen yhteistyö tuo maakuntatasoiset aineistokokoelmat ja erilaisia sähköisiä aineistoja kaikkien paimiolaisten ulottuville. Etäkäyttöiset sähköiset aineistot sekä verkkokirjasto ovat käytettävissä vuorokauden ympäri.

Aineistotarjonnan sisältöjen avaaminen asiakkaille on kirjaston toiminnassa keskeistä. Sisältöjä ja kirjaston palveluita pyritään tuomaan esiin erilaisten aineistonäyttelyiden, kirjavinkkausten, tapahtumien ja opastettujen kierrosten avulla.

Ohjatun toiminnan painopisteenä ovat lapset ja nuoret. Kirjasto tekee tiivistä yhteistyötä alueen koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa lasten ja nuorten lukuinnostuksen herättämiseksi ja tiedonhankintataitojen kehittämiseksi. Kaikki Paimion perusopetuksen oppilaat perehdytetään kirjaston palveluihin eri luokka-asteilla. Myös esikoululaisille järjestetään opastettuja kierroksia ja lukio-opiskelijoille annetaan tiedonhaun opetusta. Kirjasto tukee koulua opetussuunnitelmaan kirjattujen oppimistavoitteiden toteuttamisessa ja kirjaston tiloja voidaan myös hyödyntää yhtenä oppimisympäristönä.

Toiminnalliset tavoitteet

Kirjaston palvelut ovat tavoitettavissa sekä kaupungintalolla että verkossa. Paimion kirjasto osallistuu Vaski-kirjastojen yhteistyöhön vahvana ja luotettavana yhteistyökumppanina. Aineistohankinnoissa Paimion kirjasto antaa oman panoksensa Vaski-kirjastojen yhteisiin kokoelmiin.

Suunnitelmakauden aikana pyritään kaupunkistrategian mukaisesti parantamaan kirjaston asiakkaiden palvelukokemusta. Kirjastopalvelujen saavutettavuuden parantamiseksi tavoitellaan aukioloaikojen lisäystä omatoimikirjastokonseptilla. Omatoimikirjaston perustamiseen varataan 50 000 € määräraha investointimenoihin vuodelle 2020. Investointimenoihin haetaan aluehallintovirastolta investointiavustusta, jolla voitaisiin kattaa osa investointikuluista (arviolta 20 000 €). Tavoitteena on, että omatoimikirjasto on käytössä vuonna 2020.

Kirjaston aukioloa laajennettiin lauantaiaukiololla huhtikuussa 2018 asiakkaiden toiveita kuunnellen. Aukiololisäys ei olisi ollut mahdollista pelkästään kirjaston vakituisen henkilöstön voimin, vaan lauantaiavuoksi palkattiin yksi määräaikainen kirjastovirkailija 16,33 % työajalla vuoden 2018 loppuun asti, kunnes päätös omatoimikirjastokonseptin käyttöönotosta saataisiin. Osa-aikaisen kirjastovirkailijan tarve jatkuu lauantaiaukiolojen turvaamiseksi siihen asti, kunnes omatoimikirjasto käynnistyy. Vuositasolla lisäkustannus on 4200 euroa. Lauantaiaukioloista syntyy lisäksi n. 1300 euron lisäkulu palkkoihin lauantaityökorvauksista.

Kirjaston ja koulujen yhteistyösuunnitelmaan kirjattua ohjelmaa toteutetaan suunnitellusti painottaen lasten ja nuorten hyvinvointia lukutaitojen kehittämisen näkökulmasta. Vuoden 2018 alusta saatiin täyttää kaksi vuotta täyttämättömänä ollut kirjastovirkailijan tehtävä, jolloin kirjaston henkilöstömäärä kasvoi neljäsosalla. Tällöin kirjastonhoitajan työpanosta voitiin osoittaa enemmän koulu yhteistyöhön. Vuonna 2018 on kokeiltu koulu yhteistyön laajentamista kattamaan myös esiopetuksen piirissä olevat oppilaat ja vuoden 2019 tavoitteena on tämän toiminnan vakiinnuttaminen. Lapsiperheitä pyritään tavoittamaan myös äitiysneuvolan ja päiväkotien kautta.

Vuonna 2018 kirjasto sai aluehallintovirastolta 18 000 euron hankeavustuksen, jonka käyttöaika on toukokuuhun 2019 asti. Vuonna 2018 käyttämättä jäävä osuus avustuksesta siirretään vuodelle 2019. Summa on arviolta 8000 euroa. Avustus saatiin hankkeeseen nimeltä *Kadonneen asiakkaan jäljillä - Paimion kaupunginkirjaston vaikuttavuutta parantamassa*. Hankkeen tarkoituksena on uudistaa koko sivistys- ja vapaa-aikapalveluiden tapaa tuottaa ja markkinoida tapahtumia ja samalla houkutella kirjastolle uutta asiakaskuntaa. Kirjastolla on kokonaisvastuu hankkeesta ja toteutuksessa ovat mukana kulttuuripalvelut, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kansalaisopisto ja musiikkiopisto.

Kaupunki tarjoaa mahdollisuuksien mukaan paikkoja paimiolaisille siviilipalvelusta suorittaville asevelvollisille ja kirjasto on yksi työpalvelupaikkana toimivista yksiköistä. Aiemmin työpalvelusta aiheutuvia kustannuksia, joita ovat asumisen kustannukset sekä ruoka- ja päivärahat, ei ole huomioitu kirjastopalvelujen käyttötalousarviossa, vaan ne ovat aiheuttaneet talousarvion ylityksen tilinpäätösvaiheessa. Vuoden 2019 käyttötalousarvioon on nyt lisätty työpalvelun kustannuksia 6500 euroa, jonka on arvioitu kattavan työpalvelun kulut n. 8 kuukaudelta.

Kirjastopalvelujen käyttötalousarvioehdotuksessa määrärahan korotuksen tarve ulkoisiin toimintamenoihin vuodelle 2019 on n. 7200 euroa enemmän kuin kaupunginhallituksen antama talousarvion laadintaohjeistus antaisi myöten. Osa ylityksestä johtuu toiminnallisista muutostarpeista, joita ovat omatoimikirjaston perustaminen tai vähimmillään lauantaiaukiolon turvaaminen henkilöstöresurssin lisäyksellä, ja osa taas työpalvelun kuluista, joita ei aikaisemmissa talousarvioissa ole huomioitu.

Kunnat saavat kirjastopalvelujen ylläpitoon valtionosuusrahoitusta, joka vuodesta 2015 ei ole ollut kirjastoille korvamerkittyä rahoitusta, vaan kirjaston osuus sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuusrahoitukseen. Paimion kaupungin kirjastopalveluihin saama laskennallinen valtionosuus olisi vuoden 2014 yksikköhinnalla laskettuna 63,12 euroa asukasta kohti. Kuitenkin vuonna 2017 kirjastopalvelujen nettokustannus asukasta kohti Paimiossa oli vain 39,9 euroa ja 2018 talousarviossa kustannus on 41,7 euroa. Käytännössä kirjastotoiminta on jo pitkään ollut kaupungille tulonlähde, koska noin kolmasosa kirjastopalvelujen laskennallisesta valtionosuusrahoituksesta käytetään vuosittain kaupungin muuhun toimintaan. Laadukkaiden kirjastopalvelujen tuottaminen edellyttää hyvää resursointia ja tehtäväalueen pitkän tähtäimen tavoitteena onkin resursoinnin lisäys, jotta kirjastotoimintaan saatava valtionosuus todella käytettäisiin kirjastopalvelujen ylläpitoon.

Tavoite	Mittari	Tunnusluku				
		TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021
Toiminnan perusluvut	Lainat	159 469	160 000	162 000	162 000	162 000
	Käynnit	61 584	71 000	72 000	72 000	72 000
	Aukiolotunnit	1774	1774	2000*	2000*	2000*
	Henkilötyövuodet	4	5	5,2	5,2	5,2
	Kustannukset / asukas (brutto)	42,3 €	44,0 €	47,3 €		
	Kustannukset / asukas (netto)	39,9 €	41,7 €	44,9 €		
	Aineistokustannukset / asukas	6,4 €	7,0 €	7,0 €	7,0 €	7,0 €
Kehittäminen	Hanketuki	7500 €	7650 €	8000 € (+ investointituki 20 000)	8200 €	8400 €

*Aukiolotunnit eivät sisällä mahdollisia omatoimikirjaston aukiolotunteja (omatoimikirjastoratkaisulla aukiolotunteja olisi vuodessa n. 4500 tuntia).

Tavoite	Mittari	Tunnusluku				
		TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021
Palvelun tehokkuus	Lainaus / aukiolotunti	89,9	90,2	90	90	90
	lainaus /htv	39 867	32 000	31 154	31 154	31 154
	Käynnit / aukiolotunti	34,7	36,5	36	36	36
	Lainaukset + käynnit / toimintakulut	0,49	0,49	0,50	0,50	0,50
Lapset ja nuoret painopistealueena	Kirjaston koulu-yhteistyöllä tavoittamat lapset ja nuoret (=opastettuihin käynteihin ja kirjavinkkauksiin osallistuneiden määrä).	2300	1300	2500	2500	2500

TALOUSARVIO	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatulot	23 770	24 480	25 400		
Toimintakulut	451 474	475 029	510 698		
Toimintakate	427 704	450 549	485 298		
Valt.osuustulot*	676 204	676 000	676 000	676 000	676 000

*) osana yhden putken vos:a 2015 alkaen; laskentaperusteena v. 2014 yksikköhinta 63,12 €/as.

Tavoitteiden toteutuminen

Vuodelle 2019 asetetuista tavoitteista omatoimikirjastohanke ei toteutunut vuonna 2019. Valtionavustuksena saatiin kuitenkin 20 000 euron rahoitus omatoimikirjaston perustamiseen ja se käytetään vuonna 2020.

Lauantaiaukioloa jatkettiin suunnitellusti osa-aikaisen kirjastovirkailijan työpanoksen turvin. Lisäksi otettiin käyttöön itsepalveluaukiolo ensin kokeiluna kesäkuussa ja hyvien kokemusten myötä käytäntöä jatkettiin syksyn ajan. Itsepalveluaikana kirjasto on avoinna ja henkilökunta on paikalla, mutta asiakaspalvelu ei ole avoinna. Asiakkaat toimivat itsenäisesti samaan tapaan kuin omatoimikirjastossa. Elokuussa kirjaston aukioloaikoja supistettiin säästötoimenpiteenä talouden tasapainottamisen vuoksi.

Lisääntyneiden häiriötilanteiden vuoksi kaupungintalolla otettiin käyttöön vartiointipalvelu, joka on myös kirjaston käytettävissä. Kirjastossa oli vuonna 2019 useita uhkaavia tilanteita, joiden vuoksi jouduttiin soittamaan vartija paikalle.

Valtionavustusta saanut tapahtumahanke *Kadonneen asiakkaan jäljillä - Paimion kaupunginkirjaston vaikuttavuutta parantamassa* viettiin päätökseen keväällä. Hankkeen tuloksena yhteistyö sivistys- ja vapaa-aikapalveluissa lisääntyi ja hankkeen tapahtumiin osallistui huomattavasti enemmän ihmisiä kuin kirjaston tapahtumiin yleensä. Myös kirjaston kävijämäärä kasvoi. Hankerahoituksen avulla tapahtumatuotantoon ja markkinointiin voitiin osoittaa enemmän henkilöresurssia ja kirjastoon saatiin kiinnostavampia (toisin sanoen kalliimpia) esiintyjä. Hanke osoitti, että paimiolaiset ovat kiinnostuneita heitä lähellä järjestettävistä tapahtumista, mutta kiinnostavien tapahtumien järjestäminen vaatii taloudellista panostusta.

Koulu yhteistyö toteutui jo vakiintuneen suunnitelman mukaisesti ja myös esiopetuksen piirissä olevat oppilaat kävivät kirjastossa ohjatuilla tutustumiskäynneillä. Äitiysneuvolan kautta jaettiin kirjastokasseja perheille. Kirjaston järjestämiin käyttökoulutuksiin ja kirjavinkkauksiin osallistuneiden määrä kasvoi jälleen. Tapahtumahankkeen kokemusten pohjalta vakiinnutettiin 9.-luokkalaisten ja lukion ykkösille suunnatut Ammattimessut osaksi vuosittaista koulu yhteistyötoimintaa.

Viime vuosina kirjaston palveluita on määrätietoisesti kehitetty vastaamaan asiakkaiden odotuksia ja muuttuneen toimintaympäristön tarpeita. Nykypäivänä yleiseltä kirjastolta odotetaan laajan ja monipuolisen aineistotarjonnan ja laajojen aukiolojen lisäksi erilaisia tapahtumia sekä laajamittaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on joitain rutiininomaisempia töitä pyritty hoitamaan väliaikaisen työvoiman avulla, kuten TE-toimiston kautta tulneiden työkokeilijoiden ja Paimion työllistämispalveluiden kautta saadun työvoiman avulla. Kirjaston pientä henkilöstöresurssia joudutaan siis täydentämään ulkopuolisella rahoituksella saatavalla työvoimalla, mikä ei voimavarojen kohdentamisen kannalta ole ideaalitalanne.

Kirjaston palveluiden tulot toteutuivat suunnitellusti. Menoylitys on yhteensä 9400 euroa eli 1,9 % ylitys talousarvioon nähden. Tätä selittävät pääosin työpalvelun arvioitua suuremmat kustannukset (toteutuneet kulut 7400 e), sijaiskustannukset sairaspöissaolojen vuoksi, rikkoutuneiden laitteiden korjauskustannukset sekä henkilöstölle hankitun työnohjauksen kustannukset.

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP2018	TA2019	TP2019
Toiminnan perusluvut	Lainat	169 261	162 000	171 177
	Käynnit	71 612	72 000	75 389
	Aukiolotunnit	1884	2000*	1917
	Henkilötyövuodet	5,3 (+1,45)**	5,2	5,86 (+1,75)**
	Kustannukset / asukas (brutto)	44,93 €	47,3 €	47,5 €
	Kustannukset / asukas (netto)	41,5 €	44,9 €	45,1 €
	Aineistokustannukset / asukas	6,7 €	7,0 €	7,0 €
Kehittäminen	Hanketuki	8400 €	8000 € (+ investointituki 20 000)	9 600 €
Palvelun tehokkuus	Lainaus / aukiolotunti	89,8	90	89,3
	lainaus /htv	31 936	31 154	29 211
	Käynnit / aukiolotunti	38	36	39
	Lainaukset + käynnit / toimintakulut	0,50	0,50	0,50
Lapset ja nuoret painopistealueena	Kirjaston koulu-yhteistyöllä tavoittamat lapset ja nuoret (=opastettuihin käynteihin ja kirjavinkkauksiin osallistuneiden määrä).	2 830	2 500	2 944

*TA 2019 Aukiolotunnit eivät sisällä mahdollisia omatoimikirjaston aukiolotunteja

** Ulkopuolisella rahoituksella tehdyt henkilötyövuodet = työkokeilijat, harjoittelijat, työllistetyt, kesätyöntekijä sekä hanketyö.

OSATEHTÄVÄALUE
Vastuuhenkilö

Kulttuuripalvelut
Kulttuuriasiainhoitaja Jouni Lehtiranta

Toiminta-ajatus

Kulttuuripalveluiden tehtäviin kuuluu tuottaa kaupunkilaisten hyvinvointia lisääviä palveluja, kuten kulttuuri- ja taidetapahtumien järjestäminen, museo- ja kotiseututyö sisältäen perinteen taltioinnin ja rakennuskulttuurin vaalimisen. Palveluiden saatavuus ja kuntalaisten mahdollisuus osallistua kulttuuritarjontaan varmistetaan sekä kohtuullisella hinnoittelulla että monipuolisella palvelutarjonnalla. Tasa-arvoisen ihmiskäsityksen mukaisesti erilaiset väestö- ja ikäryhmät huomioidaan palveluja suunniteltaessa. Kulttuuripalvelujen tuottamisessa on ensisijaista laaja-alainen yhteistyö eri toimijoiden kesken, niin paikallisesti kuin seudullisesti.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Kulttuuripalvelujen henkilökuntaan kuuluu kulttuuriasiainhoitaja (työajasta 1/3 matkailuun ja markkinointiin), museo- ja kulttuurisuunnittelija (kulttuuripalveluiden osuus kokonaistyöajasta 50 % sisältäen Tuomolan säätiölle myytävän työajan) sekä toimistosihteeri (kulttuuripalveluiden osuus palkkakustannuksista on 10 %).

Kulttuuripalvelujen alaisuuteen kuuluvat August Pyölniitun museo ja Paimion kotiseutumuseo (7 museorakennuksesta ja kaksi varastotilaa). Lisäksi kulttuuripalvelujen työntekijöiden kautta hoidetaan Paimion Sähkämuseosäätiön ja Lyyli Tuomolan säätiön ylläpitämän Käsityömuseo Miilan toimintaa. Paimion kaupungintalolla sijaitsevaa kotiseutuarkistoa ylläpidetään myös kulttuuripalvelujen toimesta.

Muihin toimintamuotoihin kuuluvat erilaisten tapahtumien, kulttuurimatkojen ja näyttelyiden järjestäminen. Kulttuuripalvelut vastaa kaupungintalon näyttelyparven näyttelykalenterin ylläpidosta ja näytteilleasettajien neuvonnasta. Lisäksi neuvontaa annetaan erilaisiin hankkeisiin, avustuksiin ja tukiin liittyvissä kysymyksissä.

Kulttuuripalvelut vastaa myös noin 500 teosta käsittävän kaupungin taidekokoelman ylläpidosta. Taidekokoelman alaisuudessa olevalla Raili Mikkosen taidelahjoituskokoelmalle hankittiin keväällä 2018 oma varastotila kaupungin omistamasta kurssikeskuksesta. Yhteistyötä tehdään paikallisesti kaupungin sisällä että paikallisten toimijoiden kesken. Alueellista yhteistyötä tehdään esimerkiksi Oikeesti jotakin –verkoston (kunnalliset kulttuurityöntekijät) ja museoalalla (Turun museokeskuksen ja Varsinais-Suomen museot ry:n organisoimana).

Toiminnalliset tavoitteet

Vuoden 2019 osalta keskeisenä tavoitteena on keskittyä seutukunnallisena yhteistyönä hankittavan museoiden uuden kokoelmahallintajärjestelmän hankintaan ja käyttöönottoon. Uuden järjestelmän hankintakustannukset on ilmoitettu olevan noin 3000 euroa ja lisenssikustannukset tuhat euroa / vuosi. Tietojen siirtoon vanhasta uuteen järjestelmään on varattu yhden kuukauden palkkakustannukset eli 3500 euroa. Vuotta 2019 koskien kulut ovat siis 7500 euroa.

Vuoden 2018 talousarvioon nähden panostusta vaatii myös kasvanut taidekokoelma (Raili Mikkosen lahjoitus), mikä vaatii aiempaan nähden lisäpanostusta sekä kokoelman varastointiin että esillepanoon. Elokuussa 2019 järjestetään yhteistyössä Turun kaupungin ja Alvar Aalto –säätion kanssa Alvar Aalto –viikko, jonka toteuttamiseen on talousarvioon varattu 15 000 euron määräraha, joka sisältää sekä koko tapahtuman hallinnointiin ja markkinointiin liittyviä kuluja että vain Paimiossa järjestettäviin ohjelmaosuuksiin liittyviä kuluja.

Yhteistyötä tiivistetään ja kehitetään sekä sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten toimijoiden että muiden kaupungissa toimivien organisaatioiden kesken. Suunnitelmakauden aikana panostetaan hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan laajamittaiseen kehittämiseen Paimiossa. Jo vuodeksi 2019 esitetään 5000 euron määrärahaa, jota paikalliset toimijat voisivat hakea hyvinvointia ja terveyttä edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Suunnitelmakauden aikana jatketaan myös Jokipuisto-kesätapahtuman järjestämisen tukemista. Paimion kesäteatterin talviaikaa koskevan toiminnan tukemiseen esitetään 6600 euron tukimäärärahaa.

Lyyli Tuomolan säätion (kuuluu kaupunkikonserniin) ja Paimion Sähkämuseosäätion (kaupunki taustayhteisö) kanssa jatketaan yhteistyömuotojen kehittämistä. Yhteistyö niin toiminnallisella kuin henkilöstötasolla mahdollistaa molempien osapuolten toiminnan ylläpitämisen ja kehittämisen.

Seutukunnan muiden kuntien kulttuuritoimien kanssa yhteistyötä jatketaan ja tiivistetään maksimaalisten synergiaetujen saavuttamiseksi. Yhteistyön puitteissa järjestetään yhteisiä tapahtumia sekä yhteistä markkinointia ja koulutusta.

Kaupunginjohtajan käsittelyssä lisätty sitova perustelu:

Lautakunnan avustuksista yhdistyksille 6 600 euroa kohdennetaan Paimion Kesäteatterille erityisesti talvi- ja nuorisonäytäntöjen tukemiseen.

Tavoitteiden toteutuminen

Vuodelle 2019 asetetuista tavoitteista museoiden uuden kokoelmahallintajärjestelmän hankinta ja käyttöönotto ei toteutunut vuonna 2019. Seutukunnallisena yhteistyönä toteutettavan hankkeen valmisteluvaiheet kestivät niin kauan, että varsinainen hankinta ja käyttöönotto siirtyivät vuodelle 2020. Museoiden osalta ei ollut oleellisia toiminnallisia muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Kotiseutuarkistossa jatkui koko vuoden ajan lahjoituksena saatujen arkistoinesten seulonta ja luettelointi Toiminatakeskus Apilan kautta saadun työvoiman avulla. Vuoden aikana luettelointiin arkistoinesta noin kaksi hyllymetriä. Taidekokoelmien hoitoon ja esillepanoon asetetut tavoitteet eivät toteutuneet pienten henkilöstöressurssien takia.

Elokuun lopulla järjestettiin yhteistyössä Turun kaupungin ja Alvar Aalto -säätion kanssa Alvar Aalto -viikko, jonka järjestämiseen oli kaupungin budjettiin varattu 15 000 euroa, josta yli puolet annettiin tukena tapahtumaviikkoa kokonaisuudessaan koordinoineelle Alvar Aalto -säätiolle. Loppuosa budjetista käytettiin paikallisten ohjelmaosuuksien järjestämiseen sekä viikon markkinointiin. Tapahtumaviikon 23.8. - 1.9. aikana Paimiossa järjestettiin 25 yksittäistä tapahtumaa, joihin osallistui noin 2100 henkilöä. Lisäksi Paimio näkyi joissakin Turussa järjestetyillä tapahtumissa, kuten Turun Messujen osastolla. Yhteistyötä tehtiin runsaasti niin paikallisella tasolla kuin turkulaisten yhteistyökumppanien kanssa.

Kulttuuripalvelujen budjetista tuettiin lähes 20 000 eurolla kesäkuista Jokipuistofestaria, jonka järjesti edellisvuoden tapaan Varsinais-Suomen Tapahtumapalvelut Oy. Yhtiö ilmoitti käyttävänsä myös tapahtumasopimukseen liittyvän optiovuoden vuodelle 2020. Muuta paikallista kulttuuritoimintaa tuettiin 19 939 eurolla, joka jakautui 10 eri toimijalle. Uutena tuettavana kohteena oli Paimion Kesäteatterin talvi- ja nuorisoteatteritoiminta.

Yhteistyötä on tehty tiiviisti niin paikallisesti kuin seudullisestikin.

Kulttuuripalvelujen työpanoksen avulla ja osaksi kotiseutuarkistossa olevaa aineistoa hyödyntäen toteutettiin lokakuussa avatun Vähäjokipolkureitin varrelle ja Jokipuistoon viisi erilaista opastaulua. Lyyli Tuomolan säätion ja Paimion Sähkötieteosäätiön kanssa yhteistyö jatkui myös tiiviinä. Perusopetuksen opetussuunnitelman sisältöjä täydennettiin 1.8.2019 alkaen Koulujen kulttuuripolku -osiolla. Kulttuuripolun sisältöjä kehitettiin yhteistyössä kirjaston ja koulujen rehtorien kanssa.

Seutukunnallisesti yhteistyötä tehtiin aktiivisesti niin museokentällä kuin Kulttuuria kunnissa -verkoston (entinen Oikeesti jotakin -verkosto) sisällä. Verkoston perinteisen kesätapahtumaesitteen tuotantokoordinoinnista vastasi vuonna 2019 Paimion kulttuuripalvelut. Kansainvälisen yhteistyön kautta Paimiossa nähtiin valokuvanäyttely Viron Pärnusta sekä yhteispohjoismainen taidenäyttely, jonka paikallisena yhteistyötahoina toimivat taiteilija Teija Lehto sekä Paimion Pohjola-Norden.

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA19	TP 19
Kokonaisvaltainen kunnallisen kulttuuritoiminnan kehittäminen	- Asiakastyytyväisyyskyselyiden teko / v	1	1	0
	- Kulttuuripalvelut €/as (netto)	10,85	13,94	13,47
Paikallisen kulttuuritoiminnan tukeminen	- Kulttuurin kohdenneetut tuet, €/asukas	1,44	2,00	1,84
	- Kaupunkitapahtumat €/asukas	1,84	3,27*	3,19*
Kulttuuritarjonnan saavutettavuuden ylläpitäminen	- Museoiden (Pyölniittu & kotiseutumuseo) aukiolo-tunnit / v	18	18	18
	- Museoiden kävijämäärä/ v**	1508	2400	1677
	- Kulttuurimatkat / v	3	5	4
	- Konsertit / v	2	1	4
	- Näyttelyt / v	10	11	10
	- Muut kulttuuritapahtumat/ v	14	10	10
	- Kotiseutuarkiston käyttökerrat	7	10	9

* Jokipuisto-tapahtuman järjestämiseen myönnetty tuki (v. 2018: 20 000€ ja vuonna 2019: 19 990€) ja vuonna 2019 Alvar Aalto -viikon järjestämiseen varattu määrä (15 000€)

** Museoiden kävijämäärät sisältävät myös Käsityö museo Miilan ja Paimion Sähkötieteos museon kävijämäärät. Kulttuuripalvelujen henkilökunta osallistuu sekä Miilan että Sähkötieteos museon aukiolovalvonnan että opastusten järjestämiseen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	41 003	0	41 003	41 530	-527	101,3 %	54 650	-24,0 %
ulkoiset tuotot	41 003	0	41 003	41 530	-527	101,3 %	54 650	-24,0 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	685 951	-10 364	675 587	692 659	-17 072	102,5 %	645 751	7,3 %
ulkoiset kulut	500 258	-10 364	489 894	506 967	-17 073	103,5 %	473 275	7,1 %
sisäiset kulut	185 693	0	185 693	185 692	1	100,0 %	172 476	7,7 %
Toimintakate	-644 948	10 364	-634 584	-651 129	16 545	102,6 %	-591 101	10 %
Poistot	0	0	0	3 505	0	0,0 %	3 505	0 %
Netto	-644 948	10 364	-634 584	-654 634	16 545	102,6 %	-594 606	10 %

Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen talousarvio sisältää myös toimielimen hallinnon toimintakulut. Hallinnon toimintamenot ylittyivät n. 3700 eurolla eli 33,9 % talousarvioon nähden. Ylitys johtuu arvioitua suuremmista luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokouspalkkiomenoista. Talousarviokäsittelyssä kokouspalkkioihin varattiin määrärahaa n. 3000 euroa vähemmän kuin tilipäätöksen 2018 toteumassa. Vuoden 2019 toteuma on kuitenkin samaa luokkaa kuin edellisen vuoden toteuma.

TOIMIELIN
Tehtäväalue
Vastuhenkilö

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta
Paimion opisto (kansalais- ja musiikkiopisto)
Paimion opiston rehtori Satu Lehtisalo-Toivonen

OSATEHTÄVÄALUE
Vastuhenkilö

Kansalaisopisto
Satu Lehtisalo-Toivonen

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto tarjoaa alueensa asukkaille lähipalveluna kykyä ja halua elinikäiseen oppimiseen, uusien asioiden omaksumiseen, itsensä kehittämiseen sekä viireytensä ylläpitämiseen. Se pyrkii vastaamaan niin perinteisiin kuin tulevaisuuden tuomiin kansalaistaitoihin. Opisto antaa tarpeen mukaan myös vieraskielisille opiskelijoille suomen kielen opetusta sekä tutustuttaa paikkakunnan kulttuuriin.

Vapaan sivistystyön lain mukaan koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Opetusta on vuosittain noin 5500 tuntia ja kurssilaisia noin 4000. Kansalaisopiston rehtori on samalla koko Paimion opiston rehtori, eli vastualueeseen kuuluu myös musiikkiopisto. Päätoimiseen henkilökuntaan kuuluu rehtorin lisäksi osa-aikainen toimistosihteeri (60 %) ja osa-aikainen suunnittelija (50 %). Suunnittelijan työtehtäviin kuuluu mm. asiakaspalvelu, kurssisuunnittelu, opinto-ohjelman teko, hankkeiden koordinointi, mainonta ja viestintä. Rehtorin vastuulla on rehtorin tehtävien lisäksi opetusta ja vahtimestarin sekä toimistosihteerin tehtäviä.

Kansalaisopistolla ei ole päätoimista opettajaa vaan opetus toteutetaan kokonaan noin 60 tuntiopettajan voimin. Laki vapaasta sivistystyöstä (29.12.2009/1765, 5 §) kuitenkin edellyttää, että oppilaitoksella tulee olla koulutuksen järjestämismuoto huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi oppilaitoksessa voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä. Opistolla olleet kahden päätoimisen opettajan toimet on jätetty säästöyistä täyttämättä. Toiminnan kehittämisen ja monipuolistamisen sekä opetuksen yhtenäistämisen kannalta päätoimisen opettajan toimen täyttäminen olisi tärkeää. Päätoimisen opettajan opetusvelvollisuuden lisäksi hänelle kuuluu 350 tuntia/vuosi muuta työtä ja tätä työaikaressurssia voidaan käyttää joustavasti opiston kulloisiinkin tarpeisiin soveltaen. Yhden päätoimisen opettajan lisäkustannus on noin 15 000 euroa vuodessa.

Opiston pianon- ja kitaransoitonopetus toimii opiston omissa tiloissa ja pääasiassa muu toiminta toteutetaan Paimion ja Sauvon koulujen tiloissa iltaisin ja viikonloppuisin. Käden taitojen kurseja pidetään myös vuokratiloissa Kodan kiinteistössä Paimiossa ja Sauvon yhteistalolla sekä liikuntaa Sauvon työväentalolla.

Toiminnalliset tavoitteet

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten palveluiden yhteisenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen. Kansalaisopisto pyrkii toteuttamaan tätä tavoitetta tarjoa-

malla monipuolisia koulutus-, liikunta- ja kulttuuripalveluja tasapuolisesti kaikille iästä, varallisuudesta tai asemasta riippumatta. Opiston toiminta edistää sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia.

Kansalaisopiston kurssitarjonnassa huomioidaan vahvasti kysyntä ja ajan trendit perinteitä unohtamatta. Uudet kurssit toteutetaan lähinnä lyhytkursseina, jolloin ne vastaavat parhaiten kysyntään sekä ovat taloudellisesti kannattavia. Vuotuinen tuntimäärä pidetään lähes edellisen vuoden tasolla, koska tuntien lisäämisellä ei ole vaikutusta valtionosuuteen, joka on tällä hetkellä 246 152 euroa / vuosi. Näin opetusta pystytään antamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti. Myöskään tämän hetkinen päätoimisen henkilökunnan vähäinen määrä ei mahdollista nykyistä laajempaa toimintaa. OPH:n opintosetelihakerahoituksella tuetaan maahanmuuttajien, senioriväestön sekä alhaisen pohjakoulutuksen omaavien opiskelijoiden vapaatavoitteista koulutusta. Senioreille kohdennettua soveltavaa liikuntaa ja tietotekniikan opetusta jatketaan. Uutena kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset, joille järjestetään teatteritoimintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi v. 2017-2018 lasten ja nuorten taiteen ja kulttuurin saatavuuden parantamiseksi hankeavustuksen, jolla järjestettiin harrastekerhotoimintaa. Tähän haettiin jatkorahoitusta vuodelle 2019, mutta sitä ei myönnetty. Tämä vaikuttaa toimintatuottojen alenemiseen verrattuna vuoteen 2018. Yhteistyössä Paimion koulujen kanssa jatketaan kuitenkin harrastekerhotoiminnan järjestämistä, jolloin saadaan vakiinnutettua lasten ja nuorten osallistuminen opiston toimintaan.

Yhteistyötä liikunta- ja kulttuuripalveluiden, kirjaston, lukion ja kolmannen sektorin kanssa tiivistetään niin opetuksen kuin erilaisten tapahtumien muodossa. Musiikkiopiston kanssa järjestetään yhteisiä konsertteja. Paimion työllistämispalveluiden kanssa aloitettua yhteistyötä työmahdollisuuksien tarjoamisesta pitkäaikaistyöttömille jatketaan. Lisäksi opisto on aktiivisesti mukana Turun seudun opistoverkoston yhteishankkeissa. Nämä hankkeet eivät näy tulona eikä menona talousarviossa, mutta mahdollistavat laajemman opetustarjonnan ja koulutusta opettajille.

Markkinointia on viime vuosina aktiivisesti kehitetty, mikä on tuonut lisää asiakkaita. Markkinointiin panostetaan siis jatkossakin vahvasti. Sosiaalisen median osuutta lisätään entisestään, millä tavoitetaan uusia asiakasryhmiä. Näkyvyyttä tuodaan esille myös näyttelyillä, konserteilla, tapahtumilla ja luennoilla. Kielten verkkokurssien ansiosta asiakkaita tavoitetaan koko maan alueelta. Asiakas- ja henkilöstökyseilyihin sekä palautteeseen panostetaan, jotta voidaan paremmin mitata toiminnan laatua ja huomioida parannuskohteet. Henkilökunnalle tarjottavilla koulutuksilla ja ryhmäkehityskeskusteluilla pyritään mahdollistamaan entistä monipuolisempi ja tasokkaampi opetus.

Tavoitteiden toteutuminen

Opisto vakiinnutti asemansa kaupungin sisäisten koulutusten ja työliikunnan järjestäjänä. Tämä vaikuttaa laskevasti kaupungin menoihin, sillä opisto pystyy tarjoamaan koulutusta huomattavasti edullisemmin kuin ulkopuoliset toimijat. Paimion työllistämispalveluiden kautta työllistettiin syksystä 2019 kevääseen 2020 käden taitojen ohjaaja, mikä pienensi opiston henkilöstökuluja. Vesiliikunnassa hyödynnettiin uimahallivalvojen ohjauspätevyyttä. Lyhytkurssitarjonnassa panostettiin kotitalouskursseihin niiden saaman suosion myötä.

OPH:n myöntämällä opintoseteliavustuksella pystyttiin tukemaan senioreille kohdennettuja liikuntakursseja ja tietotekniikan kursseja. Turun seudun opistoverkoston yhteisen Digitaidot tarjottimella –hankkeen kautta voitiin antaa maksutonta opastusta mm. digilaitteiden käytössä ja viranomaispalveluiden hyödyntämisestä netissä. Verkoston kanssa aloitettiin uusi v.2019–2020 ajoittuva Yhdessä enemmän -hanke, jonka koordinaattorina on Paimion opisto. Hankkeen kautta opistojen henkilökunnalle on mahdollista tarjota maksutonta lisäkoulutusta.

Panostus markkinointiin toi uusia asiakkaita ja jo olemassa oleville asiakkaille saatiin myytyä uusia kursseja. Somemarkkinoinnin osuus lisääntyi huomattavasti, mikä lisäsi näkyvyyttä sekä Paimiossa että ympäristökunnissa. Opiston järjestämissä teatteri- ja musiikkitapahtumissa oli yleisöä ennätyselliset 2734 henkilöä. Keväällä 2019 toteutettiin laaja asiakaspalaute- ja henkilöstökysely, josta saatua palautetta hyödynnettiin erityisesti kurssisuunnittelussa ja työhyvinvoinnissa.

Lisääntyneiden hallinnon työtehtävien takia toimistosihteerin työaika opistolle ei täytynyt. Tämä vaikutti mm. uusien kurssien tarjonnan ja luentojen määrän supistumiseen. Kurssimaksutuloja tuli budjetoitua vähemmän johtuen mm. toimistohenkilöresurssivajeesta, opettajavaihdoksista, tilarajoitteista sekä kielten ja musiikin opiskelijamäärän laskusta.

Toteuma	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Asiakasmittarit			
opiskelijamäärä	3947	4000	3934
€/opiskelija/brutto	109	113	111
€/opiskelija/netto (sis.vo:n)	16	17	15
€/asukas/netto (sis.vo:n)	6	6	6
asiakastytyväisyys (1-5)	4,5	4,6	4,6
Prosessimittarit			
opetustunteja	5892	5500	5455
€/opetustunti/brutto	73	82	80
€/opetustunti/netto (sis.vo:n)	11	13	11
kurssitytyväisyys (1-5)	4,5	4,6	4,6
Henkilöstömittarit			
henkilöstö (päätoim.)	2	2	1,8
henkilöstö (tuntiopettajat)	60	60	60
työtytyväisyys (1-5)	4,5	4,6	4,7

OSATEHTÄVÄALUE
Vastuhenkilö

Musiikkiopisto
Apulaisrehtori Elina Jaanu

Toiminta-ajatus

Paimion musiikkiopisto antaa taiteen perusopetusta musiikissa laajan oppimäärän mukaan. Opetuksessa noudatetaan taiteen perusopetuksesta annetun lain velvoittamana Opetushallituksen määräämien perusteiden mukaan laadittua opetussuunnitelmaa, jolloin opetus on tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää. Sivistys- ja vapaa-ajan lautakunta hyväksyy musiikkiopiston opetussuunnitelman. Yksilöopetuksen tehokkuus, opintojen arviointi ja päättötodistus takaavat mahdollisuuden jatkaa musiikin opiskelua vaikka ammattiin asti. Opetus on laadukasta pätevien ja ammattitaitoisten opettajien ansiosta.

Musiikkiopisto on ollut vahva ja vetovoimainen vaikuttaja Paimion musiikkielämässä jo yli neljäkymmentä vuotta. Lähiopetuksena tarjottava laadukas musiikinopetus on tulevaisuudessakin yksi pienen kunnan imagoa nostava, asukkaiden viihtyvyyttä lisäävä ja uusia asukkaita houkutteleva tekijä. Musiikkiopisto antaa taiteen perusopetusta eri soittimissa, yksinlaulussa ja kuorolaulussa. Musiikkileikkikouluosasto tarjoaa alle kouluikäisille lapsille varhaisen musiikkikasvatusta. Myös aikuisten on mahdollista aloittaa tavoitteellinen soitto- tai lauluharrastus. Ryhmäopetus ja paritunnit lisäävät musiikkiharrastuksen sosiaalisia ulottuvuuksia.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Musiikkiopiston opetussuunnitelma on perusteellisesti uusittu Opetushallituksen syksyllä 2017 määräämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet opintojen rakenteessa, arvioinnissa ja valinnaisuuden lisääntymisessä. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnot Paimion musiikkiopistossa muodostuvat kolmesta tasosta: varhaisen musiikkikasvatus, perusopinnot ja syventävät opinnot, joiden päätteeksi oppilas valmistaa lopputyön ja saa päättötodistuksen. Arvioinnista ovat poistuneet tasosuoritukset, sillä tasolta toiselle siirrytään pääsääntöisesti konsertinomaisten tilanteiden myötä. Arviointi on vain sanallista, ei enää numeraalista. Vaihtelua ja uusia ulottuvuuksia opintoihin tuo valinnaisuus, sillä jokaiseen tasoon sisältyy pakollisten opintojen lisäksi eri pituisia ja vuosittain vaihtuvia valinnaisia kursseja ja projekteja.

Kokonaisvaltainen toimintatapojen muutos on vakiintunut musiikkiopiston toimintaan. Osa yksilöopetuksesta on korvattu pari- ja pienryhmäopetuksella, millä saadaan säästöjä opetuskustannuksiin. Aktiivisen esiintymis- ja konserttitarjonnan kautta on saatu uusia oppilaita erityisesti ryhmäopetukseen. Musiikkileikkikoulun ryhmiä on yhdistelty tai ryhmäkokoja kasvatettu ja kuoroihin on aktiivisella mainonnalla saatu lisää oppilaita, mikä tuo lisää tuloja. Musiikkiopiston kanssa samassa rakennuksessa toimii lukio, jonka opiskelijoilla on mahdollisuus hyväksilukea musiikkiopisto-opintoja osaksi lukio-opintojaan.

Vuosille 2016 - 2017 musiikkiopisto sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 33 500 euron avustuksen hankkeelle: Eskarista estradille - Taiteen perusopetuksen saataavuuden parantaminen Paimiossa. Hankkeelle haettiin ja saatiin jatkoa toukokuun 2018 loppuun. Hankkeen perustavoitteena oli lisätä taiteen perusopetuksen saataavuutta musiikin alalla Paimiossa. Hankkeen avulla mahdollistettiin lasten tasaver-

taista taiteen ja kulttuurin harrastamista sekä koulun ja harrastusten linkittymistä tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Lisäksi hankkeen avulla toteutettuihin soitinkerhoihin osallistuneista lapsista ja nuorista moni innostui soittimista ja soittamisesta niin, että hakeutui musiikkiopiston oppilaaksi. Taloussuunnitelmakaudella 2018-2020 tämä taiteen perusopetuksen laajennus on tarkoitus vakiinnuttaa myös musiikin osalta kiinteäksi osaksi Paimion koulujen tulevaa kulttuuripolkua.

Musiikkiopistossa opiskelu kehittää ja kasvattaa lapsia ja nuoria erittäin monipuolisesti. Musiikkiopiston kymmenen opettajaa luovat oppitunneilla tiiviit ja pitkäkestoiset suhteet oppilaisiinsa. Vuorovaikutuksessa opitaan paljon muitakin kuin soittaja laulutaitoja: esim. omiin tunteisiin tutustumista ja niiden säätelyä, palautteen vastaanottamista, itsearviointia, tavoitteiden asettelua sekä harjoittelun myötä pitkäjänteisen, tavoitteellisen työn tekemistä ja siitä nauttimista. Monet tutkimukset ovat osoittaneet, miten musiikkiharrastus kehittää aivoja, motoriikkaa, tunne-elämää jne. ja on läheisessä yhteydessä mm. koulumenestykseen.

Musiikkiopiston oppilaspaikan kustannukset ovat muihin Varsinais-Suomen musiikkioppilaitoksiin verrattuna pienet. Jos oppilaspaikkoja jouduttaisiin ostamaan muualta, kustannukset oppilasta kohden olisivat jopa kaksinkertaiset ja lisäksi näitä ulkopaikkakuntalaisille tarkoitettuja oppilaspaikkoja olisi ko. oppilaitoksissa vain muutamia. Musiikkileikkikoulupaikkoja ei olisi senkään vertaa.

Paimion musiikkiopistossa on vuosittain noin 4 700 opetustuntia. Oppilaita on noin 130, lisäksi varhaisiän musiikkikasvatuksen ryhmissä on noin 130 alle kouluikäistä lasta. Opettajia on seitsemän: kolme viranhaltijaa, kaksi päätoimista tuntiopettajaa, kaksi yhteispäätoimista tuntiopettajaa ja kaksi sivutoimista tuntiopettajaa. Paimion opiston apulaisrehtorin vastuualueena on musiikkiopisto, lisäksi hänellä on jonkin verran opetusta.

Musiikkiopistolla on omat, toimivat tilat Paimion lukion yhteydessä. Osa opetuksesta tapahtuu ilta-aikaan lukion luokissa, mikä tehostaa tilojen käyttöä. Konsertteja ja oppilasilloja järjestetään lukion ruokalan lisäksi mm. kirjastossa ja Paimiosalissa. Lisäksi musiikkiopiston oppilailla on mahdollisuus edustaviin esiintymisiin Paimion kaupungin järjestämässä tilaisuuksissa (esim. itsenäisyyspäivän juhlallisuuDET, veteraanipäivän juhla).

Toiminnalliset tavoitteet

Paimion kaupungin strategian mukaisesti oman kunnallisen musiikkiopiston ylläpitäminen lisää kaupungin asukaslähtöisyyttä, ympäristöstävällisyyttä, turvallisuutta ja palveluiden monipuolisuutta, edistää kaikenikäisten kaupunkilaisten terveyttä ja hyvinvointia ja on ennaltaehkäisevää sosiaalista työtä. Taiteen perusopetuksen toteuttaminen lähiopetuksena korostaa osaltaan Paimion imagoa perheystävällisenä ja kulttuurimyönteisenä kaupunkina.

Musiikkiopiston toimintaan on haettu opetustuntiperusteista, lakisääteistä ja pysyvää valtionavustusta. Toteutuessaan avustus helpottaisi musiikkiopiston toimintaa, sillä avustus lisäisi vuosittain musiikkiopiston tuloja huomattavasti. Avustuksen avulla opetusta voitaisiin kehittää pitkäjänteisesti, opetustarjontaa voitaisiin laajentaa ja opettajien määrää lisätä. Opetushallituksen mukaan päätökset vuoden 2019 avustuksista pyritään tekemään kuluvan vuoden marraskuussa. Koska päätös tulee vasta niin myöhään eikä avustuksen saamisesta tai sen suuruudesta voida olla varmoja, musiikkiopiston talousarviossa 2019 ei ole huomioitu sitä lainkaan.

Kiireellisin tavoite lähitulevaisuudessa on päätoimisen varhaisiän musiikkikasvattajan eli muskariopettajan palkkaaminen. Musiikkileikkikouluryhmille on Paimiossa ja Sauvossa koko ajan tarvetta ja toiminnan laajentamiselle päiväkoteihin ja esikoululaisille on kysyntää. Musiikkileikkikouluryhmiä olisi tarkoituksenmukaista pitää myös aamupäivisin ja muuallakin kuin musiikkiopiston tiloissa (esim. kirjasto, MLL:n perhekahvilat). Paimion varhaisiän musiikkikasvatus kaipaa myös kokonaisvaltaista kehittämistä ja soitinvalmennustoiminnan tehostamista.

Tällä hetkellä varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittäminen ja tehostaminen ei ole mahdollista. Paimion musiikkiopistossa ei ole yhtään opettajaa, jolla olisi varhaisiän musiikkikasvattajan pätevyys. Musiikkileikkikoulutunnit on jaettu kolmelle opettajalle sekä apulaisrehtorille. Nämä tunnit ovat pois heidän varsinaisesta työstään ja siten myös vähentävät oppilasmäärää, joka vuosittain voitaisiin ottaa musiikkiopiston uusiksi soitto- ja lauluoppilaisiksi. Samoista syistä myöskään varhaisiän musiikkikasvatuksen ryhmien määrää ei voida lisätä.

Paimion kaupungin strategian 2018-2022 mukaisesti musiikkiopisto pyrkii edistämään osaltaan kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksia digitalisaatiota hyödyntäen ja avoimuutta lisäten. Musiikkiopiston internet-sivuilla on linkki, jonka kautta voi sähköisesti antaa palautetta musiikkiopistolle. Vuosittain huhtikuun viimeisellä viikolla musiikkiopistolla on avoimet ovet eli kuka tahansa voi tulla seuraamaan musiikkiopistolla annettavaa opetusta niin musiikkileikkikoulutunneille, kuororyhmien harjoituksiin kuin soitto-, laulu- ja teoriatunneille.

Yleisesti ottaen musiikkiopiston tarjonnan lisäämistä aikuisille on suunnitteilla. Koulujen, päiväkotien, kirjaston ja kansalaisopiston kanssa olevaa yhteistyötä on syvennetty entisestään. Kansalaisopiston kanssa järjestetään yhteisiä konsertteja. Markkinointia on lisätty mm. tiedottamalla toiminnasta sosiaalisessa mediassa ja kouluverkon Wilmassa, mikä osaltaan tuo uusia asiakkaita. Yksilöopetuksen oppilasmaksut vastaavat valtakunnallista musiikkiopistojen lukukausimaksutasoa. Taloussuunnitelmakaudella 2019-2021 tuloja pyritään lisäämään tarjoamalla TPO-oppilaspaikkoja lähikunnille, joiden kanssa aletaan neuvotella oppilaspaikkasopimuksista. Samoin musiikkileikkikouluryhmiin pyritään saamaan lapsia myös naapurikunnista.

Tavoitteiden toteutuminen

Marraskuussa 2019 musiikkiopisto sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä vihdoin myönteisen päätöksen hakemukseensa opetustuntiperusteisesta valtionavustuksesta. Käytännössä tämä tarkoittaa Paimion kaupungille pysyvää vuosittaista valtionavustusta taiteen perusopetuksen järjestämiseen Paimion musiikkiopistossa. Avustus on myönnetty 3915 opetustunnille ja valtionosuuden yksikköhinta vuonna 2020 on 79,54 €/opetustunti. Musiikkiopistolle on siis vuonna 2020 tulossa opetustuntiperusteista valtionavustusta 177 497 euroa, joka kattaa noin 74 % musiikkiopiston nettobudjetista.

Opetustuntiperusteinen valtionavustus helpottaa musiikkiopiston taloutta, tuo toimintaan vakautta ja pysyvyyttä sekä edesauttaa pitkäjänteistä toiminnan kehittämistä. Lisäksi musiikkiopistolla on nyt mahdollisuus hakea vuosittain erityisavustuksia, joita opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää opetustuntiperusteista valtionosuutta saaville oppilaitoksille.

Lukukausimaksutuloja vähensi musiikkileikkikoululaisten määrän lasku. Sauvossa musiikkileikkikouluryhmät olivat jo keväällä hyvin pienet eikä syksyllä ryhmiä saatu kokoon enää lainkaan. Paimiossa musiikkileikkikoululaisten määrä vaihtelee joka tapauksessa vuosittain, ja syksyllä 2019 toimintaan tuli mukaan tavallista vähemmän lapsia.

Menoja lisäsi ennakoimaton, Rovaniemen musiikkiopistolle syyslukukaudelta maksettu yhden paimiolaisen oppilaan kotikuntakorvaus. Lisäksi palkkahallinnossa tapahtuneen virheen takia yhdelle tuntiopettajalle oli lukuvuodella 2018-2019 maksettu liikaa palkkaa yhteensä 3900 euroa. Tämä summa peritään toki takaisin ko. opettajalta lukuvuoden 2019-2020 aikana.

Muutoin vuosi 2019 toteutui tavoitteiden suuntaisesti eli musiikkiopisto toteutti monipuolisesti tehtäväänsä annetuissa taloudellisissa puitteissa.

Tavoitteet	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Asiakasmittarit			
Opiskelijoita (keskiarvo)	248	310	261
€/opiskelija brutto	1 101	858	1 150
€/opiskelija netto	608	487	724
Asiakastyytyväisyys, asteikko 1-5	4	4	4
Prosessimittarit			
Opetustunteja	4765	4760	4844
€/opetustunti brutto	57	60	62
€/opetustunti netto	31	36	40
Esiintymisiä ja konsertteja / lukuvuosi	22	25	23
Maininnat mediassa	14	15	8
Perusasteen päästötodistuksen suoritt.	0	3	1
Henkilöstömittarit			
Henkilöstö (päätoim.)	4	4	4
Tuntiopettajat	6	7	7
Työtyytyväisyys 1-5	4	4	4
€/asukas (netto)	14	14	17

Paimion opisto

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	232 650	3 107	235 757	224 439	11 318	95,2 %	227 564	-1,4 %
ulkoiset tuotot	230 650	3 107	233 757	219 614	14 143	93,9 %	226 140	-2,9 %
sisäiset tuotot	2 000	0	2 000	4 825	-2 825	241,3 %	1 424	238,8 %
Toimintakulut	783 824	-3 500	780 324	772 708	7 616	99,0 %	767 587	0,7 %
ulkoiset kulut	660 719	-3 500	657 219	649 602	7 617	98,8 %	659 267	-1,5 %
sisäiset kulut	123 105	0	123 105	123 106	-1	100,0 %	108 320	13,7 %
Toimintakate	-551 174	6 607	-544 567	-548 269	3 702	100,7 %	-540 023	2 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-551 174	6 607	-544 567	-548 269	3 702	100,7 %	-540 023	2 %

Opiston talous on nettobudjetoitu, jolloin seurataan toimintakatteen muutoksia.

TOIMIELIN
Tehtäväalue
Vastuuhenkilö

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta
Vapaa-aikapalvelut (Liikunta- ja nuorisopalvelut)
Vapaa-aikatoimen päällikkö Mia Konradsdal

Liikunta- ja nuorisopalveluiden tarkoituksena on tuottaa kaupunkilaisille mahdollisimman monipuolista ja laadukasta matalankynnyksen vapaa-ajan toimintaa huolehtimalla kaupungin asukkaiden psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Paimion kaupungissa liikunta- ja nuorisopalveluita tuotetaan kahdella toista kokoaikaisella työntekijällä. Toimistosihteerin työpanos on vapaa-aikapalveluissa yhteensä 30 prosenttia.

TEHTÄVÄALUE
Vastuuhenkilö

Liikuntapalvelut
Mia Konradsdal

Toiminta-ajatus

Liikuntalain 2 § mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

Toimintakuvaus ja ympäristöanalyysi

Paimion kaupungin tarjoamaa liikuntatoimintaa järjestää erityisliikunnanohjaaja ja liikunnanohjaaja sekä uimahallin viisi kokoaikaista uinninvalvojaa. Erityisliikunnanohjaaja toimii myös hyte-yhdyshenkilönä ja hänelle on varattu työaikaa 20% sekä 2000 euron vuosibudjetti. Vakituinen liikunnanohjaaja jäi opintovapaalle syyskuusta 2019 huhtikuuhun 2020 asti ja hänelle palkattiin sijainen.

Toiminnan tavoitteet

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten palveluiden yhteisenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen. Liikuntapalvelut pyrkivät tätä tavoitetta saavuttamaan siten että yhteistyössä eri tahojen ja toimijoiden kanssa madalletaan kuntalaisten osallistumista liikuntapalveluihin. Toiminnallisina tavoitteina on liikuntapalveluketjun sekä matalan liikuntakynnyksen liikuntaryhmien juurruttaminen kuntaan ja seuratoimijoihin. Matalan liikuntakynnyksen toimintaa kehitetään myös lähiliikuttaja- koulutuksen keinoin.

Tavoitteena on saada uimahalli Solinaan viides kokoaikainen uimavalvoja aukioloaikojen pidentämiseksi, palveluiden kehittämiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi. Viides kokoaikainen uimavalvoja toisi palkkamenoihin lisäkustannuksia noin 15 000 euroa, mutta vähentäisi sijaistarvetta.

Tavoitteiden toteutuminen

Kaupungin liikuntapalvelut tarjoavat ohjattua toimintaa kaikenikäisille asukkailleen ottaen myös erityisryhmät huomioon. Laaja ja kattava liikuntapaikkaverkosto takaa hyvät mahdollisuudet niin kaupunkilaisten omaehtoiseen, kuin ohjattuun toimintaan. Liikuntaympäristöä kehitetään taloudellisten resurssien puitteissa. Toiminnassa kaupunkilaisten toiveet huomioidaan ja niihin reagoidaan mahdollisuuksien mukaan.

Toimintakaudella kaupungin liikuntapalvelut on ollut mukana myös erilaisissa hankkeissa tuottaen erilaisia liikuntapalveluja mm:

- Rajattomasti liikuntaa -hanke
- Seurayhteistyö
- Yhteistyö koulujen kanssa, mm. uinninopetus kaikilla alakoulun luokille
- Yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa, mm. moto-kerho 5-6-vuotiaille sekä varhaiskasvatuksen liikunnallistamis-työryhmän perustaminen
- Liikuntaryhmä armeijaan valmistautuville nuorille keväällä 2019
- Ikääntyneiden ja erityisryhmien omatoimisen liikunnan ja osallistumisen tukeminen (Seniorikortti, BMI-kortti)
- Seudulliset Wertaisliikuttaja- ja Liiguu-leikkipuisto-koulutukset.
- Liikuntavälinelainaamo kirjastossa
- VeSoTe -hankkeen elintapaohjauksen palvelutarjottimen laadinta ja koordinaointi
- Kadonneen asiakkaan jäljillä -hanke

Vuosittain järjestetään erilaisia liikunnallisia tapahtumia ja mestaruuskilpailuja eri lajeissa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, mm. tammikuussa järjestettiin Kaikki Liikkuu Kärry Kiertää -tapahtuma urheilupuistossa, jossa oli mahdollisuus kokeilla soveltavan talviliikunnan välineitä ja syksyllä 2019 järjestettiin Vähäjokipolun avajaisen yhteydessä kuutamokävelyt kaupunkilaisille sekä multifrisbeegolf-kentän avajaiset.

Uusina toimintamuotoina toimintakaudella olivat Liiguu-leikkipuistojumppat aikuisille ja lapsille sekä Loikkis-ryhmä sekä Erkkapeuhikset erityislapsille. Syksyllä järjestetyn kaikille kuntalaisille suunnatun Hyvinvointi-illan teemana oli Elämä ennen ja jälkeen korkin. Lisäksi seutukunnallista yhteistyötä on jatkettu tiiviisti Turunseudun muiden kuntien kanssa, mm. yhteiset koulutukset. Lisäksi Paimion kaupunki kannustaa ikääntyvien omatoimista liikkumista myöntämällä 65+ seniorikortin, BMI-kortin ylipainoisille sekä Saattajakortin apua tarvitseville.

Paimion uimahalli Solinan kävijämäärä nousi n. 6 000 asiakkaalla (8,5%) edellisestä vuodesta, ollen lopulta vajaa 79 000 kävijää. Uimahallin asiakasmaksutuotot taas kasvoivat 14,5 % edellisvuodesta eli 25 690 euroa. Asiakastulojen suurempi kasvu kävijämäärään nähden selittyy kalliimpien asiakaskäyntien lisääntymisellä. Uimahalli Solinan palveluja saatiin lisättyä ja kehitettyä monipuolisemmaksi viidennen uinninvalvojan palkkauksen kautta. Erityisesti uimakoulu- ja vesivoimisteluryhmien lisääminen kasvatti tuloja. Myös asiakasturvallisuuteen voitiin panostaa ja työntekijöiden työnkuvaa saatiin päivitettyä mielekkäämmäksi ja työssäjaksamista tukevammaksi. Somenäkyvyys uimahalli Solinan ja kuntosalin osalta oli toimintakauden aikana korkealla.

Liikuntapalveluiden erilaisia tapahtumia ja mestaruuskilpailuja järjestetään kaupungin ulkoliikuntapaikoilla. Uimahalli Solina ja sen kuntosali ovat näkyvällä paikalla keskellä Vistaa. Ohjattua toimintaa järjestetään mm. uimahalli Solinassa ja kuntosalilla, Iskun talolla, Paltan puistossa, koulun liikuntasaleissa sekä Villen kuntokeitaalla. Liikuntapalvelut järjestävät myös retkiä ja matkoja eri kohteisiin.

Toiminta	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Liikuntaryhmät/osallistujaa	375	130	469
Erityisryhmät/osallistujaa	647	800	634
Vertaisliikuttajat/osallistujaa	33	80	49
Tapahtumat/osallistujaa	1325	1100	1431
Uimahallin kävijämäärä	72539	76 000	78 706
Saattajakortit	19	30	13
Seniorikortit	247	300	246
BMI-kortti	4	4	4
Liikuntavälineiden lainamäärä	185	250	214
Liikuntaneuvontaan osallistuvat	45	70	55
Paikallisten liikuntajärjestöjen tuke- minen/€/as	4,473	3,529	4,09
Liikuntapalvelut €/as (netto)			75,61
Valtionosuustulot €/liikuntapalvelut	38 181	37 850	38 242

TEHTÄVÄALUE
Vastuuhenkilö

Nuorisopalvelut
Mia Konradsdal

Toiminta-ajatus

Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista. Lisäksi tavoitteena on edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista. Nuorisolain 8 § mukaan kunnan tehtävänä on tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä järjestää nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja.

Toimintakuvaus ja ympäristöanalyysi

Paimion kaupungin nuorisopalvelut tarjoaa alle 29-vuotiaille lapsille ja nuorille monipuolista, yhteisöllistä ja mielekästä yhdessäoloa vapaa-ajalle erilaisten toimintojen, tekemisen ja kokemisen kautta. Kaupungin tarjoamaa nuorisotoimintaa järjestää kaksi nuoriso-ohjaajaa, etsivä nuorisotyöntekijä ja pajaohjaaja.

Toiminnalliset tavoitteet

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan alaisten palveluiden yhteisenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen. Nuorisopalvelut pyrkivät tätä tavoitetta saavuttamaan, siten että monipuolisten ja ajankohtaisten vapaa-aikatoimintojen tarjoamisen lisäksi varhaiseen puuttumiseen ja sosiaaliseen vahvistamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

Toiminnallisena tavoitteena on tiivistää entisestään yhteistyötä koulu- ja sosiaalipalveluiden sekä seurakunnan, poliisin ja eri järjestöjen kanssa, mm. paikallisten viranomaisten monialaisen ohjaus- ja yhteistyöverkoston, LaPe-työryhmien ja ehkäisevän päihdetyöryhmän kokoontumiset, vertaisryhmien toteutuminen (mm. ART-ryhmä, Amisryhmä) yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa. Lisäksi tavoittee-

na on aloittaa Paimiossa Ankkuri-toiminta, joka on moniviranomaisyhteistyötä tavoitteenaan puuttua varhain nuorten tekemiin rikoksiin ja katkaista mahdollinen alkava rikoskierre. Tavoitteena on myös uudelleen käynnistää Avartti-toiminta (harrastustoimintaohjelma) Paimiossa.

Etsivän nuorisotyön ja NuortenTuvan pajatoiminnan tavoitteena on matalankynnyksen palveluiden tarjoaminen Sauvon kunnan tukea tarvitseville nuorille ja aikuisille säännöllisesti syksystä 2018 lähtien kerran viikossa sekä yhteistyön käynnistäminen Erasmus + -hankkeen kanssa. Lisäksi NuortenTupa on mukana Työpajatoiminnan opinnollistaminen -hankkeessa syksystä 2019 lähtien.

Toiminnallisena tavoitteena tulevaisuudessa on hyödyntää entistä enemmän digitalisaatiota sekä kouluttaa työntekijöitä, jotta tietotaidot pysyisivät ajan tasalla.

Toiminnan kehittämiseksi käytännön nuorisotyöhön tarvitaan lisäresursseja. Eri-tyisnuorisotyöntekijän toimen perustaminen toisi lisäkustannuksia noin 32 000 ja osa-aikaisen nuorisohjaajan kokoajaistaminen noin 13 500 euroa. Vuoden 2019 talousarvioon esitetään, että osa-aikaisen nuorisohjaajan työsuhte kokoajaistetaan ja hänen työkuvaansa tulisi sisältämään myös erityisnuorisotyötä, esimerkiksi koulu yhteistyö ja siihen liittyvä pienryhmätoiminta.

Tavoitteiden toteutuminen

Nuorisopalveluiden painopistealueena on lasten ja nuorten aktivoiminen. Kaupungin nuorisopalvelut järjesti toimintakaudella lapsille ja nuorille avointa nuorisotalotoimintaa Nuorisotalo Tillintuvalla, ip-nuokkaritoimintaa, leirejä Sauvon Marjanimessä, retkiä koululaisten lomaviikoilla ja erilaisia tapahtumia sekä välkkäkahviloita, tukioppilastoimintaa, ryhmäyttämispäiviä 7-luokkalaisille, nuorisovaltuusto toimintaa ja nuorisotiedotusta sekä työskentelyä sosiaalisessa mediassa. Toisena painopistealueena on nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä siihen liittyen ehkäisevä päihdetyö, jossa monialainen yhteistyö ja erilaisten teemallisten tapahtumien merkitys (esim. Vanhemmuuden viikko, Ehkäisevän päihdetyön viikko) korostuu. Nuorisopalvelut työllisti kesällä yhdeksän nuorta kesätöihin leirien apuohjaajiksi Sauvon Marjaniemeen. Ip-nuokkaritoimintaan saadaan vuosittain avustusta Lounais-Suomen Aluehallintovirastolta. Toinen nuorisohjaaja vakinaistettiin ja kokoajaistettiin 1.1.2019, jolloin toimintaa saatiin järjestettyä monipuolisesti ympäri vuoden.

Paimion nuorisovaltuusto on nuorten ensisijainen vaikuttamiskanava kaikkiin Paimion kaupungin nuoriin koskeviin asioihin. Paimion Nuva perustaa toimintansa siitä perusideasta, että nuorisolain mukaan nuoria kuullaan nuoria koskevissa asioissa. Nuva edustaa nuorten mielipiteitä ja nuoria Paimion kaupungin sivistys- ja vapaa-aika-, koulutus-, teknisessä- ja ympäristölautakunnassa sekä kaupunginvaltuustossa, seuraparlamentissa, LAPE-työryhmässä ja paikallisten viranomaisten monialaisessa ohjaus- ja yhteistyöverkostossa. Nuorisovaltuuston toimintaraha nousi vuonna 2019 3500 euroon ja he saavat omista kokouksistaan kokouspalkkiot tammikuusta 2019 lähtien.

Yhteistyötä tehdään yli kuntarajojen. Paimio on valittu myös Kanuuna-verkoston kehittämään kunnallista nuorisotyötä. Paimion kaupungin nuorisopalvelut on myös mukana Nuorisotyön maakunnallinen koordinointi -hankkeessa. Nuorisopalvelut

on ollut mukana seutukunnallisessa Minun Kansainvälisyteni -hankkeessa sekä Paimion kirjaston vetämässä Kadonneen asiakkaan jäljillä -hankkeessa.

Ankkuri-toiminta alkoi sosiaalipalveluiden johdolla marraskuussa 2019. Avartti-toiminnan käynnistäminen (harrastustoimintaohjelma) ei ole saatu käynnistettyä ohjelmasta kiinnostuneiden nuorten vähyyden vuoksi

Erityisnuorisotyössä tärkeintä on nuoren ja hänen kasvunsa tukeminen. Erityisnuorisotyötä tehdään Parkissa, Valomerkki-toimintamallissa, yksilö- ja ryhmäohjauksissa sekä monialaisessa yhteistyössä eri viranomaispalveluiden kanssa. ART ja Amis-ryhmää ei järjestetty toimintakaudella nuorten vähäisen kiinnostuksen vuoksi, mutta pienluokkien 8- ja 9-luokkalaista koostuva poikaryhmä kokoontui säännöllisesti koulupäivien aikana kerran kuukaudessa. Katupäivystystoiminta Parkiin haastettiin keväällä 2019 mukaan kaikki nuorisjärjestöt ja syksyllä 2019 liikunta-seurat, ja näin saatiin toiminta jatkumaan koko vuoden.

Etsivä nuorisotyö ja NuortenTuvan pajatoiminta ovat erityisnuorisotyötä, joiden tarkoituksena on tavoittaa palveluiden ulkopuolelle jääneet 16-29-vuotiaat paimiolaiset ja sauvolaiset nuoret. Etsivän nuorisotyön toimintamalli koostuu yksilö- ja ryhmäohjauksesta, kenttätyöstä, yhteistyöstä eri viranomaistahojen kanssa, some-työstä ja Olkkari-toiminnasta. Suurin osa etsivän nuorisotyön asiakkaista ohjautuu NuortenTuvalla. NuortenTuvan pajajakson kesto on kolmesta kuuteen kuukauteen ja se koostuu mm. kädentaidoista, liikunnasta ja kulttuurista, työnhakuun liittyvistä asioista sekä tutustumiskäynneistä eri yrityksiin ja oppilaitoksiin. NuortenTuvan pajatoiminta toimii Sauvon kunnassa säännöllisesti joka keskiviikko. Pajatoimintaan pääsee mukaan viranomaisyhteistyön kautta. Nuorten pajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön saadaan vuosittain Lounais-Suomen Aluehallintovirastolta avustusta työntekijöiden palkkakuluihin.

Toimintakauden 2019 aikana etsivä nuorisotyöntekijä on ollut yhteydessä yhteensä 68 nuoreen, joista sauvolaisia on ollut viisi. Tavoitettuja nuoria on yhteensä 54. Vuoden 2019 aikana NuortenTuvalla on ollut yhteensä 18 nuorta, joista sauvolaisia nuoria kolme. Pajajakson jälkeen nuoret sijoituivat: koulutukseen (4), työelämään (1), työkokeiluun (1) muuhun ohjattuun toimenpiteeseen (1), työttömäksi (4), muutto pois paikkakunnalta (2) sekä jatkoivat pajalla (5). Nuorten pajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta mitataan sovarilla (sosiaalisen vahvistamisen mittarilla). Kaudella 2019 vastanneita pajalaisia oli kymmenen.

NuortenTuvan ja etsivän nuorisotyön tavoitteena ollut Erasmus + -hankkeeseen osallistuminen jäi pois nuorten vähäisen kiinnostuksen vuoksi sekä myös opinnollistaminen-hanke, koska se koettiin olevan varsin suuritöinen suhteessa pajanuorten määrään. TPY:n kanssa on kuitenkin tehty opinnollistamis-sopimus, ja toiminta aloitetaan, jos se koetaan ajankohtaiseksi.

Nuorisopalveluiden nuorisotyötä tehdään nuorisotalo Tillintuvalla ja Sauvon Nuokkarilla ja kerhotalossa, Vistan yhtenäiskoulussa, alakouluissa, lukiossa sekä Sauvon Marjaniemessä leirien, retkien ja toimintapäivien muodossa. Nuorille järjestetään myös luontoretkiä, teatterielämyksiä ja matkoja. Myös katutyö on osana nuorisotyötä. NuortenTupa ja etsivä nuorisotyö sijaitsevat Tehdastie 2:ssa. Työntekijät ovat koulutautuneet säännöllisesti, jotta tietotaidot pysyvät ajan tasalla.

Toiminta	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Avoin nuorisotyö/käyntiä	6700	6700	5800
Ip-nuokkari	1200	1200	1300
Kesäleirit/osallistujaa	130	130	120
Retket/osallistujaa	140	140	100
Vertaisryhmät/määrä	3	3	1
Etsivä nuorisotyö/tavoitetut	40	40	54
Pajatoiminta/osallistujaa	18	16	18
Pajalaisten TET/työ-kokeilu kaupungilla	8	4	0
CultureMove-kortit	5	6	1
Nuorisokortit	50	50	3
Paikallisten nuorisojärjestöjen tukemien €/as	1,1	1,02	0,9
Nuorisopalvelut €/as (netto)			23,20
Valtionosuustulot €/nuorisopalvelut	15 174	15 151	15 062

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta tukee sen talousarvioon kohdennetuista varoista vuosittain Paimiossa tapahtuvaa nuoriso- ja liikuntatoimintaa myöntämällä erilaisia tukia. Tuen saaneita paimiolaisia liikunta- ja nuorisojärjestöjä on vuosittain noin 23-25. Lisäksi liikuntapalveluiden talousarvioon on varattu yhteensä 8000 euron määräraha Paimion Rastille vuosittain myönnettävään kartta-avustukseen sekä Paimion Urheilijoille Varasvuoren mäkihyppyalueen kunnossapitoa varten. Nuorisopalveluiden talousarvioon on varattu 450 euron määräraha Paimion Partiotoinnin tuki ry:n ylläpitämän Veikkolan ylläpitokustannuksiin. Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan päätöksellä vuonna 2019 liikunta- ja nuorisopalveluiden sekä hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen tukia leikattiin talouden tasapainottamisen vuoksi.

Maaliskuussa 2019 pidettiin eri järjestötahoille tarkoitettu Järjestöilta, jossa kyseltiin alustavaa kiinnostusta perustaa eri järjestötoimijoille (muu kuin liikunta) tarkoitettu Järjestöfoorumi ja -parlamentti. Järjestöfoorumin perustaminen hyväksyttiin syyskuun sivistys- ja vapaa-aikalautakunnassa ja Järjestöfoorumin ja -parlamentin säännöt hyväksyttiin marraskuun lautakunnassa, jolloin päätettiin pitää Järjestöfoorumi tammikuussa 2020.

Vapaa-aikalpalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	288 542	0	288 542	291 690	-3 148	101,1 %	276 737	5,4 %
ulkoiset tuotot	267 292	0	267 292	272 722	-5 430	102,0 %	259 669	5,0 %
sisäiset tuotot	21 250	0	21 250	18 968	2 282	89,3 %	17 068	11,1 %
Toimintakulut	1 400 216	-6 523	1 393 693	1 420 317	-26 624	101,9 %	1 257 775	12,9 %
ulkoiset kulut	672 078	-6 523	665 555	692 407	-26 852	104,0 %	608 266	13,8 %
sisäiset kulut	728 138	0	728 138	727 911	227	100,0 %	649 509	12,1 %
Toimintakate	-1 111 674	6 523	-1 105 151	-1 128 627	23 476	102,1 %	-981 038	15 %
Poistot	0	0	0	13 626	0	0,0 %	13 626	0 %
Netto	-1 111 674	6 523	-1 105 151	-1 142 253	23 476	102,1 %	-994 664	15 %

SIVISTYS- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA YHTEENSÄ
Arvio lautakunnan olennaisista riskitekijöistä

Henkilöstöressurssien niukkuus ja puutteellinen sijaisjärjestelmä vaikuttavat toimialueen henkilöstön jaksamiseen. Resurssien puuttuessa myöskään toiminnan kehittämiseen ei ole riittävästi työaika. Monet toiminnot ovat pitkälti henkilöriippuvaisia ja sairastumiset heikentävät toiminnan laatua. Joskus toimintoja on peruttava, kun sijaista ei saada tai toimintaa on mahdotonta järjestää yhden ihmisen voimin.

Kaikilla toimialan tehtäväalueilla tehdään asiakaspalvelutyötä, missä henkilöstöön kohdistuvan väkivallan uhka on mahdollinen. Turvallisuutta voitaisiin lisätä välttämällä yksintyöskentelyä, mutta aina työparityöskentely ei ole mahdollista, jolloin turvallisuutta ei voi taata.

Työ- ja toimintaympäristön muutokset saattavat vaikuttaa työssäjaksamiseen ja henkilöstön osaamisen heikentymiseen. Säädosmuutokset voivat laajentaa tehtäväkenttää ja siten aiheuttaa lisäresurssien ja henkilöstön osaamisen kehittämisen tarvetta.

Tietojärjestelmien toimintahäiriöt tai tietoverkkoyhteyksien toimintakatkokset voivat lamauttaa ison osan toiminnasta.

Toimialueella on joskus vaikea arvioida palveluiden kysyntää. Palvelujen tarjonta ei välttämättä vastaa tarvetta tai kysyntä vaihtelee.

Korvaavien tilojen puute esim. remonttien yhteydessä hankaloittaa opiston toimintaa.

Peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta ei kohdisteta riittävästi sivistys- ja vapaa-ajan tehtäväalueelle, vaan se suunnataan kaupungin muuhun toimintaan.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta yhteensä

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	562 195	3 107	565 302	557 659	7 643	98,6 %	558 952	-0,2 %
ulkoiset tuotot	538 945	3 107	542 052	533 866	8 186	98,5 %	540 459	-1,2 %
sisäiset tuotot	23 250	0	23 250	23 793	-543	102,3 %	18 492	28,7 %
Toimintakulut	2 869 991	-20 387	2 849 604	2 885 684	-36 080	101,3 %	2 671 113	8,0 %
ulkoiset kulut	1 833 055	-20 387	1 812 668	1 848 975	-36 307	102,0 %	1 740 808	6,2 %
sisäiset kulut	1 036 936	0	1 036 936	1 036 709	227	100,0 %	930 305	11,4 %
Toimintakate	-2 307 796	23 494	-2 284 302	-2 328 025	43 723	101,9 %	-2 112 161	10 %
Poistot	0	0	0	17 131	0	0,0 %	17 131	0 %
Netto	-2 307 796	23 494	-2 284 302	-2 345 156	43 723	101,9 %	-2 129 292	10 %

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuuhenkilö

Tekninen lautakunta
Hallinto
Tekninen johtaja Markku Kylén

TEKNINEN LAUTAKUNTA		Läsnäolokerrat
Kokoonpano 1.1. - 31.12.2019		
- kokouksia 9, asioita 79 kpl		
Määttänen Markku	puheenjohtaja	9
Tikkanen Kirsi	varajäsen	-
Mäkelä Timo	varapuheenjohtaja	8
Backman Rami	varajäsen	-
Hellstén Mauri	jäsen	9
Rautio Rauno	varajäsen	-
Kuusela Mervi	jäsen	9
Huhtala Päivi	varajäsen	-
Kyynäräinen Ulla	jäsen	9
Mäkinen Martti	varajäsen	-
Rannikko Piia	jäsen	7
Linsuri Anne	varajäsen	-
Reponen Terhi	jäsen	9
Joukas Harri	varajäsen	-
Salokannel Veera	jäsen	6
Nuotio Minna	varajäsen	1
Suominen Pasi	jäsen	0
Pajala Matti	varajäsen	8
Kujala Saara	nuorisoneuvoston edustaja	7
Niinistö Julia	nuorisoneuvoston varaedustaja	-
Ilola Timo	kaupunginhallituksen puheenjohtaja	2
Virta Timo	kaupunginhallituksen edustaja	9
Jussinmäki Jari	kaupunginjohtaja	2
Timonen Kati	yhdyskuntainsinööri, as.tuntija	2
Koivukangas Olli	kiinteistöpäällikkö, as.tuntija	1
Otsola Urpo	kiinteistöpäällikkö, as.tuntija	1
Aaltonen Tero	kiinteistömestari, as.tuntija	3
Salonen Kaisa	viheralue mestari, as.tuntija	1
Leino Meri	projektityöntekijä, as.tuntija	1
Kylén Markku	tekninen johtaja, esitt., sihteeri	9
Tammisto Sirpa	toimistos sihteeri, pöytäkirjanpitäjä	9

Toiminta-ajatus

Hallinnon toiminta-ajatuksena on tehokkaasti ja taloudellisesti toimiva, asiakkaiden tarpeet huomioiva ja hyvään asiakaspalveluun pyrkivä organisaatio.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

- Hallinto organisoii, johtaa ja valvoo palvelutuotantoa sekä järjestää näihin liittyvät asiakirjapalvelut, vastaa lautakunnan talous- ja henkilöstöhallinnosta sekä neuvoo ja palvelee asiakkaita.
- Tekninen toimi on viime vuosina vastannut vuosittain keskimäärin noin kolmen miljoonan euron investointien toteuttamisesta sekä noin 50 milj. euron käyttöomaisuuden ylläpidosta.
- Vuosittain valmistellaan noin 110 asiaa lautakunnan käsittelyyn sekä vastataan lautakunnan päätösten täytäntöönpanosta.
- Hallintoon sisältyy osatehtäväalue: yksityistiehallinto. Lautakunnan yksityistiejaoston puheenjohtajana on toiminut Timo Mäkelä sekä jäsenenä Terhi Reponen ja Matti Pajala. Viheralueestari toimii jaoston esittelijänä ja yksityistieavustusten valmistelijana. Viheralueestarin palkkamenoista 20 % sisältyy osatehtäväalueelle. Uusi laki yksityistieille astui voimaan 1.1.2019. Kuntien tielautakunnat lakkasivat 31.12.2019. Kunta voi edelleen avustaa yksityistiekuntia halutessaan
- Vesihuoltolaitoksen yhtiöittämisen myötä hallintoon sisältyy osatehtäväalue: vesihuoltolaitoksen hallinto. Hallinto myy palveluja Paimion Vesihuolto Oy:lle. Hallinnon henkilöstön palkkamenoista 0,7 henkilöä (yhdyskuntateknikko ja tekninen johtaja) laskutetaan Paimion Vesihuolto Oy:ltä. Vastaavasti toimistosihteerin työpanoksesta 50 % ostetaan yhtiöltä.

Henkilöstö: 1,7 henkilöä. Rakennuttajainsinööri toimii tekninen ja ympäristöpalvelut toimialan toimialajohtajana (teknisenä johtajana) ja teknisen lautakunnan esittelijänä sekä Paimion Vesihuolto Oy:n toimitusjohtajana.

Lautakunnan vuoden 2018 investoinnit olivat nettona n. 6 M€, joka viime vuosien keskitasoon nähden lähes kaksinkertainen. Vistan koulun peruskorjaus- ja laajennus- hankkeen suurimmat investoinnit saatiin viime vuonna päätökseen. Koulurakennuksiin kaupunki on 11 vuoden aikana panostanut n. 25,2 M€. Julkisessa käytöomaisuudessa on myös suunnitelmakaudella suurehkoja investointitarpeita. Kaupungin taloudellisesta tilanteesta huolimatta tulisi sekä talo- että infraomaisuudesta pitää huolta niin, ettei korjausvelkaa siirtyisi kohtuuttomasti tulevaisuuteen ja että kaupunki pysyisi houkuttelevana asuinpaikkana ja yritysten toimipaikkana.

Eläköityminen ja vapautuvien virkojen/ toimien täyttö asettavat toimialalle mittavan haasteen tarjota jatkossakin kuntalaisille nykytasoisia palveluja. Tekniset ja ympäristöpalvelut toimiala on tällä vuosikymmenellä jo sopeuttanut vakituisen henkilökuntansa määrää mm. jättämällä täyttölupia hakematta poislähteneiden henkilöiden tilalle.

Toimialalla on tärkeä tehtävä kaupungin vetovoiman, viihtyisyyden ja turvallisuuden ylläpitäjänä ja lisääjänä.

Olennaiset riskitekijät toiminnassa

- Henkilöstöriskit eri tehtäväalueilla: pitempiaikaiset sijaistukset minimihenkilöstöllä hankalia tai mahdottomiakin, sijaispankkia toimialalle vaikea järjestää. Ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuus tulevaisuudessa, työssäjaksaminen ja nykyisen henkilöstön ammattitaidon kehittäminen.
- Tietojärjestelmien ja tietoturvaan liittyvät riskit tietohallinnon vastuulla, pitempiaikaiset häiriöt lamauttavat toimintoja.
- Vuonna 2019 ei henkilöstön sijaistuksia tarvittu, tietojärjestelmien toimivuus oli riittävää eikä tietoturvaan liittyviä riskejä ilmennyt.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA19	TOT19
Palvelutason säilyttäminen	Asiakaspalvelukysely 0-5	tehty		tehdään
Sijoituslupa- ja käyttöoikeuspäätösten taksat			tarkistetaan	ei tehty

Hallinto

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	97 744	0	97 744	121 336	-23 592	124,1 %	90 759	33,7 %
ulkoiset tuotot	97 744	0	97 744	121 336	-23 592	124,1 %	90 759	33,7 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	396 049	-2 200	393 849	436 210	-42 361	110,8 %	389 643	12,0 %
ulkoiset kulut	361 124	-2 200	358 924	401 284	-42 360	111,8 %	354 242	13,3 %
sisäiset kulut	34 925	0	34 925	34 925	0	100,0 %	35 401	-1,3 %
Toimintakate	-298 305	2 200	-296 105	-314 873	18 768	106,3 %	-298 884	5 %
Poistot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0 %
Netto	-298 305	2 200	-296 105	-314 873	18 768	106,3 %	-298 884	5 %

Tehtäväalueen nettomenojen ylitys (n. 19 000 €) johtui henkilöstömenoista ja toimistopalvelujen ostosta konserniyritykseltä.

TOIMIELIN

Tehtävä (Tulosalue)

Vastuhenkilö

Tekninen lautakunta

Infrapalvelut

Yhdyskuntainsinööri Kati Timonen

Toiminta-ajatus

Infrapalvelut tuottavat yhdyskunnan tarvitsemat ja lain edellytykset täyttävät liikenneväylien sekä niihin kuuluvien laitteiden ja muiden alueiden kunnossapitopalvelut mahdollisimman hyvätasoisina, kokonaistaloudellisuus ja turvallisuus huomioon ottaen. Lisäksi kaupunkilaisille ylläpidetään monimuotoisia ja viihtyisiä yleisiä alueita, jotka muodostuvat puistoista, leikkikentistä, uimapaikoista, ulkoliikuntapaikoista, puistometsistä, pelloista ja talousmetsistä.

Toiminnan kuvaus

Keskeisenä toimintana on kaupungin hallussa ja hoidossa olevien liikenneväylien ja yleisten alueiden kunnossapito ja uusien rakentaminen. Kaupunki huolehtii asemakaava-alueen väylien kunnosta, liikenteenohjauslaitteista ja liikenneturvallisuuden parantamisesta. Katuväläistystä uusitaan jatkuvasti energiatehokkaampiin valaisimiin.

Liikenneväylien kunnossapitoluokitus sekä viheralueiden hoitoluokitus ohjaavat toimintaa. Puistoja, leikkikenttiä, liikuntapaikkoja ja uimarantoja ja muita alueita kunnossapidetään säännöllisesti. Ympäri vuotisia ylläpitotehtäviä ovat mm. roskien keruu ja leikkikenttien laiteturvallisuuden tarkastaminen. Väylien ja liikuntapaikkojen talvikunnossapitoon menevä resurssien määrä riippuu sääolosuhteista, johon haastetta tuo suuri lämpötilan vaihtelu. Vastapainona sulakautena viheristutuksiin ja niiden hoitoon tarvitaan avuksi kausityövoimaa.

Kaupungin hallinnoimat lumen- ja maankaatopaikat tarjoavat paikan ulkopuolisille tahoille huolehtia asianmukaisesti näiden loppusijoituksesta, lumen ja maanaineksen vastaanotosta saatujen tuottojen avulla saadaan paikkojen hoitokustannuksia katettua.

Talousmetsien hoito on ulkoistettu metsänhoitoyhdistykselle. Pääosa kaupungin pelloista on vuokrattu viljelyskäyttöön.

Vakituista henkilökuntaa tehtäväalueella syksyllä 2019 on yhdyskuntainsinöörin (50 %) ja viheraluemestarin (80 %) lisäksi kolme henkeä liikenneväylien hoidon tehtävissä ja neljä henkeä yleisten alueiden hoidossa sekä lisäksi yksi henkilö julkisen käyttöomaisuuden investoinneissa.

Työvoimavajetta on paikattu kausityövoimalla, harjoittelijoilla ja työllistetyillä sekä ulkoistamalla, jotta on pystytty ylläpitämään lakien ja määräysten sekä annettujen tavoitteiden mukaista, tehtäväalueelle kuuluvan kunnossapidon ja rakentamisen laatutasoa ja määrää. Jatkossa puistoalueiden laajentuessa työvoimaa tarvitaan entistä enemmän.

Ympäristöanalyysi

Viime vuonna kunnossapidettävä liikenneväyläpituus kasvoi 3,7 km. Lisäksi tievääläistuksen ja hoidettavien viheralueiden määrä kasvoi.

Vähäjoen varteen rakennettu valaistu 1,4 kilometrin pituinen polku on saavuttanut suuren suosion. Kaupungin toisessa päässä Jokipuistoa pyritään edelleen kehittämään kuntalaisia palvelevaksi tulevaisuudessa.

Liikenneväylät ja viheralueet muokkaavat taajaman ympäristökuvaa, jonka merkitys on viime vuosina korostunut voimakkaasti. Tämä merkitsee huomion kiinnittämistä entistä enemmän kadun rakenteisiin ja pintamateriaaleihin sekä vierialueiden viimeistelyyn mm. istutuksin ja reunakivin. Vuonna 2019 kaupungin asfalttipintaisia väyliä uusintapäällystettiin noin 2,2 ha alueelta, mm. Pyölintie, Lenkkitie, Sähkömiehentie, Tapiolan alue (vuonna 2018: 1,5 ha) ja sorapintaisia väyliä 1,9 ha, mm. Naskarilantie ja Mannerbergintie (vuonna 2018: 0,9 ha). Jotta korjausvelka pysyisi kohtuullisena, tulisi väyliä uusintapäällystää tulevaisuudessa 2,5 ha vuodessa.

Leikkikentille, ulkoliikunta- ja uimapaikoille asetetut turvallisuusmääräykset vaativat jatkuvaa alueiden kunnossapito- ja uudistamistarvetta. Tämä vaatii myös enemmän rahallista panostusta. Eri liikuntamuodot ovat tuoneet vaatimuksia etenkin kevytväylien kunnossapitoon ja valaistukseen. Leikkikenttien määrää vähennetään, näin jäljelle jäävien kenttien hoitoa, ylläpitoa ja välineiden monipuolisuutta pystytään tehostamaan. Vuonna 2019 kunnostettiin Eikanpolun ja Pellervonkentän leikkipaikat, lisäksi Moision leikkipaikan kunnostus saatiin viimeistelyä.

Olennaiset toiminnalliset riskit

Henkilöstöresurssit pienenevät entisestään:

- Pieni organisaatio → pitkät poissaolot
- Henkilöstön työkyvyn ylläpito ja työhyvinvoinnin parantaminen

Onnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt:

- Myrskyt (puiden kaatuminen liikenneväylille ja yleisille alueille)
- Sähkökatkot (katuvalaistus pois päältä, josta seuraa myrskyvahinkojen korjauspimeässä)
- Runsaat sateet, poikkeuksellisen suuri lumentulo, nopeasti vaihteleva säätila (kalusto ei riitä, henkilöstö kuormittuu).

→ Varaudutaan ääritilanteisiin varaamalla ulkopuolista työvoimaa ja resursseja

Korvausinvestoinnit eivät kata korjaustarpeita

- korjausvelka kasvaa

Vuonna 2019 henkilöstövajetta paikattiin kausityövoimalla, työllistetyillä ja harjoittelijoilla. Poikkeuksellisia onnettomuuksia tai sääilmiöitä ei ollut.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite ja keinot	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA 19	TOT 19
Jaksava, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilökunta				
1. Kehityskeskustelut käydään	Toteutuma %	100	100	100
Yleisten alueiden turvallisuus ja hyvä ympäristökuva	Palvelukysely tehty 2018 (asteikko 1-5)			
1. Liikennealueitten ylläpitomittari	palvelukysely 1-5	>3,31	3,31	3,31
2. Talvihoitomittari	palvelukysely 1-5	3,43	3,43	3,43
3. Puistojen hoitomittari	palvelukysely 1-5	3,69	3,69	3,69
4. Leikkipaikkojen ylläpitomittari	palvelukysely 1-5	3,76	3,76	3,76
5. Taajamametsien hoitomittari	palvelukysely 1-5	>3,38	3,38	3,38
6. Huonokuntoiset päällysteet uusitaan	m2/vuosi	15784	12000	21855
7. Vanhan katuvalaistuksen saneeraus	valopisteitä/a	85	200	95
8. Vanhojen asuntoalueiden hulevesiviemäröinti	m / hv+ kaapelointi	1501	700	1488

Lukemat kohtiin 1-5 on saatu vuonna 2018 tehdystä Yhdyskuntatekniset palvelut-tutkimuksesta. Liikennealueiden ylläpito ja taajametsien hoidon arvosanat olivat heikentyneet hieman edellisestä vuoden 2016 arvosta, joten tulevana vuosina pyritään parantamaan toimintaa.

Toimintaa kuvaavia lukuja

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tiepituuudet km							
- kadut	68,6	69,0	69,4	69,9	70,7	73,4	74,1
- kevytväylät	29,1	29,1	29,2	29,4	30,0	31,5	32,9
- rakennetut polut (talvikp:a)	2,3			3,1	3,2	3,3	4,9
- muut tiet	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
yhteensä	103,9	104,3	104,8	106,4	107,8	112,1	115,8
Tievalaistus, km	88,2	88,9	89,3	89,6	90,5	4,5	95,9
Talvikunnossapito, ko.vuonna päätynyt talvi							
- liukkaudentorjunta materiaali, t	522	312	393	257	548	627	238
- aorauskerroksia	24	7	15	12	10	12	20
Leikkikentät kpl	25	25	25	23	21	20	19
Uimapaikat kpl	3	3	3	3	3	3	2
A2-luokan puistoa ha	26	26	29	29	26	26	26
Maisemaniittyjä ha	5,5	5,5	8,5	8,5	5,5	5,5	5,8
Puisto-/ taajamametsiä ha	286	286	286	286	286	286	286
Talousmetsiä ha	225	225	225	225	225	225	225
Peltoa ha	34,5	34,5	34,5	34,5	34,5	34,5	34,5
Luistinkentät kpl	6	6	6	6	6	6	6
Valaistut kuntoreitit/ m (sis. Jokipuisto)	4830	4830	5630	5630	5720	5720	7120

Liukkauden torjunnan materiaalin vuoden 2019 määrässä ei ole kiinteistöjen osuutta.

Ajoväylien ja kevyen liikenteen väylin pituutta lisäsi Isolivarin yritysalueen kadut (noin 700 metriä) sekä Mannerbergintien uusinnan yhteydessä rakennettu reunakivellinen kevyen liikenteen väylä (300 metriä). Vähäjoen polku toi 1,4 km uutta polkuverkostoa. Tievalaistus uusittiin Kiirulantien asuinalueelle ja Apilatielle. Uuden katuvalaistuksen sai Naskarantie, Pajulintu, Kivitas-ku, Mesiarvervo, Mäkilahdentie, Vähäjoen ja Naskarlan polut.

Infrapalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	126 710	7 500	134 210	190 716	-56 506	142,1 %	171 292	11,3 %
ulkoiset tuotot	126 710	7 500	134 210	190 716	-56 506	142,1 %	171 292	11,3 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	1 150 881	-4 500	1 146 381	1 270 297	-123 916	110,8 %	1 181 953	7,5 %
ulkoiset kulut	1 102 909	-4 500	1 098 409	1 221 973	-123 564	111,2 %	1 134 603	7,7 %
sisäiset kulut	47 972	0	47 972	48 324	-352	100,7 %	47 350	2,1 %
Toimintakate	-1 024 171	12 000	-1 012 171	-1 079 581	67 410	106,7 %	-1 010 661	7 %
Poistot	0	0	0	673 192	0	0,0 %	570 884	18 %
Netto	-1 024 171	12 000	-1 012 171	-1 752 773	67 410	106,7 %	-1 581 545	25 %

Toimintatuoton arvioitua suurempi määrä johtui ennakoitua suuremmasta puunmyynnistä. Yllättäviä toimintakuluja toi poikkeuksellisen luminen talvi alkuvuodesta 2019. Aoraus, lumensiirto, hiekoitus ja polttoainekustannuksia tuli noin 50 000 euroa lisää budjetoituun summaan. Lisäksi katuvalaistuksen huoltoon ja korjauksiin kului ennakoitua enemmän varoja noin 12 000 euron edestä.

Investoinnit

Julkisen käyttöomaisuuden investoinnit olivat vuonna 2019: menot 1 496 460 € (ta 1 334 300 €), tulot 109393 € (ta 145 000 €). Menojen ylitys johtui suurelta osin Apilatieen parantamisen ja Saaren alueen katujen valmistumisen siirtymisestä vuodelta 2018 vuoteen 2019 (yht. 141 319 €). Tulojen alitus johtui pienemmistä kunnallistekniikan maksuista. Valtuusto mm. tarkisti taksoja vuoden aikana. Julkisen käyttöomaisuuden investointien nettototeutus on 116,6 %.

TOIMIELIN

Tehtävä (Tulosalue)

Vastuhenkilö

Tekninen lautakunta

Kiinteistöpalvelut

Urpo Otsola

Toiminta-ajatus

Kiinteistöpalvelut tuottavat kaupungin kiinteistöpalveluja niin, että tiloissa on kaikkien terveellistä ja turvallista työskennellä ja toimia. Kiinteistöpalvelut muodostuvat rakennusteknisistä, sekä kunnossapitotöistä ja kiinteistönhoitopalveluista. Tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella toiminnalla taataan hyvä kiinteistöjen kunto, sekä rakennusten elinkaaren piteneminen.

Kiinteistötoimen toiminta-ajatuksena on käyttäjiä palvelevien tilojen osoittaminen ja niiden ylläpito käyttötarkoitus ja kokonaistaloudellisuus huomioiden sekä hankkia laadukkaat ruoka- ja siivouspalvelut. Kiinteistön hoito, huolto ja kunnossapito tuotetaan sekä omana että alihankintatyönä. Ruoka- ja siivouspalveluista vastaa Arkea Oy.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Kiinteistöpalvelut tuottavat käyttäjäpalveluita, joista aiheutuvat kustannukset peritään suoraan toimialoilta ja niiden yksiköistä sisäisten ylläpitovuokrien sekä läpilaskutettavien ateria- ja siivouspalveluiden muodossa. Vuodesta 2014 alkaen käyttöön otettujen ylläpitovuokrien määrittämisessä on saavutettu jo hyvin tarkka jako eri kustannuspaikoille.

Henkilöstövahvuus: Vakinaisia kiinteistönhoitajia on 7 hlöä. Kunnossapidossa vahvuus on 3 rakennusammattimiestä ja kiinteistömestari. Kiinteistönhoitoa ja kunnossapitoa hankitaan myös palveluntuottajilta.

Kiinteistöpalvelut ylläpitävät kaupungin omistamien sekä hallinnoimia kiinteistöjä ja rakennuksia (~250 500 m³ / 58 500 m²) sekä niihin liittyviä ulkoalueita (~50 ha).

Vuoden 2019 isoin hanke, Vistan koulu, yhteiskoulun saneeraustyö saatiin valmiiksi joulukuussa, jonka jälkeen oppilaita ei enää ole väistötiloissa. Tapiolan päiväkodin laajennus valmistui kesällä, ja nyt tiloihin saadaan sijoitettua n. 200 päivähoitolaista.

Vuoden 2019 aikana aloitettiin uusiutuvien energiamuotojen hyötykäytön laajentaminen aurinkoenergiaan kaupungin omistamissa kiinteistöissä, pilottihankkeena aloitettiin kirjasto-/kaupungintalon aurinkovoimalainvestointi, joka valmistui joulukuussa.

Arkea Oy:n kanssa laadittu palvelusopimus on voimassa 30.6.2021 asti. Tämän jälkeen sopimusta voidaan jatkaa 2+1 vuoden pituisilla optiokausilla. Hanhijoen ja Kriivarin koulujen jakelukeittiöistä tehdyt vuokrasopimukset ovat voimassa kuten palvelusopimuskin 30.6.2021 asti.

Sopimuksen alussa siivousneliöitä oli 40715 m² ja aterasuuritteita 650000 kpl. Siivottavia rakennuksia kaupungilla on 37 kpl. Siivousneliöt ovat tällä hetkellä 39000 m² ja aterasuuritteita tuotettiin n.600000 kpl.

Arkea Oy:lle on vuokrattu neljä kaupungin ja yksi palvelukeskussäätiön keittiötä ruokapalveluiden tuottamiseksi. Vistan-, Lukion- sekä PaltanPadan valmistuskeittiöistä sekä Tapiolan päiväkodin. Loppuvuonna olleista kahdesta palveluntuottajan lakosta selvittiin kaupungin avustuksella kunnialla.

Henkilöstöressurssien riittävyys on edelleen haaste. Sairauslomien sijaisjärjestelyt rasittavat jo entisestään tiukkoja resursseja ja aiheuttaa ylikuormitusta. Kiinteistönhoidon ja kunnossapidon henkilökunnan keski-ikä vuoden 2019 syyskuussa oli 52 vuotta. Ulkoisia palveluntuottajia käytetään soveltuvilta osin paikkaamaan omia resurssivajauksia.

Ruoka- ja siivouspalveluiden sekä kiinteistöhoito- ja kunnossapitopalveluiden moninaisuus tuo haastetta tehtävien hoitamiseen esim. vuosilomien aikana.

Tiimityöskentelyä tehostamalla, tehtävien priorisoinnilla ja toimenkuvien tarkennuksilla toiminta tehostuu. Henkilöstön jaksaminen ja työkyvyn säilyttäminen ovat kuitenkin kiinteistöpalveluiden suurin haaste.

Olellaiset riskitekijät toiminnassa

Kiinteistöpalveluissa on laadittu sekä kiinteistöhuollon osalta työpaikkaselvitykset, joissa on selvitetty toiminnan riskit ja työssä esiintyvät altisteet (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset altisteet, ergonomia ja henkinen kuormittuminen sekä tapaturma-vaarat). Työturvallisuus on kiinteistöpalveluissa kaiken toiminnan lähtökohta ja oleellinen osa henkilöstön perehdytystä.

Henkilöstöriskit:

- Osaavan, motivoituneen ja koulutetun henkilöstön saatavuus (kiinteistöjen lisääntynyt teknisen huollon tarve).
- Henkilöstön työssäjaksaminen (sijaisjärjestelmän puuttuminen)
- Kiinteistöjen henkilöturvallisuus (sisäilmaongelmat, talvikunnossapito)
- Työtapaturmariskit (putoaminen, liukastuminen, sähkölaitteet, kemikaalialtisteet)

Omaisuusriskit:

- Äkilliset tuhot (tulipalo, myrsky, tulva, ilkivalta, laiterikko)

Tietohallinnon riskit:

- Verkon kaatuminen (kiinteistöautomaatio- ja kameravalvontaohjelmien toimintakatkokset)

Keskeytysriskit:

- Infrastruktuurin toimintavarmuus (kaukolämpö, vesi- ja viemäri, sähkö, puhelin- ja tietoverkko, katuverkko)

Henkilöstövajetta saatiin paikattua osittain määräaikaisella työvoimalla. Tietojärjestelmien toimivuus oli riittävää, eikä omaisuus- tai keskeytysriskejä ilmennyt.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite ja keinot	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA 19	TOT19
Tavoite: Kaupungin kiinteistöt ovat kunnossa ja palvelevat käyttäjiä.				
Keinot: 1) Kiinteistöt kuntokartoitetaan kunnostustarpeen kartoittamiseksi. 2) Palaverit käyttäjien kanssa 3) Palaverit palveluntuottajien kanssa 4) Siivouspalvelun asiakastyytyväisyyskysely (palvelun tuottaja tekee) 5) Siivouspalvelun laatukierrokset 6) Investointihankkeiden toteutuminen	valmius-% / r-m3 kpl/v kpl/v arvostelu 1-4 >1x kohde/vuosi %	70 40 7 3,85 Tehty 100	70 >30 >6 >3,5 Tehdään 100	70 35 8 3,75 Tehty 100

Tavoite ja keinot	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA 19	TOT19
Tavoite: Kaupungin hankkima ruokapalvelu vastaa palvelusopimusta.				
Keinot: 1) Ruokapalvelun laatukierrokset 2) Ruokapalvelun asiakastyytyväisyyskysely	>1x/kohde/vuosi arvostelu 1-4	Tehty 3,76	tehdään >3,5	tehty 3,7
Tavoite: Jaksava, motivoitunut ja osaava henkilöstö				
Keinot: 1) Henkilöstöä koulutetaan 2) Kehityskeskustelut käydään vuosittain	kurssit/hlö/v Toteutuma-%	>2 100	>2 100	>2 100

Toimintaa kuvaavia lukuja	2018	2019	arvio 2020
	Rakennuksia (kpl)	90	90
Rakennuksia (r-m3)	257759	250495	250495
Rakennuksia (k-m2)	65901	58523	58523
Kaukolämpöön liitetty (kpl/r-m3)	35/ 208044	36/ 209116	36/ 209116
Kaukolämmön ominaiskulutus (kWh/r-m3/v)	31,5	30,5	30,5
Öljylämmitys (kpl/r-m3)	5/ 5898	4/ 2925	4/ 2925
Öljylämmön ominaiskulutus (kWh/r-m3/v)	51,2	42,4	46,0
Sähkö (kWh/r-m3/v)	17,8	16,8	17,0
Vesi (m3/r-m3/v)	0,10	0,09	0,09
Kiinteistöjen käyttökulut (lämpö+sähkö+vesi) (€/v)	979215	1006776	1030000
Siivottavaa lattiapinta-alaa (h-m2)	38256	39000	39000
Ateriapalveluiden suoritelmäärät (kpl/v)	650000	600000	600000

Kiinteistöpalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	4 444 381	0	4 444 381	4 497 957	-53 576	101,2 %	4 100 267	9,7 %
ulkoiset tuotot	636 141	0	636 141	690 718	-54 577	108,6 %	731 971	-5,6 %
sisäiset tuotot	3 808 240	0	3 808 240	3 807 239	1 001	100,0 %	3 368 296	13,0 %
Toimintakulut	3 380 145	-32 600	3 347 545	3 386 770	-39 225	101,2 %	3 365 335	0,6 %
ulkoiset kulut	3 249 377	-32 600	3 216 777	3 261 145	-44 368	101,4 %	3 242 762	0,6 %
sisäiset kulut	130 768	0	130 768	125 625	5 143	96,1 %	122 573	2,5 %
Toimintakate	1 064 236	32 600	1 096 836	1 111 186	-14 350	101,3 %	734 932	51 %
Poistot	0	0	0	1 259 157	0	0,0 %	1 110 025	13 %
Netto	1 064 236	32 600	1 096 836	-147 971	-14 350	101,3 %	-375 093	65 %

Talonrakennuksen investointihankkeiden toteutumien olivat vuonna 2019: menot 4 928 882 € (ta 4 744 000 €), tulot 14 218 € (ta 0 €). Hankkeiden toteutus sujui pääosin suunnitellusti. Suurimman hankkeen, vanhan yhteiskoulurakennuksen saneerauksen ja laajennuksen toteutuma oli 3 368 794 € (ta 3 524 000 €). Sen sijaan Tapiolan päiväkodin laajennus (tot. 1 415 491 €) ylitti talousarvion 335 491 €. Syitä näinkin suureen ylitykseen olivat hankkeeseen kuuluneen vanhan työsalitilan muuttaminen toimistotilaksi, jossa jouduttiin tekemään suunniteltua enemmän töitä (n. 85 000 €) sekä päiväkodin laajennushankkeen liian kireä aikataulu. Kustannusarviota laadittaessa ei työn laajuudesta ollut todellista tietoa ja suunnitelmien valmistuttua ne lähtivät saman tien urakkalaskentaan eikä kustannusarviota ehditty päivittämään. 1,4 milj. eurolla kuitenkin saatiin yhtä kaupungin rakennusta jalostettua ja kunnostettua niin, että rakennuksessa toimii 150 paikkainen päiväkotitoimisto ja luotiin hyvät toimistotilat Paimiossa toimivalle yritykselle. Pienessä määrin myös vuoden 2018 hankkeen kaupungintalo-kirjaston sekä tuloja että menoja kirjautui vielä vuoteen 2019. Talonrakennusinvestointien nettototeutuma oli 103,6 %.

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ
Arvio lautakunnan olennaisista riskitekijöistä

Lautakunnan riskitekijät arvioitu edellä tehtäväalueittain.

Tekninen lautakunta yhteensä

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	4 668 835	7 500	4 676 335	4 810 009	-133 674	102,9 %	4 362 317	10,3 %
ulkoiset tuotot	860 595	7 500	868 095	1 002 771	-134 676	115,5 %	994 021	0,9 %
sisäiset tuotot	3 808 240	0	3 808 240	3 807 239	1 001	100,0 %	3 368 296	13,0 %
Toimintakulut	4 927 075	-39 300	4 887 775	5 093 277	-205 502	104,2 %	4 936 930	3,2 %
ulkoiset kulut	4 713 410	-39 300	4 674 110	4 884 403	-210 293	104,5 %	4 731 607	3,2 %
sisäiset kulut	213 665	0	213 665	208 874	4 791	97,8 %	205 324	1,7 %
Toimintakate	-258 240	46 800	-211 440	-283 268	71 828	134,0 %	-574 613	-51 %
Poistot	0	0	0	1 932 349	0	0,0 %	1 680 909	15 %
Netto	-258 240	46 800	-211 440	-2 215 617	71 828	134,0 %	-2 255 522	-36 %

Teknisen lautakunnan investointimenot kokonaisuudessaan olivat vuonna 2019 6 438 478 € (105,7 %) ja nettona 6 314 857 € (106,2 %).

TOIMIELIN
Tehtävä (Tulosalue)
Vastuuhenkilö

Ympäristölautakunta
Ympäristölautakunta
Paikkatietopäällikkö

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA - kokouksia 9, asioita 126		Läsnäolokerrat
Ristilä Pasi	Puheenjohtaja	9
Granö Erkki	Varajäsen	-
Turpeinen Heikki	Varapuheenjohtaja	7
Ylihonko Markku	Varajäsen	1
Hyssälä Tuomas	Jäsen	6
Tuomola Mika	Varajäsen	-
Mäenpää Marja	Jäsen	9
Tuominen Satu	Varajäsen	-
Pääatalo Seppo	Jäsen	9
Klapuri Tintti	Varajäsen	-
Reunanen Kristiina	Jäsen	2
Autti Santeri	Varajäsen	3
Simola Lauri	Jäsen	7
Malli Sara (27.2.2019 asti)	Varajäsen	-
Klemola Anu (27.2.2019 alk.)	Varajäsen	2
Tuunainen Kristiina	Jäsen	-
Lahti Helena	Varajäsen	8
Vairinen-Salmela Johanna	Jäsen	7
Valkonen Kimmo	Varajäsen	-
Paavilainen Veikko	Nuorisoneuvoston edustaja	4
Laaksonen Mikael	Nuorisoneuvoston varaedustaja	-
Valtonen Iiro	Nuorisoneuvoston varaedustaja	1
Hongisto Jukka	Kaupunginhallituksen puheenjohtaja	-
Ilola Timo	Kaupunginhallituksen puheenjohtaja	1
Alander Eira	Kaupunginhallituksen edustaja	3
Jalonen Kimmo	Kaupunginhallituksen edustaja	3
Alander Eira	Kaupunginhallituksen varaedustaja	-
Mulari Marika	Kaupunginhallituksen varaedustaja	1
Jussinmäki Jari	Kaupunginjohtaja	4
Lindvall Virpi	Esittelijä	9
Koponen-Laiho Sinikka	Pöytäkirjanpitäjä	9
Kylén Markku	Tekninen johtaja	7
Johansson Bert	Asiantuntija	2
Leino Meri	Asiantuntija	3
Taipale Maria	Asiantuntija	6
Uusimäki Merja-Hannele	Asiantuntija	7
Vastamäki Petri	Asiantuntija	4

Osatehtäväalue
Vastuuhenkilö

Kaavoitus
Kaavoituspäällikkö

Toiminta-ajatus

Kaavoituspalveluiden toiminta-ajatuksena on kuntalaisten tarpeiden mukaisesti ja osoitetuilla voimavaroilla edistää kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisen, viihtyisän, virikkeisen, turvallisen, laadukkaan ja taloudellisen asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristön rakentamista. Tätä toteutetaan ohjaamalla alueiden käyttöä.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Vuonna 2019 kaavoitustyötä tehtiin osin omana työnä, osittain ostopalveluna. Kaavoituspalveluissa on valmisteltu lautakunnan päättämät suunnittelutarveratkaisut (8 kpl) ja poikkeuslupapäätökset (8 kpl).

Henkilöstön määrä on 2,1: Kaavoituspäällikkö, paikkatietopäällikkö 0,1, suunnitteluavustaja 0,5, toimistoinsinööri 0,5.

Ympäristöanalyysi

Asemakaavoja tai asemakaavan muutoksia hyväksyttiin 3. Kauppatien asemakaava ja asemakaavan muutos helmikuussa, Pakurlanmetsän asemakaava kesäkuussa sekä Ekopuutarhakylän asemakaava syyskuussa. Eri käsittelyvaiheissa olivat lisäksi Kaptenskanpolku 1 asemakaavan muutos, Paimiontien LT-alueen asemakaava ja asemakaavan muutos, Sahatien asemakaavan muutos, Koivulinan asemakaava, Tiilpruukintien asemakaavan muutos, Teollisuustien asemakaavan muutos sekä Urheilupuiston asemakaavan muutos.

Myyntivalmiita pientalorakentamiseen (AO/AP) tarkoitettuja tontteja kaupungilla oli 31.12.2019 27 kpl ja muilla 122 kpl. Muita eri käyttötarkoituksella osoitettuja asuinrakentamiseen (AK/AL/AR) tarkoitettuja tontteja kaupungilla 21 kpl ja muilla 24 kpl. Myyntivalmiita yritystontteja kaupungilla on 24 kpl ja muilla 8 kpl.

Kaavoitettuja mutta ei kunnallistekniikkaa olevia asuinrakentamiseen tarkoitettuja tontteja (AO, AP, AR, AK, AL) kaupungilla oli 64 kpl, muilla 18 kpl.

Olellaiset riskitekijät toiminnassa

Kaavaprosessissa riskit kohdistuvat kaavaprosessin pitkittymiseen ja vahvistumiseen erilaisten selvitysten puutteellisuuksista johtuen tai niihin kohdistuvista valituksista johtuen. Kaavoituksessa toiminnalliset riskit ovat henkilöstön sairastumiseen ja työssä jaksamiseen liittyviä. Pitkäaikaisissa sairaustapauksissa kaavoitustyöt keskeytyvät todennäköisesti kokonaan, jos ei sijaiseksi saada pätevää kaavoitusalan henkilöä. Kaavoituspäällikön ja vs. kaavoituspäällikön irtisanoutumiset hidastivat merkittävästi kaavoituksen etenemistä.

Tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyviä ei vuonna 2019 ilmennyt.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA19	TOT19
Tehokkaan, laadukkaan ja kustannustietoisen toiminnan kautta tuotettu viihtyisä ja turvallinen elämänympäristö 1. Kaavakkeiden/lomakkeiden ylläpito/kehittäminen 2. Hinnaston ajan tasalla pitäminen	päivitys päivitys	päivitetty päivitetty	päivitys päivitys	päivitetty päivitetty
Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö 1. Koulutuspäivät 2. Kehityskeskustelut käydään	pv/v toteut. %	11 100	6 100	6 100
Hyvä tiedonkulku ja yhtenäiset toimintatavat 1. Kaupungin sisäiset kaavoituspalaverit 2. Kaavoituskatsaus	kpl/v laaditaan	9 laadittu	8 laaditaan	7 laadittu
Monipuolinen tonttitarjonta kysyntää vastaavasti 1. Kaupungin tonttivaranto (myyntivalmiit) 2. Kaupungin tonttivaranto (kunn.tekn. puuttuu)	kpl/v kpl/v	38 39	20 30	27 64
Kaupungin maanomistus Vistan osayleiskaavan asemakaavoittamattomilla alueilla 1. Asumiseen tarkoitettua aluetta (AO, AP, AR, AK) 2. Työpaikka-alueita (T, TP)	ha ha	46 7	60 10	40 5

Osatehtäväalue
Vastuuhenkilö

Paikkatiето
Paikkatiетopäällikkö Virpi Lindvall

Toiminta-ajatus

Paikkatiетopalvelut tuottaa luotettavaa mittaus-, rekisteri- ja paikkatiетoaineistoa päätöksenteon pohjaksi ja sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden tarpeisiin.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Paikkatiетopalvelujen keskeisiä tehtäviä olivat digitaalisen pohja- ja johtokartan ylläpito, karttoihin, suunnitelmiin ja kiinteistökauppoihin liittyvät arkistointityöt, kaupungin maaomistuksen lainhuudatus sekä paikkatiетdollinen ylläpito, kiinteistöjen muodostamiseen liittyvät mittaukset, rakennuspaikan merkinnät, rakennuslupiin ja kunnallistekniikan rakentamiseen liittyvät tehtävät, taloushallinnon osatehtävät sekä rekisteri- ja karttapalveluiden ylläpitotehtävät.

Henkilöstön määrä on 3,5 henkilöä, paikkatiетopäällikkö 0,9, paikkatiетokäsittelijä, suunnitteluavustaja 0,5, lupasihteeri 0,1 ja määräaikainen projektityöntekijä.

Kiinteistöihin, karttoihin ja eri rekistereihin liittyvän tiedon tuottamista ja hallintaa tehtiin yhteistyössä omien hallintokuntien, valtion viranomaisten ja muiden alueen kuntien kanssa. Luotuja aineistoja on jaeltu hyötykäyttöön koko kaupungin sisällä

ja alaa koskevan lainsäädännön mukaisesti myös kansallisissa tietojärjestelmissä jatkuvan kehittämisen myötä. Paikkatietorajapintoja on rakennettu eri käyttötarkoituksiin ja eri toimijoille tietoturvalisesti.

Paikkatietokäsittelijä on hoitanut rakennusluvassa määrätty rakennuspaikan merkinnät. Myös kaupungin omana työnä tehtävät kunnallistekniikan rakentamisen mittaukset on tehty omin voimin omana työnä tehdyissä hankkeissa ja kaupunkilaisia on palveltu moninaisissa asioissa. Tonttien lohkomismaastotyöt tehtiin itse Tiilitehtaan alueelle. Yleisten alueiden lohkomisia on jatkettu yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa, vireillä yleisen alueen lohkomisia on 31.12.2019 4 kpl ja yksi rekisteröitiin vuoden 2019 aikana. Rakennusten kartoittamista rakennus- ja huoneistorekisterin täydentämistä varten on jatkettu. Verohallinnon rekisterimutoksen takia vuonna 2019 ei voitu toimittaa uusia ja muuttuneita rakennustietoja massapäivityksenä.

Pohjakartta on kartoitettu ajantasaiseksi kaava-alueilla.

Koulutuksia on käyty aiempia vuosia enemmän tiukentuvan lainsäädännön aiheuttamien prosessimuutosten, sekä uusien käyttöön otettujen ohjelmistojen takia.

Olennaiset riskitekijät toiminnassa

Paikkatietopuolella ei esiintynyt tietojärjestelmien toiminnan häiriöitä, näihin tosin on varauduttu rekisteri- ja karttajärjestelmien osalta käyttämällä omaa palvelinympäristöä. Mittauslaitteissa käytettiin sekä omaa tukiasemaa että laitetoimittajan tarjoamaan virtuaaliverkkoa, jolloin toimintavarmuus oli hyvä. Mittaustehtävät on pysytty turvaamaan hyvin, kun asiakkaita palvelee kaksi työntekijää.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA19	TOT19
Tehokkaan, laadukkaan ja kustannustietoisen toiminnan kautta tuotettu ajantasainen ja informatiivinen toimintaympäristö				
1. Hinnaston ja lomakkeiden pitäminen ajan tasalla	päivitys	ei päivitetty	päivitys	päivitetty
2. Ajantasainen pohjakartta, tarkast. viim. 3 v. aikana	%	50	60	50
3. Yleisten alueiden lohkominen	alue/v	1	2	1
Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö				
1. Koulutuspäivät	pv/v	14	12	16
2. Kehityskeskustelut käydään	toteut. %	100	100	100
Hyvä tiedonkulku ja yhtenäiset toimintatavat				
1. Lähikuntien mittaushenkilöiden väliset palaverit	kpl/v	2	3	3

Osatehtäväalue
Vastuuhenkilö

Rakennusvalvonta
Rakennustarkastaja Petri Vastamäki

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvontapalveluiden toiminta-ajatuksena on kuntalaisten tarpeiden mukaisesti ja osoitetuilla voimavaroilla edistää kestävän kehityksen periaatteiden mukaisen, viihtyisän, virikkeisen, turvallisen, laadukkaan ja taloudellisen asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristön rakentamista. Tätä toteutetaan ohjaamalla rakentamista ja valvomalla rakennettua ympäristöä.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Rakennusvalvonta käsitteli 184 rakentamiseen liittyvää lupa-asiaa. Rakennuslupahakemuksia käsiteltiin 71 kpl, toimenpidelupahakemuksia käsiteltiin 50 kpl ja ilmoituksen mukaisia hankkeita on hyväksytty 28 kpl. Lisäksi käsiteltiin rakennuslupien jatkoaikapäätöksiä 13 kpl, muutoslupia 1 kpl sekä 8 kpl purkuilmoituksia / purkuluupia.

Uusien omakotitalojen lupia käsiteltiin 23 kpl ja paritalojen lupia 3 kpl. Rivitalohankkeiden lupia käsiteltiin 2 kpl.

Rakentamiseen liittyviä katselmuksia on suoritettu 302 kpl, joista aloituskokousten osuus on 27 kpl. Sosiaali- ja terveystalouden vammaislain mukaisia katselmuksia 5 kpl.

Rakentamiseen liittyvää lain edellyttämää neuvontaa on annettu erikseen ilmoitetuina toimistoaikoina.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen:

Rakennuslupahakemukset on pääsääntöisesti käsitelty 3 viikon kuluessa siitä, kun hakemukseen tarvittavat liitteet ja lausunnot on saatu.

Rakennuslupahakemuskäytäntöjen ja lomakkeiden uusimista on tehty aloituskokoukslomakkeen osalta. Lupapöytäkäytössä lomakkeita ei pääsääntöisesti tarvita.

Rakennusvalvonnan paksuperusteet on vahvistettu 16.6.2016. Vertailua naapurikuntien taksoihin on suoritettu.

Rakennusjärjestyksen uudistaminen on valmisteltu rakennusvalvonnan toimesta luonnosvaiheeseen syksyn aikana, rakennusjärjestyksen uusimisen edetessä rakennusvalvonnan perusteet tarkastetaan vastaamaan uusittua rakennusjärjestystä.

Keskeneräisten rakennushakkeiden osalla on ollut loppuvuodesta projekti, jossa käyttöönotto tehty, loppukatselmus suorittamatta hankkeisiin liittyen on lähetetty kiinteistöille kirjeitä 72 kpl.

Rakennusvalvonnan henkilöstö on osallistunut tarpeelliseksi katsottuihin koulutuksiin esim. ohjelmistoihin liittyviin ja rakennusvalvonnan tietoja ylläpitäviin koulutuksiin sekä lainsäädännön muutoksiin liittyviin koulutuksiin.

Rakennusvalvonta huolehtii, että rakennus tai rakennuskohde täyttää käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla rakenteiden lujuuden, paloturvallisuuden, hygienian, terveyden ja ympäristön, käyttöturvallisuuden, meluntorjunnan sekä energiatalouden ja lämmöneristyksen perusvaatimukset.

Rakennusvalvonnan tehtäväkenttään kuuluu lupa- ja ilmoitusasioiden käsittely ja valmistelu, lupien valvonta katselmusten, tarkastusten ja asiapapereiden avulla, sekä valmiiden rakennusten ja niiden ympäristöjen jatkuva valvonta. Rakentajien ohjauksella ja neuvonnalla on merkittävä osuus rakennusvalvonnan työkentässä. Kaavoilla määrättyjen asioiden toteuttamisen valvonta. Jätevesiasetuksen mukaisien lupien päättäminen ja valvonta. Valtion asuntorahaston korjaus- ja energia-avustusten valvonta.

Henkilöstön määrä on 2,8. Rakennustarkastaja, tarkastusinsinööri, lupasihteeri 0,8.

Palvelujen kysyntä on edelleen erittäin vilkasta ja yksityiskohtaisempaa. Maankäyttö- ja rakennuslaki painottaa entistä enemmän ympäristönsuojellisia ja energiataloudellisia seikkoja ja viranomaisvalvonta kohdistuu hankkeen aloitus- ja valmistumisvaiheisiin, jolloin rakennuttajan vastuu on kasvanut.

Rakennusjärjestyksen ajan tasalla pitämisellä pyritään soveltamaan lainsäädännössä ja muissa määräyksissä tapahtuvat muutokset Paimion olosuhteilta vastaavaksi.

Olennaiset riskitekijät toiminnassa

Sairastumisilla (pitkäaikaiset) on vaikutusta myös muilla sektoreilla rakennusvalvonnan toiminnallisiin riskeihin esim. paikkatietopäällikkö, paikkatietokäsittelijä, kaavoituspäällikkö. Vuonna 2019 rakennustarkastajan poissaoloa paikattiin määräaikaisen projektityöntekijän työpanoksella. Tietojärjestelmien toimivuus ja luotettavuus oli riittävää.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA19	TOT19
Tehokkaan, laadukkaan ja kustannustietoisen toiminnan kautta tuotettu viihtyisä ja turvallinen elämänympäristö				
1. Rakennusluvan käsittelyaika	vko/lupa	3	3	3
2. Kaavakkeiden ja lomakkeiden uusiminen ja kehittäminen	kpl/v	0	9	1
3. Rakennusvalvonnan taksat tarkistetaan säännöllisesti	tarkistettu	-	tarkistettu	-
4. Keskeneräiset rakennushankkeet (VRK)	kpl/v	440	375	350
5. Käyttöönotto tehty, lopputarkastus pitämättä		170	175	90
Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö				
1. Koulutuspäivät	pv/v	23	14	10
2. Kehityskeskustelut käydään	toteut. %	100	100	100
Hyvä tiedonkulku ja yhtenäiset toimintatavat				
1. Kuntien väliset palaverit	kpl/v	6	4	1

Osatehtäväalue
Vastuuhenkilö

Ympäristönsuojelu
Ympäristönsuojelusihteeri Sinikka Koponen-Laiho

Toiminta-ajatus

Ympäristönsuojelun toiminta-ajatus on osoitetuilla voimavaroilla ylläpitää ja edistää kunnassa kestävän kehityksen periaatteiden mukaista, luonnonympäristöltään monimuotoista, terveellistä ja viihtyisää elinympäristöä. Tätä toteutetaan harjoittamalla ennaltaehkäisevää ympäristönsuojelutyötä, suunnitelmallista luvanvaraisten toimintojen valvontaa, kunnan ympäristön tilan seurantaan osoitetuilla resursseilla sekä antamalla asukkaille ja toiminnanharjoittajille neuvontaa ja valistusta.

Toiminnan kuvaus ja ympäristöanalyysi

Vuoden 2019 lopulla tuli vireille yksi ympäristöluvan jatkoaikahakemus, jonka käsittely siirtyi seuraavan vuoden alkuun. Viranhaltijapäätöksiä erilaisista ilmoituksista tehtiin 8 kpl. Lisäksi käsiteltiin yksi polttonesteen jakeluaseman rekisteröinti-ilmoitus. Roskaamisasioissa lautakunta teki yhden esitutkintapyyntöä. Lisäksi valmisteltiin lausuntoja (mm. hulevesitulvariskien arvioinnista ja valtakunnallisesti arvokkaista kivikoista) sekä esitys kaupunginhallitukselle ympäristövirtaamaan liittyvän selvitystyön aloittamisesta Askalassa ELY:n toimesta.

Kaupungin kestävän kehityksen toimintaohjelma päivitettiin vastaamaan mm. ilmastomuutoksen aiheuttamiin haasteisiin ja tukemaan Paimion kaupungin strategian 2018-2022 sisältämien ympäristötavoitteiden jalkauttamista. Paimion ympäristöohjelma 2019-2022 valmistui projektityönä ja kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjelman marraskuussa 2019.

Ympäristölautakunnassa valmisteltiin esitys Hiilineutraalit kunnat -hankkeeseen osallistumiseksi, ja kaupunginhallitus päätti osallistumisesta elokuussa 2019.

Pohjavesi- ja ranta-alueiden kiinteistöille (noin 70 kpl) lähetettiin kirje, jossa muistutettiin lähestyvistä määräajasta 31.10.2019, johon mennessä jätevesien käsittelyjärjestelmien tulee olla määräysten edellyttämässä kunnossa. Kirjeessä pyydettiin myös selvitystä nykyisestä jätevesijärjestelmästä. Työ jatkuu neuvonnan, poikkeamishakemusten käsittelyn ja selvityspyyntöjen muodossa.

Vesistö tarkkailua jatkettiin edelleen Paimionjoen ja Vähäjoen sekä Paimionlahden osalta konsultin toimesta. Kasvihuonekaasupäästöjä seurattiin CO2-raportoinnin avulla.

Edellisvuosien malliin järjestettiin asukkaille yhdessä viheryksikön kanssa kaksi pienimuotoista talkootapahtumaa jättipalsamin torjunnan merkeissä. Myös toimintakeskus Apila osallistui yhden kohteen torjuntaan.

Jättiputken torjunta Paimiossa alkoi VieraslajiLIFE-hankkeen myötä. Hanke kartoitti jättiputkiesiintymiä syksyllä 2019 ja varsinaisiin torjuntatoimet aloitetaan vuonna 2020.

Linnunpönttöjen rakennustapahtuma asukkaille järjestettiin edellisvuosien malliin huhtikuussa toimintakeskus Apilan kanssa.

Henkilöstön määrä oli 1,6. Ympäristönsuojelusihteeri, toimistoinsinööri 0,5, lupasihteeri 0,1. Lisäksi ympäristöohjelmaa laatimaan palkattiin projektityöntekijä neljäksi kuukaudeksi.

Olellaiset riskitekijät toiminnassa

Ympäristönsuojelutoimessa ei vuonna 2019 realisoitunut merkittäviä talousarviossa esitettyjä riskejä.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tunnusluku		
		TP18	TA19	TOT19
Tehokkaan, laadukkaan ja kustannustietoisen toiminnan kautta tuotettu viihtyisä ja terveellinen elinympäristö				
1. Ympäristö- ja maa-ainelupien sekä ilmoitusten (YSL, JäteL, Maa-ainesL) laadukas ja joutuisa käsittely	käsittelyaika /lupa	2,5 kk	3 kk	2,5 kk
2. Haja-alueiden kiinteistöjen jätevesien käsittelyn tehostaminen määräaikaan mennessä	% kiinteistöistä	70 %	50 %	30 %
3. Osallistuminen Valonian jätevesineuvonta - hankkeeseen, kasvihuonekaasupäästö-seurantaan (CO2-raportti) ja vieraslaji LIFE – hankkeeseen	osallistuminen valmistellaan	osall.	osall.	osall.
4. Kestävän kehityksen ohjelman päivitys			valmis	valmis
Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö				
1. Koulutuspäivät	pv/v	20	5	7
Hyvä tiedonkulku ja yhtenäiset toimintatavat alueellisesti				
1. Kuntien väliset palaverit ymp.suojelutehtävissä	kpl/v	2	2	2

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot	221 631	0	221 631	157 773	63 858	71,2 %	193 525	-18,5 %
ulkoiset tuotot	221 631	0	221 631	157 773	63 858	71,2 %	187 451	-15,8 %
sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	6 074	-100,0 %
Toimintakulut	729 775	-7 500	722 275	719 020	3 255	99,5 %	721 420	-0,3 %
ulkoiset kulut	660 650	-7 500	653 150	653 056	94	100,0 %	660 179	-1,1 %
sisäiset kulut	69 125	0	69 125	65 964	3 161	95,4 %	61 241	7,7 %
Toimintakate	-508 144	7 500	-500 644	-561 247	60 603	112,1 %	-527 895	6 %
Poistot	0	0	0	5 600	0	0,0 %	19 671	-72 %
Netto	-508 144	7 500	-500 644	-555 647	60 603	112,1 %	-508 224	-65 %

Toimintatuottojen alitus muodostuu omana työnä tehtävän kaavoitustyön puuttumisesta kaavoituspalveluissa sekä rakennusvalvontaan arvioitujen lupien vähäisempi määrä.

2.2. Yhteenveto käyttötalouden toteutumisesta

Vuoden 2019 käyttötalouden toteutuminen tehtävittäin mukaan lukien sisäiset erät

Toimielin/tehtävä	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
10 KESKUSVAALILAUTAKUNTA								
Toimintatuotot	51 000	0	51 000	36 293,80	14 706,20	71,2 %	18 133	100,2 %
Toimintakulut	41 000	0	41 000	33 369,90	7 630,10	81,4 %	12 624	164,3 %
Toimintakate	10 000	0	10 000	2 923,90	7 076,10	29,2 %	5 509	-46,9 %
11 TARKASTUSLAUTAKUNTA								
Toimintatuotot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	20 521	-205	20 316	17 984,13	2 331,87	88,5 %	19 350	-7,1 %
Toimintakate	-20 521	205	-20 316	-17 984,13	-2 331,87	88,5 %	-19 350	-7,1 %
12 KAUPUNGINHALLITUS								
14 KONSERNIJOHTO JA HALLINTOPALVELUT								
Toimintatuotot	2 519 945	60 000	2 579 945	2 183 032,09	396 912,910	84,6 %	2 255 176	-3,2 %
Toimintakulut	3 218 040	46 000	3 264 040	3 553 531,56	-289 491,560	108,9 %	3 355 732	5,9 %
Toimintakate	-698 095	14 000	-684 095	-1 370 499,47	686 404,470	200,3 %	-1 100 556	24,5 %
16 MAASEUTUPALVELUT								
Toimintatuotot	225 000	0	225 000	215 515,00	9 485,000	95,8 %	202 139	6,6 %
Toimintakulut	282 967	-2 700	280 267	267 810,92	12 456,080	95,6 %	252 897	5,9 %
Toimintakate	-57 967	2 700	-55 267	-52 295,92	-2 971,080	94,6 %	-50 758	3,0 %
17 TYÖLLISYYDENHOITO								
Toimintatuotot	281 088	1 313	282 401	303 368,87	-20 967,870	107,4 %	316 190	-4,1 %
Toimintakulut	708 699	-5 000	703 699	744 223,14	-40 524,140	105,8 %	723 438	2,9 %
Toimintakate	-427 611	6 313	-421 298	-440 854,27	19 556	104,6 %	-407 248	8,3 %
12 KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ								
Toimintatuotot	3 026 033	61 313	3 087 346	2 701 915,96	385 430,04	87,5 %	2 773 505	-2,6 %
Toimintakulut	4 209 706	38 300	4 248 006	4 565 565,62	-317 559,62	107,5 %	4 332 067	5,4 %
Toimintakate	-1 183 673	23 013	-1 160 660	-1 863 649,66	702 989,66	160,6 %	-1 558 562	19,6 %
16 SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA								
20 HALLINTO								
Toimintatuotot	278 567	0	278 567	281 859,00	-3 292,00	101,2 %	73 955	281,1 %
Toimintakulut	278 567	-1 500	277 067	278 646,50	-1 579,50	100,6 %	278 199	0,2 %
Toimintakate	0	1 500	1 500	3 212,50	-1 712,50	214,2 %	-204 244	-101,6 %
22 SOSIAALITYÖ								
Toimintatuotot	128 100	12 000	140 100	173 649,01	-33 549,01	123,9 %	171 025	1,5 %
Toimintakulut	6 092 053	930 000	7 022 053	7 291 830,66	-269 777,66	103,8 %	6 121 546	19,1 %
Toimintakate	-5 963 953	-918 000	-6 881 953	-7 118 181,65	236 228,65	103,4 %	-5 950 521	19,6 %
26 VANHUSPALVELUT JA KOTIHOITO								
Toimintatuotot	1 346 800	37 279	1 384 079	1 394 123,58	-10 044,58	100,7 %	1 353 804	3,0 %
Toimintakulut	7 802 132	-235 000	7 567 132	7 316 075,59	251 056,41	96,7 %	6 679 087	9,5 %
Toimintakate	-6 455 332	272 279	-6 183 053	-5 921 952,01	-261 100,99	95,8 %	-5 325 283	11,2 %

Toimielin/tehtävä	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
28 TERVEYDENHUOLTO								
Toimintatuotot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	20 045 343	265 000	20 310 343	19 995 168,25	-315 174,75	98,4 %	18 962 996	5,4 %
Toimintakate	-20 045 343	-265 000	-20 310 343	-19 995 168,25	315 174,75	98,4 %	-18 962 996	5,4 %
16 SOSIAALILAUTAKUNTA YHTEENSÄ								
Toimintatuotot	1 753 467	49 279	1 802 746	1 849 631,59	-46 885,59	102,6 %	1 598 784	15,7 %
Toimintakulut	34 218 095	958 500	35 176 595	34 881 721,00	-335 475,50	99,2 %	32 041 828	8,9 %
Toimintakate	-32 464 628	-909 221	-33 373 849	-33 032 089,41	288 589,91	99,0 %	-30 443 044	8,5 %
19 KOULUTUSLAUTAKUNTA								
32 HALLINTO								
Toimintatuotot	22 700	-9 500	13 200	13 526,58	-326,58	102,5 %	22 461	-39,8 %
Toimintakulut	251 752	-5 500	246 252	258 094,09	-11 842,09	104,8 %	241 431	6,9 %
Toimintakate	-229 052	-4 000	-233 052	-244 567,51	11 515,51	104,9 %	-218 970	11,7 %
33 VARHAISKASVATUS								
Toimintatuotot	835 020	0	835 020	792 388,93	42 631,07	94,9 %	841 169	-5,8 %
Toimintakulut	8 185 234	88 000	8 273 234	8 234 756,15	38 477,85	99,5 %	7 916 698	4,0 %
Toimintakate	-7 350 214	-88 000	-7 438 214	-7 442 367,22	4 153,22	100,1 %	-7 075 529	5,2 %
34 PERUSKOULUT								
Toimintatuotot	641 770	65 000	706 770	652 525,84	54 244,16	92,3 %	602 616	8,3 %
Toimintakulut	10 920 576	-5 000	10 915 576	10 783 165,09	132 410,91	98,8 %	10 263 558	5,1 %
Toimintakate	-10 278 806	70 000	-10 208 806	-10 130 639,25	-78 166,75	99,2 %	-9 660 942	4,9 %
ASTEEN								
Toimintatuotot	37 500	0	37 500	47 129,13	-9 629,13	125,7 %	39 045	20,7 %
Toimintakulut	1 762 824	-8 000	1 754 824	1 749 021,63	5 802,37	99,7 %	1 745 413	0,2 %
Toimintakate	-1 725 324	8 000	-1 717 324	-1 701 892,50	-15 431,50	99,1 %	-1 706 368	-0,3 %
38 RUOKAPALVELUT								
Toimintatuotot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakate	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
19 KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ								
Toimintatuotot	1 536 990	55 500	1 592 490	1 505 570,48	86 919,52	94,5 %	1 505 291	0,0 %
Toimintakulut	21 120 386	69 500	21 189 886	21 025 036,96	164 849,04	99,2 %	20 167 100	4,3 %
Toimintakate	-19 583 396	-14 000	-19 597 396	-19 519 466,48	-77 929,52	99,6 %	-18 661 809	4,6 %
21 SIVISTYS- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA								
40 KIRJASTO- JA KULTTURIPALVELUT								
Toimintatuotot	41 003	0	41 003	41 530,07	-527,07	101,3 %	54 650	-24,0 %
Toimintakulut	685 951	-10 364	675 587	692 659,01	-17 072,01	102,5 %	645 751	7,3 %
Toimintakate	-644 948	10 364	-634 584	-651 128,94	16 544,94	102,6 %	-591 101	10,2 %
41 PAIMION OPISTO								
Toimintatuotot	232 650	3 107	235 757	224 438,75	11 318,25	95,2 %	227 564	-1,4 %
Toimintakulut	783 824	-3 500	780 324	772 707,86	7 616,14	99,0 %	767 587	0,7 %
Toimintakate	-551 174	6 607	-544 567	-548 269,11	3 702,11	100,7 %	-540 023	1,5 %
42 NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT								
Toimintatuotot	288 542	0	288 542	291 690,41	-3 148,41	101,1 %	276 737	5,4 %
Toimintakulut	1 400 216	-6 523	1 393 693	1 420 317,37	-26 624,37	101,9 %	1 257 775	12,9 %
Toimintakate	-1 111 674	6 523	-1 105 151	-1 128 626,96	23 475,96	102,1 %	-981 038	15,0 %
21 SIVISTYS- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA YHTEENSÄ								
Toimintatuotot	562 195	3 107	565 302	557 659,23	7 642,77	98,6 %	558 952	-0,2 %
Toimintakulut	2 869 991	-20 387	2 849 604	2 885 684,24	-36 080,24	101,3 %	2 671 113	8,0 %
Toimintakate	-2 307 796	23 494	-2 284 302	-2 328 025,01	43 723,01	101,9 %	-2 112 161	10,2 %

Toimielin/tehtävä	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
24 TEKNINEN LAUTAKUNTA								
44 HALLINTO								
Toimintatuotot	97 744	0	97 744	121 336,19	-23 592,19	124,1 %	90 759	33,7 %
Toimintakulut	396 049	-2 200	393 849	436 209,60	-42 360,60	110,8 %	389 643	12,0 %
Toimintakate	-298 305	2 200	-296 105	-314 873,41	18 768,41	106,3 %	-298 884	5,3 %
48 INFRAPALVELUT								
Toimintatuotot	126 710	7 500	134 210	190 716,47	-56 506,47	142,1 %	171 292	11,3 %
Toimintakulut	1 150 881	-4 500	1 146 381	1 270 297,44	-123 916,44	110,8 %	1 181 953	7,5 %
Toimintakate	-1 024 171	12 000	-1 012 171	-1 079 580,97	67 409,97	106,7 %	-1 010 661	6,8 %
50 KIINTEISTÖPALVELUT								
Toimintatuotot	4 444 381	0	4 444 381	4 497 956,69	-53 575,69	101,2 %	4 100 267	9,7 %
Toimintakulut	3 380 145	-32 600	3 347 545	3 386 770,44	-39 225,44	101,2 %	3 365 335	0,6 %
Toimintakate	1 064 236	32 600	1 096 836	1 111 186,25	-14 350,25	101,3 %	734 932	51,2 %
24 TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ								
Toimintatuotot	4 668 835	7 500	4 676 335	4 810 009,35	-133 674,35	102,9 %	4 362 318	10,3 %
Toimintakulut	4 927 075	-39 300	4 887 775	5 093 277,48	-205 502,48	104,2 %	4 936 931	3,2 %
Toimintakate	-258 240	46 800	-211 440	-283 268,13	71 828,13	134,0 %	-574 613	-50,7 %
26 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA								
Toimintatuotot	221 631	0	221 631	157 773,43	63 857,57	71,2 %	193 525	-18,5 %
Toimintakulut	729 775	-7 500	722 275	719 020,07	3 254,93	99,5 %	721 420	-0,3 %
Toimintakate	-508 144	7 500	-500 644	-561 246,64	60 602,64	112,1 %	-527 895	6,3 %
29 ALUEPELASTUSPALVELU								
Toimintatuotot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Toimintakulut	772 577	0	772 577	779 029,50	-6 452,50	100,8 %	755 073	3,2 %
Toimintakate	-772 577	0	-772 577	-779 029,50	6 452,50	100,8 %	-755 073	3,2 %
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ								
Toimintatuotot	11 820 151	176 699	11 996 850	11 618 853,84	377 996,16	96,8 %	11 010 508	5,5 %
Toimintakulut	68 909 126	998 908	69 908 034	70 000 688,90	-92 654,90	100,1 %	65 657 506	6,6 %
Toimintakate	-57 088 975	-822 209	-57 911 184	-58 381 835,06	470 651,06	100,8 %	-54 646 998	6,8 %

2.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Toimielin/tehtävä	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma %	Toteuma 2018	Tot. 2019/ Tot. 2018 muutos-%
Toimintatuotot								
Myyntituotot	3 075 989	101 592	3 177 581	3 226 899,73	-49 318,73	101,6 %	2 737 994	17,9 %
Maksutuotot	2 437 424	3 107	2 440 531	2 286 068,10	154 462,90	93,7 %	2 396 893	-4,6 %
Tuet ja avustukset	557 088	72 000	629 088	648 488,84	-19 400,84	103,1 %	659 559	-1,7 %
Muut toimintatuotot	5 749 650	0	5 749 650	5 457 397,17	292 252,83	94,9 %	5 216 060	4,6 %
	11 820 151	176 699	11 996 850	11 618 853,84	377 996,16	96,8 %	11 010 508	5,5 %
Toimintakulut								
Henkilöstökulut	21 170 821	51 000	21 221 821	21 158 023,35	63 797,65	99,7 %	20 756 385	1,9 %
Palvelujen ostot	37 884 709	981 419	38 866 128	38 769 297,85	96 830,15	99,8 %	35 828 128	8,2 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	2 281 219	-39 748	2 241 471	2 261 291,37	-19 820,37	100,9 %	2 269 986	-0,4 %
Avustukset muille	3 340 339	3 437	3 343 776	3 494 480,07	-150 704,07	104,5 %	2 867 982	21,8 %
Muut toimintakulut	4 232 038	2 800	4 234 838	4 317 596,26	-82 758,26	102,0 %	3 935 023	9,7 %
	68 909 126	998 908	69 908 034	70 000 688,90	-92 654,90	100,1 %	65 657 505	6,6 %
Toimintakate	-57 088 975	-822 209	-57 911 184	-58 381 835,06	470 651,06	100,8 %	-54 646 998	6,8 %
Verotulot	44 000 000	-860 000	43 140 000	43 494 953,54	-354 953,54	100,8 %	41 088 117	5,9 %
Valtionosuudet	14 027 300	284 500	14 311 800	14 324 092,00	-12 292,00	100,1 %	13 442 899	6,6 %
Käyttökate	938 325	-1 397 709	-459 384	-562 789,52	103 405,52	122,5 %	-115 983	385,2 %
Rahoitustuotot ja -kulut								
Korkotuotot	465 000	0	465 000	450 035,46	14 964,54	96,8 %	463 101	-2,8 %
Muut rahoitustuotot	491 000	0	491 000	491 623,11	-623,11	100,1 %	481 941	2,0 %
Korkokulut	350 000	0	350 000	265 908,37	84 091,63	76,0 %	288 518	-7,8 %
Muut rahoituskulut	6 000	0	6 000	2 839,66	3 160,34	47,3 %	12 712	-77,7 %
Vuosikate	1 538 325	-1 397 709	140 616	110 121,02	30 494,98	78,3 %	527 828	-79,1 %
Poistot käyttöomaisuudesta	2 017 000	0	2 017 000	2 172 471,92	-155 471,92	107,7 %	1 904 207	14,1 %
Satunnaiset erät								
Satunnaiset tuotot	0	0	0	360 380,13	-360 380,13	0,0 %	0	0,0 %
Satunnaiset kulut	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Tilikauden tulos	-478 675	-1 397 709	-1 876 384	-1 701 970,77	-174 413,23	90,7 %	-1 376 379	23,7 %
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	84 000	0	84 000	84 057,72	-57,72	100,1 %	84 058	0,0 %
Varausten lisäys (-) ta vähennys (+)	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %	0	0,0 %
Tilikauden yli-/alij	-394 675	-1 397 709	-1 792 384	-1 617 913,05	-174 470,95	90,3 %	-1 292 320	25,2 %

Verotulojen erittely vuonna 2019

	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Tulovero	40 100 000	-670 000	39 430 000	39 807 213,76	-377 213,76	101,0
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 400 000	-75 000	1 325 000	1 301 731,41	23 268,59	98,2
Kiinteistövero	2 500 000	-115 000	2 385 000	2 386 008,37	-1 008,37	100,0
Yhteensä	44 000 000	-860 000	43 140 000	43 494 953,54	-354 953,54	100,8

	Tulovero-%	Verotettava ansiotulo (1000€)	Muutos %	Kiinteistövero%			
				Vakituinen asuinrakennus	Muu kuin vakituinen asuinrakennus	Yleinen kiinteistöver o%	Rakenta- maton tontti**
Verovuosi 2007	18,75	153 870	8,5 %	0,22	0,70	0,50	0,00
Verovuosi 2008	18,75	162 341	5,5 %	0,22	0,70	0,50	0,00
Verovuosi 2009	18,75	164 559	1,4 %	0,22	0,82	0,50	0,00
Verovuosi 2010	19,5	166 462	1,2 %	0,35	0,95	0,80	3,00
Verovuosi 2011	19,5	174 160	4,6 %	0,35	0,95	0,80	0,00
Verovuosi 2012	19,75	182 677	4,9 %	0,35	0,95	0,80	3,00
Verovuosi 2013	19,75	185 187	1,4 %	0,35	0,95	0,80	3,00
Verovuosi 2014	20,25	187 373	1,2 %	0,35	0,95	0,80	3,00
Verovuosi 2015	20,75	192 486	2,7 %	0,37	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2016	20,75	194 358	1,0 %	0,37	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2017	20,75	194 149	0,9 %	0,45	1,20	1,10	3,00
Verovuosi 2018	20,75	200 546	3,2 %	0,45	1,20	1,10	3,00
Verovuosi 2019*	20,75	208 982	8,6 %	0,45	1,20	1,10	3,00
Verovuosi 2020*	20,75	217 124	11,7 %	0,45	1,20	1,10	3,00

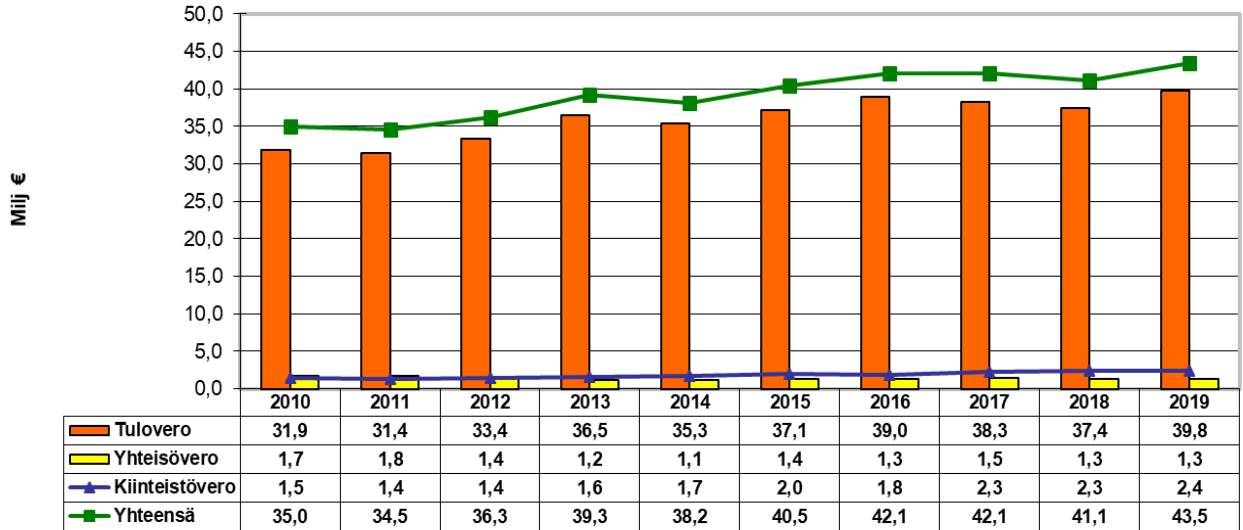
* arvio/ennuste

** erikseen määrätty, muulloin verotettu yleisen kiinteistöveroprosentin mukaan

Valtionosuudet vuonna 2019

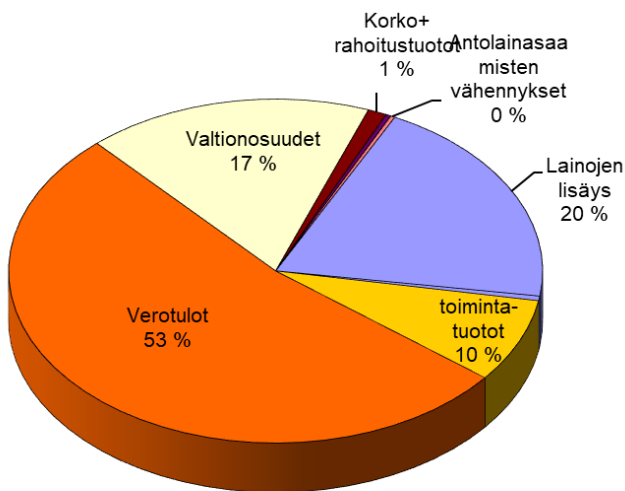
	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutunut	Poikkeama	Tot %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ml. tasaukset	14 355 000	373 400	14 728 400	14 728 191,00	209,00	100,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-327 700	-88 900	-416 600	-404 099,00	-12 501,00	97,0
Harkinnanvarainen valtion- tionosuuden korotus	0	0	0	0,00	0,00	0,0
Yhteensä	14 027 300	284 500	14 311 800	14 324 092,00	-12 292,00	100,1

Verotulot lajeittain 2010 - 2018, milj €

KAUPUNGIN KOKONAISTULOT JA -MENOT 2019

TULOT milj.€

MENOT 78,8 milj.€

2.4. Investointien toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutunut	Poikkeama	Tot %
32 KAUPUNGINHALLITUS						
8120 KIINTEÄ OMAISUUS UUSINVESTOINNIT						
Menot	20 000	450 000	470 000	460 256,00	9 744,00	97,9 %
Tulot	120 000	0	120 000	75 149,70	44 850,30	62,6 %
Nettomeno	-100 000	450 000	350 000	385 106,30	-35 106,30	110,0 %
8140 IRTAIN OMAISUUS						
Menot	149 000	0	149 000	131 300,28	17 699,72	88,1 %
Tulot	0	0	0	1 522,29	-1 522,29	0,0 %
Nettomeno	149 000	0	149 000	129 777,99	19 222,01	87,1 %
UUSINVESTOINNIT						
Menot	34 000	0	34 000	0,00	34 000,00	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	34 000	0	34 000	0,00	34 000,00	0,0 %
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	115 000	0	115 000	131 300,28	-16 300,28	114,2 %
Tulot	0	0	0	1 522,29	-1 522,29	0,0 %
Nettomeno	115 000	0	115 000	129 777,99	-14 777,99	112,9 %
8170 ARVOPAPERIT						
Menot	2 500	0	2 500	6 375,00	-3 875,00	0,0 %
Tulot	76 000	0	76 000	75 684,57	315,43	0,0 %
Nettomeno	-73 500	0	-73 500	-69 309,57	-4 190,43	0,0 %
32 KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ						
Menot	171 500	450 000	621 500	597 931,28	23 569	96,2 %
Tulot	196 000	0	196 000	152 356,56	43 643,44	77,7 %
Nettomeno	-24 500	450 000	425 500	445 574,72	-20 074,72	104,7 %
34 SOSIAALILAUTAKUNTA YHTEENSÄ						
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %

	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutunut	Poikkeama	Tot %
35 KOULUTUSLAUTAKUNTA						
8330 IRTAIN OMAISUUS, varhaiskasvatus						
Menot	75 000	0	75 000	52 610,24	22 389,76	70,1 %
Tulot	0	0	0	0	0,00	0,0 %
Nettomeno	75 000	0	75 000	52 610,24	22 389,76	70,1 %
UUSINVESTOINNIT						
Menot	20 000	0	20 000	0,00	20 000,00	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	20 000	0	20 000	0,00	20 000,00	0,0 %
LAAJENNUSINVESTOINNIT						
Menot	40 000	0	40 000	52 610,24	-12 610,24	131,5 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	40 000	0	40 000	52 610,24	-12 610,24	131,5 %
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	15 000	0	15 000	0,00	15 000,00	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	15 000	0	15 000	0,00	15 000,00	0,0 %
8330 IRTAIN OMAISUUS, peruskoulut						
Menot	214 000	0	214 000	226 871,48	-12 871,48	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	214 000	0	214 000	226 871,48	-12 871,48	0,0 %
LAAJENNUSINVESTOINNIT						
Menot	120 000	0	120 000	226 871,48	-106 871,48	189,1 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	120 000	0	120 000	226 871,48	-106 871,48	189,1 %
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	94 000	0	94 000	0,00	94 000,00	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	94 000	0	94 000	0,00	94 000,00	0,0 %
8330 IRTAIN OMAISUUS, lukio						
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	45 000	0	45 000	24 903,95	20 096,05	55,3 %
Tulot	18 000	0	18 000	0,00	18 000,00	0,0 %
Nettomeno	27 000	0	27 000	24 903,95	2 096,05	92,2 %
35 KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ						
Menot	334 000	0	334 000	304 385,67	29 614,33	91,1 %
Tulot	18 000	0	18 000	0,00	18 000,00	0,0 %
Nettomeno	316 000	0	316 000	304 385,67	11 614,33	96,3 %
36 SIVISTYS- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA YHTEENSÄ						
8340 IRTAIN OMAISUUS						
Menot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %

	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutunut	Poikkeama	Tot %
38 TEKNINEN LAUTAKUNTA						
8410 TALONRAKENNUS KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	4 744 000	0	4 744 000	4 928 904,65	-184 904,65	103,9 %
Tulot	0	0	0	14 218,00	-14 218,00	0,0 %
Nettomeno	4 744 000	0	4 744 000	4 914 686,65	-170 686,65	103,6 %
Muu talonrakennus						
Menot	1 220 000		1 220 000	1 560 111,23	-340 111,23	127,9 %
Tulot	0	0	0	14 218,00	-14 218,00	0,0 %
Nettomeno	1 220 000	0	1 220 000	1 545 893,23	-325 893,23	126,7 %
128 Vistan koulun peruskorjaus						
Menot	3 524 000	0	3 524 000	3 368 793,42	155 206,58	95,6 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	3 524 000	0	3 524 000	3 368 793,42	155 206,58	95,6 %
8429 JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS						
Menot	1 334 300	0	1 334 300	1 496 459,50	-162 159,50	112,2 %
Tulot	145 000	0	145 000	109 392,50	35 607,50	75,4 %
Nettomeno	1 189 300	0	1 189 300	1 387 067,00	-197 767,00	116,6 %
UUSINVESTOINNIT						
Menot	748 300		748 300	908 336,66	-160 036,66	121,4 %
Tulot	145 000	0	145 000	84 345,00	60 655,00	58,2 %
Nettomeno	603 300	0	603 300	823 991,66	-220 691,66	136,6 %
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	586 000		586 000	588 122,84	-2 122,84	100,4 %
Tulot	0	0	0	25 047,50	-25 047,50	0,0 %
Nettomeno	586 000	0	586 000	563 075,34	22 924,66	96,1 %
8460 IRTAIN OMAISUUS						
Menot	15 000	0	15 000	13 135,56	1 864,44	0,0 %
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	15 000	0	15 000	13 135,56	1 864,44	0,0 %
38 TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ						
Menot	6 093 300	0	6 093 300	6 438 499,71	-345 200	105,7 %
Tulot	145 000	0	145 000	123 610,50	21 390	85,2 %
Nettomeno	5 948 300	0	5 948 300	6 314 889,21	-366 589,21	106,2 %
40 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ						
KORVAUSINVESTOINNIT						
Menot	0	0	0	0,00	0,00	#JAKO/0!
Tulot	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Nettomeno	0	0	0	0,00	0,00	#JAKO/0!
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ						
Menot	6 598 800	450 000	7 048 800	7 340 816,66	-292 016,66	104,1 %
Tulot	359 000	0	359 000	275 967,06	83 032,94	76,9 %
Nettomeno	6 239 800	450 000	6 689 800	7 064 849,60	-375 049,60	105,6 %

2.5. Rahoitusosan toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutunut	Poikkeama	Tot %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnanrahavirta						
Vuosikate	1 538 325	-1 397 709	140 616	110 121,02	30 495	78,3 %
Satunnaiset erät	0	0	0	360 380,13	-360 380	0,0 %
Tulorahoituksen korjauserät	-120 000	0	0	-692 843,53	692 844	0,0 %
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-6 598 800	-450 000	-7 048 800	-7 340 816,66	292 017	104,1 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	239 000	0	239 000	123 610,50	115 390	51,7 %
Pysyvien vastaavien	1 162 000	0	1 162 000	845 200,09	316 800	72,7 %
Toiminta ja investoinnit netto	-3 779 475	-1 847 709	-5 507 184	-6 594 348,45	1 087 164	119,7 %
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainauksen lisäykset muille	0	0	0		0	0,0 %
Antolainauksen vähennykset muilta	0	0	0	215 833,34	-215 833	0,0 %
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 000 000	2 000 000	7 000 000	16 500 000,00	-9 500 000	235,7 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 500 000	0	-1 500 000	-5 282 165,20	3 782 165	352,1 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	-1 000 000,00	1 000 000	0,0 %
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0,00	0	0,0 %
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-1 194,88	1 195	0,0 %
Saamisten muutos	0	0	0	-626 910,40	626 910	0,0 %
Korottomien velkojen muutos	300 000	0	300 000	-251 976,79	551 977	0,0 %
Rahoitustoiminnan kassavirta	3 800 000	2 000 000	5 800 000	9 553 586,07	-3 753 586	164,7 %
Kassavarojen muutos	20 525	152 291	292 816	2 959 237,62	-2 666 422	1010,6 %

2.6. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Rakenneosa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutettu Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama	Tot %
Käyttötalousosa						
Tuloarviot	11 820 151	176 699	11 996 850	11 618 853,84	-377 996	96,8
Määrärahat	68 909 126	998 908	69 908 034	70 000 688,90	92 655	100,1
Toimintakate	-57 088 975	-822 209	-57 911 184	-58 381 835,06	-470 651	100,8
Tuloslaskelmaosa						
Verotulot	44 000 000	-860 000	43 140 000	43 494 953,54	-354 954	100,8
Valtionosuudet	14 027 300	284 500	14 311 800	14 324 092,00	-12 292	100,1
Korkotulot	465 000	0	465 000	450 035,46	14 965	96,8
Muut rahoitustulot	491 000	0	491 000	491 623,11	-623	100,1
Korkomenot	350 000	0	350 000	265 908,37	84 092	76,0
Muut rahoitusmenot	6 000	0	6 000	2 839,66	3 160	47,3
Satunnaiset erät	0	0	0	360 380,13	-360 380	0,0
Yhteensä	58 627 300	-575 500	58 051 800	58 852 336,21	-800 536	101,4
Investointiosa						
Tuloarviot	359 000	0	359 000	275 967,06	-83 033	76,9
Määrärahat	6 598 800	450 000	7 048 800	7 340 816,66	292 017	104,1
Nettomeno	-6 239 800	-450 000	-6 689 800	-7 064 849,60	-375 050	105,6
Rahoitusosa						
Antolainauksen muutokset	0	0	0	215 833,34	-215 833	0,0
Lisäykset	0	0	0	0,00	0	0,0
Vähennykset	0	0	0	215 833,34	-215 833	0,0
Lainakannan muutokset	3 500 000	2 000 000	5 500 000	10 217 834,80	-4 717 835	185,8
Pitkäaikaisten lisäys	5 000 000	2 000 000	7 000 000	16 500 000,00	-9 500 000	235,7
Pitkäaikaisten vähennys	1 500 000	0	1 500 000	-5 282 165,20	3 782 165	-352,1
Lyhytaikaisten muutos	0	0	0	-1 000 000,00	1 000 000	0,0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0,00	0	0,0
Vaikutus maksuvalmiuteen	3 500 000	2 000 000	5 500 000	10 433 668,14	-4 933 668	189,7
Yhteensä						
Tuloarviot	76 162 451	1 601 199	77 763 650	87 371 358,35	9 607 708	112,4
Määrärahat (menot)	77 363 926	1 448 908	78 812 834	71 688 468,52	-7 124 365	91,0
Netto	1 201 475	-152 291	1 049 184	-15 682 889,83	-16 732 074	-1 494,8

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT
3.1. Tuloslaskelma
Ulkoiset tuotot ja kulut, yhteensä

	2019	2018	2017	2016	2015	
Toimintatuotot						
Myyntituotot	1 938 856,40	1 768 958,63	1 657 728,63	2 169 508,07	2 610 298,27	
Maksutuotot	2 281 336,10	2 389 215,31	2 860 159,66	2 686 845,57	2 162 806,89	
Tuet ja avustukset	648 488,84	659 559,48	580 017,87	994 078,47	1 184 237,33	
Muut toimintatuotot	1 650 158,61	1 847 763,12	3 020 024,67	1 509 952,18	1 285 625,33	
	+	6 518 839,95	6 665 496,54	8 117 930,83	7 360 384,29	
Toimintakulut						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	16 941 096,11	16 537 047,74	16 100 710,12	17 803 415,20	18 824 907,06	
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	3 670 229,64	3 654 481,65	3 699 895,97	4 188 761,49	4 524 839,70	
Muut henkilösivukulut	546 697,60	564 855,90	555 008,44	1 142 495,68	1 057 750,52	
Palvelujen ostot	37 495 708,52	34 873 995,39	33 209 163,99	31 350 474,87	30 191 436,02	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 260 646,37	2 268 453,78	2 371 010,15	2 567 278,16	3 068 401,91	
Avustukset	3 494 480,07	2 867 982,40	2 661 067,14	3 810 946,41	4 128 720,17	
Muut toimintakulut	491 816,70	545 678,45	619 146,46	580 415,39	600 630,79	
	-	64 900 675,01	61 312 495,31	59 216 002,27	62 396 686,17	
Toimintakate		-58 381 835,06	-54 646 998,77	-51 098 071,44	-55 153 718,35	
Verotulot	+	43 494 953,54	41 088 117,23	42 091 339,04	42 090 497,47	40 455 946,78
Valtionosuudet	+	14 324 092,00	13 442 899,00	13 707 411,00	14 304 837,00	12 948 029,00
Rahoitustuotot ja kulut						
Korkotuotot	+	450 035,46	463 100,64	455 636,61	450 979,04	21 370,78
Muut rahoitustuotot	+	491 623,11	481 940,58	491 303,64	473 679,01	431 767,70
Korkokulut	-	265 908,37	288 518,10	323 918,61	400 706,45	499 757,10
Muut rahoituskulut	-	2 839,66	12 712,44	2 137,55	6 965,55	7 066,47
Vuosikate		110 121,02	527 828,14	5 321 562,69	2 828 917,61	-1 803 427,66
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-	2 172 471,92	1 904 206,74	1 770 489,70	1 874 964,70	1 807 767,84
Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot	+	360 380,13	0,00	0,00	0,00	0,00
Satunnaiset kulut	-	0,00	0,00	0,00	192 698,87	0,00
Tilikauden tulos		-1 701 970,77	-1 376 378,60	3 551 072,99	761 254,04	-3 611 195,50
Poistoeron lisäys tai vähennys	+/-	84 057,72	84 057,72	84 057,72	84 057,72	84 057,72
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-/+	-1 617 913,05	-1 292 320,88	3 635 130,71	845 311,76	-3 527 137,78

3.2. Rahoituslaskelma

	2019	2018	2017	2016	2015
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	110 121,02	527 828,14	5 321 562,69	2 828 917,61	-1 803 427,66
Satunnaiset erät	360 380,13	0,00	0,00	-192 698,87	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-692 843,53	-656 724,04	-1 675 268,38	-271 189,32	-172 504,95
Toiminnan rahavirta	-222 342,38	-128 895,90	3 646 294,31	2 365 029,42	-1 975 932,61
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-7 340 816,66	-5 334 230,00	-2 894 425,02	-3 630 688,36	-6 051 880,57
Rahoitusosuudet investointimenoihin	123 610,50	68 378,50	331 479,20	89 832,00	258 347,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	845 200,09	772 435,35	1 891 272,03	330 479,92	198 259,30
Investointien rahavirta	-6 372 006,07	-4 493 416,15	-671 673,79	-3 210 376,44	-5 595 274,27
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 594 348,45	-4 622 312,05	2 974 620,52	-845 347,02	-7 571 206,88
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00	-595 000,00	-100 000,00	-12 303,00
Antolainasaamisten vähennykset	215 833,34	202 500,00	0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 500 000,00	4 000 000,00	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 282 165,20	-2 047 141,20	-2 347 141,20	-2 747 141,20	-3 057 670,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 000 000,00	2 000 000,00	-500 000,00	4 000 000,00	11 500 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 194,88	251 608,66	-45 700,22	11 869,05	-17 810,88
Saamisten muutos	-626 910,40	350 469,44	778 620,56	288 834,42	-543 031,14
Korottomien velkojen muutos	-251 976,79	1 395 909,32	-327 646,56	-642 248,24	302 373,86
Rahoituksen rahavirta	9 553 586,07	6 153 346,22	-3 036 867,42	811 314,03	8 171 558,64
Rahavarojen muutos	2 959 237,62	1 531 034,17	-62 246,90	-34 032,99	600 351,76
Rahavarojen muutos	2 959 237,62	1 531 034,17	-62 246,90	-34 032,99	600 351,76
Rahavarat 31.12.	5 758 822,12	2 799 584,50	1 268 550,33	1 330 797,23	1 364 830,22
Rahavarat 1.1.	2 799 584,50	1 268 550,33	1 330 797,23	1 364 830,22	764 478,46

3.3. Tase

VASTAAVAA	2019	2018	2017	2016	2015
A PYSYVÄT VASTAAVAT					
<i>I Aineettomat hyödykkeet</i>					
1 Aineettomat oikeudet	66 124,74	31 399,11	23 693,79	52 967,22	3 942,23
2 Muut pitkävaikutteiset menot	121 880,51	134 127,38	144 012,24	135 950,27	171 734,94
	188 005,25	165 526,49	167 706,03	188 917,49	175 677,17
<i>II Aineelliset hyödykkeet</i>					
1 Maa- ja vesialueet	8 039 022,53	7 612 562,03	7 294 515,34	7 335 073,30	7 320 545,14
2 Rakennukset	30 063 551,19	26 402 291,64	24 373 857,59	24 753 060,20	18 939 992,06
3 Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 094 545,67	6 199 114,61	5 088 301,48	4 793 056,73	4 840 426,07
4 Koneet ja kalusto	708 059,24	541 551,02	465 531,51	434 633,71	420 502,51
5 Muut aineelliset hyödykkeet	299 444,18	298 924,18	29 424,18	29 424,18	29 300,79
6 Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	0,00	210 970,84	817 096,23	125 814,28	4 306 560,74
	46 204 622,81	41 265 414,32	38 068 726,33	37 471 062,40	35 857 327,31
<i>III Sijoitukset</i>					
1 Osakkeet ja osuudet	23 844 430,33	23 913 739,90	23 862 314,90	23 862 314,90	23 882 689,25
3 Muut lainasaamiset	17 338 802,99	17 338 802,99	17 338 802,99	17 338 802,99	16 398 006,48
4 Muut saamiset	100 982,71	100 982,71	100 982,71	100 982,71	100 982,71
	41 284 216,03	41 353 525,60	41 302 100,60	41 302 100,60	40 381 678,44
A PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	87 676 844,09	82 784 466,41	79 538 532,96	78 962 080,49	76 414 682,92
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT					
1 Valtion toimeksiannot	28 479,16	33 218,88	37 727,14	42 000,35	45 999,59
2 Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	205 342,53	205 482,28	202 764,42	201 337,52	205 407,42
	233 821,69	238 701,16	240 491,56	243 337,87	251 407,01
C VAIHTUVAT VASTAAVAT					
<i>II Saamiset</i>					
Pitkäaikaiset saamiset					
2 Lainasaamiset	520 199,66	736 033,00	938 533,00	343 533,00	338 533,00
Lyhytaikaiset saamiset					
1 Myyntisaamiset	1 155 914,33	1 038 541,08	1 066 784,08	1 247 209,75	1 480 860,32
2 Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00	137,90
3 Muut saamiset	529 156,73	553 467,80	543 386,36	1 474 592,24	930 168,69
4 Siirtosaamiset	695 245,39	161 397,17	493 705,05	160 694,06	765 163,56
	2 900 516,11	2 489 439,05	3 042 408,49	3 226 029,05	3 514 863,47
<i>IV Rahat ja pankkisaamiset</i>	5 758 822,12	2 799 584,50	1 268 550,33	1 330 797,23	1 364 830,22
C VAIHTUVAT VASTAAVAT, YHTEENSÄ	8 659 338,23	5 289 023,55	4 310 958,82	4 556 826,28	4 879 693,69
VASTAAVAA YHTEENSÄ	96 570 004,01	88 312 191,12	84 089 983,34	83 762 244,64	81 545 783,62

VASTATTAVAA	2019	2018	2017	2016	2015
A OMA PÄÄOMA					
<i>I Peruspääoma</i>	16 891 798,18	16 891 798,18	16 891 798,18	16 891 798,18	16 891 798,18
<i>V Edellisten tilikausien yli/alijäämä</i>	11 705 300,50	12 997 621,38	9 362 490,67	8 517 178,91	11 203 520,18
<i>VI Tilikauden ylijäämä</i>	-1 617 913,05	-1 292 320,88	3 635 130,71	845 311,76	-3 527 137,78
A OMA PÄÄOMA, YHTEENSÄ	26 979 185,63	28 597 098,68	29 889 419,56	26 254 288,85	24 568 180,58
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET					
1 Poistoero	1 179 036,12	1 263 093,84	1 347 151,56	1 431 209,28	1 515 267,00
	1 179 036,12	1 263 093,84	1 347 151,56	1 431 209,28	1 515 267,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT					
1 Valtion toimeksiannot	28 479,16	33 218,88	37 727,14	42 000,35	45 999,59
2 Lahjoitusrahastojen pääomat	562 887,68	564 783,14	294 925,07	294 442,23	286 652,04
3 Muut toimeksiantojen pääomat	54 191,11	53 630,28	69 161,83	113 917,99	113 909,03
	645 557,95	651 632,30	401 814,04	450 360,57	446 560,66
E VIERAS PÄÄOMA					
<i>I Pitkäaikainen</i>					
2 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	23 725 000,00	10 546 427,80	11 653 593,00	13 700 734,20	16 047 875,40
	23 725 000,00	10 546 427,80	11 653 593,00	13 700 734,20	16 047 875,40
<i>II Lyhytaikainen</i>					
2 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	37 146 427,80	40 107 165,20	35 047 141,20	35 847 141,20	32 247 141,20
5 Saadut ennakot	252 100,59	144 571,85	121 016,52	167 101,42	216 503,82
6 Ostovelat	3 949 788,95	3 150 309,51	2 842 450,17	2 520 743,09	2 456 605,32
7 Muut velat	553 092,36	771 608,10	823 184,27	854 648,16	1 013 852,58
8 Siirtovelat	2 139 814,61	3 080 283,84	1 964 213,02	2 536 017,87	3 033 797,06
	44 041 224,31	47 253 938,50	40 798 005,18	41 925 651,74	38 967 899,98
E VIERAS PÄÄOMA, YHTEENSÄ	67 766 224,31	57 800 366,30	52 451 598,18	55 626 385,94	55 015 775,38
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	96 570 004,01	88 312 191,12	84 089 983,34	83 762 244,64	81 545 783,62

3.4. Konsernilaskelmat

Konsernitase

VASTAAVAA	2019	2018	2017	2016
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	77 783	78 214	125 343	258 630
Muut pitkävaikutteiset menot	172 903	179 847	232 563	100 660
Ennakkomaksut	0	0	9 156	8 873
	250 686	258 061	367 062	368 163
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	10 582 553	9 619 739	9 350 147	9 339 673
Rakennukset	51 812 672	48 853 365	47 214 669	57 092 393
Kiinteät rakenteet ja laitteet	19 211 198	17 739 868	15 843 034	7 199 301
Koneet ja kalusto	2 954 473	3 131 406	3 397 447	2 818 433
Muut aineelliset hyödykkeet	475 936	478 884	222 397	198 057
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	428 657	576 985	1 391 980	391 219
	85 465 490	80 400 247	77 419 675	77 039 076
Sijoitukset				
Osakkuusyhteisöt	509 775	509 220	453 112	403 780
Osakkeet ja osuudet	5 033 961	4 295 694	4 218 195	4 207 018
Muut lainasaamiset	20 000	20 000	20 000	20 000
Muut saamiset	37 277	39 653	40 697	40 505
	5 601 013	4 864 567	4 732 004	4 671 303
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	91 317 189	85 522 875	82 518 741	82 078 542
TOIMEKSIANTOJEN VARAT				
Valtion toimeksiannot	94 066	152 168	37 727	80 334
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	231 961	234 855	307 515	234 519
Muut toimeksiantojen varat	170 111	92 829	106 872	104 656
	496 138	479 852	452 114	419 510
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	427 326	436 535	370 218	344 730
Valmiit tuotteet/tavarat	36 542	32 921	32 132	26 206
	463 868	469 456	402 350	370 935
Saamiset				
Pitkäaikaiset saamiset				
Lainasaamiset	1	0	0	0
Muut saamiset	2 180	2 906	3 918	4 360
Siirtosaamiset	476 038	403 395	312 823	203 226
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	2 629 915	2 917 490	2 665 995	2 871 179
Lainasaamiset	0	36 491	0	0
Muut saamiset	984 114	1 008 510	1 008 902	1 996 004
Siirtosaamiset	1 235 335	664 349	891 881	672 949
	5 327 583	5 033 142	4 883 518	5 747 718
Rahoitusarvopaperit				
Osakkeet ja osuudet	12 447	12 447	12 447	12 447
Sijoitukset rahamarkkina- instrumentteihin	1 895 596	1 985 860	1 354 011	1 128 350
Muut arvopaperit	53 961	53 614	53 558	52 931
	1 962 003	2 051 921	1 420 015	1 193 728
Rahat ja pankkisaamiset	11 625 116	8 309 116	7 408 119	6 852 789
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	19 378 570	15 863 635	14 114 002	14 165 170
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 191 896	101 866 362	97 084 856	96 663 222

VASTATTAVAA	2019	2018	2017	2016
OMA PÄÄOMA				
Peruspääoma	16 891 808	16 891 806	16 891 806	16 891 806
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	1 145 909	1 145 000	1 145 000	1 145 000
Arvonkorotusrahassto	1 255 384	1 255 384	1 255 384	1 255 384
Muut omat rahastot	262 928	268 015	270 443	268 769
Edell tilikausien yli-/alijäämä	-391 354	-386 037	-4 533 166	-6 438 081
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 808 072	-1 350 619	3 374 029	1 440 124
	17 356 603	17 823 550	18 403 496	14 563 001
VÄHEMMISTÖOSUUDET	10 038	13 651	33 713	48 368
PAKOLLISET VARAUKSET				
Eläkevaraukset	2 625	3 672	4 040	4 040
Muut pakolliset varaukset	760 404	767 417	704 144	593 490
	763 029	771 089	708 183	597 529
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT				
Valtion toimeksiannot	95 417	152 716	126 693	74 810
Lahjoitusrahastojen pääomat	594 844	597 697	327 146	340 509
Muut toimeksiantojen pääomat	224 302	146 459	176 034	218 574
	914 562	896 872	629 872	633 894
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	32 836 243	20 521 835	21 969 837	25 012 347
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	7 470 102	7 151 626	6 875 972	6 630 534
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	38 596 056	41 702 009	36 904 384	37 707 727
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	13 245 263	12 985 730	11 559 398	11 469 823
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	92 147 664	82 361 200	77 309 591	80 820 431
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	111 191 896	101 866 362	97 084 856	96 663 222

Konsernin tuloslaskelma

	2019	2018	2017	2016
Toimintatuotot	33 602 670	33 732 714	34 540 988	32 507 668
Toimintakulut	-93 471 329	-89 317 542	-86 311 379	-87 548 055
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	11 800	21 823	32 742	23 852
Toimintakate	-59 856 859	-55 563 006	-51 737 649	-55 016 535
Verotulot	43 494 954	41 088 117	42 091 339	42 090 497
Valtionosuudet	19 857 184	18 886 083	19 028 411	20 501 297
Rahoitustuotot ja -kulut:				
Korkotuotot	20 620	33 110	26 809	18 882
Muut rahoitustuotot	29 092	12 808	33 501	31 515
Korkokulut	-405 928	-455 193	-508 154	-571 126
Muut rahoituskulut	-378	-6 154	-1 432	-2 254
Vuosikate	3 138 685	3 995 765	8 932 825	7 052 277
Poistot ja arvonalentumiset:				
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 153 577	-5 168 502	-5 389 950	-5 216 049
Omistuksen elinimointierot	2 941			
Arvonalentumiset	-279	0	-17 846	-10 131
Satunnaiset erät	360 380	0	0	-192 699
Tilikauden tulos	-1 651 849	-1 172 736	3 525 028	1 633 398
Tilikauden verot	-129 339	-132 049	-128 416	-191 725
Laskennalliset verot	-27 502	-42 699	-21 572	-343
Vähemmistöosuudet	619	-3 134	-1 011	-1 206
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 808 072	-1 350 618	3 374 029	1 440 124

Konsernin rahoituslaskelma

	2019	2018	2017	2016	2015
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	3 138 685	3 995 765	8 932 825	7 052 277	2 252 492
Satunnaiset erät	360 380			-192 699	0
Tilikauden verot	-129 339	-132 049	-128 416	-191 725	-108
Tulorahoituksen korjauserä	-92 616	-715 653	-1 612 093	-332 780	-48 146
Toiminnan rahavirta yhteensä	3 277 110	3 148 063	7 192 316	6 335 074	2 204 237
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-9 897 446	-7 691 694	-5 624 378	-5 087 864	-8 087 086
Rahoitusosuudet investointi menoihin	134 245	124 053	400 688	166 669	276 059
Pysyvien vastaavien luovutustulot	332 905	981 556	1 962 428	350 130	283 566
Investointien rahavirta yhteensä	-9 430 296	-6 586 085	-3 261 262	-4 571 065	-7 527 461
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 153 186	-3 438 022	3 931 055	1 764 009	-5 323 223
Rahoituksen rahavirta					
Antolainojen muutokset					
Antolainojen lisäykset		-84		0	-12 303
Antolainojen vähennykset		1 128	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 582 201	4 549 061	194 129	-93 723	-7 564
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 897 632	-2 154 333	-3 236 640	-4 168 518	-4 554 217
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 238 795	16 361	-803 343	3 614 057	10 974 873
Oman pääoman muutokset (korjaukset)	-33 873	-63 163	-65 629	-30 523	-42 247
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen po. ja varojen muutokset	1 404	239 261	-36 625	630	-37 536
Vaihtomaisuuden muutos	5 588	-67 106	-31 414	-3 337	-54 546
Saamisten muutos	436 865	790 514	870 969	80 892	-115 446
Korottomien velkojen muutos	554 853	1 659 287	-40 885	-49 877	623 471
Rahoituksen rahavirta yhteensä	9 410 611	4 970 925	-3 149 438	-650 398	6 774 484
RAHAVAROJEN MUUTOS	3 257 425	1 532 903	781 617	1 113 611	1 451 261
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12	13 587 119	10 361 037	8 828 134	8 046 517	6 932 906
Rahavarat 1.1.	10 329 694	8 828 134	8 046 517	6 932 906	5 481 645
	3 257 425	1 532 903	781 617	1 113 611	1 451 261

4. LIITETIEDOT

4.1. Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetieto 1

Arvostus – ja jaksotuseriaatteet sekä -menetelmät

Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma löytyy liitetietona 11. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 26.9.2013 (§ 86) kokouksessaan poistosuunnitelman muutoksen kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisia poistoja koskevan suosituksen mukaisesti. Pysyvien vastaavien poistosuunnitelma hyväksyttiin 1.1.2013 voimaan tulevaksi ja koskemaan 1.1.2013 jälkeen valmistuvia investointeja. Tekniselle johtajalle annettiin oikeus suunnitelmassa määriteltyjen poistoaikavälien puitteissa määritellä yksittäiselle hyödykkeelle alarajasta poikkeava taloudellinen pitoaika. Pienhankintarajaksi päätettiin 10.000 euroa, paitsi teknisen lautakunnan talonrakennuksen, julkisen käyttöomaisuuden hankkeet, joiden pienhankintaraja on 20.000 euroa.

Avustukset

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseessa hankintameno tai sitä alemman arvoon.

Vaihtuvien vastaavien saamiset

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Muut erät

Lomapalkkojen ja –rahojen sekä niiden mukaan määräytyvät eläke- ja muiden sosiaalimenojen muutos on kohdistettu tilikaudelle, jolle lomapäivien perustana olevat palkat merkitään ottaen huomioon kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen määräykset vuosilomasta, loma-ajan palkasta ja lomarahasta. Lomapalkkavelan määrä on laskettu henkilötasolla.

Tulojen ja menojen kirjaamisperusteena noudatetaan suoriteperustetta. Poikkeuksen tekevät verotilitykset, jotka kirjataan maksuperusteisesti.

Liitetieto 4

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee huomioida seuraavat asiat:

Vuoden 2019 aikana ei tapahtunut olennaisia muutoksia toiminnassa.

Pysyvien vastaavien myyntivoittoiin sisältyy Mäntykankareen Vesi Oy:n osakkeiden myyntivoitto 572 315,43€.

Satunnaisiin eriin on toteutettu asfalttikartellikorvaus: 360 380,13 euroa, joka on ollut vuodesta 2014 asti kirjattuna taseessa lopullista päätöstä. Summa koostuu vuosina 1995-2003 maksetusta ylihinnasta, vuosien 2003-2009 tuottokoroista, 2009-2013 viivästyskoroista ja oikeudenkäyntikulujen korvauksista.

Virhe 2018 tilinpäätöskirjassa

Vuoden 2018 tilinpäätöskirjan rahoituslaskelmissa oli virhe lainakannan muutoksen luvuissa, vuoden 2019 tilinpäätöskirjan vertailuvuoden luvut on korjattu:

	tp2018-kirjassa	tp2019 kirjassa
pitkäaikaisten lainojen vähennys	-70 000,00	-2 047 141,20
lyhytaikaisten lainojen muutos	22 858,80	2 000 000,00
<i>vaikutus rahavirtaan:</i>	<i>-47 141,20</i>	<i>-47 141,20</i>

4.2. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Osakkuus- ja yhteisyhteisöt on yhdistetty konsernitilinpäätökseen osakkuusyhteisöjen ohjeiden mukaisesti.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Myös vesi- ja viemäri liittymismaksut on eliminoitu.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen käyttöomaisuuden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa Edellisten tilikausien yli-/alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Aikaisempien tilikausien poistoero ja vapaaehtoiset varaukset tyttärien osalta on kirjattu edellisten tilikausien yli/alijäämään ja laskennallisiin verovelkoihin sekä tilikauden poistoerojen ja vapaaehtoisten varausten muutos tilikauden tulokseen ja laskennallisiin verovelkoihin. Kunnan ja kuntayhtymien osalta laskennallista verovelkaa ei ole merkitty. Vertailutiedot on korjattu. Vähemmistöosuuden erottamisessa konsernin omasta pääomasta on huomioitu poistoerojen ja vapaaehtoisten varausten muuttunut käsittely.

4.3. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
Liitetieto 6 Toimintatuotot tehtäväalueittain (ulkoiset erät)

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Yleishallinto	1 702 167	1 839 285	1 702 167	1 839 285
Sosiaali- ja terveystalvet	22 289 836	21 860 766	1 616 265	1 598 784
Opetus- ja kulttuuripalvelut	2 938 705	2 864 562	2 039 864	2 045 954
Yhdyskuntapalvelut	6 151 775	6 597 338	1 160 544	1 181 473
Muut palvelut	520 186	570 764	0	0
Toimintatuotot yhteensä	33 602 670	33 732 714	6 518 840	6 665 497

Liitetieto 7

Verotulojen erittely	2019	2018
Kunnan tulovero	39 807 214	37 405 716
Osuus yhteisöveron tuotost	1 301 731	1 345 003
Kiinteistövero	2 386 008	2 337 399
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	43 494 953	41 088 117

Liitetieto 8

Valtionosuuksien erittely	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	14 728 191	13 755 465	14 728 191	13 755 465
Siitä: Verotuloihin perustuva valtion osuuksien tasaus	1 879 080	1 445 340	1 879 080	1 445 340
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	0	0	0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	5 120 693	5 152 911	-404 099	-312 566
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0	0	0
Yhteensä	19 848 884	18 908 376	14 324 092	13 442 899

Liitetieto 9 **Palvelujen ostojen erittely**

	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	28 163 173	26 821 141
Muiden palvelujen ostot	10 606 125	8 797 728
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	38 769 298	35 618 868

 Liitetieto 10 **Valtuustoryhmille annetut tuet**

	2019	2018
KD Peimarin paikallisosasto ry		2
Keskusta, Paimion paikallisyhdistys		57
Paimion kokoomus r.y.		54
Paimion perussuomalaiset		
Peimarin Vihreät Ry		
Vasemmistoliiton Paimion osasto ry.		46
Yhteensä	0	159

 Liitetieto 11 Poistosuunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Käyttöomaisuuden poistot on määritelty valtuuston 26.9.2013 hyväksymän poistosuunnitelman perusteella. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Käytössä olevat hyödykeryhmät, niiden poistoajat ja poistomenetelmä

PYSYVÄT VASTAAVAT	KV 26.9.2013		KV 19.10.2005	
	menetelmä	poistoaika , vuotta	menetelmä	poistoaika , vuotta
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET:				
Aineettomat oikeudet	tasapoisto	5 v.	tasapoisto	5 v.
Muut pitkävaikutteiset menot				
Atk-ohjelmistot	tasapoisto	2 v.	tasapoisto	3 v.
AINEELLISET HYÖDYKKEET:				
Maa- ja vesialuuet	ei poistoaikaa			
Rakennukset				
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasapoisto		tasapoisto	40 v.
- puurakenteiset	tasapoisto	20-30 v.		
- kivirakenteiset	tasapoisto	30-40 v.		
- kirjasto-kaupungintalo	tasapoisto	50 v.	tasapoisto	50 v.
Talousrakennukset	tasapoisto	10 v.	tasapoisto	20 v.
Vapaa-ajanrakennukset	tasapoisto	20 v.	tasapoisto	20 v.
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 v.	tasapoisto	30 v.
Rakennusten peruskorjaukset				
-kivirakenteiset			tasapoisto	20 v.
-puurakenteiset			tasapoisto	10 v.
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Kadut, tiet ja laitteet	tasapoisto	15 v.	tasapoisto	20 v.
Katujen & teiden päällystys	tasapoisto	10 v.	tasapoisto	10 v.
Vedenjakeluverkosto	tasapoisto	30 v.	tasapoisto	40 v.
Viemäriverkosto	tasapoisto	30 v.	tasapoisto	40 v.
Ulkovalaistuslaitteet	tasapoisto	15 v.	tasapoisto	20 v.
Koneet ja kalusto				
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v.	tasapoisto	3 v.
Muu kalusto	tasapoisto	3-5 v.	tasapoisto	5 v.
Muut aineelliset hyödykkeet				
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa			
PYSYVIEN VASTAAVIEN SIJOTUKSET				
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa			

26.9.2013 hyväksyttyä poistosuunnitelmaa sovelletaan kaikkiin 1.1.2013 jälkeen valmistuneisiin kohteisiin. Vanhojen, ennen vuotta 2013 valmistuneiden, kohteiden osalta käytetään edelleen 19.10.2005 hyväksytyn poistosuunnitelman mukaisia poistoajkoja.

Niissä hyödykeryhmissä, joissa poistosuunnitelmassa on määritelty poistoajkojen alaja yläraja, käytetään ensisijaisesti alarajoja. Tekninen johtaja voi tämän suunnitelman poistoajkojen puitteissa määrittellä yksittäiselle hyödykkeelle alarajasta poikkeavan taloudellisen pitoajan.

Poistojen laskeminen käyttöomaisuuden hankintamenosta aloitetaan, kun hyödyke on otettu käyttöön. Poisto tehdään niin monelle kuukaudelle kuin hyödyke on ollut käytössä tilivuoden aikana. Poistonlaskennassa jäännös- eli romuarvo lasketaan nolllaksi.

Pienhankintarajaksi päätettiin 10.000 euroa, paitsi teknisen lautakunnan talonrakennuksen, julkisen käyttöomaisuuden hankkeet, joiden pienhankintaraja on 20.000 euroa.

Liitetieto 12

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	767 417	704 144		
Lisäykset tilikaudella		63 273		
Vähennykset tilikaudella	-7 013			
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	760 404	767 417		
KVTEL:n ulkopuol.eläkkeiden eläkevastuu 1.1.	3 672	4 040		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-1 047	-368		
KVTEL:n ulkopuol.eläkkeiden eläkevastuu 31.12.	2 625	3 672		

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Myyntivoitto, omakotitontit	66 897	356 140	66 897	356 140
Myyntivoitto, yritystontit	37 500	263 167	37 500	192 534
Myyntivoitto, rakennukset	32 465	13 929	31 644	
Myyntivoitto, koneet ja kalusto	148	574		
Myyntivoitto, osakkeet	572 315	0	572 315	
Myyntivoitto, maa- ja vesialueet	3 089	105 763	3 089	109 655
Muut myyntivoitot	0	0		
Myyntivoitot yhteensä	712 414	739 571	711 445	658 329

Muut toimintakulut				
Myyntitappio, omakotitontit			3 435	1 605
Myyntitappio, yritystontit			13 362	0
Myyntitappio, maa- ja vesialueet	15 334	3 892	283	
Myyntitappio, muut			1 522	
Myyntitappio, rakennukset	71 424			
Myyntitappio, pääomasijoitus	0			
Myyntitappiot yhteensä	86 758	3 892	18 602	1 605

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Satunnaiset tuotot				
Asfalttikartelliasia, Frontia			360 380	
Satunnaiset tuotot yhteensä			360 380	
Satunnaiset kulut				
Muut satunnaiset kulut				
Satunnaiset kulut yhteensä	0	0	0	0

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2019	2018
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	467 600	455 000
Osinkotuotot muista yhteisöistä	19 428	19 767
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	937	928
Yhteensä	487 965	475 694

Liitetieto 18

Arvonkorotukset

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	1 255 384	1 255 384		
Arvo 31.12.	1 255 384	1 255 384		
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	1 255 384	1 255 384		

Arvonkorotuksen kohteena olevien maa-alueiden arvo on määritetty varovaisuuden periaatetta noudattaen.

4.4. Taseen liitetiedot

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 19

Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet 31.12.2019

	AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			AINEELLISET HYÖDYKKEET							Yhteensä	Kaikki yhteensä
	Aineet- tomat oikeudet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Yhteensä	Maa- ja vesi- alueet	Raken- nukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykk.	Ennako- maksut ja kesk.er.h.			
<i>Poistamaton hankintameno 1.1.</i>	31 399	134 127	165 526	7 612 562	26 402 292	6 199 115	541 551	298 924	210 971	41 265 414	41 430 941	
Lisäykset tilikauden aikana	50 425	17 720	68 145	801 249	4 960 550	15 123 76,8	380 156	520		7 654 853	7 722 998	
Rahoitusosuudet tilikaudella					-14 218	-44 345				-58 563	-58 563	
Vähennykset tilikauden aikana				-374 789	-73 000	-80 965	-1 522			-530 276	-530 276	
Siirrot erien välillä					41 707	169 264			-210 971	0	0	
Tilikauden poisto	-15 700	-29 967	-45 666		-1 253 780	-660 900	-212 126			-2 126 805	-2 172 472	
Poistamaton hankintameno 31.12.	66 125	121 881	188 005	8 039 023	30 063 551	7 094 546	708 059	299 444	0	46 204 623	46 392 628	

Pysyvien vastaavien sijoitukset 31.12.2019

	OSAKKEET JA OSUDET					MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET			
	Osakkeet tytär- yhteisöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kuntay- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset tytär- yhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Muut saamiset	Yhteensä
<i>Hankintamenot 1.1.</i>	14 456 492	58 079	5 257 258	4 141 911	23 913 740	17 218 803	120 000	100 983	17 439 786
Lisäykset	4 875	0		1 500	6 375	0			0
Vähennykset	-75 685			0	-75 685				
Hankintameno 31.12.	14 385 682	58 079	5 257 258	4 143 411	23 844 430	17 218 803	120 000	100 983	17 439 786
Kirjanpitoarvo 31.12.	14 385 682	58 079	5 257 258	4 143 411	23 844 430	17 218 803	120 000	100 983	17 439 786

Liitetieto 20-22

Paimion kaupungin omistukset muissa yhteisöissä

	Yhteisön kotipaikka	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	voitosta (+) tappiosta (-)
Tytäryhteisöt						
Paimion Yrityskehitys Oy	Paimio	100	100	529,5	6 290,1	0,0
Paimion Lämpökeskus Oy	Paimio	100	100	1 912,0	3 541,0	415,4
Paimion Vesihuolto Oy	Paimio	100	100	9 892,2	21 343,2	79,6
Portti Työhönvalmennus Oy	Paimio	100	100			
Lyyli Tuomolan Säätiö	Paimio	määräysvalta	määräysvalta	960,2	31,2	33,6
Paimion Kehitys Oy	Paimio	95	95			
Kuntayhtymät						
Paimion-Sauvon kansanterveysky	Paimio	73,93	73,93	1 297,0	2 466,9	273,2
Peimarin koulutusky	Kaarina	45,13	45,13	6 922,9	677,5	51,9
Varsinais-Suomen lastensuojeluky	Salo	8,97	8,97	80,4	210,0	0,0
Salon seudun koulutusky	Salo	4,62	4,62	1 428,9	473,4	60,5
Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin ky	Paimio	2,60	2,60	146,4	607,0	17,5
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin Ky	Turku	2,16	2,16	4 043,7	7 149,0	6,7
Varsinais-Suomen liitto	Turku	2,13	2,13	38,9	29,1	15,2
Osakkuusyhteisöt						
Varsinais-Suomen Ajoharjoittelurata Oy	Paimio	45,69	45,69	434,3	32,3	-11,1

Liitetieto 23

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		276 003,82		113 040,13
Lainasaamiset	520 199,66		736 033,00	
Yhteensä	520 199,66	276 003,82	736 033,00	113 040,13
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		95 624,79		74 944,99
Muut saamiset		936,96		927,57
Yhteensä		96 561,75		75 872,56
Saamiset osakkuusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		0,00		64,72
Yhteensä		0,00		64,72
Saamiset yhteensä	520 199,66	372 565,57	736 033,00	188 977,41

Liitetieto 24

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Palkat 2.1.				
Muut menoennakot	0	52 521	0	52 521
Menoennakot yhteensä	0	52 521	0	52 521
Tulojäämät				
Työllist.tuet ja korvaus kuntoutt.työtoim.	19 886	63 410	19 886	63 410
Siirtyvät korot	0	0		
Tasaerälaskutuksen lisälaskutus	591 901	153 786	392 449	
Kelan korvaus työterveyden hullosta	237 172	60 453	117 804	
Kotikuntakorvaukset	108 189		108 189	
ELY-keskus, avustus	44 345		44 345	
Sv-päivärahat	9 675	14 350	9 675	14 350
Koulutuskorvaukset	11 193	30 919		
Muut tulojäämät	221 999	288 910	3 483	31 117
Tulojäämät yhteensä	1 244 360	611 828	695 831	108 877
Myyntiresk selv.tili	-586		-586	
Myyntireskontra	-586		-586	
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 243 774	664 349	695 245	161 397

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1. Korjaus	16 891 806	16 891 806	16 891 798	16 891 798
Peruspääoma 31.12.	16 891 806	16 891 806	16 891 798	16 891 798
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat				
1.1.	1 145 000	1 145 000		
Lisäys	909			
31.12.	1 145 909	1 145 000		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 255 384	1 255 384		
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 255 384	1 255 384		
Muut omat rahastot 1.1.	268 115	270 443		
Lisäykset				
Vähennykset	-5 187	-2 328		
Muut omat rahastot 31.12.	262 928	268 115		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-386 037	-386 037	11 705 301	12 997 621
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-391 354	-386 037	11 705 301	12 997 621
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 808 072	-1 350 619	-1 617 913	-1 292 321
Oma pääoma yhteensä	17 356 603	17 823 550	26 979 185	28 597 099

Liitetieto 26

Erittely poistoerosta

	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	1 179 036	1 263 094
Poistoero yhteensä	1 179 036	1 263 094

Liitetieto 27

Erittely veloista, jotka erääntyvät maksettavaksi myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä olevat velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2024, tai sen jälkeen

Yli 5 v:n kuluttua erääntyvät lainat

Pitkäaikaiset velat	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 585 111	6 812 459	9 675 000	2 200 000
Julkisyhteisöiltä	1 330 000	1 430 000	0	0
Muilta	1 779	1 779	0	0
Yhteensä	14 916 890	8 244 239	9 675 000	2 200 000

Liitetieto 30

Vieras pääoma (kaupunki)	2019		2018	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		109 794		135 734
Liittymismaksut ja muut velat				
Yhteensä		109 794		135 734
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		760 947		730 933
Yhteensä		760 947		730 933
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat		1 104		6 812
Liittymismaksut ja muut velat				
Yhteensä		1 104		6 812
Vieras pääoma yhteensä		871 845		873 480

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	4 682 268	4 181 392	2 112 096	1 858 961
Korkojaksotukset	11 535	37 754	1 846	27 848
Palautukset jäsenkunnille	162 836	134 400	14 069	0
Lemminkäinen Oyj, asfalttiasia	0	410 127	0	410 127
Verotilitys 12/2018	0	650 984	0	650 984
Muut menojäämät	543 332	922 824	11 803	132 363
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	5 399 971	6 337 481	2 139 815	3 080 283
Siirtovelat yhteensä	5 399 971	6 337 481	2 139 815	3 080 283

4.5. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 38

Vuokravastuut

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut yhteensä, vastuut 31.12.2029 asti	3 487 606	2 302 770	162 470	194 964
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	307 581	196 206	32 494	32 494
Myöhemmin maksettavat	3 180 024	2 106 564	129 976	162 470
Leasingvastuut yhteensä	845 688	760 118	484 728	464 157
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	309 785	252 320	185 031	148 810
Myöhemmin maksettavat	535 903	507 798	299 697	315 347
Yhteensä	4 333 294	3 062 887	647 198	659 122

Liitetiedot 39 - 40

Vastuusitoumukset

	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0	0	9 576 000	9 576 000
Jäljellä oleva pääoma	0	0	4 609 992	5 130 935
Takaukset muiden puolesta*)				
Alkuperäinen pääoma	13 062 611	13 062 611	13 062 611	13 062 611
Jäljellä oleva pääoma	5 513 692	5 928 943	5 513 692	5 928 943
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	0	0	65 211 831	61 256 782
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	0	0	42 905	39 355

*) Tähän sisältyy myös kunnan antama täytetakaus Kunta-aravat Oy:n lainasitoumukseen

Liitetieto 41

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnan peruste	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Sopimusvastuut Maankäytösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet*	223 500	915 500	163 500	465 500
Yhteensä	223 500	915 500	163 500	465 500

* bruttosumma, ei ole huomioitu maanomistajan maksuosuutta

	Konserni 2019	2018	Kaupunki 2019	2018
--	------------------	------	------------------	------

Kuntarahoitus /Paimion kaupunki

Kaupunki on tehnyt Kuntarahoituksen kanssa 3,5 milj. euron lyhennysohjelmaisen koronvaihtosopimuksen ajalle 23.4.2010-23.4.2020 kiinteään korkokantaan 2,33 %. Koronvaihtosopimuksella muutetaan 23.4.2010 Danske Bankista nostetun vaihtuvakorkoisen lainan korko (Euribor 1 kk) kiinteäkorkoiseksi koko laina-ajalle. Laina-aika on 10 vuotta ja se on tasalyhenteinen puolivuositain. Koronvaihtosopimus suojaa mahdolliselta korkotason nousulta.

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	175 000	525 000	175 000	525 000
Markkina-arvo (Pankin ilmoituksen mukaan)	-1 527	-11 496	-1 527	-11 496

Danske Bank/ Paimion kaupunki

Kaupunki uudelleenjärjesteli Danske Bankin kanssa ajalle 12.10.2016-16.1.2023 tehtyä 10,0 milj. euron koronvaihtosopimusta. Se uudelleenjärjesteltiin ajalle 4.10.2021 - 4.10.2026, jolloin kaupunki maksaa 0,57% ja vastaanottaa 3kk euriboria. Koronvaihtosopimus suojaa mahdolliselta korkotason nousulta ja määrittää korkotason ylärajan lyhytaikaisten lainojen 10 milj. euron pääomalle.

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Markkina-arvo (Pankin ilmoituksen mukaan)	-293 037	-264 480	-293 037	-264 480

Kuntarahoitus/ Paimion kaupunki

Kaupunki on tehnyt Kuntarahoituksen kanssa 4,0 milj. euron koronvaihtosopimuksen ajalle 13.8.2012 – 30.6.2022 kiinteään korkokantaan 1,677 %. Koronvaihtosopimuksella muutetaan 13.8.2012 nostetun vaihtuvakorkoisen lainan korko (Euribor 3 kk) kiinteäkorkoiseksi kymmeneksi vuodeksi. Laina-aika on 10 vuotta ja se erääntyy kokonaan maksettavaksi 30.6.2022. Koronvaihtosopimus suojaa mahdolliselta korkotason nousulta.

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Markkina-arvo (Pankin ilmoituksen mukaan)	-202 706	-246 860	-202 706	-246 860

	Konserni 2019	2018	Kaupunki 2019	2018
Danske Bank/ Paimion kaupunki				
Kaupunki on tehnyt Danske Bankin kanssa 4,0 milj. euron koronvaihtosopimuksen ajalle 10.6.2014 – 10.6.2024 kiinteään korkokantaan 0,916 % (+ marginaali 0,85 % = 1,776 %). Koronvaihto- sopimuksella muutetaan 10.6.2014 Nordea pankista nostetun vaihtuvakorkoisen lainan korko (Euribor 3 kk) kiinteäkorkoiseksi kymmeneksi vuodeksi. Laina-aika on 10 vuotta ja se on tasalyhenteinen puolivuositain. Koronvaihtosopimus suojaa mahdolliselta korkotason nousulta.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 800 000	2 200 000	1 800 000	2 200 000
Markkina-arvo (Pankin ilmoituksen mukaan)	-42 145	-63 010	-42 145	-63 010
Pohjola Pankki / VSSHP 75324				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	172 800	201 600		
Markkina-arvo (VSSHP:n ilmoituksen mukaan)	-17 590	-21 083		
Pohjola Pankki / VSSHP 268481				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	432 000	432 000		
Markkina-arvo (VSSHP:n ilmoituksen mukaan)	-28 701	-29 960		
Kuntarahoitus / VSSHP 32062				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	432 000	432 000		
Markkina-arvo (VSSHP:n ilmoituksen mukaan)	-15 520	-21 703		
Kuntarahoitus / VSSHP 67380				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	432 000	432 000		
Markkina-arvo (VSSHP:n ilmoituksen mukaan)	-172 134	-105 091		
Kuntarahoitus / VSSHP 67429				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	648 000	648 000		
Markkina-arvo (VSSHP:n ilmoituksen mukaan)	-104 261	-63 683		
varsinais-suomen sairaanhoitopiirin ylläolevat aina on tenty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi ja poistettu koronmuutoksiin liittyvä riski. Paimion kaupunki on kirjannut konserniosuuden 2,16% liitetiedon konsernilukuihin.				
yhteensä	17 659 800	18 438 600	15 975 000	16 725 000
	-848 920	-797 406	-539 415	-585 846

4.6. Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42

Henkilötyövuodet 1.1.-31.12.2019

	Teoreettiset henkilötyövuodet			HTV 1, vähennetty määritellyt			HTV2, vähennetty palkattomat		
	2018	2019	muutos	2018	2019	muutos	2018	2019	muutos
Toimiala									
Hallintopalvelut	33	32	-3 %	27	27	0 %	31	31	0 %
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	95	100	5 %	72	73	1 %	87	90	3 %
Sivistystyöpalvelut	337	336	0 %	297	300	1 %	299	301	1 %
Tekninen ja ympäristötyöpalvelut	42	43	2 %	34	35	3 %	42	41	-2 %
yhteensä	508	511	1 %	430	435	1 %	459	463	1 %

Liitetieto 43

Henkilöstökulut

	2019	2018	+/- %
Palkat ja palkkiot	16 941 096	16 537 048	2,4 %
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	3 670 230	3 654 482	0,4 %
Muut henkilösivukulut	546 698	564 828	-3,2 %
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	21 158 023	20 756 358	1,9 %
Henkilöstökuluja aktivoitu aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	74 076	118 943	-37,7 %
Henkilöstökulut yhteensä	21 158 023	20 756 358	1,9 %

Liitetieto 44

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2019	2018
Paimion Kokoomus r.y.	954	1500
Keskustan Paimion kunnallisjärjestö ry	921	1627
Peimarin Vihreät Ry	589	994
Vasemmistoliiton Paimion osasto ry.	827	1592
KD Peimarin paikallisosasto ry	206	381
Paimion Sosiaalidemokraatit ry	1701	2912
Paimion Perussuomalaiset ry	92	186
Yhteensä	5290	9191

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot

	2019	2018
Tarkastusyhteisö BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	4518	7 307
Muut tillintarkastajalle kuuluvat tehtävät	0	504
Tarkastuslautakunnan avustaminen	0	504
Muut palkkiot	0	0
Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	1389	
Tarkastuslautakunnan avustaminen	1409	
<i>Palkkiot yhteensä</i>	7316	8 315

5. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Tilinpäätöksen allekirjoitus:

Paimiossa ____. päivänä huhtikuuta 2020

Tilinpäätösmerkinnät:

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Paimiossa __/__.2020

Talvea Oy Julkishallinnon Palvelut Oy, JHTT-yhteisö

Jukka Vuorio
tilintarkastaja JHTT

6. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Luettelo käytetyistä tilikirjoista

Tasekirja	sidottu
Tase-erittelyt	
Päiväkirja	sähköinen arkistointi
Pääkirja	sähköinen arkistointi
Palkkalaskelmat	atk-tuloste
Laskutusluettelot	sähköinen arkistointi

Luettelo tositelajeista

Tositelaji	Nimi
1	Pankkitositteet
2	Kassatositteet
9	Palkkatositteet
10	KP Laskennalliset
12	SL Laskennalliset
15	Luottotappiot
17	Sosiaalipalvelut
20	Ostoreskontran maksut
23	WF ostolaskut
30	Myyntireskontran suoritukset
31	Hallintopalveluiden laskut
32	Sosiaalipalveluiden laskut
33	Sivistyspalveluiden laskut
34	Teknisten palveluiden laskut
36	Sopimuslaskutus/tekninen
37	Sopimuslaskutus/hallinto
38	Koulutoimen laskut
51	Päivähoitolaskut
52	Kotihoitolaskut
53	Vanhainkotilaskut
54	Kansalaisopisto/Hellewi
55	Musiikkiopisto/Hellewi
57	Tonttilaskutus/Louhi
58	Rakennusvalvonta/Louhi
59	Palveluasuminen
60	Iltapäiväkerholaskut
61	Ympäristövalvonta/Louhi
66	Ylioppilaskirjoituslaskutus
90	Muistiotositteet
96	Kirjanpidon tulos
97	Kirjanpidon tulos laskennall.
98	Sisäisen laskennan tulos
99	Sisäisen laskennan tulos lask.